స్కాన్దపురాణాన్తర్గత

శ్రీకార్తికమాహాత్మ్యము

ఆంధ్రతాత్పర్యసహితము.

చెన్నపురి:

వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రులుఅండ్‌సన్స్ వారిచే

ప్రకటితము.

1950.

PRINTED BY
V. VENKATESWARA SASTRULU
OF V. RAMASWAMY SASTRULU & SONS
AT THE 'VAVILLA' PRESS, MADRAS.—1950

శ్రీ ర స్తు.

శ్రీస్కాందపురాణే, కార్తికమాహాత్మ్యే

ప్ర థ మో ఽ ధ్యా యః.

హరిః ఓమ్.

శుక్లాంబరధరం విష్ణుం శశివర్ణం చతుర్భుజం,
ప్రసన్నవదనం ధ్యాయేత్సర్వవిఘ్నోపశాంతయే.
అభీప్సితార్థసిద్ధ్యర్థం పూజితో యస్సురైరపి,
సర్వవిఘ్నచ్ఛిదే తస్మై గణాధిపతయే నమః. ౧

యా కుందేందుతుషారహారధవళా యా శుభ్రవస్త్రావృతా
యా వీణావరదండమండితకరా యా శ్వేతపద్మాసనా,
యా బ్రహ్మాచ్యుతశంకరప్రభృతిభిర్దేవైస్సదా పూజితా
సా మాం పాతు సరస్వతీ భగవతీ నిశ్శేషజాడ్యాపహా. ౨

గురుర్బ్రహ్మా గురుర్విష్ణు ర్గురుర్దేవో మహేశ్వరః,
గురుస్సాక్షాత్పరం బ్రహ్మ తస్మై శ్రీగురవే నమః. ౩

జ్ఞానానందమయం దేవం నిర్మలస్ఫటికాకృతిం,
ఆధారం సర్వవిద్యానాం హయగ్రీవముపాస్మహే. ౪

ఋషయ ఊచుః—వసిష్ఠేన విదేహాయ కథితం బ్రూహి నో మునే, శ్రోతుకామా వయం త్వత్తః కార్తికోత్తమముత్తమమ్. ౧ శ్రీసూతః—కార్తికస్య చ మాహాత్మ్యం సర్వధర్మసమృద్ధయే. ౨ వసిష్ఠేన విదేహాయ కథితం కీర్తివర్ధనం, బ్రహ్మణా కథితం తద్వన్నారదాయ మహాత్మనే. ౩. మహాదేవేన పార్వత్యై రమాయై చక్రిణా తథా, తదహం సంప్రవక్ష్యామి శృణ్వంతు మునయోఽఖిలాః. ౪. యచ్ఛ్రుత్వా ముచ్యతే జంతుర్జన్మసంసారబంధనాత్, అగాత్కదాచిద్వైదేహీం వసిష్ఠో బ్రహ్మనందనః. ౫. దిదృక్షుః సిద్ధాశ్రమం గంతుం విదేహగృహమావిశత్, దృష్ట్వా విదేహస్తం విప్ర మాసనా

మొదటియధ్యాయము.

తొల్లి యొకప్పుడు శౌనకాదిమహర్షులు సూతపౌరాణికుం గాంచి యోమహాత్మా! తమవలనఁ గార్తికమాసమాహాత్మ్యమును విన(గోరుచున్నాము. మా కానతీయవే యని యడిగిన, సూతుఁ డిట్లనియె. ఈ మాసమహిమంబును పూర్వము వసిష్ఠమునీంద్రుఁడు జనకమహారాజునకును, బ్రహ్మ నారదమునీంద్రునకును, ఈశ్వరుఁడు పార్వతికిని, మహావిష్ణుండు లక్ష్మీదేవికిని నుపదేశించిరి. ఈ మహిమంబును వినిన, జన్మజన్మంబులందు నొనర్చిన పాపంబు లెల్లఁ దొలఁగును. మీరు సావధానులరై వినుండు.

తొల్లి యొకప్పుడు బ్రహ్మపుత్త్రుఁ డయిన వసిష్ఠమహాముని సిద్ధాశ్రమంబునకుఁ బోవుచు, మార్గవిశ్రాంతి తీర్చుటకై జనకరాజునగరంబగు మిథిలకుఁ బోయెను. అంత నాజనకరాజు తననగరున కేతెంచిన వసిష్ఠమునీంద్రుఁ గాంచి యాసనంబు డిగ్గి దండప్రణామంబు లాచరించి యనేకవిధంబులఁ

వవరయామాస చ. ౬. ననామ దండవద్భూమౌ సంతోషపుల
కాంకితః, అర్ఘ్యపాద్యాదిభిస్సమ్యగభ్యర్చ్య విధివత్తదా. ౭.
పాదప్రక్షాళనస్యాపః స్వయం ధృత్వాఽథ మస్తకే, తస్మై
దివ్యాసనం దత్వా భక్తిభావేన తం మునిమ్. ౮. ఉత్ఫుల్ల
వదనాంభోజం సర్వభూతదయాపరం, శాంతం దాంతం సదా
చారం బాలసూర్యసమప్రభమ్. ౯. సమస్తగుణసంపన్నము
వాచ నృపతిస్తదా. రాజా—ధన్యోఽస్మి కృతకృత్యోఽస్మి దర్శ
నాత్తవ మహావర. ౧౦. అస్మాకం పితరస్సర్వే తృప్తిమాయాం
తి సాంప్రతం, మహాత్మాం దర్శనం శ్రేష్ఠం దుర్లభం గృహమే
ధినామ్. ౧౧. భవేదాగమనం మహ్యాం హేతుః కల్యాణ
సిద్ధయే. శ్రీ సూతః—ఏవం వదంతం రాజానం విప్రేంద్రఃఫుల్ల
లోచనః. ౧౨. కృపాభావేన సంతుష్టః ప్రాహేదం ప్రహస
న్నృపమ్, స్వస్తి తేఽస్తు నృపశ్రేష్ఠ యాస్యామ్యాశ్రమ
మండలమ్. ౧౩. శ్వో యజ్ఞో భవితాఽస్మాకం ద్రవ్యం దాతు

బూజ లొనరించి పులకితగాత్రుఁడై యానందంబున డెంద ముప్పొంగఁ గడు
భక్తితో నతనికి నర్ఘ్యపాద్యముల నొసఁగి యమ్మునీంద్రునితో నిట్లనియె.
మహీసురోత్తమా! తమరాకవలన నాజన్మంబు సఫలంబయ్యె. నా పెద్దలెల్లఁ
దనివి నొందిరి.

లోకంబున సజ్జనదర్శనంబు గృహస్థులకు సులభము గాదు. ఎన్నో
జన్మంబుల నొనర్చిన పుణ్యములకు ఫలంబు. ఇప్పుడు తమరాక నాకెన్నియో
తెఱఁగుల మేలొనర్చుటకే కాని వేఱు కాదు. తమరాకకుఁ గారణంబు
నెఱిఁగించి నన్నుఁ గృతార్థుఁ జేయవే యని యడుగ వసిష్ఠమునీంద్రుఁడు
చిఱునగవు మోమున నొలయ జనకమహారాజుతో నిట్లనియె. నరేంద్రా! నీకు
మేలయ్యెడు. సిద్ధాశ్రమంబున నొక జన్నంబు జరుగ నున్నది. మే మక్కడికిఁ
బోవుచున్నారము. తాము జన్నమునకు వలసిన ద్రవ్యం బొసఁగవలయు నని

మిహార్హసి. రాజా—దాస్యామి ద్రవిణం భూరి ధర్మగోప్యం
మహామునే. ౧౪. త్వత్తోఽహం జ్ఞాతుమిచ్ఛామి శ్రోతృణా
ణామఘనాశనం, జానాసి సర్వధర్మాణాం సూక్ష్మం భూరి
ఫలప్రదమ్. ౧౫. జ్ఞాతుమిచ్ఛామి విప్రేంద్ర ధర్మం వక్తుమి
హార్హసి, కార్తికస్సర్వమాసేభ్యో ధర్మేభ్యో హ్యధికః
కథమ్. ౧౬. శ్రోతుకామాయ మే బ్రూహి ధర్మజ్ఞోఽసి మహా
మతే. వసిష్ఠః—శృణు రాజన్ప్రవక్ష్యామి శ్రోతృణామఘ
నాశనమ్. ౧౭. సాధు త్వయోదితా వాణీ లోకోద్ధరణహే
తవే, పూర్వకర్మవిపాకేన సత్వశుద్ధిః ప్రజాయతే. ౧౮. తులా
సంస్థే దినకరే కార్తికే మాసి యో నరః, స్నానం దానం

యడిగెను. జనకనరేంద్రుఁడును వసిష్ఠమునీంద్రునిఁ గాంచి ధనం బెల్ల దానంబుచే సంరక్షింపవలయును. దానంబు సేయని ధనంబు నశించును. కావున తమయానతిచొప్పున విస్తారధనం బొసఁగెదను. వినువారలకు సకలపాపంబులఁ బోకార్చు నొక్కచరిత్రము సెలవిండు. తమకుఁ దెలియని ధర్మంబులేవియు లేవు. సకల ధర్మములలోని సూక్ష్మంబుల నెఱిఁగినవాఁడవు. తాము సకల ధర్మముల మాకెఱింగింపఁ జాలుదురు. కార్తికమాసంబు సకలమాసంబులలో శ్రేష్ఠమందురు. అదెట్లు మాసంబులలో నెల్ల సుప్రసిద్ధంబయ్యె? తాము సకలధర్మవేత్తలు, గాన, నాకీ కార్తికమాసమహిమం బెఱిఁగింపరేయని యడుగ నమ్మునీంద్రుఁ డిట్లనియె. ఓ రాజేంద్రా! వినుము. వినువారికి దోసఁగులెల్లఁ దొలఁగించి పుణ్యంబుల నొసంగు కార్తికమాసమహిమంబు నెఱిఁగించెద. జన్మాంతరకర్మపరిపాకమువలన సత్త్వశుద్ధి గలుగును. సూర్యుఁడు తులాలగ్నంబున నుండ, కార్తికమాసంబున నేమానవుఁడు పరిశుద్ధమనస్సుతో స్నానదానములును, పితృశ్రాద్ధమును, దేవార్చనంబును నాచరించునో,

పితౄఞ్శ్రాద్ధమర్చనం శుద్ధమానసః. ౧౯. తదక్షయ్యఫలం ప్రాప్నో త్యకరోతి నరేశ్వర, సంక్రమం వా సమారభ్య మాసమేకం నిరంతరమ్. ౨౦. మాసస్య ప్రతిపద్యాం వా ప్రారభేత్కార్తిక వ్రతం, నిర్విఘ్నం కురు మే దేవ దామోదర నమోఽస్తు తే. ౨౧. ఇతి సంకల్ప్య విధివత్పశ్చాత్స్నానం సమాచరేత్, మార్తాండోదయవేళాయాం కార్తికాయాం కారయేన్నృప. ౨౨. కావేర్యాం కార్తికే మాసి నదీస్నానం విశిష్యతే, తులారాశిం గతే సూర్యే గంగా త్రైలోక్యపావనీ. ౨౩. సర్వత్ర ద్రవరూపేణ సా సంపూర్ణా భవేత్తదా, యస్మిన్నాస్తే హృషీకేశ స్తులాయాం గోష్పదోదకే. ౨౪. తటాకకూపకుల్యాసు నిత్యం సన్నిహితో హరిః, నృపైషాం చ తదాచారో వర్ణినాం కార్తికే తథా. ౨౫. గంగాం నత్వా శనైర్విప్రో నమస్కృత్య హరిం స్మరన్, ప్రక్షాళ్య పాదౌ హస్తౌ చ ఆచమ్య

ఆ స్నానాదులవలనిఫలంబు లెన్నటికిని దఱుగవు. కార్తికమాసము సంక్రాంతి మొదలుకొనియో శుద్ధపాడ్యమి మొదలుకొనియో యాకార్తికవ్రతముప్రారంభింపవలయును. 'ఓ దామోదరా! కార్తికవ్రతంబు నిర్విఘ్నముగా నెఱవేర్పవలయును అని సంకల్పించి, సూర్యోదయవేళయందే కార్తికస్నానవ్రతంబు నాచరింపవలయును. సూర్యుఁడు తులారాశిగతుఁడైనయప్పుడు త్రైలోక్యపావనియగు గంగాదేవి యన్నిప్రదేశములను ద్రవరూపంబున నిండియుండును. ఇట్టితులామాసమున గోవుపాదమంతటిజలమయప్రదేశముననైతము మహావిష్ణుండు సన్నిహితుఁడైయుండు. గుంటలు, చెఱువులు, బావులందును విష్ణువు సన్నిధానంబు నొసఁగు. అట్టి యీ కార్తికమాసంబున విప్రుఁడు హరినామస్మరణము సేయుచు, కాలుసేతులు కడుగుకొని యాచమనము నొనర్చి,

ప్రయతశ్శుచిః. ౨౬. అతిశుద్ధేన మంత్రేణ చానుజ్ఞాతోఽథ భైరవాన్, కటిప్రమాణ ముదకం గత్వా స్నానం సమాచరేత్. ౨౭. దేవాన్పితౄ నృషీన్భక్త్యా తర్పయిత్వా యథావిధి, తత్రాఘమర్షణం కుర్యాద్భక్తిభావేన కేశవ. ౨౮. జానన్యాలోడ్య తత్తోయమంగుష్ఠాగ్రేణ భూమిప, పశ్చాత్తీరమనుప్రాప్య కుర్యాత్తత్రోదకాంజలిమ్. ౨౯. నిష్పీడ్య ధృతవస్త్రం తు ద్విరాచమ్య తతో నృప, న కుర్యాదార్ద్రవస్త్రేణ శిరసోద్వర్తనం సదా. ౩౦. ధారయేద్ధౌతవస్త్రం తు నారాయణమనుస్మరన్, తతోర్ధ్వపుండ్రకాన్ ధృత్వా గోపీచందనతో ద్విజః. ౩౧. సంధ్యాముపాస్య విధివద్గాయత్రీజపమాచరేత్, తత శ్చాగ్నిమనుక్రమ్య హుత్వాచౌపాసనం శుభమ్. ౩౨. బ్రహ్మయజ్ఞం తతః కృత్వా

కడుఁ బరిశుద్ధుఁడై, యింద్రియనిగ్రహం బొనర్చి, కాలభైరవులయనుజ్ఞ నైకొని, మొలబంటినీటిలో దిగి, స్నానం బొనర్ప వలయును. అట్లు స్నానం బొనర్చి స్నానాంగదేవర్షి పితృదేవతాతర్పణము భక్తితోఁ గావించి, అఘమర్షణసూక్తములను జపించి, యానీటిని బొట్టనవ్రేలితోఁ గలియఁబెట్టి, తటాకంబుగట్టునఁ జేరి యర్ఘ్యము నొసంగవలయును. తర్వాత, కట్టుబట్టను జక్కఁగాఁబిడిచికొని, యిరుమాఱు లాచమనము చేసి, పొడిబట్టతోఁ దలదుడుచుకొనవలయును గాని, తడిబట్టతోఁ దల దుడువరాదు. అట్లు తల దుడుచుకొని మడుగుబట్టలఁ గట్టి భగవన్నామము స్మరించుచు, గోపీచందనంబుతో నూర్ధ్వపుండ్రముఁ దాల్చి, సంధ్యావందనము చేసి యర్ఘ్యప్రదానంబొనర్చి, గాయత్రీజపంబు సేయవలయును.

అటుపిమ్మట నగ్నిహోత్రము వేల్చి, యౌపాసనంబు గావించి, బ్రహ్మయజ్ఞ వైశ్వదేవములను గావించి, దేవతార్చనకై తమయింటితోటలం

దేవపూజాం సమాచరేత్, ఆహృత్య పూజాపుష్పాణి స్వారా
మోద్భవనాని చ. ౩౩. షోడశైరుపచారైశ్చ సాలగ్రామ
నివాసినమ్, శంఖచక్రధరం దేవం భక్తిభావేన చార్చయేత్.
౩౪. తతః పురాణపఠనం శ్రుత్వా భక్తిసమన్వితః, గృహం
గత్వా హరిం పూజ్య వైశ్వదేవమతఃపరమ్. ౩౫. భుక్త్వా
చాంతే ద్విరాచమ్య పురాణశ్రవణం పునః, దినాంతే సర్వ
కర్మాణి సమాప్య విధివన్నృప. ౩౬. ప్రదోషసమయే రాజన్
విష్ణోర్వా శంకరస్య చ, యథాశక్త్యనుసారేణ దీపప్రజ్వాలనం
శుభమ్. ౩౭. భక్ష్యభోజ్యాదిభిస్సమ్యగర్చయేద్భక్తవత్సలం,
వాచా స్తోత్రం చ తద్విష్ణోః శైవం వా వాగ్యతశ్శుచిః. ౩౮.
జప్త్వా తద్ధ్యాననిరతః నమస్కారం తతః క్రమాత్, ఏవం యః

దున్నపూవులు గోసి తెచ్చి; సాలగ్రామమునం దున్న శ్రీవిష్ణువును శంఖచక్రగదాధారినిగా భావించి భక్తితో షోడశోపచారపూజలతోఁ బూజింపవలయును. ఆవల భక్తితోఁ గూడి, పురాణపఠనము గావించి, యింటి కేఁగి, దేవతార్చన గావించి, వైశ్వదేవంబు నొనర్చి, యతిథిపూజ చేసి, తాను బంధుజనులతోడ భోజనంబు సల్పి, యావల రెండుపర్యాయము లాచమించి, మధ్యాహ్నమున కావలఁ బురాణశ్రవణంబు సేసి, సాయంకాలమున సంధ్యావందనాదికార్యముల నెఱవేర్చి, ప్రదోషసమయంబున విష్ణుసన్నిధానంబుననో, శివసన్నిధానంబునో దీపారాధనంబు గావించి, భక్ష్యభోజ్యాదులతోడ భక్తవత్సలుఁ డగు విష్ణువును బూజింపవలయును. తరువాత, తనకు వచ్చినవిష్ణుస్తోత్రములను శివస్తోత్రములను పఠించి, మౌనియై; భగవద్ధ్యానమందు మునిఁగియుండవలయును.

కార్తికే మాసి కురుతే భక్తినమ్రధీః. ౩౯. స యాతి వైష్ణవం ధామ పునరావృత్తివర్జితమ్, ఇహ జన్మని యత్పాపం యత్పాపం పూర్వజన్మని. ౪౦. తత్పాపం విలయం యాతి కార్తికవ్రతముత్తమం, బ్రాహ్మణః క్షత్రియో వైశ్యః శూద్రశ్చైవ తపోధన. ౪౧. స్త్రియో వా భక్తిభావేన కార్తికోక్తం చరేద్యది, తే యాంతి వైష్ణవం లోకం పునరావృత్తివర్జితమ్. ౪౨. కార్తికే ధర్మనిరతం దృష్ట్వా మోదతి యః పుమాన్. తద్దినాఘనివృత్తిస్స్యాత్ నాత్ర కార్యా విచారణా. ౪౩.

ఇతి శ్రీ స్కాందపురాణే, కార్తికమాహాత్మ్యే,
ప్రథమోఽధ్యాయః.

ఇట్లే మానవుఁడు భక్తితో నడఁగినవాఁడై కార్తికమాసంబున ననుష్ఠానంబు లాచరించుచున్నాఁడో, ఆతఁడు పునరావృత్తిరహితమైన మోక్షము నొందుచున్నాఁడు. ఈ జన్మమందలి పాపములును, పూర్వజన్మములందలి పాపములును కార్తికవ్రతానుష్ఠానంబుచే నశించుచున్నవి. బ్రాహ్మణక్షత్రియవైశ్యశూద్రులు గాని, స్త్రీలు గాని, పురుషులుగాని, కార్తిక వ్రతంబు నాచరించిరేని, మరల పుట్టుక లేని విష్ణులోకంబు నొందుచున్నారు. కార్తికమాసధర్మంబుల నాచరించు మానవునిఁ జూచినవానికి ఆ దినమందలి పాపము సర్వంబు తొలంగును. దీని కేసందియమును లేదు.

ఇది శ్రీస్కాందపురాణాంతర్గత కార్తికమాహాత్మ్యమందలి
ప్రథమాధ్యాయము.

ద్వితీయోఽధ్యాయః.

శ్రీ వసిష్ఠః—శృణు రాజన్ ప్రవక్ష్యామి మాహాత్మ్యం కార్తికస్య చ, కర్మత్రయకృతాత్పాపాన్ముచ్యతే శ్రవణాదపి. ౧. యః కార్తికే మాసి నృపః సోమవారవ్రతం చరేత్, సోమశేఖరతుష్ట్యర్థం స యాతి శివమందిరమ్. ౨. కార్తికస్య మిందువారే తు స్నానదానజపాదికం, అశ్వమేధసహస్రాణాం ఫలం ప్రాప్నోత్యసంశయః. ౩. ఉపవాసం చైకభక్తం నక్తం చాయాచితవ్రతం, స్నానం చ తిలదానం చ షడ్విధం కవయో విదుః. ౪. ఉపవాససమర్థానాముపవాసో విధీయతే, అసమర్థశ్చోపవాసే నక్తభోజనమాచరేత్. ౫. తదశక్తస్య

రెండవ యధ్యాయము.

వసిష్ఠుఁడు వెండియుం జనకమహారాజుతో నిట్లనెను—నృపాలా! కార్తికమాసమాహాత్మ్యము మఱి యెఱిఁగించెద. సావధానుండవై యాలకింపుము. కార్తికమాసమాహాత్మ్య మాలకించినవారికి మనోవాక్కాయములచేఁ జేసినకర్మంబులనుండి విడుదల గలుగును. కార్తికమాసంబున సోమవారవ్రతంబు నాచరించునతఁడు పరమేశ్వరప్రసాదపాత్రుఁడై శివసాయుజ్యము నొందఁగలడు. ఆ మాసమం దొనర్చు స్నానదానజపము లశ్వమేధాదియాగముల ఫలంబు నొసంగు. ఇందుఁ జేయు వ్రతము లాఱు తెఱఁగులు—ఉపవాసము, ఏకభక్తము, (ఒంటిపూటఁ గుడుచుట,) నక్తము (రాత్రిమాత్రము భుజించుట), తానడుగక ఇతరులు పెట్టిన భుజించుట, స్నానము, నూఁగులొసఁగుట యని. ఉపవాసము నేయఁగలవా రుపవాసము సేయ నగు. ఉపవాసమునం

తు చ్ఛాయానక్తభోజన ముచ్యతే, తదభావే ద్విజైస్సార్థం దివాభోజనమేవ వా. ౬. యం ధర్మం కార్తికే మాసి నాచరే ద్యది యే నరాః, కుంభీపాకే తు పచ్యంతే రౌరవే తు యుగాష్టకమ్. ౭. కార్తికే సోమవారే తు ఉపోష్య గతభక్తృకా, సమభ్యర్చ్య విధానేన విష్ణుం లోకైకశంకరమ్. ౮. స్త్రియో వా పురుషా వాఽపి కార్తికే చేందువాసరే, నక్షత్రమండలం దృష్ట్వా యః కుర్యాన్నక్తభోజనమ్. ౯. తేషాం పాపాని నశ్యంతి వహ్నౌ ప్రక్షిప్తతూలవత్, సోమవారే తు కార్తిక్యాం శివలింగాభిషేచనమ్. ౧౦. పూజాం చ పంచనక్తంచ యః కుర్యాత్స శివప్రదః, అత్రైవోదాహరంతీమమితిహాసం పురాతనమ్. ౧౧. శృణ్వాతాం సర్వపాపఘ్నం వక్ష్యాణా మఘు

వసమర్థులు నక్తభోజనము సేయవలెను. అందులకు నసమర్థులు ఛాయానక్తము (సూర్యాస్తమయములోన భోజనము) చేయవలయును.

అంతమాత్రము నైతము చేయలేనివారు బ్రాహ్మణోత్తములతోడ మధ్యాహ్నమైన భుజింపనగు. ఇందేదేని యాచరింపనివాఁడెనిమిదియుగంబులకాలము కుంభీపాకనరకంబు ననుభవించువాఁడు. కార్తికసోమవారంబున నుపవాసము నొనర్చు ననాథ యగు నబల లోకములక్షేమంకరుఁడగు విష్ణువు లోకమునందు. కార్తికేందువార ముపవాస మొనర్చి, రాత్రి నక్షత్రదర్శనము గావించి, యావల నక్తభోజనము సేయు స్త్రీపురుషులపాపము లెల్ల నగ్నియందుంచిన దూదిరాశివలె భస్మమైపోవు. మఱియు నాకార్తికసోమవారంబున రుద్రాభిషేకముతోడ శివలింగార్చనంబుగావించి పంచనక్తము (ఐదునక్తములు గావించువాఁడు) శివసాయుజ్యము నొందువాఁడు.

ఇందుల కొకయితిహాసంబు నెప్పెద. విదేహనరపాలా! వినుము. ఆ యితిహాసము విన్నను, చెప్పినను సకలపాపములు తొలఁగు. కాశ్మీరదేశమున

నాశనం, కాచిత్కాశ్మీరదేశే తు నామ్నా స్వాతంత్ర్యని
ష్ఠురీ. ౧౨. రూపయౌవనసంపన్నా సుకేశీ సుష్ఠు మంగళా, యా
జకస్య సుతా తన్వీ పుంశ్చలీ బహుభాషిణీ. ౧౩. మాతాపితృ
పరిత్యక్తా శ్వశురాభ్యాం నరేశ్వర, పతిస్తాం కర్కశాం దృష్ట్వా
ద్విజస్సౌరాష్ట్రసంభవః. ౧౪. మిత్రశర్మేతి విఖ్యాతో వేదవే
దాంగపారగః, సదాచారసమాపన్నస్సర్వభూతదయాపరః.
౧౫. తీర్థయాత్రారత స్సమ్య క్సత్యవాదీ సదా శుచిః, ఏవం
సర్వోత్తమో విప్ర స్తర్జితస్తాడితో భృశమ్. ౧౬. సగార్హస్థ్యా
భిలాషేణ చేతసాఽసౌ న చాత్యజత్. కదాచిత్కర్కశా క్రు
ద్ధా పరేషాం రూపతోషిణీ. ౧౭. దుర్జనైః ప్రీతిసంయుక్తై ర్యౌ
వనోద్బోధితా నృప, ద్రవ్యైరాభరణై స్సమ్య క్సంతుష్టా
దుష్టచారిణీ. ౧౮. పతినా ప్రీతియుక్తేన రాత్రౌ శయ్యాం సమా
గతా, పతినిద్రాం సమాజ్ఞాయ శనైరుత్థాయ సా తథా. ౧౯.
శిలామాదాయ మహతీం మస్తకే ప్రాక్షిపద్రుషా, తేన సో

నొక పురోహితుని కొక్కకూఁతురు గలదు. దానికి నిష్ఠుర యని పేరు. అయ్యది రూపయౌవనములుగలదియై, లజ్జాభయంబులు మాని, కులధర్మంబు విడిచి గయ్యాళితనంబు గలదై, కులటావృత్తి నవలంబించె. ఈ దుష్టురాలి నడత నోర్వఁజాలక, తల్లిదండ్రు లిలు వెడల నడిచిరి. సౌరాష్ట్రదేశసంభవుండును, వేదవేదాంగపారగుఁడును, సదాచారసంపన్నుఁడు నైన యొకవిప్రుఁ డాయతివగుణంబు లిట్టివి యని యెఱుఁగక యానిష్ఠురను బరిణయ మయ్యెను. అతఁడు సకలభూతదయాపరుఁడును, తీర్థయాత్రలందుఁ దలఁపుగలవాఁడును, సత్యసంధుఁడును నై పరిశుద్ధుఁడై యుండువాఁడు. అట్టివిప్రోత్తముఁ డెప్పుడైనను దనయిల్లాలినడత నోర్వక యించు కంతకఠినముగాఁ బలికెనేని ఆగయ్యాళి యగు నా చెడిపె మగని గద్దించి మాటాడును. మఱింతకోపము

ఽపి మమారాథ కర్కశాసంగలాలసః. ౨౦. స్వాయమమా
దాయ తం పృష్ఠే శూన్యకూపే వ్యసర్జయత్, బహుభిర్యౌవ
నస్థైః త్తైః పరస్త్రీసంగలాలసైః. ౨౧. కామశాస్త్రకలా
పైశ్చ పరిరంభణచుమ్బనైః, నానాజాతిధరైః పుంభిః పర్ణసం
కరకారణైః. ౨౨. కరోతి సంగమం నిత్యం సా రతిం పతిఘా
తకీ, పతిభక్తిరతస్త్రీణాం కుట్టనీ పరయోజనీ. ౨౩. ఏకపత్నీవ్రతా
నాం చ తేషాం రతిపరాఽశుచిః, పరనిందాపరద్వేషీ సర్వదేవ
పరాఙ్ముఖా. ౨౪. దంభేన వా దయాహీనా పరిహాసేన మా

వచ్చెనా యాబ్రాహ్మణుని దండప్రహారమొనర్చి, యాతని నోరెత్తనీయకుండెను. అట్లా విప్రుఁడు గడుఁ గడగండ్లు పడుచుండియు గృహస్థధర్మమునకు లోపంబు గలుగునో యన్న భీతిచే నాదుశ్శీలయగు కాంతఁ బరిత్యజింప నొల్లఁడయ్యె. ఇట్లుండియుఁ నొక్కనాఁ డాదుష్టచరిత్ర విటపురుషులఁగూడి, సరససల్లాపంబు లాడుచు, వారొసఁగుసాభరణాంబరాదులచేఁ దనివినొందుచుఁ గాలంబు పుచ్చుచుండి, యొక్కరేయి తనభర్త పాన్పుపైఁ బరుండినిద్రింప, నాతఁడు నిద్రించుటెఱిఁగి, మెల్లన పాన్పునుండి లేచి, దాపుననుండినబండ యొక్కటి తెచ్చి యల్లన నామగనిశిరంబునుఁ బగులమోదెను. అంత నాతఁడు పరలోకంబున కేఁగఁగా, ఆతనిఁ దెచ్చి, యొకపాడుబావిఁద్రోచి పుచ్చి, యదిమొదలు పరస్త్రీసంగమాభిలాషులగు పెక్కండ్రు విటులతోఁ గూడి, కామశాస్త్రవినోదములచేతను, గౌఁగిలింతలచేతను, చుంబనములు మున్నగువానిచేతను గాలంబుఁ బుచ్చుచుండెను. పతివ్రతలగు మగువలఁ, గాంచి వారిమనంబులఁ జెఱచి, వారిని సైతము తనమాడ్కిఁ జెడిపెలనుగ జేయుచుండు. ఒకప్పుడేని, సదాచారసంపన్న గాదు. పరుల దూఱుచుఁ బరులపైఁ బగ బూనుచు నుండును గాని, యొకవేళయైనను, భగవంతునిఁ గూర్చి ధ్యానించుట గాని, దేవాలయముల కేఁగి, భగవదారాధనంబు సేయుంట

యయా, న ధ్యాతం విష్ణుపాదాబ్జం న శ్రుతా హరిసత్కథా. ౨౫. యౌవనాతిక్రమశ్చాసీజ్జరా చాస్యా ఉపాగతా, వ్రణవ్యాధి రభూద్రాజన్ క్రిమిభిః పూయశోణితా. ౨౬. సర్వే భుజంగా స్తాం భూప రూపయంతో ముదాన్వితాః తత శ్చ సకలా రాజన్ వేశ్మ నాయాంతి దుఃఖితాః. ౨౭. మమార వ్యాధినా దుష్టా పాపాధిక్యాన్నరేశ్వర, యమదూతా స్తదాజగ్ముః చండహాసభయంకరాః. ౨౮. యమస్యాంతికమా నీయ తాం యమాయార్పయన్ భటాః, యమస్తాం కోపతా మ్రాక్షీ శిక్షామతిభయంకరీమ్. ౨౯. అయసా నిర్మితం స్తంభం తప్తం చాతిభయంకరం, సకంటకం సజ్వాలితం పరి

గాని కలలో నైన నెఱుగదు. భూతదయ పశ్చాత్తాపము లెట్టివో, యా యిల్లాలు కలలోనైన నెఱుఁగదు.

భగవన్నామస్మరణమైనను జేసియెఱుఁగదు. మాయలమారి. దంబము లకుఁ బుట్టినిల్లు. కల్లలగుమి. పెద్దలఁ గనినఁ బరిహాసము లొనర్చు. ఇట్లు తన ప్రాయ మంతయుం బుచ్చిన యా పాపిష్ఠురాలికి జవ్వనము తొలఁగి, ముసలి తనంబు వచ్చెను; అత్యుత్కటములగు పాపంబు లొనర్చినదియగుటం జేసి యీ లోకంబున మహాపాపఫలంబు లనుభవించుసమయ మాసన్నమయ్యె. దేహము వ్యాధిపూరితమై దుర్గంధభూయిష్ఠమై యుండుటం జేసి, తన్నుఁ గోరి విటు లెల్ల రోసి కన్నెత్తియైనను చూడరైరి. అట్లాచెడిపెవ్యాధులఁబడి దిక్కు లేక తుట్టతుదకుఁ బాపపుటాధిక్యమున మృతినొందెను. యమునిదూత లేతెంచి యాదుష్టురాలిం బెడజెక్కలు విఱిచికట్టి యముని మ్రోల నిలుప, నాతఁ డా యతివయొనర్చిన మహాపాపంబులఁగాంచి, యోర్వరాని యుగ్రదండన విధింపఁ గోరి, యెఱ్ఱగాఁగాఁచిన ముండ్లుగల యినుపస్తంభమొక్కటి దెప్పించి, యాదుష్టురాలి నా స్తంభంబుఁ గౌఁగిలింపఁ జేసెను. యమభటులు దండములు

రంభణకారణమ్. ౩౦. తాం వై తదా యమభటాః యమే నాజ్ఞప్తచేతసః, ఆలింగయామాసు రతః పాపం ప్రతివదన్పునః. ౩౧. తత స్తన్మూర్ధ్ని పాతం చ యమదండై ర్భయంకరైః, కుమ్భీపాకేన పశ్చా త్తాం బాధంతే యమకింకరాః. ౩౨. శిలోపరి పునస్తాం చ పాదౌ సంగృహ్య తాడయన్, తత స్తే తప్తర క్తం చ తస్యాః పానమచిక్షపన్. ౩౩. త్రపుంతప్తం సమాదాయ ద్విశ్రోత్రే ప్రక్షిపంతి చ, ఇత్యాదిభిర్మహాఘోరైః రాజన్ తాం యమకింకరాః. ౩౪. చిత్రగుప్తేన బహుశః ప్రేరితా స్తేయమేన చ, సా మహాఘోరనరకం పితృభిశ్చ పితామహైః. ౩౫. సాబాంధవై రనేకైశ్చ దశపూర్వై ర్దశాపరైః, నారకీం యాతనాం భుక్త్వా పున ర్భూమిముపాగతా. ౩౬. శ్వానయోనౌ సముత్పన్నా దశజన్మని పంచ చ, తతః పంచదశే రాజన్ కలింగే బ్రాహ్మణాలయే. ౩౭. శ్వానదేహమనుప్రాప్య చోదితాచ గృహేగృహే, కదాచిద్బ్రాహ్మణగృహే కార్తికే చేందువాసరే.

గైకొని తల పగులునట్లు మోదిరి. కుంభీపాకం, బనునరకంబునఁ ద్రోచిరి. కాళ్లు తలక్రిందుగాఁ బట్టిఁ తల పగుల మోదిరి. మఱియు నా యమదూతలు సలసలఁగాచిన నెత్తుటిని దానినోటఁ బోసి త్రాగించిరి. కళకళఁగ్రాగిన సీసమును దానిచెవిలోఁ గ్రుమ్మరించిరి. ఇట్లాదుష్టచరిత్రయగు బ్రాహ్మణి తనముందటి యేడుతరములవారిని, వెనుకటి యేడుతరములవారిని నరకబాధలఁ బెట్టెను. ఇవ్విధంబున నా దుష్టకాంత నరకముల ననుభవించి, మరలఁ బుడమి నొంది, పదునైదుజన్మంబులు శ్వానయోనియందు జన్మించెను. అట్టిపదునైదవజన్మంబున నిల్లిల్లు దూరుచు నందఱుఁ దఱుమ నొక్కనాఁ డొకపాఱునింటఁజొచ్చి యాయింటఁ గార్తికసోమవాసరము గాన నాఁ డా యింటియజమానుఁ

౩౮. శివపూజాం చ విధివత్కృత్వా నక్షత్రమండలం, ద్రష్టుం
సమాగాద్రాజేంద్ర బలిమాదాయ పాణినా. ౩౯. నివేదనాం
తే చ బలిం త్యక్త్వా బ్రాహ్మణపుంగవః, పాదౌ ప్రక్షాళ్య చా
చమ్య ప్రావిశద్గృహమంజసా. ౪౦. దివా న లబ్ధ్వా లేశం
వా సా శునీ బలిభోజనం, కార్తిక్యామిందువారే తు శుని వా
బలిభక్షణమ్. ౪౧. తదా జాతిస్మృతిరభూత్ పాహీత్యాహ
ముహుర్ముహుః, స విప్రో విస్మితో భూత్వా గృహం గత్వా
బ్రవీద్వచః. ౪౨. కిం కిం కరోషి చాస్మాకం గృహే తత్కారణం
వద, భో బ్రహ్మన్ శృణు మే వాక్యం నారీ చాహం పురా
ద్విజ. ౪౩. కులటా పాపనిరతా జాతిసంకరకారిణీ, పరేషాం
సంగతిరతా పుంశ్చలీ పతిఘాతుకీ. ౪౪. ఏవమాదీని పాపాని

డగువిప్రోత్తముఁ డుపవసించి, యుమామహేశ్వరుల కభిషేకము గావించి, షోడశోపచారపూజలం జేసి, నక్షత్రదర్శనము గావించి, బలియొసఁగ వెలుపలికి వచ్చెను. అట్లు బ్రాహ్మణుఁడు శ్వానబలి యొసఁగి, పాదములు గడిగి, లోనఁ జొఱఁగా నా శుని పగలెల్లఁ గఱికెడన్నమైనను లేక నకనకలాడుటం జేసి, యాబల్యన్నమును భుజించెను.

ఆట్లాశుని యాయన్నముఁ దినఁగా నది పూర్వజన్మసంస్కారము నొంది, యోవిప్రోత్తమా! నన్నుఁ గాపాడుము కాపాడు మని యాయింటి పాఱుని వేఁడ నాతఁ డాశ్చర్యమగ్నుఁడై యాశునిని గాంచి, నీ వెవ రని యడుగ, నాశుని తనవృత్తాంతమెల్ల నెఱింగించి, "ఓమహాత్మ! నీ విడినబలి భోజనంబు సేయ నాకు జన్మాంతరసంస్కారము గలిగె. దీనికిఁ గతం బేమి" యని యడిగెను. అంత నా పాఱుఁడు దివ్యదృష్టిచే నెఱిఁగి, "ఓశునీ! నీవు నేఁడు కార్తికసోమవార మగుటం జేసి, నక్తభోజనము చేసితివిగాన, నీకు

కృత్వా చ యమమందిరే, తత్ర భుక్త్వా యాతనాం చ పున
ర్భూమిం గతోఽస్మ్యహమ్. ౨౫. జన్మైకమంతిమం విప్ర జాతి
స్మరణకారణం, తద్యదస్య ద్విజశ్రేష్ఠ కృత్వా చాహం పునామి
వై. ౨౬. ఏవం శ్రుత్వా స విప్రేంద్రో జ్ఞానచక్షురవస్మయత్,
కార్తిక్యామిందువారే తు బల్యన్నం నక్తభోజనాత్. ౨౭. జాతి
స్మరణహేతుర్వై సాధు జ్ఞాత్వేతి సోఽవదత్, సాశునేతు పునః
ప్రాహ బ్రాహ్మణం వేదపారగమ్. ౨౮. మాం పాహి కృపయా
బ్రహ్మన్ శ్వానయోనిధరాం ద్విజ, ఏవం సంప్రార్థితో విప్రో
దదౌ ధర్మమనుత్తమమ్. ౨౯. కార్తిక్యామిందువారే తు హ్యేక
వారేణ యత్ఫలం, తత్ఫలం ప్రదదౌ సద్య ఉపకారాయ
భూపతే. ౩౦. దేదీప్యమానదేహోఽథ్యాదివ్యస్రగ్వస్త్రభూషణా,
పితృభిస్సహ రాజేంద్ర కైలాసం ప్రతి సా యయౌ. ౩౧. శివేన
మోదతే తత్ర శివా యస్యాన్మహీపతే, తస్మాత్కార్తికమాసే
తు సోమవారవ్రతం చరేత్. ౩౨. యః కరోతి వ్రతం భక్త్యా

జాతిస్మరత్వంబు గలిగె." అని యావిప్రుఁడెఱిఁగింప, నాశుని! "ఓమహాత్మా! నన్నుఁ గాపాడుము కాపాడు" మని మొఱలిడ నాద్విజపుంగవుఁడు దయగొని తాను సంపాదించిన యొక కార్తికసోమవారమునాఁటిఫలమును శునికొసంగె.

అంత నాశుని, యాస్వరూపంబుఁ దొఱఁగి దేదీప్యమానశరీరమునొంది దివ్యవస్త్రాభరణాదిశోభితయైన యువతిరూపంబుఁదాల్చి తనపితరులతోఁడఁ గైలాసంబు సేరెను. కావున కార్తికసోమవారంబున నుపవాసం బొనర్చి నక్తాదివ్రతంబు లొనర్చువారు సకలపాపవినిర్ముక్తులై యంతంబున శివసాయుం

కైవల్యం కరసంస్థితం, తస్మాత్త్వమపి రాజేంద్ర కార్తిక్యాం ధర్మమాచర. ౫౩.

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే, కార్తికమాహాత్మ్యే,
ద్వితీయోఽధ్యాయః.

తృతీయోఽధ్యాయః.

శ్రీవసిష్ఠః—కార్తికే మాసి రాజేంద్ర స్నానదానజపాదికం, లేశం వా కురుతే మర్త్యః తదక్షయ్యఫలం స్మృతమ్. ౧. అనిత్యం దేహమాశ్రిత్య కార్తికోక్తం చరేన్నహి, స్త్రీయో వా పురుషో వాఽపి శ్వానయోనిశతం వ్రజేత్. ౨. పౌర్ణమాస్యాం కార్తికే మర్త్యః స్నానదానం తు నాచరేత్,

---

జ్యమును బడయఁగలరు గనుక ఓరాజేంద్రా! నీవును కార్తికసోమవార వ్రతం బొనరింపు మని వసిష్ఠమునీంద్రుఁడు జనకమహారాజున కెఱిఁగించెను.

ఇది శ్రీస్కాందపురాణాంతర్గత కార్తికమాహాత్మ్యమందలి
ద్వితీయాధ్యాయము.

మూఁడవ యధ్యాయము.

వసిష్ఠమునీంద్రుఁడు జనకమహారాజుం గాంచి యిట్లనియె. కార్తికమాసమునఁ జేయుచు స్నానదానాదులు బహుపుణ్యప్రదములు. అట్టి పుణ్యప్రదములైన వ్రతముల నాచరింపని మానవుఁడు స్త్రీ గాని పురుషుఁడు గాని నూఱు జన్మంబులు శ్వానయోనియందు జన్మింపఁ గలఁడు. కార్తికమాస మంతయును స్నానము, దానము, వ్రతము, ఉపవాసము మొదలగువానిం జేయలేనివారు కార్తికపౌర్ణమినాఁడైనను విడిచి నాచరింపవలయును. అట్లాచరింపనివారు

కోటిజన్మసు చండాలయోనౌ సంజాయతే నృప ౩. క్రమా
ద్యోనౌ సముత్పన్నో భవతి బ్రహ్మరాక్షసః, అత్రైవోదాహ
రంతీమమితిహాసం పురాతనమ్. ౪. తత్త్వనిష్ఠస్య చరితం తత్స
మాసేన మే శృణు, ఆంధ్రదేశే ద్విజః కశ్చిత్తత్త్వనిష్ఠ ఇతి శ్రుతః.
౫. సర్వశాస్త్రార్థకుశల స్సత్యవాదీ జితేంద్రియః. తీర్థయా
త్రాసు నిరతస్సర్వభూతదయాపరః. ౬. కదాచి త్తీర్థయా
త్రార్థమటమానో నరేశ్వర, గోదావరీతటే రాజన్ వటే
చాంబరచుంబిని. ౭. తస్మిన్ త్రయః పిశాచాశ్చ బ్రహ్మరాక్షస
సంజ్ఞికాః, ఊర్ధ్వకేశాః కరాళాస్యాః కృష్ణదేహాః కృశో
దరాః. ౮. రక్తనేత్రా శ్శ్మశ్రుముఖాః దీర్ఘదంతాసిపాణయః.
కరాళవదనా రాజన్ సర్వభూతభయంకరాః. ౯. వటస్య

చండాలయోనియందుఁ బెక్కుజన్మంబులెత్తి యావల బ్రహ్మరాక్షసులై పుట్టు చున్నారు. ఇందులకొక్క యితిహాసము గలదు. చెప్పెద. సావధానుండవై యాలకింపుము.

ఆంధ్రదేశంబున తత్త్వనిష్ఠుఁ డను బ్రాహ్మణుఁ డొక్కఁ డుండెను. ఆతఁడు సకలశాస్త్రార్థముల నెఱింగినవాఁడు. సత్యమే పలుకువాఁడు. ఇంద్రియ నిగ్రహము గలవాఁడు. తీర్థయాత్రలం దాసక్తిగలవాఁడు. సకలభూతము లందు దయ గలవాఁడు. అతఁ డొక్కనాఁడు తీర్థయాత్ర సేయు నిమిత్తము పోవుచుండ నొక్కమఱ్ఱిచెట్టున ముగ్గురు బ్రహ్మరాక్షసులు తల విఱియఁ బోసికొని భయంకరముగా నోళ్లు తెఱచికొని క్రొక్కాఱుమబ్బులంబోలు నల్లని దేహములును, కృశించినయుదరంబులును గలిగి కన్నులు కెంజాయచే నుంజప్రొద్దుటి సూర్యుని మీఱ మీసములు ముందు వ్రేలాడ నిడుదకోఱలుం జూపఱకు దిగులు పుట్టింప, ఖడ్గములఁ జేతులఁ బట్టి, భూతంబుల కెల్ల నదలుఁ బుట్టించుచు వ్రేలుచుండిరి.

పరితో రాజన్ త్రిగవ్యూతిర్నిరంతరం, మనుష్యాః పశవస్తద్వత్పక్షిణశ్చ మృగాస్తథా. ౧౦. న తదా విచరంతి స్మ రాక్షసానాం మహాభయాత్, మహాపర్వతసంకాశైః పశుపక్షిమృగాదిభిః. ౧౧. వటవృక్షసమీపే తు బహుభిర్భీమదారుణైః, ఉచ్యంతే బహవోఽన్యోన్యం శబ్దాః ప్రాణభయప్రదాః. ౧౨. దిష్ట్యా ద్విజవరో రాజన్ కార్తికస్నానతత్పరః, గచ్ఛన్ దదర్శ తన్మార్గే రాక్షసాన్వృక్షమాశ్రితాన్ ౧౩. సంత్రస్తహృదయస్తత్ర రుద్రం భద్రం చ విహ్వలః, స్మరన్ విష్ణుపదద్వంద్వం తత్రావిష్టోఽవనీపతే. ౧౪. త్రాహి దేవేశ లోకేశ త్రాహి నారాయణావ్యయ, సమస్తభయవిధ్వంసిన్ త్రాహి మాం శరణాగతమ్. ౧౫. నాన్యం పశ్యామి దేవేశ త్వత్తోఽహం జగదీశ్వర, ఏవం పలాయమానం తం రాక్షసానుగతాస్తదా. ౧౬. భయాత్కంపాన్వితం విప్రం దృష్ట్వా తత్తేజసా

ఆమఱ్ఱిచెట్టునకు మూఁడుకోసులదూరమువఱకు ప్రాంతమున నాబ్రహ్మరాక్షసుల భయంబునం జేసి మానవులేమి, పశుపక్ష్యాదులేమి, మృగంబులేమి యెడమాడ నడలుచుండిరి. ఆచెట్టుచుట్టును బహుభయంకరము లైన మ్రోఁతలు సర్వదా మ్రోఁగుచుండును. ఆబ్రాహ్మణోత్తముఁడు తీర్థయాత్ర సేయుచుఁ గార్తికమాసంబున నదీస్నానమున కేఁగుచు దైవవశంబున వటవృక్షాశ్రితు లైన యాబ్రహ్మరాక్షసులను గాంచి, మనంబున నడలు గదుర వ్యాకులితమనస్కుఁడై, 'లోకనాయకా! దీనబంధూ! ఆర్తత్రాణపరాయణా! నాశరహితా, శరణాగతుఁడయిన నన్నుఁ బ్రోవుము. నీవు దప్ప నాకు వేఱుదిక్కు లేదు. భయహరుఁడగు భవుని, విష్ణువును బ్రార్థించుచుఁ బరుగిడ నారంభించెను. ఆబ్రహ్మరాక్షసు లాతనిం దఱుముచు వెంటనంటిరి. ఇట్లు బ్రహ్మరాక్షసులు కొంతదవ్వు ద్విజుని దఱిమి, యావిప్రుని దర్శనంబు సేసిరి. అద్విజపుంగవునిఁ

హతాః, దర్శనాత్తస్య విప్రస్య సంజ్ఞా సంజాయతేఽమలా.
౧౭. చక్రుః ప్రణామం తే భూమౌ బ్రాహ్మణాయ మహాత్మనే,
తే రాక్షసాః ప్రాంజలయః తదగ్రే నృపపుంగవ. ౧౮. తుష్టువు
ర్వివిధైర్వాగ్భిః విప్రం భూతదయాపరం, బ్రహ్మన్ తే దర్శనా
త్సద్యో వయం నిష్కల్మషాలయాః. ౧౯. భవదాగమనం బ్ర
హ్మన్ లోకోపకరణాయ వై, మహతాం జీవనం లోకే ప్రాణినా
ముపకారకమ్. ౨౦. మహద్విచలనం విప్ర తే చ ప్రాహుర్మహీ
పతే, ఏవం ప్రత్యుదితం శ్రుత్వా బ్రాహ్మణో భయవర్జితః ౨౧.
కే యూయమితి తానాహ ప్రసన్నేనాంతరాత్మనా, కిమిదం
కర్మణా కేన వికారం రూపమీదృశమ్. ౨౨. భవద్భిః కిం
కృతం పూర్వం విద్వద్భిరతినిందితం, వదధ్వం నాత్ర సందే
హో యుష్మాకం మా భయం యతః. ౨౩. తే న స్మరంతి తే
సర్వం పృథక్తత్కర్మ నిందితం, విప్రాగ్ర్యమూచుస్తత్రేత్థం

చూచినంతనే యాబ్రహ్మరాక్షసు లాద్విజపుంగవుని తేజంబునం బాపంబులం దొలఁగి జన్మాంతరసంస్కారంబు నొంది, యావిప్రుని మ్రోలనిలచి, యాతనిం బెక్కుతెఱంగులం బొగడి, యిట్లనిరి. ఓమహాత్మా! తమదివ్యదర్శనంబునం జేసి, పాపంబులు దొలఁగె. తమరాక మా కుపకారం బయ్యె. సాధువులు పరులనిమిత్తమై భూలోకంబున మనువారు. మహాత్మా! భవద్దర్శనంబుమాకు జ్ఞానప్రదంబయ్యె.

అని యివ్విధంబునం బొగడుచున్న యా బ్రహ్మరాక్షసులం గాంచి యో పిశాచములారా! మీరలెవ్వరు? మీకేల యిట్టిజన్మంబులు గలిగె? తొంటిబాములందు మీరేమి యసత్కార్యము లాచరించితిరి? మీరు వెఱవవలదు. మీ వృత్తాంతంబు తెలిఁగింపుడని యానతిచ్చెను. ఆ బ్రహ్మరాక్షసు లివ్విధంబున

తద్వ్యదామస్సమాగతాః. ౨౪. బ్రహ్మరాక్షసాః—అహం పురా ద్రావిడేషు గ్రామణీః బ్రాహ్మణాధమః, నిష్ఠురో వాక్యచతురః గ్రామే మందరసంజ్ఞికే. ౨౫. బ్రహ్మస్వం చ మయా భుక్తం కుటుంబాసక్తబుద్ధినా, బంధుభ్యో బ్రాహ్మణేభ్యశ్చ నాన్నం దత్తం మయా పురా. ౨౬. బ్రహ్మస్వం ప్రణయాద్భుక్తం దహత్యాసప్తమం కులం, తదేవ చౌర్యరూపేణ దహత్యాచంద్రతారకమ్. ౨౭. రౌరవే యాతనాం భుక్త్వా సభూమౌ బ్రహ్మరాక్షసః, దోషస్యాస్య ప్రశమనే ఉపాయం కురు భూసుర. ౨౮. ద్వితీయోవాచ తం విప్రం వినయావనతో నృప, మాతాపిత్రోరహం ద్వేష్టా నిత్యం నిష్ఠురభాషణః. ౨౯. దారాపత్య

దమతమవృత్తాంతములఁ దెలుపఁదొడఁగిరి. బ్రహ్మరక్కసులలో నొక్కఁ డిట్లనియె. మహాత్మా! యేను ద్రవిడదేశమందలి మందరమను గ్రామమున బ్రాహ్మణవంశస్థుఁడ. నేను గ్రామాధికారి నై యుంటిని. నే నాయధికార బలమునఁ గన్నుమిన్నుగానక కటికివాఁడనై కుటుంబపోషణము నాసక్తుఁ డనై, బ్రాహ్మణద్రవ్యంబు లపహరించితి. అంతియ కాక చుట్టముల కేని బ్రాహ్మణోత్తముల కేని యమావాస్యయందైనఁ బిడికెడన్నమిడి యెఱుఁగను. బ్రహ్మస్వము ఏడేడుతరములవఱకుఁ బీడించు నని యెఱుఁగనైతి. అయ్యది యాచంద్రతారకము బాధించు ననియుఁ దలఁపఁ జాలనైతి. ఆపాపంబునం జేసి యేను రౌరవాది నరకంబులు గొంతకాల మనుభవించి యావల భూలోకంబునఁ బెక్కునీచజన్మంబు లెత్తి కట్టకడ కీబ్రహ్మరాక్షస జన్మమెత్తితిని. ఈపాపంబు వోవు నుపాయంబుఁ జెప్పవే యని యాబ్రహ్మరాక్షసుఁ డాబ్రాహ్మణు నడిగెను.

రెండవ బ్రహ్మరక్షస్సు తనవృత్తాంత మాద్విజశ్రేష్ఠునితో నిట్లనియె. విప్రోత్తమా! యేను తల్లిదండ్రులయెడల ద్వేషించి వారిని జక్కఁగాఁ బోషిం

సమాయుక్తో మృష్టాన్నం భక్షయామ్యహం, పిత్రోర్మనోభ యోశ్చాపి పర్యుషాన్నేన భోజనమ్. ౩౦. బంధుభ్యో బ్రాహ్మణేభ్యశ్చ ద్రవ్యాసక్తేన యన్మయా, నాదత్తం చాణు మాత్రం వా తస్మాద్దుర్బుద్ధినా మయా. ౩౧. ఆంధ్ర దేశనివాసేన చాజ్ఞానేనాల్పమేధినా, తేన కర్మవిపాకేన యాతనాం చ యుగాష్టకమ్. ౩౨. భుక్త్వా పశ్చాద్భవం ప్రాప్య బ్రహ్మరాక్షసరూపధృత్, పాపపంకే నిమగ్నం మాం ఉద్ధరేహ మహీసుర. ౩౩. ఏవముక్తే తృతీయస్తు ప్రాహేదం ప్రణతో నృప, ఆంధ్రదేశేఽర్చకో విప్ర విష్ణోరాయతనే శుభే. ౩౪. స్నాన సంధ్యాపరిత్యక్తః పరనిందాపరాయణః, బహుభాషీ నిష్ఠురోఽహం దయాహీనోఽశుచిర్ద్విజః. ౩౫. తైలం విష్ణోర్దీపసంస్థం మయా చాపహృతం పురా, వేశ్యాగారే తు తత్తైలం తద్ఘృతం దీప్యతే మయా. ౩౬. తస్మాత్తద్ద్రవ్యమాదాయ తయా

పక భార్యయందు ఆసక్తిగలిగి దానిని సకలవిధంబుల సంతోషపెట్టుచుఁ దల్లి దండ్రులకు చలిదియన్నంబు పెట్టించి, తాను భార్యయు మృష్టాన్నములు గుడుచుచు బంధుమిత్రుల నాదరింపక యుండుటంబట్టి యీమహాఘోర జన్మంబు సంప్రాప్తమయ్యె. నన్నీయధోజన్మమునుండి తప్పించి కాపాడుము మహాత్మా! యని పలుమఱు ప్రార్థించెను.

అంత మూఁడవవాఁడును, "ద్విజోత్తమా! యేనాంధ్రదేశంబున విష్ణ్వాలయంబునఁ బూజారినై యుండి, చెడుపను లొనర్చుచుఁ గడునిర్దయుండనై, పరదూషణ, పరదారపరిగ్రహ, పరస్వాపహరణాదిదుష్కృత్యములు పెక్కు లాచరించుచు, విహితకృత్యంబులు మాని, దీపారాధనలనిమిత్తము భక్తు లొసఁగెడి ఘృతతైలంబులం దస్కరించి వేశ్యల కొసఁగి, యాకాంతల

రత్యాఽతిలాలసః, తేన కర్మవిపాకేన నరకే భుక్తయాతనః. ౩౭. పశ్చాద్భూమిమనుప్రాప్య నానాయోనిషు వై క్రమాత్, బ్రహ్మరాక్షసయోనౌ తు సంజాతోఽస్మ్యత్ర పాదపే. ౩౮. రక్ష మాం కృపయా బ్రహ్మన్ సర్వభూతదయానిధే, త్రైరేవముదితం శ్రుత్వా విప్రో విస్మితమానసః. ౩౯. మా భయం భవతామల్పముద్ధరిష్యేహి సంకటాత్, కార్తికస్నానకామేన ఆగచ్ఛధ్వం మయా సహ. ౪౦. ఇత్యుక్త్వా త్రైస్తతో విప్రో కావేర్యాం కార్తికే నృప, స్వయం కృత్వా తతః స్నానం తేషాం ముక్తిమకారయత్. ౪౧. తత్క్షణాదేవ ముక్తాస్స్యుః దివ్యరూపధరాశ్చ తే, యయుర్విష్ణుపదం రాజన్ కార్తికస్నానమాత్రతః. ౪౨. మోహేనైవాథ వాజ్ఞానాత్కావేర్యాంచ భృగూదయే, యో నిమజ్జతి రాజేంద్ర విష్ణోః పూజాం విధానతః. ౪౩. వాజపేయాయుతానాం చ ఫలం యాతి న సంశ

తోడి ముచ్చటలఁ గాలంబు పుచ్చుచు నంత్యకాలమున నరకమునఁ బడరాని పాట్లెల్లం బడి మఱల జన్మమెత్తునప్పుడు పెక్కునీచయోనులందు జన్మించి, తుద కీపాడుబా మెత్తితినని యావిప్రోత్తమునితోఁ దనయిడుములను గూర్చి వచించెను.

అంత నవ్విప్రుఁడు వారిమువ్వురపలుకులచంద మవధరించి, యాబ్రహ్మరక్షస్సులతో నిట్లనియె. మీ రింతమాత్రమున కేల భయపడెదరు? మిమ్మానీచ జన్మమునుండి యుద్ధరించెదను. కార్తికమాసమునఁ గావేరియందు స్నానమొనర్చి యుపవసించి, యావ్రతఫలంబును ఆరాక్షసులకియ్యఁగా, వారలా బ్రహ్మరాక్షస జన్మమునుండి విముక్తులైరి.

కావున, కార్తికమాసమునఁ గావేరీనదియందు స్నానమొనర్చి నక్తాది వ్రతము లొనర్చువారలు సకలపాపములనుండి తొలఁగి, వేయివాజ

యః, యేన కేనాప్యుపాయేన కావేర్యాం కార్తికే నృప. ౨౨. ఆవశ్యకమిదం స్నానం కుర్యాద్విష్ణుపరాయణః, న కుర్యా ద్యది కార్తికాయాం స్నానం భక్త్యా నరాధమః. ౨౩. దశజన్మని చండాలో పశ్చాత్సూకరకో భవేత్, తస్మాత్కార్తికమాసే తు స్త్రియో వా పురుషస్య చ. ౨౪. స్నానమావశ్యకం రాజన్నాత్ర కార్యా విచారణా.

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే, కార్తికమాహాత్మ్యే,

తృతీయోఽధ్యాయః.

చతుర్థోఽధ్యాయః.

రాజోవాచ.—తవ వాగమృతం పీత్వా తృప్తిర్నాసీ న్మహామతే, కిం దానం కార్తికే మాసి కిముద్దిశ్య వ్రతం

సేయుంబు లొనర్చిన ఫలంబు నొందఁ గలరు. అట్టు లొనర్పని మానవులు పెక్కుజన్మములు నీచజన్మము లెత్తి, నీచమగు సూకరజన్మంబులఁ బడసి, కడపట బ్రహ్మరక్షసులయి పుట్టుదురు. స్త్రీపురుషు లెల్లరు కార్తికమాసంబునం గావేరి మొదలగు పుణ్యనదులందు మజ్జనము సేసి, నక్తము మొదలగు వ్రతంబులు సల్పవలయును.

ఇది శ్రీ స్కాందపురాణాంతర్గత కార్తికమాహాత్మ్యమందలి

మూఁడవయధ్యాయము.

నాల్గవ యధ్యాయము.

జనకనృపాలుఁడు వసిష్ఠుం గాంచి, 'యోమునిశ్రేష్ఠుఁడా! మతిమంతు లలో మేటీ! కార్తికమాసంబున నేవేల్పు నుద్దేశించి వ్రతంబు సేయవలయు?

చరేత్. ౧. భూయోఽహం శ్రోతుమిచ్ఛామి ధర్మం కార్తిక సంభవమ్, వసిష్ఠః—భూయశ్శృణుష్వాఘహారం సర్వపుణ్య వివర్ధనమ్. ౨. ప్రవక్ష్యామి మహారాజ ధర్మం కార్తికసంభ వం, కార్తికే మాసి సాయాహ్నే శివాగారే శుభప్రదే. ౩. యో దీపమర్పయేద్భక్త్యా తదనంతఫలప్రదం, గోపురద్వార శిఖరే లింగాగ్రే నృపపుంగవ. ౪. కార్తిక్యామర్పయేద్దీపం సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే, యః కుర్యాద్భక్తిభావేన కార్తి క్యామీశ్వరాలయే. ౫. గవ్యేన చ ఘృతేనాపి తైలా ద్వా మధుతైలతః, నారంగతైలాద్రాజేంద్ర దీపం యశ్శంభ వేఽర్పయేత్. ౬. స ధన్యస్సర్వధర్మజ్ఞః స ధర్మాత్మా న సంశ యః, యది తత్తదభావే తు కార్తికే మాసి భూమిప. ౭. దీప మేరండతైలం వా యోఽర్పయేత్స తు పుణ్యభాక్, మోహే

నాయందుఁ గరుణ యుంచి యానతిమ్ము. తమమాటలు వినవిన నింపు గులుకుచుండుఁ గాని తనివి కలుగదు. కావున నాకుఁ గార్తిక మాసప్రభావం బెఱుంగఁ జెప్పవే' యని యడుగ నమ్మునీంద్రుఁ డతని కిట్లనియె. ఓమహారాజా! సకలపుణ్యము లొసఁగునట్టి కార్తికమాసప్రభావంబు నెఱిఁగించెద నాలకింపుము. ఈచరిత్రము సకలపాపములఁ బోఁగొట్టు. సకలపుణ్యముల నొసఁగు. మహారాజా! నీవు సావధానుఁడవై యవధరింపుము.

కార్తికమాసమున సాయంకాలమున నీశ్వరాలయంబున నీశ్వరప్రీతికై దీపారాధనంబు చేయుట సకలపుణ్యముల నొసఁగు. మఱియు, గోపురద్వారంబునఁ గాని, లింగాగ్రమునఁ గాని, ఆవునేతితోను, తిలతైలంబుతోను, తుద కిప్పనూనెతోను, నారింజతైలముతోను నీశ్వరునకు దీపారాధనంబు గావించువాఁడు పుణ్యములరాశియు, సకలధర్మజ్ఞుఁడును, ధర్మాత్ముఁడును నై యుండువాఁడు. దీని కెట్టిసంశయంబును లేదు. పైఁ జెప్పిన నెయ్యి

నైవాథవా దంభాద్భక్త్యా వా పార్వతీపతేః. ౮. కార్తికేచార్ప
యేద్దీపం స శివప్రియభాజ్నరః, పురా పాఞ్చాలదేశే తు రా
జాఽభూ ద్ధనదోపమః. ౯. పుత్రహీన స్తప స్తేపే గోదావర్యా
స్తటే శుభే, స్నాతుకామస్సమాయాతః పైప్పలో ముని
సత్తమః. ౧౦. రాజానమబ్రవీ త్తత్ర కిమర్థం క్రియతే తపః,
తతో వాచ మహీపాలో మునిం సత్యవచోఽన్వితమ్. ౧౧. మునే
పుత్రవిహీనోఽస్మి తదర్థం తప్యతే తపః, బ్రాహ్మణః—కురుష్వ
భక్త్యా విప్రేభ్య స్తుష్టిం వా పార్వతీపతేః. ౧౨. తేన తే పుత్ర
సంతానం భవిష్యతి న సంశయః, ఇతి తేనోదితం శ్రుత్వా ప్ర

మున్నగునవి లేకున్నను, ఆముదపు దీపమైనను, అజ్ఞానముననో, డంబముననో, యీశ్వరునియందలి భక్తితోడనో కార్తికమాసంబున దీపారాధనంబుఁ గావించునరుఁడు పుణ్యాత్ముఁడయ్యెడు. ఇందుల కొక్క యితిహాసము గలదు. చెప్పెద నాలింపుము. తొల్లి పాంచాలదేశంబునఁ గలిమిని గుబేరుం బురుడించు నృపాలుఁ డొక్కఁ డుండెను. అతఁడు సంతతిలేక, పవిత్రమైన గోదావరీనదీతీరమున నుగ్రతపం బొనర్చెను.

అట్టి తఱిఁ బైప్పలుఁడను మునీంద్రుఁడొకఁడు స్నానార్థము గోదావరీతీరంబు నొంది యచ్చట దపం బొనర్చురాజుం గాంచి యోనృపాలా, యేలకో యీతపంబొనర్చెదవు అని యడుగఁగా, రాజు సత్యవ్రతుఁడయిన మునీంద్రుఁగాంచి యిట్లనెను:—ఓమహాత్మా! నే ననపత్యుఁడను. సంతానార్థినై తపం బొనర్చెదను.

అనిన మాట లాలించి యావిప్రుఁడును నృపాలా! బ్రాహ్మణులకు వలసిన దానంబు లొసఁగి తృప్తియైన నొందింపుము. శివారాధనముఁ జేయనైనఁ జేయుము. అట్లొనర్తువేని నీవు పుత్రసంతతిబడయుదువని యానతిచ్చె. రాజును బ్రాహ్మణునివాక్యము చొప్పున విని సంతుష్టుఁడై నిజగృహమున కేతెంచి విధి

హర్షమతులం లభేత్. ౧౩. నమస్కృత్య గృహం గత్వా సుస్నాతస్సమలంకృతః, చకార దీపదానం తు విధినేశ్వరతుష్టయే. ౧౪. తతస్తేనైవ పుణ్యేన సాధ్వీ గర్భమధత్త సా, ప్రాసూత కాలే సా పుత్రం ద్వితీయమివ భాస్కరమ్. ౧౫. రాజా ప్రహర్షమతులం సంప్రాప్యైవ మువాచ హ, సత్యం కార్తిక మాసస్య మాహాత్మ్యం పురుషార్థదమ్. ౧౬. సర్వేషామేవ భూతానాం సుఖహేతుర్న సంశయః, తస్యాభిధానం చక్రేఽసౌ బాలస్య పృథివీపతిః. ౧౭. శత్రుజిన్నామ పుత్రస్య విప్రాన్సంపూజ్య భక్తితః, తతో వృద్ధిం గతో బాలో రాజపుత్రోఽవనీపతేః. ౧౮. శూరస్సురూపో నృపతేః తనయః ప్రాప్తయౌవనః, వారాంగనాసు నిరతః పరస్త్రీరతిలాలసః ౧౯. గురువిప్రజనద్వేషీ జాతిసంకరకారకః, నిందకో నిష్ఠురః పాపః

ప్రకారంబున కార్తికమాసంబున నీశ్వరుని భక్తితోఁ బూజించెను. ఆమహిమంబుచేతనే యారాజుపట్టమహిషి గర్భము దాల్చి సూర్యునిమాడ్కిఁ దేజరిల్లు పుత్రునిం గనెను. కార్తికమాసమహిమము సకలపుణ్యముల నొసఁగు. సకలజంతువులకు సుఖప్రదము. సంశయము లేదు. తర్వాత రాజును సంతోషభరితుఁడై విప్రుల నెల్లర వస్త్రమాల్యాదులతోను రత్నభూషణాదులతోను సన్మానించి వారియనుమతిని సూనునకు శత్రుజిత్తని నామం బొనర్చెను.

అంతనాబాలుఁడును శుక్లపక్షచంద్రునిమాడ్కి దినదినప్రవర్ధమానుఁడై రూపలావణ్యంబు గలిగి శూరుం డయ్యెను. అట్లుతండు పెంపొంది ప్రాయముఁ బడసి, ధనమదంబున వారాంగనాలోలుఁడును, పరదారాసంగమాసక్తుఁడును, గురువులందును ద్విజులయందును ద్వేషముగలవాఁడును, జాతిసంకరమునకుఁ గారణభూతుఁడును, సజ్జననిందసేయువాఁడును, నిర్దయుఁడును, పాపాత్ముఁడును నై యాయంధపాణి యగుచుఁ గ్రోధంబున నకృత్యము

ఖడ్గపాణిస్దురాగ్రహః. ౨౦. రూపయౌవనసంపన్నో నానా లంకారభూషితః, కస్యచిద్ద్విజముఖ్యస్య భార్యా పరమ శోభనా. ౨౧. హరిమధ్యా విశాలాక్షీ బృహచ్ఛ్రోణిపయోధరా, రంభోరూః శ్శుకవాణీ చ సౌందర్యస్మరవిభ్రమా. ౨౨. స రాజతనయస్తాం తు దృష్ట్వా సౌందర్యతోషితః, తం దృష్ట్వా సా తథా రాజన్ తస్య రూపేణ భామినీ. ౨౩. సా గత్వా రాజతనయం ద్విజం త్యక్త్వా మహానిశి, తేన సా రమతే నిత్యం సంతుష్టా రాజమందిరే. ౨౪. రాత్రిశేషం తథా నీత్వా పునః పతిముపాగతా, తత్ జ్ఞాత్వా స ద్విజః కోపా ద్భార్యాం దృష్ట్వాఽతినిందితామ్. ౨౫. ఖడ్గపాణిస్స కోపేన తస్యాశ్చోపపతేర్నృప, వధోపాయం స్మరన్నిత్యం యేన కేనాప్యుపాయతః. ౨౬. కదాచిత్కార్తికే మాసి పౌర్ణమాస్యా మిందువాసరే, దృష్ట్వా శివాలయం గత్వా రాజపుత్రస్తయా

లాచరించుచుండెను. ఆతనిపురమునసే రూపలావణ్యశాలినియును, సన్నని నడుము గలదియును, మచ్చెకంటియును, దుర్భరములైన శ్రోణిపయోధరములుగలదియును, కదలికాస్తంభములఁబోలు తొడలు గలదియును, చిలుక పలుకులవంటి పలుకులు గలదియును, సౌందర్యజితరతియును నైనయొక ద్విజకాంత గలదు. ఆరాజపుత్త్రుఁడక్కాంతం జూచి, వలపుఁగొనియెను. ఆపాటుతియు నవమన్మథాకారుం డగు రాజపుత్త్రుం జూచి మరులుగొనెను. ఇట్లు వారిరువురొండొరుల వలపు మీఱ నాద్విజకాంత రేయిని భర్తను గనుమఱచి యొంటరిగ రాజగృహంబున కేఁగి రాజపుత్త్రునిఁ గూడి క్రీడలు సల్పుచుండెను. ఆవిప్రుఁడును స్వపత్నిదుశ్శీల మెఱిఁగి దానిని వధింపఁదలఁచియుండెను. అట్టి తరుణంబునఁ గార్తికపౌర్ణమిసంప్రాప్తంబు కాఁగా ద్విజకాంత యీశ్వరాలయం

సహ. ౨౭. సా కుర్యాద్వర్తికాం సూక్ష్మాం చేలాంతేనైవ భూమిప, స రాజపుత్రో మోహాత్తు తైలమేకండకం స్వయమ్. ౨౮. దీపం సా దీపపాత్రే తు ప్రజ్వాల్యాతిప్రయత్నతః, సంస్థాప్య వేదికాయాం చ శివాగ్రేఽశుభచారిణీ. ౨౯. తత్ర తత్తేజసా రాజనుస్సరతోత్సాహనిర్భరైః, కామశాస్త్రకలాపైశ్చ క్రీడాఞ్చక్రే తురాదరాత్. ౩౦. ఆత్మానం గోపయిత్వా తు శనైర్గత్వా తదాలయం, కవాటం సుస్థిరం బధ్వా ఖడ్గ మాదాయ కోపతః. ౩౧. చిచ్ఛేద రాజతనయం తతో భార్యాం నరాధిప, రాజసూనుశ్శనైః స్థిత్వా జఘ్నివానసినా చ తమ్. ౩౨. జీర్ణదేవాలయేదైవా దన్యోన్యాఘాతయోగతః, త్రయోఽపి మరణం జగ్ముః కార్తిక్యామీశ్వరాలయే. ౩౩. మహాపాత్కార్తికపౌర్ణమ్యామిందువారే శివాలయే, పౌర్ణమ్యామిం

బున దీపారాధనంబుఁ గావింప నేఁగినతఱి రాజపుత్రుఁడును దేవాలయమునకు నేఁగ వారొండొరులు మోహించి యాలయంబుననే తమకోర్కులు దీర్ప నెంచికొనిరి. పాఱుత తనచీరకొంగు చించి వత్తివేసి యాముదము పోసి యీశ్వరునికి దీపారాధనంబు గావించి గృహంబున కేఁగి భర్త నిద్రించుతఱి నర్ధరాత్రమునఁ దన నిమిత్తము వేచియుండు రాజపుత్రునికడ కేతెంచి తానుదీపపుఁబ్రమిద నిండుగ నాముదము పోసి దీపముఁ బ్రజ్వరిల్లఁజేసి వత్తి పెద్దదిగాఁ జేసి శివాలయంబుననే యాతనిం గూడి యానందాబ్ధిని మునిఁగి యుండె. ద్విజపుంగవుండును నిద్ర మేల్కాంచి తనభార్యదుష్ప్రవర్తన మెఱింగి వా రున్నచోటి కేతెంచి మెల్లఁగా లోనికిఁ జొచ్చి కవాటంబు బంధించి, ఖడ్గముతో రాజపుత్రునిఁ దనభార్యను ఛేదించెను. రాజపుత్రుఁడును రోషమున నావిప్రునిఁ దునిమెను.

ఇట్లొండొరులు వధించుకొంటం జేసి, యీశ్వరాలయంబుననే కార్తిక పౌర్ణమిసోమవారమునాఁడు మువ్వురును మృతినొందిరి.

దువారే తు సర్వపుణ్యఫలప్రదే. ౩౪. తదా గతా యమభటాః పాశహస్తైర్భయంకరాః, శివదూతా స్తదా జగ్మూరుద్రలోచనభీతిదాః. ౩౫. అథతాంరాజపుత్రంచ విమానే సన్నివేశ్యచ, పాదౌ చాబధ్య తం విప్రం యమదూతా స్సుదారుణాః ౩౬. ఏవం భిన్నాం గతిం దృష్ట్వా తానాహ ద్విజసత్తమః. తావుభౌ తుల్యపాపానౌ కులటాన్నృపపుత్రకౌ. ౩౭. అహం ద్విజవరః పుణ్యో గతిభేదో హ్యభూదిహ, శివదూతా స్తతః ప్రోచుర్బ్రాహ్మణం దీనమానసమ్. ౩౮. మోహాత్కార్తికపౌర్ణమాస్యామిందువారే శివాలయే, ఏషా చాతిదురాచారా తైలఖండేన వర్తికామ్. ౩౯. చకార తేన పుణ్యేన సర్వపాపక్షయో

అంత యమలోకమునుండి పాశాయుధధారులైన యమభటులును, శివలోకమునుండి శివకింకరులును నేతెంచిరి. శివదూతలా రాజపుత్రుని, విప్రకాంతను విమానముననుంచి కైలాసమునకుఁ గొంపోయిరి. భీకరాకారులగు యమదూతలు ద్విజుని, కాలుసేతులు గట్టి యీడ్చుకొనిపోవఁ దొడఁగిరి. అట్టితఱి ద్విజశ్రేష్ఠుఁడు భటులం గాంచి, "ఓయమదూతలారా! ఇదేమి యాగడము! రాజపుత్రుఁడును, నాభార్యయుఁ బాపాత్ములు. వారు విమానంబునఁ గూర్చుండి కైలాసంబున కేఁగ, సదాచారసంపన్నుఁడ నగు బ్రాహ్మణోత్తముఁడ నైన నాకేల యీదుర్గతి కలిగె? ఏ నేమి పాపంబు సేసితి? సజ్జనులకు శిక్షగలుగ, దుర్జనులకు మహాగౌరవంబును గలుగఁ గారణమేమి?" యని యడుగ, శివకింకరు లిట్లనిరి.

బ్రాహ్మణోత్తమా! యీ నీయిల్లాలు దురాచారపరాయణ యయ్యును మోహంబునం జేసి యైన, తనచీరకొంగుతో వత్తిచేసి, దీపారాధనంబు గావించెను. ఈ రాజపుత్రుఁడును పరదారాభిలాషతో నైనను నేరండ తైలంబు పాత్రయందుఁ బోసెను. తైలవర్తికా ప్రభావంబునంజేసి, నీకాం

భవత్, అనేన దీపపాత్రం చ తైలమేరండసంభవమ్. ౨౦.
సర్వపాపక్షయముఖ్యాత్పుణ్యం తత్తైలపాత్రయోః, దానేనై
వాథవా మాహాత్మ్యాత్కార్తిక్యాం శంకరాలయే. ౨౧. యోఽర్ప
యేద్దీపమేకం వా స ధన్యస్సర్వయోగినాం, ఇతి తైరుదితం
శ్రుత్వా రాజసూనుర్దయాన్వితః. ౨౨. దాస్యామి దీపపాత్ర
స్య ఫలం విప్రవిముక్తయే, ఏకకాలమృతానాం చ గతిరేవా
వశిష్యతే. ౨౩. ఇత్యుక్త్వా ప్రదదౌ పుణ్యం కార్తికే మాసి
సంభవం, తేన పుణ్యప్రభావేన స ముక్తో యమపాశతః. ౨౪.
దివ్యం విమానమారుహ్య యయౌ శివనికేతనం, యయు
రల్పేన పుణ్యేన తదా తే శివమందిరమ్. ౨౫. తస్మాత్సర్వప్రయ
త్నేన కార్తిక్యాం ధర్మమాచరేత్, నాచరేద్యది మూఢా
త్మా రౌరవం నరకం వ్రజేత్. ౨౬. యః కార్తికే మాసి రా
జన్ మాసమేకం నిరంతరం, శంకరస్యాథవా విష్ణోః దేవ

తయొక్కయు, రాజపుత్రునియొక్కయుఁ పాపంబులు నశించె. కార్తికసోమ వాసరంబున జ్ఞానముచే నైనను దీపారాధనంబు గావించువాఁడు యోగీంద్రుఁ డనఁబరఁగు. అని యిట్లు శివకింకరులొసఁగు ప్రత్యుత్తర మాలకించి, రాజ పుత్రుఁడు జాలిఁ గొని, కార్తికేందువాసరమున, తాను బెట్టినదీపపాత్రపుఁ బ్రభావంబు ఆపాఱునికి నొసఁగెను. ఆపుణ్యఫలంబుచే విప్రుఁడును, యమ పాశమునుండి తప్పించుకొని,దానును దివ్యవిమానారూఢుఁడై కైలాసంబునకుఁ జేరెను. కావునఁ గార్తికమాసమునఁ దప్పక దీపారాధనంబుఁ గావింపవలయుం. అట్లుగాచరింపనివాఁడు రౌరవ మను నరకంబు నొందఁగలఁడు. కార్తిక మాసం బంతయుం శివాలయంబున నేని విష్ణ్వాలయంబున నేని దీప మాల లుంచి

దేవస్య చక్రిణః. ౪౭. దీపమాలార్పణం కుర్యాన్న పునర్జాయ
తే భువి, సోఽపి జ్ఞానమనుప్రాప్య ముక్తో భవతి నిశ్చితమ్.
౪౮. స్త్రియో వా పురుషో వాఽపి కార్తికే కేశవాగ్రతః,
స్వశక్త్యా చార్పయేద్దీపం సర్వపాపవిముక్తయే. ౪౯. తస్మాత్త్వ
మపి రాజేంద్ర కార్తికే గిరిజాపతేః, మందిరే దీపమాలాం తు
సమర్పయ న సంశయః. ౫౦.

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే, కార్తికమాహాత్మ్యే,
చతుర్థోఽధ్యాయః.

యారాధనంబుసేయువానికి దివ్యజ్ఞానమును, తన్మూలంబునఁ బునర్జన్మ రాహిత్య
రూపంబగు ముక్తియుఁ గలుగు. కార్తికమాసంబున స్త్రీయేనియుఁ బురుషుఁ
డేనియు శక్తికొలఁది శివకేశవుల ప్రీతికై దీపారాధనంబు గావించిన సకల
పాపంబులు దొలఁగు. కావున రాజేంద్రా! నీవును కార్తిక మాసంబున నీశ్వ
రాలయంబున దీపతోరణంబు గట్టింపుము. నీకు సకలపాపంబులు దొలఁగుటయు
కాక ముక్తియుఁ గలుగును. అని వసిష్ఠమునీంద్రుండు జనకమహారాజున
కెఱింగించెను.

ఇది శ్రీస్కాందపురాణాంతర్గతంబగు కార్తికమాహాత్మ్యమందలి
నాల్గవయధ్యాయము

పంచమోఽధ్యాయః

శ్రీవసిష్ఠః—ఆచరేత్కార్తికే మాసి నారీ వా పురుషోఽపి వా, పాపక్షయార్థం రాజేంద్ర కార్తికే యత్ర భాజనమ్. ౧. యద్వా పఠతి రాజేంద్ర ఫలమక్షయమశ్నుతే, యః కార్తికే హరేరగ్రే గీతాపాఠం కరిష్యతి. ౨. స సర్వపాపనిర్ముక్తః జీర్ణత్వచమివోరగః, కార్తికే తులసీపత్రైః కరవీరైస్సితాసితైః. ౩. అలంకరోతి సద్భక్త్యా విష్ణుమాద్యం జగద్గురుం, స విష్ణోః పరం ప్రాప్య విష్ణునా సహ మోదతే. ౪. విభూతిం విశ్వరూపం చ కార్తికే కేశవాగ్రతః, యో జపేద్భక్తియోగేన స వైకుంఠేశ్వరో భవేత్. ౫. పాదం వా శ్లోకమేకం వా పురాణం కార్తికే హరేః, అగ్రతః కురుతే రాజన్ స ముక్తస్సర్వకర్మభిః. ౬. యః కార్తికే సితే పక్షే

ఐదవ యధ్యాయము.

౧. కార్తికమాసంబున పురుషుఁడేని స్త్రీయేని తా మొనర్చినపాపంబులు పోవు నిమిత్తమై కార్తికవ్రతంబు నాచరింపవలయును. ౨. ఎవఁడు కార్తికమాసంబున శ్రీవిష్ణుసన్నిధానంబున గీతను జదువునో, వానికిఁ గలుగు పుణ్యం మెన్నటికిని దఱుఁగ నేరదు. ౩. కార్తికమాసంబున శ్రీమహావిష్ణువును తులసీమాలలతో నెవ్వఁడు భక్తితో నలంకరించునో, ఆతఁడు పాము కుబుసమును విడుచునట్లు, సకల పాపములను తొలఁగి, వైకుంఠము నొంది విష్ణువుతోడ నానందించుచున్నాఁడు. ౪. కార్తికమాసంబునఁ గేశవునిసన్నిధానమున భగవద్గీతలందు విభూతియోగము, విశ్వరూపయోగము, భక్తియోగము నెవ్వఁడు జపించునో వాఁడు భగవత్స్వరూపుఁ డగును. ౫. నృపాలా!

వనభోజన మాచరేత్, స యాతి వైష్ణవం ధామ సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే. ౭. జపహోమార్చనాకాలే భోజనే పితృతర్పణే, చండాలపతితానాం చ శూద్రసూతకభాషణమ్. ౮. శ్రుత్వా సమాచరేద్ధీమాన్ కార్తికే వనభోజనం. నానాద్రుమలతాకీర్ణే వనే చామలకాగ్రతః. ౯. సమభ్యర్చ్య విధానేన సాలగ్రామనివాసినం, దామోదరం జగద్వంద్యం గంధపుష్పాక్షతాదిభిః. ౧౦. యథా విత్తానుసారేణ విప్రాన్ సంపూజ్య భక్తితః, ఏవం య ఊర్జే మాసేఽస్మిన్ వనభోజనమాచరేత్. ౧౧. సర్వపాపవినిర్ముక్తో యద్యత్కాలాదిసంభవైః, తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన వనభోజనమాచరేత్. ౧౨. పురాణశ్రవణం భక్త్యా మాహాత్మ్యం కార్తికస్య చ, యథా విప్ర

కార్తికమాసంబున హరిమ్రోల కార్తికపురాణమున నెవఁడు శ్లోకమేని, ఒక శ్లోకపాదమునేనిఁ బఠించునో, ఆతఁడు సకలపాపకర్మలనుండి విముక్తుఁ డగుచున్నాఁడు. ౭. ఎవఁడు కార్తికమాసంబున వనభోజనము చేయునో, ఆతఁడు సకలపాపనిర్ముక్తుఁడై విష్ణులోకంబు నొందుచున్నాఁడు. ౮. జపము హోమము దేవతార్చనము భోజనసమయములందును పితృతర్పణము మొదలగు సమయములందును చండాలురతోను భ్రష్టులతోను శూద్రులతోను సూతకము గలవారితోను సంభాషణము చేసినందునఁ గలుగుదోషములు కార్తికమాసంబున వనభోజనము చేసినందువలనఁ దొలఁగును. ౧౩. నానావిధంబు లగు వృక్షములతోఁ గూడిన వనంబున ఉసిరికచెట్టునీడను సాలగ్రామమునందున్న లోకపూజ్యుఁడగు విష్ణువును యథావిధిగాఁ బూజించి తమశక్తికొలఁదిని బ్రాహ్మణసంతర్పణము గావించి, వనభోజనంబు చేయవలయును. ఇట్లు కార్తికమాసమున భక్తితో వనభోజనంబు నెవఁడాచరించునో, పురాణము, కార్తికమాహాత్మ్యమును వినునో, ఆతఁడు బ్రాహ్మణపుత్రుండు

సుతో ముక్తో రాజన్ దుర్యోనిసంకటాత్. ౧౩. రాజా—కో విప్రసూనుః కిం కర్మ కృతవాన్యేన ముచ్యతే, ఏతచ్ఛ్రిష్మాన్ సమాసత్వ శ్రోతుమిచ్ఛామి సాంప్రతమ్. ౧౪. వసిష్ఠః— శృణు రాజన్ ప్రవక్ష్యామి కావేర్యా వై తటే శుభే, దేవశర్మ ఇతి ఖ్యాతో వేదవేదాంగపారగః. ౧౫. తస్య సూనుర్దురాచారస్తమాహ స్వసుతం పితా, వక్ష్యామి శృణు తే పుత్ర సర్వపాపవిముక్తయే. ౧౬. కురుష్వ కార్తికే మాసి స్నానం కేశవపూజనం, దీపమాలార్పణం తస్య విష్ణోరమితతేజసః. ౧౭. ఇతి శ్రుత్వా సుతస్తస్య పితరం పునరబ్రవీత్, కుతః కార్తికధర్మేతి తన్న కార్యం మయా సకృత్. ౧౮. తచ్ఛ్రు

హీనయోనినుండి తప్పించుకొన్న చందంబున సకలపాపములనుండి తొలఁగు చున్నాఁడు. ౧౪. అని వసిష్ఠమునీంద్రుఁడు పలుకఁగా, జనకమహారాజు "మునీంద్రా! ఆబ్రాహ్మణపుత్రుఁ డెవ్వఁడు? అతఁ డెట్టి పాపకర్మ చేసెను? ఎట్లు ముక్తుఁ డయ్యెను? చెప్పు" మని యడుగఁగా, వసిష్ఠమునీంద్రుఁ డతనితో నిట్లనెను. ౧౬. రాజా! ఆద్విజపుత్రుని చరిత్రము చెప్పెద నాలకింపుము. పుణ్యప్రద మగు కావేరీనదీతీరమున నొకయగ్రహారమున వేద వేదాంగములను జదివిన దేవశర్మ యను బ్రాహ్మణుఁ డొక్కఁడు గలఁడు. ఆతనికుమారుఁడు చెడునడతలతోఁ గూడియుండఁగాఁ, దండ్రి పుత్రునిఁ గాంచి యిట్లనియె. "ఓరీ పుత్రా!! ఏల చెడునడతలఁ బూనెదవు? సకల పాపములు దొలఁగుటకై వ్రతంబు నెప్పెద చేయుము. కార్తికమాసంబున స్నానము సేసి, విష్ణువు నర్చించి, తులసీమాలలను విష్ణువున కర్పించుము. అట్లొనర్తువేని, నీకర్మ లెల్లఁ దొలఁగును" అనెను. ౧౮. అది విని కుమారుఁడు "కార్తికవ్రతం బది యొకటి కలదా! నేను దాని నాచరింప" నని తండ్రితోఁ దిరస్కరించి పలికెను.

త్వా కోపతామ్రాక్షః శశాప సుతమంజసా, మూషకో భవ
దుర్బుద్ధే అరణ్యే ద్రుమకోటరే. ౧౯. అయాచత విశాపఞ్చ
పశ్చాత్తాపేన భూమిప, దురాచారస్య మే తాత కథం ముక్తి
ర్భవిష్యతి. ౨౦. స చాహ కార్తికం ధర్మం యదా శ్రోష్యసి
పుత్రక, ముక్తిస్తే భవితా నూనం తస్య పుణ్యప్రభావతః.
౨౧. ఇత్యుక్త్వా విరతే శీఘ్రం సుతః పితరి సోఽప్యథ, తత్క్షణా
న్మూషకో భూత్వా గజారణ్యే ద్రుమే నృప. ౨౨. సుఫలే
సర్వజీవానామాశ్రయే చ సుఖప్రదే, ఏవమంతరితే కాలే
తత్రాగత్య కౌశికో మునిః. ౨౩. శిష్యేభ్యః కార్తికస్నానం
కృత్వా తన్మూలమాశ్రితః, పురాణపఠనం తత్ర మాహాత్మ్యం
కార్తికస్య చ. ౨౪. చకార భక్తిభావేన తన్మూలే నరపుం
గవ, తదా కశ్చిద్దురాచారో వ్యాధశ్చాపధరశ్శరీ. ౨౫.

౧౯. తండ్రి కోపముచేఁ గన్నులెఱ్ఱ గావించి కుమారునిఁ గాంచి ఓరీ యొక యరణ్యమున నొక మ్రానితొఱ్ఱయందు మూషకమై పుట్టుదువు గాక యని కొడుకును శపించెను. ౨౦—౨౧. అంత కుమారుఁడు పశ్చాత్తాపంబు నొంది 'తండ్రీ నాకు శాపవిముక్తి నొసఁగుము' అని తండ్రి నడుగఁగా "నీ వెప్పుడు కార్తికమాహాత్మ్యమును విందువో అప్పుడు నీకు శాపవిముక్తి కాఁగల" దని చెప్పెను. ౨౨—౨౩. తండ్రి యిట్లు చెప్పఁగానే అతఁడు మేటిఫలములు గలదియుఁ, సకలజంతువుల కాశ్రయమైనదియు, సుఖము నొసఁగునదియు నైన గజారణ్యమను నొకయడవియం దొక చెట్టు తొఱ్ఱయం దెలుకయై వసించెను. ౨౪—౨౫. ఓవిదేహరాజా! కొంతకాలము గడవఁగా విశ్వామిత్ర మునీంద్రుఁ డావనంబునకు శిష్యులతోడ నేతెంచి కార్తికస్నానముచేసి శిష్యులకు కార్తికమాహాత్మ్యమును బోధింపుచు, ఆవృక్షమున విష్ణుపూ

మృగయాం సంచరన్నాగాత్ప్రాణిహింసాపరాయణః, విప్రాన్ హంతుం సముద్యుక్తో దయాహీనోఽఘమూర్తిమాన్. ౨౬. తేషాం దర్శనసమ్భూతా సంజ్ఞా సర్వార్థసాధినీ, తానువాచ తతః ప్రీతః కిమిదం కర్మ చోత్తమమ్. ౨౭. తేనైవముక్తో రాజర్షిర్విశ్వామిత్రస్తమబ్రవీత్, విశ్వామిత్రః—శృణు వ్యాధ ప్రవక్ష్యామి బుద్ధిస్తే విమలోదయా. ౨౮. ధర్మః కార్తికమాసస్య నరాణాం కీర్తివర్ధనః, కార్తికే మాసి యో మోహాత్ స్నానం దానాదికం చరేత్. ౨౯. స సర్వపాపనిర్ముక్తో యాతి విష్ణోః పరం పదం, భగవద్భక్తిభావేన కార్తికే మాసి మానవః. ౩౦. ధర్మం సమాచరేత్సద్యో జీవన్ముక్తో న సంశయః, వ్యాధః ప్రత్యుక్తమాకర్ణ్య ధర్మం చ ఋషిణాం నృప. ౩౧. మూషకస్త

నారాధించి, పురాణపఠనము చేయుచుండెను. ౨౬. ఆసమయంబున దయలేని వాఁడు పాపరూపుఁడు ప్రాణిహింసయే చేయువాఁడునగు నొకబోయవాఁడు వేఁటాడుచు, నాబ్రాహ్మణులఁ జంపఁగోరి యావనంబునకు వచ్చెను. ౨౭. వారిని జూడఁగానే వానికి సకలకార్యముల సాధించు పూర్వజ్ఞానము గలిగెను. అంత నాబోయ సంతసమంది వారిం జూచి యేమి యీయుత్తమకార్యమని వారి నడిగెను. వాఁడట్లడుగఁగా విశ్వామిత్రుఁడాబోయనితో నిట్లనియె. ౩౦. ఓరీ! వ్యాధుఁడా! వినుము. నీకిప్పుడే జ్ఞానోదయ మయ్యెను. కార్తికమాసవ్రతంబు మానవులకుఁ గీర్తి నొసఁగును. కార్తికమాసమున నెవఁడేని తెలియమిచేనైనను స్నానము, దానము మొదలగువానిని జేయునో, వాఁడు సకలపాపములనుండి విడువఁబడి వైకుంఠము నొందును. భక్తితోఁ గార్తిక వ్రతంబు నాచరించువాఁడు జీవితుఁడయ్యు ముక్తుఁడగును. దీనికి సందియము లేదు. ౩౧. ఇట్లు విశ్వామిత్రుఁడు బోయనికిఁ జెప్పిన మాటలను ఆమూష

త్ర తచ్ఛ్రుత్వా ముక్తదేహ స్తతోఽగమత్, విశ్వామిత్రస్తు తం దృష్ట్వా చ బభూవాతివిస్మితః. 32. నివేద్య సకలం కర్మ విప్రసూనురుదారధీః, సద్యస్సందర్శయం స్తత్ర వ్యాధా యైతత్ఫలం నృప. 33. అనుజ్ఞాతోఽయయా శీఘ్రం విప్రసూను స్స్వమాశ్రమం, వ్యాధోఽపి సకలం తస్మాచ్ఛ్రుత్వాఽవాప శుభాం గతిమ్. 34. ఇచ్ఛతే యది యో లోకే గతిమత్యంత దుర్లభాం, కార్తికస్య చ మాహాత్మ్యం శ్రవణం చాభ్యసేత్సుధీః. 35. పుణ్యం తేనాధికం ప్రాప్య ప్రయాతి పరమాం గతిం, తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన కార్తికే ధర్మమాచరేత్. 36. ఇదం సత్య మిదం సత్యం ధాత్రా వై సుశ్రుతం మయా. పురాణేషు మతిం

కంబు విని, యప్పుడు తనదేహమును బాసి,యథాప్రకారము బ్రాహ్మణజన్మంబు నొందెను. విశ్వామిత్రమునియు నాతనిఁ జూచి మిగుల నచ్చెరువందెను. 33—34. బుద్ధిమంతుఁ డగునాబ్రాహ్మణసుతుఁడు విశ్వామిత్రునకుఁ దన వృత్తాంతముఁ దెలిపి,యచ్చటనే యాబోయనికిఁ గార్తికమాహాత్మ్యముఁ దెలిపి విశ్వామిత్రమునీంద్రునియానతి వడసి, తనయాశ్రమమునకుఁ బోయెను. బోయయు నామునీంద్రునివలనఁ గార్తికమాహాత్మ్యము నెఱిఁగి, యుత్తమ గతి నొందెను. 35—36. లోకంబున నుత్తమగతి నొందఁగోరువాఁడు కార్తికమాసమాహాత్మ్యము వినవలయును. దానఁ బుణ్యము నొందును. కావున నెక్కువ ప్రయత్నముతో కార్తికవ్రతంబు నాచరింపవలయును. ఇది నిక్కము. ఇది నిక్కము. నేను దీనిని బ్రహ్మవలన వింటిని. ఓరి దేహ నృపాలా! పురాణములందు నమ్మకము నుంపుము.నీవును పుణ్యగతినొందుదువు.

రాజన్ కురు సమ్యక్ప్రియత్నతః. ౩౭. యాస్యసి త్వం పుణ్య గతిం నాత్ర కార్యా విచారణా.

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే, కార్తికమాహాత్మ్యే,
పంచమోఽధ్యాయః.

షష్ఠోఽధ్యాయః.

వసిష్ఠః—యః కార్తికే మాసి రాజన్ స్నానం పంచామృతేన చ, కస్తూరిగంధతోయేన విష్ణోరమితతేజసః. ౧. యః కుర్యాద్భక్తిభావేన మాసమేకం నిరంతరం, సోఽశ్వమేధాయుతఫలం ప్రాప్య యాతి శుభాం గతిమ్. ౨. యే సాయాహ్నే హరేరగ్రే కార్తిక్యామవనీపతే, దీపదానం ప్రకుర్వంతి తద్విష్ణోః పరమం పదమ్. ౩. కార్తికే మాసి సంప్రాప్తే దీప

దీనికి విచారంబు వలదు. అని వసిష్ఠమునీంద్రుడు జనకమహారాజున కెఱింగించెను.

ఇది శ్రీస్కాందపురాణాంతర్గత కార్తికమాహాత్మ్యమందలి
ఐదవయధ్యాయము.

ఆఱవ యధ్యాయము.

౧—౩. జనకనృపాలా! కార్తికమాసమునఁ బూర్తిగా నెవఁడు భక్తితో మిక్కిలి ప్రకాశమానుఁడయిన శ్రీ మహావిష్ణువునకు పంచామృతముతోను కస్తూరిగంధము గలిపిన జలముతోను నభిషేకము గావించునో వాఁడు వేయి యశ్వమేధయాగముల ఫలమును బొంది యుత్తమగతి నొందును. ౩. కార్తిక

దానం కరోతి యః, సుజ్ఞానం ప్రాప్య విమలం విష్ణోర్లోక మవాప్నుయాత్. ౪. తూలం సంశోధ్య విధినా వర్తిం కృత్వా ప్రయత్నతః, శాలిపిష్టేన తత్పాత్రం గోధూమేనాథవా నృప. కార్తిక్యాం కారయేద్భక్త్యా ఘృతవర్తిసమన్వితం, ఘృతపూరితతత్పాత్రం వహ్నిజ్వాలానియోజితమ్. ౫. విప్రాయ వేదవిదుషే పూజ్య భక్త్యా ప్రదాపయేత్. ఏవం క్రమేణ రాజేంద్ర మాసమేకం నిరంతరమ్. ౬. మాసాంతే రజతం పాత్రం వర్తిం కృత్వా సువర్ణకం, శాలిపిష్టస్య మధ్యస్థం పూజ్యాయ చ నివేదయేత్. ౭. బ్రాహ్మణాన్పూజయేత్పశ్చాత్ స్వయమేవ తతః పరం, మంత్రేణానేన రాజేంద్ర కుర్యాద్దానమిదం శుభమ్. ౮. "సర్వజ్ఞానప్రదం దీపం సర్వసంపత్సుఖావహం. దీపదానం ప్రదాస్యామి శాంతిరస్తు సదా మమ". ౧౦. ఏ

మాసంబునఁ బ్రతిదినమును సాయంకాలమున విష్ణుమ్రోల నెవఁడు దీపముపెట్టునో, అతఁడు తప్పక విష్ణుసాయుజ్యము నొందును. ౪. కార్తికమాసంబున నెవఁడు దీపదానముచేయునో, అతఁడుత్తమజ్ఞానమునొంది, విష్ణుసాయుజ్యము నొందును. శ్లో. ౫-౯. కార్తికమాసమునఁ బ్రతిదినము ప్రత్తిచక్కఁగాఁదీసి, వత్తిచేసికొని బియ్యపుఁబిండితోనైనను గోధుమపిండితోనైనను ప్రమిదెలు చేసి, యందు నేతిని బోసి వత్తివేసి దీపము వెలిఁగించి యాపాత్రమును వేదవేత్తయైన బ్రాహ్మణునికి దానము చేయవలయును. ౧౧. విదేహనృపాలా! ఇట్లు నెలయంతయుఁ జేసి నెలకడను వెండితో నొక ప్రమిదె సేయించి యందు బంగారువత్తినివేయించి పిండితోఁ గుదురుజేసి దానినడుమ నీప్రమిదను వత్తిని నుంచి దీపముతో నొక యోగ్యుఁడైన బ్రాహ్మణున కొసఁగ వలయును. ఆవల బ్రాహ్మణులకు భోజనంబుఁ బెట్టవలయును. అట్లు బ్రాహ్మణులకు దీపదానము చేయునప్పుడు "సకలవిధంబున జ్ఞానంబు నొసఁగునదియు, సకల

వం యః కురుతే రాజన్ నారీ వా పురుషోఽపి వా, కార్తికే మాసి రాజేంద్ర సోఽక్షయ్యం ఫలమశ్నుతే. ౧౧. దీపదో లభతే విద్యాం దీపదో లభతే శ్రుతం, దీపదో లభతే చాయుః దీపదో లభతే దివమ్. ౧౨. జ్ఞానాజ్ఞానకృతం పాపం మనోవాక్కాయకర్మభిః, కార్తికే దీపదానేన విలయం యాతి తత్క్షణాత్. ౧౩. శృణు రాజన్ ప్రవక్ష్యామి పురావృత్తం మనోహరం, పురా ద్రావిడదేశే తు అంగనా కాచిదప్యభూత్. ౧౪. సుతబంధువిహీనా సా సదా భిక్షాన్నజీవినీ, న సంస్కృతాన్నమల్పం చ భుక్త్వా పర్యుషితాశనా. ౧౫. పరపాకరతా నిత్యం నిత్యం కుట్టనపేషణీ, క్రయవిక్రయిణీ రాజన్ ఆర్జితా భుక్తశేషతః. ౧౬. న

సంపదలు నొసంగునదియు నైన దీపదానంబు సేయుచున్నాను. నాకు క్షేమము గలుగును గాక" అని యర్థ మిచ్చు మంత్రముఁ జెప్పవలయును. ౧౦. విదేహనృపాలా! పురుషుఁడేని స్త్రీయేని యెవఁడీవిధంబున నీ కార్తికమాసంబు పూర్తిగాఁ జేయునో అతఁడు తఱుగని మోక్షము నొందును. ౧౧—౧౨. దీపదానముచేయువాఁడు విద్యనొందును, దీపదానము చేయువాఁడు వేదముల నెఱుఁగును. దీపదానము చేయువాఁడు దీర్ఘాయుస్సు నొందును, దీపదానము చేయువాఁడు స్వర్గము నొందును, మానసమునను వాక్కులచేతను చేతులతోను తెలిసియో తెలియకయో చేసిన పాపము కార్తికమాసమున దీపము దానము వలనఁ దొలఁగిపోవును. ౧౩—౧౪. జనకనృపాలా! ఒక్క పురాతనమైన యితిహాసము నెప్పెద నాలకింపుము. తొల్లి ద్రవిడదేశమున బిడ్డలు చుట్టములులేనిదై భిక్షాన్నముచే జీవించునొక యతివ యుండెను. అది యొక్కనాఁడేని వంట వార్పు లొనర్చి భోజనము చేయక యెవ్వరేని వేసిన చలిదియన్నము గుడుచుచుఁ గాలము పుచ్చుచుండెను. అది యెల్లప్పుడొరులకు వంటవార్పులు చేయునది. ఎల్లప్పుడొరులకు నలుగుపిండ్లు నూరి యిచ్చును. క్రయ విక్రయములచే

ధ్యాతం విష్ణుపదాబ్జం న శ్రుతా హరిసత్కథా, న గతా పుణ్యతీర్థాని నోపోష్యం విష్ణువాసరే. ౧౭. ద్రవ్యం నానావిధం భూప సంచితం బహుళంతయా, నచోపకారం నోదానంనకృతం స్వాత్మభోజనమ్. ౧౮. ఇత్థమజ్ఞానసంపన్నా మహా కశ్చిద్ద్విజోత్తమః, దైవయోగాత్సమాయాతః శ్రీరంగం ద్రష్టుమిచ్ఛయా. ౧౯. స విప్రవర్యస్తాందృష్ట్వా పాపబుద్ధిముపాశ్రితాం, అథాహ కృపయా రాజన్ సర్వభూతదయానిధిః. ౨౦. వక్ష్యామి సాంప్రతం ముగ్ధే మద్వాక్యమవధారయ, దుఃఖాదుఃఖమయో దేహః త్వగస్థ్యాంసాస్థిసమన్వితః. ౨౧. దుఃఖాగారోఽప్యయం ముగ్ధే భూతైః పంచభిరన్వితః, దేహావసానే తే యాంతి పంచభూతాః పృథక్పృథక్. ౨౨. యథైవ గేహవలభౌ నాశం యాంత్యుదబిందవః, జలబుద్బుదవద్దేహో నాశమా

జీవించుచుఁ దాను దినదినా మిగిలినది యమ్మి సొమ్ము సంపాదించుచుండెను. విష్ణువుయొక్క పాదారవిందములను నొక్కనాఁడేని ధ్యానించి యెఱుఁగదు. విష్ణుకథ విన్నది కాదు. పుణ్యస్థలములకు యాత్ర సేయదు. ఏకాదశినాఁడైన నుపవాసముండినది కాదు. ఎటులో యొకవిధంబున ద్రవ్యము సంపాదించినది కాని యొరుల కుపకారంబు సేయదు. దానము సేయదు. తానును గుడువదు. ఇట్లు అయుతెవ కడులోభినియై యుండెను.

౧౯—౨౦. ఇట్టాయుతెవ యజ్ఞానభరితురాలై యుండఁగా, శ్రీరంగమునకుఁ బోవుచున్న యొకదయానిధియగు బ్రాహ్మణుఁ డాయుతెవయదృష్ట వశంబున పాపాత్మురాలగు దానిం గాంచి యిట్లనియె. ౨౧—౨౯. ఓసీ మూఢురాలా ! నామాట లాలకింపుము. చర్మము, మాంసము, ఎముకలు వీనితోనిండిన యీ దేహము సుఖదుఃఖములతో నిండినది. ఈ దేహ మిసుము లకుఁ బుట్టినిల్లు. పంచభూతములతోఁ గూడిన యీశరీరము ప్రాణము తొలఁగి

యాతి నిశ్చితమ్. ౨౩. అనిత్యం దేహమాశ్రిత్య నిత్యత్వం మన్యసే హృది, తస్మా దంతస్థితం మోహం త్యజ మూఢ విచారతః. ౨౪. పతంగోఽగ్నిం సమాగత్య పతత్యేవ స్వయం యథా, స్మర సత్యాత్మకం దేవం సర్వభూతదయానిధిమ్. ౨౫. ధ్యానం కురు మహావిష్ణోః పాదపంకజముత్తమం, కామం క్రోధం భయం లోభం దేహం ద్రవ్యాభిలాషణమ్. ౨౬. త్యజ విష్ణుపదద్వంద్వం భజ భక్త్యాప్యనన్యయా, కురుష్వ కార్తికస్నానం భక్తిభావేన కేశవే. ౨౭. యథా దానం తథా కార్యం కార్తికే చాల్పమేవ చ, దీపదానం ప్రయత్నేన బ్రాహ్మణాయ మహాత్మనే. ౨౮. తేన నశ్యంతి పాపాని జన్మాంతరకృతాన్యపి, మా కురుష్వాత్ర సందేహం మహాపాపవిముక్తయే. ౨౯. ఇత్యుక్త్వా స యదా ధీమాన్ ఐంద్రీం విప్రవరస్తదా,

---

నంతనే, యింటిమీఁదియందుఁ బడిన నీటిబిందువులు నలువైపులకు జారిపోవులాగున, నాయాభూతంబు లాయాభూతములతోఁ జేరి పోవును. నీటిబుడగవలె దేహము నశించును. నీ వనిత్యమగు దేహమును సత్యమని నమ్మియున్నావు. అది యవివేకము. ఓ మూఢురాలా! యాయవివేకమును బాయుము. మిడుత యగ్నియందుఁ బడి నశించిన చొప్పున, నీదేహ మెన్నటికైనను నశించునదే. నిత్యస్వరూపుఁడైన, సకలభూతదయాపరుఁడగు భగవంతునిఁ దలంపుము. శ్రీమహావిష్ణువుయొక్క పాదారవిందములను ధ్యానింపుము. కామ, క్రోధ, లోభములను, దేహాభిమానమును, ద్రవ్యాభిలాషను మానుము. వేఱొండు తలంపు తలంపని భక్తితో విష్ణుపాదయుగంబును మ్రొక్కుము. కేశవుని యందు భక్తితో కార్తికమాసంబున స్నానమును, మహావిద్వాంసుఁడగు బ్రాహ్మణునకు దీపదానంబును జేయవలయును. అట్లొనర్చినయెడల, జన్మాంతరమునఁ జేసిన సకలపాపములను గూడ నశించుచున్నవి.

ఇతి తేనోదితం శ్రుత్వా విస్మితా రాజసత్తమ. ౩౦. పశ్చా
త్తాపమనుప్రాప్య సాఽకరోత్కార్తికవ్రతం, పతంగోదయ
వేళాయాం కార్తికస్నానమంభసి. ౩౧. హరేః పూజాం
దీపదానం పురాణశ్రవణం తథా, మాసాంతే విప్రముఖ్యే
భ్యో భోజనం సా ప్రయచ్ఛతి. ౩౨. కార్తికే తు సదా
రాజన్ మాసస్నానం కరోతి సా, తేన శీతజ్వరోత్పత్తిర్జాయతే
కుక్షిరోగతః. ౩౩. తప్యమానా దివారాత్రం దుఃఖాద్బాష్పా
కులేక్షణా, మమార బంధుహీనా సా స్వర్గలోకం గతా ముదా.
తస్మాత్కార్తికమాసే తు దీపదానం విశిష్యతే, జ్ఞానాజ్ఞానకృతం
పాపం కార్తికేదీపదానతః. ౩౪. నశ్యతే నాత్ర సందేహశ్శంకరే
ణోదితం పురా, ఇదం రహస్యమాఖ్యానం కథితం తవ భూపతే.

౩౦—౩౫½. అని యిట్లాబ్రాహ్మణుఁడు పలికి తూర్పుదిక్కునకుఁ బయనమై పోయెను. ఆకాంతయు విప్రునిపలుకులు విని తనపాపకృత్యములకుఁ బశ్చాత్తాపపడి యావిప్రుఁడు చెప్పిన చొప్పున కార్తికవ్రతంబు నాచరించెను. సూర్యోదయమునను కార్తికమాసమున స్నానము చేసి విష్ణువుఁ బూజించి దీపదానంబు గావించి, పురాణము బ్రాహ్మణునివలన విని యానెల కడపట బ్రాహ్మణోత్తములకు సంతర్పణంబుఁ గావించెను. ఆ కాంత కార్తికమాసమంతయుఁ జన్నీట స్నానమాచరించెను. కానఁ గడుపున నొప్పియు చలిజ్వరమును వచ్చి రేయింబవళ్లాయతివను బాధించెను. గాని యావల నెవ్వరును దిక్కు లేక మృతి నొందియు స్వర్గలోకము నొందెను. కావున గార్తిక మాసంబున దీపదానము ప్రశస్తమని చెప్పఁబడినది. దీపదానమువలన జ్ఞానముచేఁగాని యజ్ఞానముచేఁగాని చేసిన సకలపాపంబులు తొలఁగిపోవును. ఇందు సందియము లేదు. తొల్లి పరమేశ్వరుఁడీవ్రతమహిమంబు నెఱిఁగించెను. నృపాలా!

౩౬. యచ్ఛ్రుత్వా ముచ్యతే జంతుస్తన్మసంసారబంధనాత్
ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే, కార్తికమాహాత్మ్యే,
షష్ఠోఽధ్యాయః.

సప్తమోఽధ్యాయః.

వసిష్ఠః—పునః కార్తికమాహాత్మ్యం ప్రవక్ష్యామి స
మాసతః, తచ్ఛృణుష్వ నరశ్రేష్ఠ ప్రసన్నేనాంతరాత్మనా. ౧.
యః కార్తికేఽర్చయేద్భక్త్యా కమలైః కమలేక్షణం, తస్య
గేహే వసేన్నిత్యం కమలానాత్ర సంశయః.౨. దేవేశంభక్తియో

యీరహస్యవ్రతంబును నీకెఱింగించితిని. దీనివలన సంసారబంధంబు తొలఁగి పోవును. అని వసిష్ఠమునీంద్రుఁడు జనకమహారాజున కెఱింగించెను.

ఇది శ్రీస్కాందపురాణాంతర్గతంబగు కార్తికమాహాత్మ్యమందలి
ఆఱవయధ్యాయము.

ఏడవ యధ్యాయము.

౧. మఱల వసిష్ఠమునీంద్రుఁడు జనకమహారాజుతో నిట్లనెను. రాజేంద్రా! కార్తికమాహాత్మ్యమును సంగ్రహముగా మఱలఁ జెప్పెదను. దానిని నిర్మలమనస్సుతో నాలకింపుము. ౨. ఎవఁడు కార్తికమాసంబునఁ గమలలోచనుఁడగు విష్ణువును కమలములతోఁ బూజించునో వానియింట లక్ష్మీదేవి యెల్లప్పుడు వసించును. దీనికి సందియములేదు. 3 దేవదేవుఁడయిన శ్రీమన్నారాయణునిఁ గార్తికమాసమునఁ దులసితోను, జాజిపుష్పములతోను మానవుఁడు బూజించునేని వానికిఁ బునర్జన్మము గలుగదు. ౪. సర్వవ్యాపియు సర్వేశ్వరుఁడు నయిన విష్ణువు నేమానవుఁడు కార్తికమున బిల్వదళములతో నర్చన

గేన తులసీజాతిపుష్పకైః, అర్చయేద్యది మాసేఽస్మిన్ స చ భూయో న జాయతే. ౩. కార్తికే బిల్వపత్రేణ విష్ణుం వ్యాపకమీశ్వరం, యః పూజయేన్నరశ్రేష్ఠ స తు భూయో న జాయతే. ౪. ఫలదానం కార్తికే యః కుర్యాత్సద్భక్తియుక్తితః, పాపాని విలయం యాంతి తమాంసీవారుణోదయే. ౫. యో ధాత్రీఫలమూలే తు ధృత్వా విష్ణుం ప్రపూజయేత్, యమస్తం నేక్షితుం శక్తః నాత్ర కార్యా విచారణా. ౬. సాలగ్రామార్చనం రాజన్నూర్జే మాసి ప్రయత్నతః, తులసీదళైరర్చయేద్య యస్స ధన్యో న సంశయః. ౭. యో వనే భోజనం కుర్యాద్విప్రైస్సార్థం నృపోత్తమ, కార్తికే తేన నశ్యంతి మహాపాతకకోటయః ౮. ధాత్రీవృక్షసమీపే తు సాలగ్రామార్చనం నరః, యః కుర్యాద్రాజశార్దూల కార్తికే బ్రాహ్మణైస్సహ. ౯. వైకుంఠపురం ప్రాప్య విష్ణున్మోదతే

చేయునో, అతఁడు జన్మరహితమైన ముక్తి నొందును. ౪. కార్తికమున నేమానవుఁడు భక్తితోఁగూడ ఫలంబుల దానంబు సేయునో వానిపాపము లరుణోదయంబునఁ జీకటివోలె చెల్లాచెదరగును. ౬. కార్తికంబున నెవ్వఁడు విష్ణువును భక్తితో నుసిరికచెట్టు నడుగున నుంచి పూజించునో వానిని యముఁడు తలయెత్తి చూడఁజాలఁడు. దీనికి సందియము లేదు. ౭. కార్తికమున నెవఁడు సాలగ్రామములను తులసీదళములతో నర్చించునో, వాఁడు ధన్యుఁడు. దీన సందియము లేదు. ౮. ఎవఁడు కార్తికమాసమున భక్తితో బ్రాహ్మణులతో వనభోజనంబు సేయునో వానికోట్లకొలఁది పాపములు సైతము నశింపఁగలవు.

౯. కార్తికమాసంబున, ఏమానవుఁ డుసిరికచెట్టుక్రింద సాలగ్రామార్చనంబుగావించి, బ్రాహ్మణులతోఁడ భోజనంబుగావించునో, అతఁడు వైకుంఠము

చిరం, యః కార్తికే మాసి భక్త్యా తోరణం చూతపల్లవైః.
౧౦. దామోదరాగ్రే యః కుర్యాత్స యాతి పరమాం గతిం,
కదలీస్తంభపూజాం చ యః కుర్యాత్కార్తికే హరేః, ౧౧.
పుష్పైర్వా మంటపం విష్ణోస్స వైకుంఠే చిరం వసేత్, కార్తి
క్యాం కేశవస్యాగ్రే నమస్కుర్వంతి యే సకృత్. ౧౨.
సర్వపాపవినిర్ముక్తా అశ్వమేధఫలం స్మృతం, కార్తికే విష్ణు
సాన్నిధ్యే జపహోమసురార్చనమ్. ౧౩. యః కుర్యాద్యాతి
వైకుంఠం పితృభిస్సహ భూమిప, కార్తికే వస్త్రదానం చ యః
కుర్యాత్స్నానశీతళే. ౧౪. సోఽశ్వమేధాయుతానాం చ ఫలం
ప్రాప్నోత్యసంశయః, యః కార్తికే మాసి విష్ణోః శిఖరే ధ్వజ
మర్పయేత్, ౧౫. తేన నశ్యంతి పాపాని వాయునా పాంసవో
యథా, కార్తిక్యామతసీపుష్పైరర్చయేదచ్యుతం నరః. ౧౬.

నొంది విష్ణువు మాడ్కి ఆనందముతో నుండును. ౧౦౹. కార్తికమాసంబునభక్తి తోడ భగవంతుని మ్రోలను మామిడియిగుళ్లతో తోరణంబు గట్టి, సాలగ్రామములను పూజించువాఁడు ఉత్తమగతి నొందును. ౧౧౹. మఱియు నీకార్తికమాసంబున విష్ణుమంటపము మ్రోల నరఁటిస్తంభములను గట్టికాని పుష్పాలతో నలంకరించి కాని సాలగ్రామముల నర్చనచేయునట్టిమానవుఁడు ఉత్తమలోకంబు నొందును. ౧౨౹. కార్తికమాసంబునఁ గేశవుని నొక్కమాఱేని నమస్కరించినవారి యన్ని పాపములు తొలఁగును. మఱియు వారికి అశ్వమేధయాగము చేసిన ఫలముగలుగును. ౧౩౹. కార్తికమాసంబున భగవంతుని మ్రోల జపము, హోమము, దేవతార్చనము చేయువాఁడు తనపితృదేవతలతోడ వైకుంఠమునొందును. ౧౪౹. కార్తికమాసమునందు చలి యెక్కువగుటకుఁ బ్రారంభించునుగాన, ఆమాసమున వస్త్రదానము జేయువా రశ్వమేధయాగములు పెక్కులొనర్చిన ఫలంబు నొందుదురు. ౧౫౹. కార్తికమాసమున విష్ణుదేవాలయశిఖర

సితాసితైర్వా రాజేంద్ర యజ్ఞాయుతఫలం భవేత్, బృందావనాగ్రే కార్తిక్యాం గోమయేనోపలిప్య చ. ౧౭. స్వస్తికైశ్శంఖపద్మాద్యైర్వా కుర్యాత్సా హరేః ప్రియా, నందాదీపం తు కార్తిక్యా మర్చయే ద్విష్ణుమందిరే. ౧౮. తత్ఫలస్య చ మర్యాదా బ్రహ్మణాపిన శక్యతే,నశ్యేదేతద్యదా రాజన్ వ్రతభ్రష్టోఽభిజాయతే.౧౯. తిలవ్రీహిసమాయుక్తం మునిపుష్పైస్సమన్వితం, నందాదీపం విధానేన కార్తిక్యాం విష్ణవేఽర్పయేత్. ౨౦. యః కార్తిక్యామర్కపుష్పైరర్చయేద్గిరిజాపతిం, స లబ్ధ్వా పూర్ణమాయుష్యం పశ్చాన్మోక్షమవాప్నుయాత్. ౨౧. రాజన్ యః కార్తికే మాసి కేశవాలయమంటపం, అలంకరోతి యో భక్త్యా స యాతి హరిమందిరమ్. ౨౨. మల్లికా కుసుమైర్దేవం మాధవం కార్తికేఽర్చయేత్, తేన నశ్యంతి

మున ధ్వజము గట్టువారి పాపములు గాలికి దుమ్ము ఎగిరిపోవుచందమున నెగిరి పోవును. ౧౬. ఓ రాజేంద్రా! కార్తికమున తెల్లనివైనను, నల్లనివైనను అగసి పూవులతో విష్ణుని పూజసేయుమానవుఁడు పదివేలయజ్ఞములనొనర్చినంతఫలము నొందును. ఏయతివ కార్తికమాసమున తులసికోటముందట గోమయముతో నలికి శంఖము, పద్మము, స్వస్తికము మున్నగు ముగ్గులు పెట్టునో, ఆయతివ విష్ణువునకు భక్తురాలగును. ౧౮. ప్రతిచతుర్దశినాఁడు విష్ణువు మోలిల దీపారాధనము చేయుటవలన ఫలం బింత యని వచింప బ్రహ్మకైన శక్యంబు గాదు. కార్తిక చతుర్దశినాఁడు ప్రమిదెయందు కొన్ని నువ్వుగింజలు వేసి, అగసిపువ్వు లుంచి విష్ణ్వాలయమందు దీపము వెలిఁగించి విష్ణువునకు దీపారాధన మొనరింపవలయును. ౨౧. కార్తిక పౌర్ణమినాఁడు జిల్లేడుపూవులతో శివారాధన మొనర్చునాతఁడు దీర్ఘాయుష్మంతుఁడై యంతకాలమున శివసాయుజ్య మొందును.

పాపాని తమః సూర్యోదయే యథా. ౨౩. తులసీకాష్ఠగంధం తు సాలగ్రామస్య రోఽర్పయేత్, సర్వపాపవినిర్ముక్తః యాతి విష్ణోః పరం పదమ్. ౨౪. యః కుర్యాత్కార్తికే విష్ణోః వర్తనం నర్తకీ తథా, జన్మాంతరార్జితం పాపం నాశం యాతి న సంశయః. ౨౫. కార్తికే మాసి రాజేంద్ర కేశవాలయమండనం, యః కుర్యాత్సోఽపి వైకుంఠే విష్ణుసాయుజ్యమాప్నుయాత్. ౨౬. కార్తికే చాన్నదానం చ యః కుర్యాద్భక్తిమాన్నరః, తస్యాఘం నశ్యతి క్షిప్రం పవమానాద్యథా ఘనః. ౨౭. తిలదానం నదీస్నానం భోజనం బ్రహ్మసత్రకే, కార్తికే చాన్నదానం చ ధర్మ్యమేతచ్చతుష్టయమ్. ౨౮. న కుర్యాద్యశ్చ కార్తిక్యాం స్నానదానం నరాధమః, శ్వానయోనిశతం గత్వా చండాలత్వమతః పరమ్. ౨౯. నారీ వా పు

కార్తికమున మల్లెపూవులతో మాధవు నర్చించుటచే, సూర్యోదయముచేఁ జీకటి చెల్లాచెదరగునట్లు సకలపాపములు నశించును. ౨౩. తులసికాష్ఠము నుండి తీసిన గంధమును విష్ణువున కర్పించువాఁడు పాపము లన్నిటినుండి విడువడి విష్ణుపదము నొందును. ౨౪. కార్తికంబున విష్ణువు మ్రోల నర్తకునింబోలె నాట్యంబు సల్పువాఁడు జన్మాంతరార్జితమైన పాపములనుండి సైతము విముక్తి నొందును. ౨౫. ఓరాజేంద్రా! కార్తికమున విష్ణుదేవాలయమును రమ్యముగా నలంకరించువాఁడు వైకుంఠమున విష్ణుసాయుజ్యము నొందును. ౨౬. కార్తికమున నన్నదానముచే గాలిచే మబ్బు చెదరునట్లు సకల పాపములు చెదరిపోవును. ౨౭. తిలదానము నదిస్నానము బ్రహ్మసత్రయాగమున భోజనము కార్తికమున నన్నదానము ఈనాలుగును సమానము లని పెద్దలందురు. ౨౮. కార్తికపౌర్ణమినాఁడు స్నానము, దానము చేయని నరాధముఁడు నూఱుశ్వానజన్మములెత్తి యావల చండాలుండై పుట్టును. ౨౯.

రుషో వాఽపి న కుర్యాత్కార్తికవ్రతమ్, రాసభీం యోనిమా యాతి శ్వానయోనిశతం తథా. 30. కదంబపుష్పైః కార్తి కాన్యమర్చయేద్భక్తవత్సలం, స సూర్యమండలం భిత్వా స్వర్గలోకే వసేచ్చిరమ్. 31. కేతక్యా కార్తికే మాసి యః పూజయతి భక్తితః, సప్తజన్మ లభేద్విప్రో వేదవేదాంగ పారగః. 32. సహస్రపత్రైరర్చ్య విష్ణుపూజాం వై కా ర్తికే నృప, స మిత్రపదవీం ప్రాప్య దీర్ఘాయుష్యమవాప్ను యాత్. 33. అతసీపుష్పమాలాం యో హ్యలంకృత్య తథా స్వయం, స్కంధే ధృత్వాఽర్చయేద్విష్ణుం స చ స్వర్ణాధిపో భవేత్. 34. స్త్రీ యో మాల్యేన వా విష్ణుం పూజయే త్తులసీదళైః, స సర్వపాతకాన్ముక్తో యాతి విష్ణోః పరం ప దమ్. 35. కార్తికే భానువారే తు స్నానకర్మ సమాచ

కార్తికవ్రతమాచరింపని పురుషుఁడైనను స్త్రీయైనను నూఱుజన్మంబులవఱకు శ్వానయోనియందైనను, గర్దభయోనియందైనను జన్మించును. 30. కార్తిక పున్నమనాఁడు కడపపువ్వులతో భక్తవత్సలుఁడగు శ్రీమన్నారాయణుని బూజించుపుణ్యాత్ముఁడు సూర్యమండలము భేదించికొనిపోయి, స్వర్గలోకమున సుఖంబుండును. 31. కార్తికమాసమున మొగలిపూవులతో విష్ణువు నారా ధించుమానవుఁ డేడుజన్మములవఱకు వేదవేదాంగ పారంగతుఁడయిన బ్రాహ్మ ణుఁడై యుండును. 32-33. కార్తికమున వేయిదళములుగల కమలములతో విష్ణువు నారాధించుమానవుఁడు సూర్యలోకము నొంది, దీర్ఘాయుష్మంతుఁడై యుండును. 34. అగసీపూలదండలతో విష్ణువు నలంకరించి, యట్టి విష్ణు ప్రతిమను భుజమునఁ దాల్చి పూజించువాఁడు స్వర్ణాధిపుఁడగును. 35. స్త్రీలుగాని పురుషులుగాని పుష్పమాలలతోఁగాని, తులసీదళంబులతోఁ గాని విష్ణువును బూజించి, సకలపాతకములనుండి విడువడి విష్ణుపదము

రేత్, మాసస్నానేన యత్పుణ్యం తత్పుణ్యం లభతే నృప. ౩౬. ఆద్యేఽంతిమే మధ్యమే చ దినే యస్స్నానమాచరేత్, మాసస్నానఫలం తేన లభతే నాత్ర సంశయః. ౩౭. అథ వా మాసమాహాత్మ్యం యః శృణోత్యఘనాశనం, మాసమేకం నృపశ్రేష్ఠ స ముక్తస్సర్వపాతకైః. ౩౮. కార్తికే మాసి యో దీపాన్ దృష్ట్వా మోదతి యః పుమాన్, తేన పాపాని నశ్యంతి నాత్ర కార్యా విచారణా. ౩౯. సహాయం కురుతే విష్ణోః పూజార్థం యః ప్రయత్నతః. కర్మణా మనసా వాచా స స్వర్గఫలమశ్నుతే. ౪౦. కార్తికే మాసి యో భక్త్యా హ్యర్చయేదచ్యుతం నరః, గంధపుష్పైః సుధూపాద్యైః యాతి తత్పదమవ్యయమ్. ౪౧. కార్తికే కేశవస్యాగ్రే

నొందును. ౩౬. కార్తికమాసమున నాదివారమునకైనను స్నాన మాచరింప వలయును. అట్లొనర్చిన మాత్రాన, నెలయంతయు స్నానమొనర్చినఁ గలుగు పుణ్యము గలుగును. ౩౭. కార్తికమున మొదటిదినమునను, మధ్యదినమునను, కడపటిదినమునను స్నానమాచరించిన నామాసమంతయు స్నానమాచరించిన వానిఫలము నొందును. ౩౮.

అట్లు కాదేని తుట్టతుదకు కార్తికమాసమంతయు నామాసమాహాత్మ్యము విన్నయెడల నాతని సకలపాపములు తొలఁగిపోవును. ౩౯. మఱి కార్తికమున దేవాలయమున విష్ణ్వాలయమున దీపముల వరుసలను గాంచు మానవుని సకలపాపములు నశించును. దీని కెట్టిసందియమును లేదు. ౪౦. కార్తికమాసంబున విష్ణుపూజకై మనోవాక్కాయకర్మములచేఁ దోడ్పాటుచేయువాఁడు స్వర్గవాసఫలము నొందును. దీనికి సందియము లేదు. ౪౧. కార్తికమాసమున గంధపుష్పధూపదీపములు మున్నగు నలంకారములతో విష్ణువును భక్తిపురస్సరముగా నారాధించు మానవుఁడు శాశ్వతమగు విష్ణుపదము నొందును. కార్తిక

రో జపం న సమాచరేత్, స జంబుకో భవేద్భూమౌ సప్తజన్మస్వసంయతః. ౪౨. యే ప్రదోషే పురాణం తు కార్తికే కేశవాగ్రతః, కుర్వంతి నరశార్దూల తే యాంతి హరిమందిరమ్. ౪౩. కార్తికే మాసి సాయాహ్నే స్తోత్రపాఠపరో నరః, స స్వర్గలోకమాసాద్య ధ్రువలోకమవాప్నుయాత్.

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే, కార్తికమాహాత్మ్యే,
సప్తమోఽధ్యాయః.

అష్టమోఽధ్యాయః.

రాజోవాచ:—మచ్చిత్తేఽధికసందేహో వర్తతే బ్రహ్మ

మాసమున విష్ణుమోలి జపతపంబు లాచరింపని మానవుండు నియతుండు కాడు. నూఱుజన్మమలదనుక నక్కయై పుట్టును. ౪౨. ఏమానవులు కార్తిక మాసమున విష్ణువుమోలిఁ బ్రదోషకాలంబునఁ బురాణకాలక్షేపము చేయుదురో వారు హరిమందిరము చేరుదురు. ౪౩. కార్తికమాసమున సాయంకాలమునందు స్తోత్రపాఠములఁ బారాయణము జేయువాఁడు స్వర్గలోకము నొంది యావల శాశ్వతముక్తి నొందును.

ఇది శ్రీ స్కాందపురాణాంతర్గత కార్తికమాహాత్మ్యమందలి
ఏడవ యధ్యాయము.

ఎనిమిదవ యధ్యాయము.

ధర్మాత్ముఁడగు జనకుఁ డిట్లనియె. ఓమహాత్ముండగు బ్రహ్మనందనా! నామనంబున గొప్ప సందియము గలదు. ఆసందియము తొలఁగు నిమిత్తమై

నందన, తన్నాశాయాద్య మే బ్రూహి తద్వక్ష్యామి తవ ప్రభో. ౧. త్వత్తో మయా శ్రుతం విప్ర సూక్ష్మధర్మస్య లక్షణం, తథావిధం పాతకం చ నిందితం విబుధాదిభిః. ౨. బహుపాప రతానాం చ వర్ణసంకరకారిణాం, ఆచారరహితానాం చ దుర్జనానాం మహామతే. ౩. ప్రాయశ్చిత్తైస్తు పూయంతే త్రయీవిద్యాదిసంభవైః, కృత్వా గురూణి పాపాని మానవా దుష్టబుద్ధయః. ౪. ధర్మలేశేన తే సర్వే కథం యాంతి హరేః పదం, బ్రహ్మన్ బహూని పాపాని గురూణి వివిధాని చ. ౫. ప్రాయశ్చిత్తవిహీనాని కృత్వా యాంతి కథం హరిం, జ్ఞాత్వా సర్వాణ్యనంతాని పాతకాని నరః క్వచిత్. ౬. దిష్ట్యోపలబ్ధ ధర్మేణ కథం యాంతి హరేః పదం, మహావజ్రనగం కించిన్న ఖాగ్రేణ నుదో యథా. ౭. కశ్చిత్కర్ణీకురుతే విప్ర న కదాచి

యొక ప్రశ్నచేసెద. నాసందియము దీర్పుఁడు. ౧. ఓమహాత్మా! తమవలన సూక్ష్మధర్మమునకు లక్షణము నెఱిఁగితిని. పెక్కుపాపములం దాసక్తులై, వర్ణసంకరము లొనర్చుచు నాచారములేని దురాత్ములగు పాపు లొనర్చు బుధదూషితములయినట్టి పాతకములు వేదశాస్త్రములందు విధింపఁబడిన ప్రాయశ్చిత్తములచేఁ దొలఁగుచున్నవి యని తమరు సెలవీయఁగా వింటిని. ౩౹. దుష్టబుద్ధులగు మానవులు మహాపాపము లొనర్చి, యించుకంత పుణ్య మొనర్చుటచే నెట్లు విష్ణుపదంబు నొందుదురు. ౪౹. ఓద్విజోత్తమా! ప్రాయశ్చిత్తములు సైతములేని వెవ్వేఱు తెగలగు గొప్పపాతకములు పెక్కులుసేసి, మానవు లెట్లు విష్ణుపదము నొందుదురు? ౫౹. మానవులు మితిలేని మహాపాతకము లొనర్చి, దైవవశమున నొనర్చిన యొక్క పుణ్యవశముచే నెట్లు విష్ణుపదము నొందఁగలరు? ౬౹. మహావజ్రపర్వతము గోటికొనతో నెవఁ డెగురవేయఁ గలఁడు? అట్టి పాపము లెట్టల్పపుణ్యకార్యముచే సమసిపోవును?. ౭౹. ఒకఁ డింటి

త్తథా వద్వయం, స్వయం గృహాంతరే స్థిత్వా హ్యగ్నిం దత్వా భస్మమజ్జవత్. ౮. జ్వలంతమగ్నిమజ్ఞోఽపి నాశమేచ్ఛులకోదకాత్, మహానదీప్రవాహే తు స్వయం గత్వా తతః పునః. ౯. తృణసంగ్రహణం కృత్వా తదాధారో భవేన్న చ. మహోద్యగ్రం సమారుహ్య తచ్ఛృంగాత్పతితో నరః. ౧౦. తదంతరాళలతికాం గ్రాహ్య కేన భవేత్సుఖం, గురుం దుష్కృతమాశ్రిత్య హ్యల్పేన సుకృతేన చ. ౧౧. స కథం చ విముచ్యేత పాతకేనాప్యసంభవం, ఇదం మమ సమాచక్ష్వ శ్రోతౄణాం విస్మయావహమ్. ౧౨. కార్తిక్యాం మాఘ వైశాఖే ధర్మసూక్ష్మం త్వయోదితం, బహూని పాతకాన్యేవ హ్యుదితాని త్వయా మునే. ౧౩. తత్సర్వం విలయం కుర్యాత్ యో ఽల్పేనైవ చ సాంప్రతం, శ్రీసూతః—ఇతి భూపవచశ్శ్రుత్వా

లోనుండి తానున్న యింటికి నిప్పుపెట్ట ననుజ్ఞ యొసఁగునా? మండుచున్న యగ్నిని నాచమనపునీటితోఁ జల్లార్పఁ జూచు మూఢుఁ డెక్కడనైనఁ గలఁడా?. ౮౪. ఒకఁడు నది వెల్లువలోఁ గొట్టుకొనిపోవుచు గట్టునందలి పచ్చికయాధారముగాఁగొని గట్టెక్కఁగలుగునా?. ౯౪. ఒకఁడు కొండకొన కెక్కియటనుండి దొఱలి నడుమ నొకతీఁగ పట్టుకొని, క్రిందఁ బడకుండునా? ౧౦౪. అట్లే యొకఁడు గొప్పపాపము లొనర్చి స్వల్పపుణ్యకార్యముచే నెట్లు పాపములనుండి విముక్తుఁడగును? ఇదియంతయుఁ జరుగని పని. ౧౧౪. ఓమునీంద్రా! వినువారికి కింపు పుట్టించు నీవిషయమును నాకెఱింగింపుము. కార్తికమునను మాఘవైశాఖములందును ధర్మసూక్ష్మములు కొన్ని యెఱిఁగించితివి. ౧౨౪. పెక్కుపాతకములు నైతము అల్పపుణ్యముచే లయమునొందునని తాము వాక్రుచ్చిన యంశమును నా కెఱిఁగింపుఁడు. అని జనకమహారాజడుగఁగా, వసిష్ఠమునీంద్రుఁ డుల్లంబున సంతసము నొంది మోమునఁ జిఱునగవు

మందస్మేరముఖాంబుజః. ౧౪. ఇదమాహ ప్రహృష్టాత్మా రాజానం విస్మయాన్వితమ్, వసిష్ఠః—శృణు రాజన్ ప్రవక్ష్యామి సాధు సాధువిమర్శనమ్. ౧౫. మయాహ్యాలోకితం సర్వం వేదశాస్త్రవిచారణం, తత్ర ధర్మా హ్యసంఖ్యాతా బహుసూక్ష్మతరా నృప. ౧౬. దృశ్యంతేఽహం ప్రవక్ష్యామి త్వం మా కుర్వత్ర సంశయం, గుణత్రయాన్వితా ధర్మాః రాజన్ శాస్త్రేష్వవస్థితాః, ౧౭. సత్వం రజస్తమ ఇతి గుణాః ప్రకృతిసంభవాః, యో ధర్మస్సత్వమాలంబ్యోత్తం సూక్ష్మం కవయో విదుః. ౧౮. ప్రాయశ్చిత్తాన్యశేషాణి తపః కర్మాన్వితాని వై, రజోఽన్వితాని రాజేంద్ర భూయో జన్మప్రదాని చ. ౧౯. ఇదం కృతాకృతఫలం యద్ధర్మం ప్రోచ్యతే బుధైః, తద్ధర్మం తామసం ప్రాహుర్నిష్ఫలం పృథివీపతే.

దోఁప నిట్లనియె. ౧౪. ఓరాజా! నీ ప్రశ్నము కడు రమ్యమైయున్నది. నీవడిగినసందియము మేలయినది. నేను పెక్కువేదశాస్త్రపురాణములు పరికించితిని. అచ్చటను లెక్కకు మీఱిన పెన్నియో ధర్మసూక్ష్మములు గలవు. వానినెల్ల నీ కెఱిఁగించెద. నీవు సంశయము వలదు. ౧౬. నృపాలా! శాస్త్రములందు సత్త్వరజస్తమోగుణాన్వితములగు పెక్కుధర్మములు గలవు. ౧౭. సత్త్వరజస్తమములనెడి గుణములు గలవు. ఇయ్యవి స్వభావమువలనఁ గలిగినవి. సత్త్వగుణము నాధారముగాఁ జేసికొన్న ధర్మము సూక్ష్మధర్మ మనఁబడును. రాజేంద్రా! మరికొన్ని తపస్సు కర్మము వీనిరూపములైన ప్రాయశ్చిత్తములు. ఇవి రజోగుణముతోఁగూడి పునర్జన్మహేతువులై యుండును. ఇట్టివి రాజసములనఁబడును. కొన్నిధర్మములు ఫలములిచ్చినను ఇచ్చును. లేకున్నను లేకుండును. అట్టి ధర్మము, తామసంబు. అది ఫలరహితమయినది. ఓరాజా! కావున నట్టిధర్మము

౨౦. తస్మాత్సాత్వికధర్మం తు తే సూక్ష్మం కథితం మయా, లేశం వా జాయతే రాజన్ సమృద్ధిః కాలయోగతః. ౨౧. అదేశకాలే యద్దానం అపాత్రే ప్రతిపాదితం, విధిహీనమమంత్రం చ ధర్మం తత్తామసం విదుః. ౨౨. కాలదేశం స విజ్ఞాయ ధర్మం యః కురుతే నృప, తదక్షయఫలం ప్రోక్తం ముక్తిహేతుర్న సంశయః. ౨౩. యదాధికం వా స్తోకం వా కాలం విజ్ఞాయ మానవః, విచారితార్థం కుర్వీత గహనా కర్మపద్ధతిః. ౨౪. లభంతే తేన సౌఖ్యాని దుర్లభాని మహీపతే, జ్ఞానే వాప్యథవాఽజ్ఞానాత్కాలే దేశే చ దైవతః. ౨౫. కరోతి ఫలమక్షయ్యం జాయతే నాస్తి సంశయః, కాష్ఠభారాన్ సమాదాయ సన్నివేశ్య నగోపమాన్. ౨౬. తత్ర గుంజాఫలం

చేయఁదగదు. ౨౦. కనుకనే సూక్ష్మమగు సాత్వికధర్మము నెఱింగించితిని. కాలబలమువలన నించుకంతధర్మమే యెక్కువసంపద నొసఁగఁగలదు. ౨౧. యోగ్యముగాని దేశకాలములం దయోగ్యున కొసఁగబడిన దానము విధిరహితమై, మంత్రము లేనిదై యుండును. అది తామసధర్మమనఁబడును. ౨౨. కాలదేశములఁ గనిపెట్టి, యెవఁడు ధర్మముచేయునో, అది యక్షయఫలము నొసఁగునది. మోక్షమునకుఁ గారణము. దీనికి ఏసందియమును లేదు. ౨౩. కనుక గొప్పదో చిన్నదో కాలముపరికించి ధర్మమును నాచరింపవలయును. కర్మప్రకారము తెలియనలవికానిది. అది యిట్టిదని యెవరికి నెఱుఁగ వశముగాదు. ౨౪. దేశకాల పరిజ్ఞానముతోఁ జేయు ధర్మముచే దుర్లభంబులైన సౌఖ్యములుగలుగు. కనుక జ్ఞానముతో నొండె, అజ్ఞానముతో నొండె దేశకాలములంబట్టి దైవానుకూల్యముచేఁ జేయుపుణ్యము తఱుగనిఫలము నొసఁగును. దీనికి సందియము లేదు. ఒకఁడు కొండంత పెద్దకట్టెలమోపును పేర్చి, దానియం దొకగురివెందపరిమాణముగలనిప్పును పెట్టినచో నాకాష్ఠరాశి యంతయు నించుకంతతడ

మాత్రమగ్నిం నిక్షిప్య తాన్ దహేత్, గృహే సంతమస
వ్యాప్తే దీపేనాల్పేన యా ద్యుతిః. ౨౬. తమిస్రం వినిహం
త్యాశు ధర్మో౽ల్పో వా౽థవా నృప, యథా కర్దమనీరే తు
స్నాత్వా భూయో౽తినిర్మలే. ౨౭. జలే స్నానేన రాజేంద్ర
నిర్మలో జాయతే తథా, అల్పం వా యేన కేనాపి హ్యజ్ఞానే
నాథవా సకృత్. ౨౮. నామసంకీర్తనాద్విష్ణోః దహ్యతే
బహుపాతకాః, విష్ణుసంకీర్తనం రాజన్ కీర్తయేత్ జ్ఞానమోహి
తః. ౩౦. క్షయత్యఘం మహదపి వేణుగుల్మమివానలః,
పురా కశ్చిద్దురాచారో విప్రసూనురజామిళః. ౩౧. దాసీ
పతిః క్రూరకర్మా దాసీసంసర్గలాలసః, కన్యాకుబ్జే సత్యనిష్ఠో
నామ్నా వైస బహుశ్రుతః. ౩౨. తస్య భార్యా ధర్మవతీ
సాధ్వీ పతిపరాయణా, తస్య చాంతరితే కాలే సంజాతో౽

వులో బూదియగును. ఒకయింట గాఢచీకటి క్రమ్మియుండ, చిన్న దీపము ముట్టింపగానే యాచీకటి చెదరిపోవును. మఱియు బురదనీటితో నిండినగుంటలో జాలరులు మునిగియు, నిర్మలోదకముతో స్నానము చేసినంతనే యామురికియంతయు నొకక్షణమునఁ దొలఁగిపోవును. ఆచందముననే దేశకాలపాత్రముల నెఱింగి చేసిన ధర్మ మించుకంతయైనను సకల పాపములఁ దొలఁగించును. ౨౯. ఓరాజేంద్రా! విష్ణునామసంకీర్తనము వలన సకలపాపములు తొలఁగిపోవును. కావున అజ్ఞానముతోఁ గూడిన వాఁడు విష్ణునామసంకీర్తనమును జేయవలయును. అయ్యది గొప్ప వెదురు పొదను నిప్పుగాల్చు చందమున నట్లు సకలపాపములను బూదిచేయును. ౩౦—౩౧. తొల్లి కన్యాకుబ్జదేశమున బహుశ్రుతుఁడను పేరుగల సత్యవ్రత నిష్ఠుఁడయిన బ్రాహ్మణోత్తముఁడు గలఁడు. అతనికి ధర్మవతియను పేరుగల పతివ్రతయగు భార్యగలదు. వారికి వృద్ధాప్యమున; నజామిళుఁడను నొక

జామిళ స్తదా. ౩౩. పూర్వకర్మానురోధేన సోఽభవత్ప్రాప్త యౌవనః, కస్యచిద్ద్విజముఖ్యస్య దుర్మార్గస్య చ భూమిప. ౩౪. గృహదాసీపతిశ్చాసీత్పూర్వకర్మానుబంధతః, మాతరం పితరం హిత్వా మదనావేశమోహితః. ౩౫. తయా సమం స తన్వంగ్యా పానభోజనభక్షణైః, కామశాస్త్రకలాపైశ్చ పరిరంభణచుంబనైః. ౩౬. అజామిళ స్తయా దాస్యా రేమే కామవిమోహితః, సర్వకర్మాణి సంత్యజ్య వేదశాస్త్రోదితాని చ. ౩౭. చక్రు ర్నిష్కాసనం తత్ర తం తదా బాంధవాః పరే, పరిత్యజ్య తతో లజ్జాం విప్రసూనుస్స పాపధీః. ౩౮. తస్మిన్నేవాంత్యజభువం ప్రాప్య తత్సద్మ చాశ్రితః, పశుపక్షిమృగాదీనాం హత్వా తన్మాంసజీవనః. ౩౯. శ్వవాగురికసంయుక్తో వనే హింసాపరాయణః, దాస్యా సమం చచారాసౌ వనే దుష్టమృగాకులే. ౪౦. కదాచిత్సావృక్షే సా మధు

పుత్రుఁడు పుట్టెను. వాఁడు పూర్వకర్మప్రారబ్ధవశంబున దాసీసంసర్గలోలుఁడై యుండి, యొకయింటిపనికత్తెను చెట్టవట్టెను. వాఁడట్లు గృహదాసీపతియైఁ తల్లిదండ్రులం బాసి, మదనమోహితుఁడై, యాదాసితో మజ్జనభోజనాదులు సల్పుచు, కామశాస్త్రవిచారములచేఁ గాలంబు పుచ్చుచు, వేదోక్తములగు ననుష్ఠానములను బాసి, యెల్లప్పు డాయబలంగూడి విహరించుచుండెను. ౩౭. అప్పుడు చుట్టాలందఱు వానిని తఱిమిరి. తర్వాత నాబ్రాహ్మణపుత్రుఁడు లజ్జ విడిచి యాదాసితోఁగూడ మాలవాడ చేరి, మాంసాహారములం దాసక్తుఁడై పశుపక్షిమృగములఁ జంపి వానిమాంసమును దినుచు నెల్లప్పుడు వేఁటకువలయుం సాధనములఁ గైకొని వేఁటాడుచు దుష్టమృగంబులు నిండినయడవిని దానును దాసియుం దిరుగుచుండెను. ఒకప్పు డాదాసి మద్దిచెట్టున తేనెతెట్టెను దేఁగోరి యాచెట్టునెక్కి చెయిజారి క్రిందఁబడి ప్రాణంబు విడిచెను. ౪౧. అంత

దృష్ట్వోఽరుహాత్ నృప, భగ్నశాఖం పతద్భూమౌ మరణం స
ముపాగతా. ౪౧. అజామిళ స్తతో దృష్ట్వా రాజన్ ప్రాణ
ధనేశ్వరీం, స పుర స్థాప్య బహుధా విలలాపాకులేంద్రియః.
౪౨. గిరిగర్తే మహారాజన్ తాం విసృజ్య గృహం గతః, తత
స్తస్యా స్సుతా తన్వీ సురూపా ప్రాప్తయౌవనా. ౪౩. తాం
దృష్ట్వా స చ పాపాత్మా తయా రేమే చిరం నృప, తస్యాత్సా
సుషువే రాజన్ పుత్రాన్ కాలే చ వై నృప. ౪౪. క్షీణా
యుషో గతాస్సర్వే కనిష్ఠశ్చావశేషితః, నారాయణాభి
ధానం చ చక్రేహ్యస్యోఽత్ర వర్ణకైః. ౪౫. తిష్ఠన్ గచ్ఛన్
పిబన్ భుంజన్ పర్యటన్ ప్రస్వదన్ సదా, పుత్రపాశేన సంబద్ధో
తన్నామగ్రహణాతురః. ౪౬. తతః కాలే సమాయాతే మరణే
సముపస్థితే, తన్నేతుమాగతా రాజన్ యమదూతా

నాయజామిళుఁడు తనప్రియురాలి మరణమునకై కడువగచి యెట్టకేలకు నింటికిమఱలెను. అట్లింటికి వచ్చి, రూపయౌవనశాలినియై యున్నయాదాసి యొక్కకూఁతును జూచిమోహించి దానితోఁడంగూడి విహరించుచుండెను. దానికిఁ బెక్కురు బిడ్డలు పుట్టిరికాని యందఱల్పాయుష్కులై మృతినొందిరి. కాని కడగొట్టువాఁడు మాత్రము జీవించి యుండెను. తనబంధువు లెల్లరు పురికొల్ప వానికి నారాయణుఁడని పేరిడెను. అయ్యజామిళుఁడు గృహంబుననే యుండుచు బయటఁ, జనుచు మద్యాదులు త్రాగుచుఁ గూడుగుడుచునప్పుడు, వనంబునఁదిరుగునప్పుడు వానిఁగూడఁ దీసికొనిపోవుచు వానినిఁగౌఁగిలించుచుఁ బుత్రవాత్సల్యముచే నెల్లప్పుడు వానిపే రుచ్చరించుచు నుండెను. ౪౬.

అంతట నంత్యకాలము సమీపింప వానిని దోడ్కొనిపోవుటకై యెఱ్ఱమీసములు గలవారలై, పాశాదులగు నాయుధములు దాల్చి చూపఱకు దిగులు పుట్టించుచు యమదూత లేఁగుదెంచిరి. ౪౭. అపుడు

భయంకరాః. ౨౭. రక్తశ్మశ్రుముఖాలోష్టదండహస్తాసిపాణయః, తాన్ దృష్ట్వా భయసంత్రస్తమాత్మానం నేతుమాగతాన్. ౨౮. ఉవాచ వాక్యమేతచ్చ పుత్రస్నేహపరిప్లుతః, దూరే క్రీడనకాసక్తం పుత్రం నారాయణాహ్వయమ్. ౨౯. ప్రాపితేన స్వరేణోచ్చైరాజుహావాకులేంద్రియః, శ్రుత్వా తన్మ్రియమాణస్య వదనాద్విష్ణుకీర్తనమ్. ౩౦. తే విచింత్య తతో ద్వారం జాతకంపా స్థితా నృప, తదా జగ్ము ర్విమానస్థా విష్ణుదూతాః సుతేజసః. ౩౧. యమప్రేష్యాన్విష్ణుదూతా వారయామాసురోజసా, అస్మాకం వశగోఽయం చ ఊచుస్తే యమకింకరాన్. ౩౨. తే సర్వే విష్ణువద్రాజన్ పద్మపత్రాయతేక్షణాః, పీతాంబరధరా ముఖ్యాస్సర్వే పుష్కరమాలినః. ౩౩. కిరీటినః కుండలినో నానాస్రగ్వస్త్రభూషణాః,

---

అజామిళుఁడు తన్నుఁగొనిపోవ నేతెంచిన యమభటులను గాంచి మిక్కిలి వెఱచి, పుత్రునందలి వాత్సల్యముచేత దవ్వున నాటాడుచున్న నారాయణుఁడను తన కొడుకును "నాయనా! నన్నెవ్వరో గొట్టవచ్చుచున్నారు చూచితివా" యని నారాయణునిఁ బిగ్గఱగాఁ బిలిచెను. ౨౯. అట్లు మరణవేదన నొందుచు బిగ్గఱగా నారాయణా యని హరినామము సంకీర్తచేసిన యాయజామిళునిఁ జెనక వెఱచి యమదూతలు దవ్వుదవ్వుననే నిలిచిరి. అప్పుడు వెలుఁగుగల విష్ణుదూతలు విమానంబుల నెక్కివచ్చి యట నిలిచియున్న యమభటులం గాంచి, నిలుఁడు నిలుఁడు. ఇతఁడు మాయధీనుఁడు. వీనిని మీరు ముట్టకుఁడని వారించిరి. ౩౩.

ఆవిష్ణుభక్తు లెల్లరు తామరరేకులంబోని వెడదకన్నులుగలవారై పీతాంబరధరులును, తామరపూవులసరులఁ దాల్చినవారునై కిరీటములను శిరములందు ధరియించి నానావిధంబులగు వస్త్రాభరణములను ధరించి రూపంబుతో

చతుర్భుజాశ్చారురూపాశ్శంఖచక్రభుజశ్రియః. ౧౪. దేశాన్ సుమిశ్రితాలోకాన్ కుర్వంతస్స్వేన తేజసా, దృష్ట్వా చ విష్ణుదూతాంస్తే యామా వాక్యం సమబ్రువన్. ౧౫. యూయం హి ఉపదేవా వా కిన్నరాస్సిద్ధచారణాః, ఇతి తేషాం వచశ్శ్రుత్వా తాననాదృత్య పుష్పకే. ౧౬. అజామిళం సన్నివేశ్య గంతుకామా వచోఽబ్రువన్.

ఇతి శ్రీ స్కాందపురాణే, కార్తికమాహాత్మ్యే,
అష్టమోఽధ్యాయః,

నవమోఽధ్యాయః.

విష్ణుదూతాః:—భవతాం స్వామినా కిం కిం వదధ్వం కథి

సొప్పారుచున్న చక్కని నాలుగు చేతులు గలిగి శంఖచక్రములచేఁ దమభుజలక్ష్మి నలరింపుచుఁ దమకాంతిచే లోకంబు లెల్ల వెలుగఁజేయుచు నుండిరి. అంత యమదూతలు విష్ణుదూతలం గాంచి మీరెవ్వరు? ఉపదేవతలా? కిన్నరులా? సిద్ధచారణులా? అని యడిగిరి. అంత విష్ణుదూతలు ఆయమదూతలమాటల సరకుగొనక, వారిమాటలకు బదులుసెప్పక యజామిళుని విమానంబునఁ గూర్చుండఁ బెట్టికొని, పయనమై యమకింకరులతో నిట్లనిరి.

ఇది శ్రీస్కాందపురాణాంతర్గత కార్తికమాహాత్మ్యమందలి
యెనిమిదవ యధ్యాయము.

తొమ్మిదవ యధ్యాయము.

విష్ణుదూతలు యమదూతలతో నిట్లనిరి. ఓయమకింకరులారా! మీరేలిక మీకేమని యానతిచ్చెను? యమదండన కెవ్వఁ డర్హుఁడు? పుణ్యములను

తంయతః, కోఽర్థోఽత్ర యమదండస్య కేఽధర్మాః పుణ్యపాతకాః.
౧. నూనమస్మాకమగ్రే తు బ్రూత సర్వం యమానుగాః.
ఇతి తైరుదితం శ్రుత్వా ఊచుస్తే యమకింకరాః. ౨. యమ
దూతాః:—శృణుధ్వమవధానేన విష్ణుదూతాస్సునిర్మలాః,
పతంగః పావకో వ్యోమ వాయుర్గావో నిశాపతిః. ౩. సం
ధ్యాహనీ దిశః కాల ఇతి దేహస్య సాక్షిణః, ఏతైరధర్మో
విజ్ఞాత స్థానం దండస్య యుజ్యతే. ౪. యో వేదమార్గరహితః
శ్రుతిస్మృత్యాదిదూషకః, నిందకస్సాధువృత్తానాం స మే
దండ్యో న సంశయః. ౫. విప్రం చ గురుమస్వస్థం పాదాద్యై
ర్యది తాడయేత్, యో మాతాపితరౌ ద్వేష్టి స దండ్యో
నాత్ర సంశయః. ౬. యో నిత్యమనృతం వక్తి ప్రాణి

తెలియు పాతకంబు లెయ్యవి? ముందుగా మామాటలకు నన్నింటికి మీరు ప్రత్యుత్తర మొసంగవలయును. అని విష్ణుదూత లడుగఁగా, యమభటు లిట్లనిరి. పుణ్యాత్ములరగు విష్ణుదూతలారా! మాపలుకులు సావధానులరై వినుండు. మాప్రభుఁడిట్లని యానతిచ్చెను. సూర్యుఁడు అగ్ని ఆకాశము వాయువు గోవు చంద్రుఁడు సంధ్యలు పగలు దిక్కు కాలము ఇవి మానవునికి సాక్షులు. ఇవి మానవుని సర్వకృత్యముల నెఱుఁగుచుండును. ఇవి యెల్ల నతనియధర్మకృత్యములను నెఱుఁగుచుండును. కావున ఈ మానవుఁడు దండన కర్హుఁడు. ఎవఁడు వేదమార్గమునుండి భ్రష్టుఁడో, శ్రుతిస్మృతులదూషించువాఁడో, సద్వృత్తిగలవారి నిందసేయువాఁడో వాఁడు నాచే దండింపఁదగినవాఁడు. దీనికి సందియములేదు. వేదవేదాంగముల నెఱిఁగి షట్కర్మములను నాచరించుబ్రాహ్మణుని, స్వస్థుఁడుకాకయున్న గురువును కాలు మొదలగువానితోఁ దన్నినవారిని, తల్లిదండ్రులను ద్వేషించువారిని నేను కఠినముగా శాసింతును. ౬. ఎల్లప్పుడు కల్లలాడువానిని, ప్రాణిహింస చేయువానిని, కులాచారముల మానినవా

హింసాపరాయణాః, కులాచారపరిభ్రష్టస్స యాతి యమ మందిరమ్. ౭. దత్తాపహారకో దంభో దయాశాంతివివర్జితః, యః పాపకర్మనిరతస్స యాతి యమమందిరమ్. ౮. పరదారాభిగమనం స భుఙ్క్తే యమయాతనాం, యో౽సాక్షికం వదేద్ద్రవ్యలోభేనాత్యంతదుష్టధీః. ౯. అహం తు దానశూరేతి స భుఙ్క్తే యమయాతనాం, మిత్రద్రోహీ కృతఘ్నశ్చ స భుఙ్క్తే యమయాతనామ్. ౧౦. వివాహవిఘ్నం యః కుర్యాత్స భుఙ్క్తే యమశాసనం, యో వా పరేషామైశ్వర్యం దృష్ట్వా౽సూయేత దుష్టధీః. ౧౧. పరేషామర్భకానాం చ స గచ్ఛేద్యమయాతనాం, కన్యాద్రవ్యేణ యో జీవేత్తథా వార్ధుషికేణ చ. ౧౨. తటాకకూపకుల్యానాం విఘ్నమాచరతే యది, తథా చ విఘ్నకర్తా చ పాతకీ చన సంశయః. ౧౩.

నిని తీవ్రముగా దండింతును. అని యముఁడనెను. కాన వారు యమపురికేఁగఁదగినవారు. 3. ఇచ్చితీసికొన్నవాఁడు, లేనిపనులు చేయునట్లు నటించువాఁడు దయ యోర్పులేనివాఁడు, పాపకర్మలం దాసక్తుఁడు వీరు యమమందిరమున కేఁగవలసినవారు. పరదారాభిగమనము చేయువాఁడు యమపురియందు బాధల ననుభవించును. ఎవ్వఁడు ధనలోభముచేఁ దప్పుసాక్ష్యము చెప్పునో, నాకంటె దాతయొక్కఁడు లేఁడని యెవఁడు తనలోఁ దలఁచునో, వాఁడు యమ బాధను బొందును. మిత్రద్రోహి, నెనరులేనివాఁడు యమదండన కర్హులు. ఎవఁడు కానున్న పెండ్లికి విఘ్నము చేయునో, ఎవఁడు పరులకల్మి కులుకునో, ఎవఁ డొరులబిడ్డలఁ జూచి యసూయపడునో అతఁడు యమసదనమున కేఁగును. కన్యావిక్రయముచే నెవఁడు జీవనము చేయునో, వడ్డీవ్యాపారముచే నెవఁడు జీవనము చేయునో, వాఁడు యమపురికేఁగును. తటాకములు, బావులు, కాలువలు వీని కెవ్వఁడు విఘ్నమాచరించునో, ఎవఁడు సత్కార్య

యః పిత్రాన్న సముద్దిశ్య శ్రాద్ధం మోహేన వా నరః, నిత్యకర్మపరిత్యాగీ స భుజ్క్తే యమశాసనమ్. ౧౪. పరపాకాపరిత్యాగీ పరపాకరతస్తథా, పితృశేషాన్నభోక్తా చ స భుఙ్క్తే యమయాతనామ్. ౧౫. నాదదత్వేతి యో బ్రూయాత్ న దద్యాద్బ్రాహ్మణేషు చ, శరణాగతహంతా చ స భుఙ్క్తే యమయాతనామ్. ౧౬. స్నానసంధ్యాపరిత్యాగీ నిత్యం బ్రాహ్మణనిందకః, బ్రహ్మఘ్నశ్చాశ్వగోఘ్నశ్చ స యాతి యమమందిరమ్. ౧౭. ఏవమాదీని పాపాని యమేనోక్తాని వైష్ణవాః, యే కుర్వంతి యమే లోకే తేఽనుభూయంతి యాతనామ్. ౧౮. అయం విప్రాన్వయే జాతో దాసీపతిరజామిళః, అనేనార్జితపాపానాం సంఖ్యా నాస్తి న సంశయః. ౧౯. జన్మప్రభృతి జన్మాంతం పాపమేవముపార్జితం, అయం

ములకు విఘ్నమాచరించునో, అతఁడును యమలోకంబునకు నేఁగును. ౧౩. ఎవఁడు లోభముచే పితృశ్రాద్ధమును వదలునో, ఎవఁడు నిత్యకర్మములను నైతము పరిత్యజించునో, వాఁడును యమసదనమున కేఁగును. ౧౪. పరులపాకమును వదలనివాఁడును పరులకై కూలి కన్నము వండువాఁడును, పితృశేషాన్నమును భుజించువాఁడును యమబాధ నొందును. ఒరుల కియ్యవలదని చెప్పువాఁడును, బ్రాహ్మణులకు దానము చేయనివాఁడును, శరణాగతులను జంపువాఁడును, యమబాధ నొందును. ౧౬. స్నానము సంధ్యావందనము వదలినవాఁడును, ఎల్లప్పుడు బ్రాహ్మణనింద సేయువాఁడును, బ్రహ్మహత్య చేసినవాఁడును, గుఱ్ఱములు, గోవులు వీనిని జంపువాఁడును యమమందిరమున కేఁగును. ఇట్టి యమప్రోక్తము లగు పాపముల నెవ్వ రాచరింతురో వారు యమునిలోకంబున కేఁగుదురు. ఈయజామిళుఁడు విప్రవంశోద్భవుండు దాసిమగఁడు. ఇతఁ డొనర్చిన పాపములకు మేరయే లేదు. పుట్టినది మొదలు

వై విష్ణులోకస్య కథమర్హతి దుష్టధీః. ౨౦. ఇతి తేషాం వచ
శ్శ్రుత్వా విష్ణుదూతాశ్శుచిస్మితాః, మేఘగంభీరయా వాచా
ఊచుః స్మేరముఖాంబుజాః. ౨౧. విష్ణుదూతాః—అహో
ఆశ్చర్యమేతద్ధి యద్యూయం మూఢచేతసః, శృణ్వంతు
ధర్మమర్యాదాం సావధానేన చేతసా. ౨౨. యో దుస్సంగ
పరిత్యాగీ సత్సంగతిముపాశ్రయేత్, బ్రహ్మజ్ఞానరతో నిత్యం
న దండ్యస్స యమేన వై. ౨౩. స్నానసంధ్యాదినిరతో జప
హోమపరాయణః, సర్వభూతదయాయుక్తో న స యాతి యమా
లయమ్. ౨౪. బ్రహ్మణ్యాధాయ కర్మాణి సత్యవాగనసూ
యకః, జపాగ్నిహోత్రే యః కుర్యాత్ న స యాతి యమాల
యమ్. ౨౫. యోఽన్నదానరతో నిత్యం వారిదానం ప్రయ

చచ్చునంత దనుక నితఁడు పాపమే యుపార్జించెను. ఇట్టి పాపుఁడు విష్ణు
లోకమున కెట్లు పోఁజాలినవాఁడు. ౨౦. అని యమదూతలు పలికిన పలు
కులు విని, విష్ణువు దూతలు చిఱునగవు మోముదమ్మిని దోఁప మేఘగర్జన
మాడ్కి గంభీరమైన పలుకులతో నిట్లనిరి. ౨౧. ఓమూఢచేతస్కులారా!
యేమి మీ కీవిషయము తెలియలేదా? మీరు ప్రపంచజ్ఞానమే లేనివారుగాఁ
దోఁచెడి. సావధానమనస్కులరై వినుఁడు. ౨౨. దుష్టసంగమును
బాసి, సత్పురుషుల నాశ్రయించినవాఁడు యమదండనలకు లోఁబడఁడు.
స్నానసంధ్యాజపములం దాసక్తి గలవాఁడై అగ్నిహోత్రము వేల్చుచు సకల
భూతదయాపరుఁడై యుండువాఁడు యమాలయమునకుఁబోఁడు. ౨౩—౨౪.
పరబ్రహ్మమందు మన సుంచి, సత్యవాక్కు గలవాఁడై, అసూయ మాని జప
తపస్సులు చేయుచు నుండువాఁడు యమబాధల నొందఁడు. అన్నదానము
నం దాసక్తుఁడు, నిరతము ఉదకదానము చేయువాఁడు, గోదానము, వృషభ

త్నతః, గోదానం చ వృషోత్సర్గం యః కుర్యాన్న స పాతకీ. ౨౬. విద్యాదానం బాలకేభ్యో యః కుర్యాద్భక్తిమాన్నరః, పరోపకారనిరతో న స యాతి యమాలయమ్. ౨౭. యేవిష్ణు మర్చయేద్భక్త్యా తస్యాంగే జపముత్తమం, వివాహోపనయా కర్తా న స యాతి యమాలయమ్. ౨౮. యేఽనాథమంటపం మార్గే వాసనిర్మాణమేవ వా, అనాథప్రేతసంస్కారా న్న స యాతి యమాలయమ్. ౨౯. సాలగ్రామార్చనం నిత్యం తత్తీర్థం యః పిబేన్నరః, తస్య దండప్రణామం చ యః కుర్యా న్న స పాతకీ. ౩౦. తులసీమణిమాలాం తు గళే ధృత్వాఽ ర్చయేద్ధరిం, సాలగ్రామశిలావాసం న స యాతి యమాల యమ్. ౩౧. యేషాం గృహే హి తులసీ వర్తతే హరిసత్కథా, గీతపాఠపరా యే చ న తే యాంతి యమాలయమ్. ౩౨.

దానము చేయువాఁడును వీరు పాపములు పాసినవారలు. ౨౬—౨౬. ఎవఁడు బాలురకు విద్యాదానంబు చేయునో, ఎవఁడు భక్తితోఁ బరోపకా రము చేయువాఁడో వాఁడును యమాలయమును బొందఁడు. ౨౭. ఎవరు విష్ణువును భక్తితో నర్చనచేయుదురో, ఎవరు విష్ణుసన్నిధానమున నుత్తమ జపము చేయుదురో, ఎవరు భగవత్ప్రీతికై వివాహోపనయనములను జరి పింతురో, వారు యమాలయపుదాపునకుఁ బోరు. ఎవఁడు మార్గములందు బీదలకై శరణాలయములను, సత్రములను గట్టింతురో దిక్కులేని ప్రేతములకు సంస్కారములను జేయుదురో, వారు జమునిప్రోలు చూడరు.

ప్రతిదినంబునను సాలగ్రామంబులను బూజించి సాలగ్రామతీర్థమునుపుచ్చు కొని యాసాలగ్రామమునకు నమస్కరించుమానవుఁడు పాతకమునొందఁడు. ౩౨. ప్రతిదినము తులసిపూసలను కంఠమున వేసికొని సాలగ్రామవాసియైన

నిత్యం భాగవతం యస్య లిఖితం పుస్తకం గృహే, తిష్ఠతే చార్చయేద్వాపి న స యాతి యమాలయమ్. ౩౩. తులాసంస్థే దినకరే మకరస్థే చ భాస్కరే, మేషసంక్రమగే భానౌ స్నానశీలా న యాంత్యథ. ౩౪. రుద్రాక్షమాలికాం ధృత్వా కృతం యేన జపం శుభం, దానహోమపరో నిత్యం న స యాతి యమాలయమ్. ౩౫. అచ్యుతానంతగోవింద కృష్ణనారాయణావ్యయ, ఇతి యో వదతే నిత్యం న స యాతి యమాలయమ్. ౩౬. యః కర్ణికాయాం మ్రియతే మరణే హరిముచ్చరన్, సర్వపాపరతో వాపి న స యాతి యమాలయమ్. ౩౭.

మహావిష్ణువు నర్చించువాఁడు యమసదనము పీడ్కొనఁడు. ఎవరియింట తులసి యున్నదో, ఎవరియింట హరికథాకాలక్షేపము జరుగునో, ఎవరు సదా గీతాపారాయణము చేయుందురో, వారు యమపురంబుచాయఁ బోరు. ఎవరియింట భాగవత మున్నదో, ఎవ రింటనుండు భాగవతమును పారాయణ చేయుదురో, దానిని పూజచేయుదురో, వారు యమపురికేఁ బోరు. ౩౩. సూర్యుఁడు తులలో నుండు నపుడును మకరమున నుండునప్పుడును, మేషమున నున్నప్పుడును స్నానము చేయువారు క్రిందిలోకములకుఁ బోరు. ౩౪. రుద్రాక్షమాలను ధరించి జపము చేయువారును దానపరులును ఎప్పటికిని యమాలయమునకుఁ బోనేరరు. అచ్యుత అనంత గోవింద కృష్ణ నారాయణ అవ్యయ అని యెవరు ప్రతిదినము విష్ణువును బూజింతురో వా రధమలోకంబు నొందరు. ఎవఁడు మణికర్ణికానదీతీరమున హరినామస్మరణ చేయుచు మృతి నొందునో వాఁడు సర్వపాపముల నొనర్చినవాఁ డయ్యును జముని ప్రోలికి జనఁడు. ౩౫.

బంగారు దొంగలించినవాఁడు సురాపానము చేసినవాఁడు మిత్రుని జంపినవాఁడు బ్రహ్మహత్యచేసినవాఁడు గురుతల్పమును గోరినవాఁడు, స్త్రీలను

స్తేయ స్సురాపో మిత్రఘ్నో బ్రహ్మహా గురుతల్పగః, స్త్రీరాజ
గురుగోహంతా యే చ పాతకినోఽపరే. ౩౮. నామవ్యాహ
రణం విష్ణోర్యరణేఽప్యఘనిష్కృతిః, అజ్ఞానాదథవా జ్ఞానా
దుత్తమశ్లోకనామ యత్. ౩౯. సంకీర్తనాదఘుహరం పుంసాం
దుష్కృతినామపి, సాంకేత్యాత్ పారిహాస్యాద్వా స్తోకం
బోధనమేవ వా. ౪౦. వైకుంఠనామగ్రహణే హ్యశేషాఘ
హారం విదుః, పతితస్ఖలితో భగ్నస్స దుష్టస్తప్తజాహాతః.
౪౧. హరిరిత్యవశేనాహ పుమాన్నార్హతి యాతనాం,
యచ్చిత్తే సర్వపాపఘ్నహరినామాన్యశేషతః. ౪౨. పాపాని
జన్మాంతరసంచితాని యేనైవతన్నిష్కృతివర్జితాని, పూయంతి
నామగ్రహణేన విష్ణోర్మనుష్యలోకే దివి వా న సంశయః. ౪౩.
గురూణాం చ లఘూనాం చ పాపానాం నాశ ఏవ చ, యద్యసౌ
భగవన్నామ మ్రియమాణస్సమగ్రహీత్. ౪౪. తేన

రాజును గురువును జంపినవాఁడు, తక్కుంగల పాతకముల నొనరించినవారును
వీరందఱును మరణకాలమున భగవన్నామస్మరణము చేసినంతనే వారిపాపములు
దొలఁగును. తెలిసి కాని తెలియక కాని భగవన్నామస్మరణము చేయుట
మహాపాపముల నొనర్చినవారికైనను పాపహరము. ౩౯. పేరునకుఁగాని హేళన
మనకుఁగాని ఇతరుల, కుపదేశించుటకు మాత్రముగాని మహావిష్ణువు నామము
నుచ్చరించినయెడల సకలపాపములు తొలఁగునని పెద్ద లందురు. ౪౦౪౧.
భ్రష్టుఁడైనను, చపలుఁడైనను, వ్రతోల్లంఘనుఁ డయినను హరియని యబుద్ధి
పూర్వకముగా చెప్పినను నరకము నొందఁ దర్హుఁడు గాఁడు. మఱియుం నెవఁడు
సర్వపాపములఁ బోఁగొట్టు హరినామముల నన్నిటిని బలుకునో వాఁడు నరక
బాధ నొందఁడు. ౪౨. జన్మాంతరసంపాదితములైనవియుం ప్రాయశ్చిత్తములచే

పాపాని నశ్యంతి వహ్నౌ ప్రక్షిప్తతూలవత్, ఇత్యుక్త్వాతాన్ యమభటాన్ విష్ణుదూతాస్సుతేజసః. ౪౫. హైమపుష్పక మధ్యస్థమజామిళమతంద్రితాః, ఆహృత్య జగ్ము ర్వైకుంఠం తదాహాజామిళోనృప. ౪౬. వవందే శిరసా దేవం కిన్నరాదర్శ నోత్సుకః, అథాజామిళ ఆకర్ణ్య దూతానాం యమకృష్ణయోః. ౪౭. ధన్యోఽస్మ్యనుగృహీతోఽస్మి యుష్మత్సందర్శనాదహం, అహో మే పరమం కష్టం యదభూదచిదాత్మనః. ౪౮. ధిఙ్మాం విగర్హితం సద్భిః దుష్కృతం కిల కజ్జలమ్, హిత్వా బాలాం సతీం యోఽహం సురాపామసతీమిమామ్. ౪౯. వృద్ధావనా

తను నివారణగానివియగునగు సకలపాపములును దేవలోకవాసులకైనను, మర్త్య లోకవాసులకైనను విష్ణువుయొక్క నామముల సంకీర్తనచేయుటచేఁ దొలఁగి పోవును. ఈయజామిళుఁడు మరణము నొందుచు భగవంతుని నామము నుచ్చరించెను గాన నీతఁ డొనర్చిన చిన్నగొప్ప పాపములెల్లఁ దొలఁగును. దీనికి సందియము లేదు. కనుక అగ్నిహోత్రమునందు వేసినదూదివలె సకలపాపము లును బూదియగును.

ఎక్కువ వెలుఁగుతో వెలుఁగుచున్న విష్ణుదూతలు యమభటులతో నిట్లు పలికి, యజామిళుని పసిడిమయమగు విమానముపైఁ గూర్చుండఁ బెట్టి, మిక్కిలి జాగరూకతతో వైకుంఠమునకుఁ దోడ్కొనిపోయిరి. అపు డజామి ళుఁడు కిన్నరులఁజూడఁ దమకపడి, భగవంతుని తనశిరంబుతో మ్రొక్కి, యమదూతలయుం, విష్ణుదూతలయు సంవాదమును విని, "ఓమహాత్ములారా! తమ దర్శనంబున నేను ధన్యుఁడనైతిని. మీయనుగ్రహము నొందితి. మహాపాపుఁడ నైన నేను మీయనుగ్రహమువలన సకలపాపములనుండి తొలఁగితిని. నేను సజ్జననింద్యమైనది, పాపముల నొసఁగునదియు నైన మహానికృష్ట మగు పని యెంతో యొనర్చితిని. నేను హీనగుణుఁడను. తొల్లింటిజన్మమున నేఁజేసిన

థా పితరౌ నాన్యగౌ ధూతపాపినౌ, అహోమయాఽధునాత్య క్త్వావసభిజ్ఞేన నీచవత్. ౫౦. సోఽహాం వ్యక్తం పతిష్యామి నరకే భృశదారుణే, ధర్మఘ్నాః కామినో యత్ర విందంతి యమయాతనామ్. ౫౧. కిమిదం స్వప్న ఆహోస్విత్ మయా దృష్టమిహాద్భుతం, క్వావాఽద్య యాతౌ యామ్యాస్తే కృష్ణ ఘోరాసిపాణయః. ౫౨. పురా మయా కృతేనైవ భావ్యం పుణ్యేన కర్మణా, అన్యథా మ్రియమాణస్య నస్మృతిర్వృషలీ పతేః. ౫౩. వైకుంఠనామగ్రహణం జిహ్వా వక్తుమిహార్హతి, క్వ చాహాం కితవః పాపో బ్రహ్మఘ్నో నిరపత్రపః. ౫౪. క్వచ నారాయణేత్యేవ భగవన్నామమంగళం, ఇత్యుక్త్వా భగవ

పాపంబు లెల్లఁ దొలఁగినవి. ఏను పతివ్రతయు, ప్రాయంపుదియునైన ప్రియం రాలిని వదలి, మద్యపానలోలురాలును, చెడిపెయగు నీయధమురాలిని స్వీకరించితిని. మూఢుఁడనైన నేను ముసలివాండ్రును, వేఱుదిక్కులేనివా రును, వేటెవ్వరికడ నుండనివారును, పాపరహితులు నైన తల్లిదండ్రులను విడిచి పెట్టితిని. ధర్మహానిచేయువారును, కాముకులునైనవారు పోవునట్టి కడుదారుణమైన ఘోరనరకమునఁ బడవలసినవారలే. ఇప్పుడు నేఁ గన్నది కలయో? లేక నే నొక యద్భుతమును జూచితినో ఓకృష్ణా! ఘోరఖడ్గధారు లగు యమకింకరు లెచ్చట బోయిరి?

తొంటిజన్మంబున నేనుబుణ్యకార్యములను జేసియుండవలయును. అట్లు కాకున్నచో బోయతఁగూడియున్న నాకు వైకుంఠనాథుండగు శ్రీమన్నా రాయణమూర్తియొక్క నామోచ్చారణమునకు మనసు రాకయేయుండును. బ్రహ్మహత్య నొనర్చినవాఁడును, మంచిచెడ్డలు విచారింపని సిగ్గిడినినైన నే నెక్కడ? నారాయణ యను మోక్షప్రదమగు భగవన్నామమెక్కడ ? నాపూర్వపుణ్యవిశేషమే యీనామోచ్చారణకు హేతు వయ్యెను. అని

ద్భక్తిమాలంబ్యాత్త్వాసమాత్మని. ౧౭. తతస్సంయుజ్య పదవీం లేభే యత్నామకీర్తనాత్, నారాయణేతి యన్నామ జగదచ్యుతరక్షణమ్. ౧౮. యాతి విష్ణోః పదం రాజన్ నిర్ధూతాశేషకిల్బిషః.

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే, కార్తికమాహాత్మ్యే,
నవమోఽధ్యాయః.

దశమోఽధ్యాయః.

విదేహః—కోఽసావజామిళః పూర్వం దుష్కృతం కేన సంచితం, కథం తూష్ణీం గతా యామ్యాః కిమూచుస్స్వామి

పలికి, భగవంతునియందు భక్తి పూని, పరమాత్మను మనంబున ధ్యానించుచు విష్ణుసాయుజ్యము నొందెను. నారాయణనామోచ్చారణము జగంబున కెల్ల శాశ్వతరక్షణముయినది. కావున నాభగవన్నామోచ్చారణము చేయువాఁడు సకలపాపములనుండి తొలఁగినవాఁడై పరమపదము నొందును. ౧౮.

ఇది శ్రీస్కాందపురాణాంతర్గత కార్తికమాహాత్మ్యమందలి
తొమ్మిదవ యధ్యాయము.

పదవ యధ్యాయము.

విదేహదేశాధిపుఁడగు జనకమహారాజు వసిష్ఠమహామునిం గాంచి మునీంద్రా! యీ యజామిళుఁ డెవఁడు? వీఁ డేల పాపంబు నొనరించెను?

సంసది. ౧. వసిష్ఠః—ఏవం ప్రచోదితా యామ్యాః ద్రుతం గత్వా యమాంతికం, యమరాజాయ తత్సర్వమాచచక్షు రరిందమ. ౨. పాపిష్ఠం చ దురాచారం నిందితం కర్మ చాశ్రితం, తం విష్ణుదూతా వై జగ్ముః వైకుంఠం విష్ణుమందిరమ్. ౩. వయం తత్కార్యకరణే శక్తిహీనాః పునఃపునః, తచ్ఛ్రుత్వా కోపతామ్రాక్షః జ్ఞానచక్షుర్దదర్శ సః. ౪. మ్రియమాణస్య దుర్బుద్ధే ర్విష్ణునామప్రభావతః, విష్ణుదూతా స్త మాదాయ యయు ర్వైకుంఠమందిరమ్. ౫. హరినామామృతం చైవ మృతికాలే హ్యజామిళః, స సర్వపాపనిర్ముక్తో విష్ణులోకం గతోఽధునా. ౬. హరిర్హరతి పాపాని దుష్టచిత్తైరపి స్మృతః, అనిచ్ఛయాఽపి సంస్పృష్టో దహత్యేవహి పావకః. ౭. యస్మరే

యమభటు లూరక యెట్లు పోయిరి? యమసభకుఁ బోయి వారేమి పల్కిరి? అనవుడు వసిష్ఠమునీంద్రుఁ డిట్లనియె. ఓశత్రుసూదనా! విష్ణుభటు లట్లు పలుకఁగా యమభటులు యమసన్నిధికి వేగ నేఁగి వృత్తాంత మెల్ల నెఱిఁగించిరి. ఓమహాప్రభూ! మిక్కిలి పాపాత్ముఁడును, దురాచారుఁడును, నిందిత కర్మలను జేయువాఁడునైన యాయజామిళుని విష్ణుదూతలు విష్ణువునునికియగు వైకుంఠమునకుఁగొనిపోయిరి. ౩. మేమాపని చేయఁజాలనివారమై మరలితిమి. అని యమభటులు నెప్పఁగా యముఁడు కోపముచేఁ గన్ను లెఱ్ఱగావించియుం, జ్ఞానదృష్టిచే నీవృత్తాంతము నెఱింగెను. దురాత్ముఁ డగు వీఁడు మరణకాలమున విష్ణునామము నుచ్చరించుటంజేసి విష్ణుదూత లతనిని వైకుంఠముఁ గొనిపోయిరి. అజామిళుఁడు మరణసమయమున హరినామసంకీర్తనమను నమృతముఁ గ్రోలుటచే సకలపాపములనుండి విముక్తుఁడై విష్ణులోకంబు నొందెను. పాపాత్ము లయినను దన్ను స్మరించినంతట విష్ణువు వారిపాపంబులఁ బోకార్చి, తనసాన్నిధ్యమునఁ జేర్చుకొనెను. నోరుదప్పి భగవన్నామము నుచ్చరించి

ద్భక్తిభావేన నారాయణమనామయం, జీవన్ముక్తః స విజ్ఞేయః పశ్చాత్కైవల్యమశ్నుతే. ౮. ఇత్యాలోచ్య యతస్తూష్ణీమాసీద్వైవస్వతో యమః, అసావజామిళః పూర్వం విప్రస్సౌరాష్ట్రికే నృప. ౯. శివాగారార్చకో నిత్యం శివద్రవ్యాపహారకః, శస్త్రపాణిర్దురాచార స్స్నానహీన స్తథాఽశుచిః. ౧౦. న మంత్రో న విధిశ్శంభుం యోఽర్చయత్యన్యమానసః, మృడస్యాభిముఖే పాదౌ ప్రసార్యాస్తే స దుర్మదః. ౧౧. వయస్యైస్సహితో రాజన్ బహుభాషీ దురాగ్రహః, రూపయౌవనసంపన్నో నానాలంకారభూషితః. ౧౨. తస్య కాచి ద్ద్విజసతీ సురూపా ప్రాప్తయౌవనా, పతి స్తస్యా హి దుఃఖేన దారిద్ర్యేణాతిపీడితః. ౧౩. అన్యాన్నం చైవమాకాంక్షన్

నను, నన్నివాఁ తప్పనిమాడ్కి సర్వపాపములను నది బూదిచేయును. ౭.

ఎవఁడు భక్తితో నిత్యుఁడయి శ్రీమన్నారాయణమూర్తిని ధ్యానించునో అతఁడు జీవన్ముక్తుఁడనఁబడును. ఆతఁడు కడపట శాశ్వతమగు మోక్షము నొందును. అని యాలోచించి యేమియుననక యముఁడూరకుండెను. జనక మహారాజా! అజామిళుని పూర్వవృత్తాంత మెఱింగించెద నాలింపుము. తొంటి కాలమున నీయజామిళుఁడు సౌరాష్ట్రదేశమునందలి విప్రుండు. శివాలయపు పూజారి. ఇతఁడు శివాలయమందలి వస్తువుల నెల్ల దొంగిలించువాఁడు. శస్త్రము చేఁబూని యాచారములుమాని, స్నానము మాని యపరిశుద్ధుఁడై యుండువాఁడు. స్వామిని పూజసేయునప్పు డొకమంత్రమును జెప్పఁడు. పూజావిధియు నెఱుఁగఁడు. దేవుని యెదుటఁ గాళ్లు చాచుకొనికూర్చుండును. చెలికాండ్రతోఁ గూడి పెక్కుమాటలాడుచు దురాగ్రహముగలవాఁడై యుండును. చక్కనివాఁడు నతఁడు ప్రాయపుకోడెకాఁడై సకలభూషణాలంకృతుఁడై యుండును. ఆతనికిఁ జక్కనిదియుఁ బ్రాయపుదియునైన యొకవిప్రునివనిత ప్రేయసి

పర్యటన్ పత్తనాదిషు, ఘోషగ్రామాది సర్వేషు యాచనాం
వృత్తిమాశ్రితః. ౧౪. కదాచిత్క్షుధయా త్రస్తో భారవాహో
గృహం గతః, ఉవాచ భార్యాం శీఘ్రేణ కురు పాకం తు మం
గళే. ౧౫. బాధతే మాం క్షుధా సుభ్రు తచ్ఛాంతిం కురు
వారిణా, ఇతి తస్య వచశ్శ్రుత్వా ఛలీకృత్యాతిదుర్మదా.
౧౬. కించి న్నోవాచ తం విప్రం గృహకర్మరతా శనైః, చిత్తం
విటజనే సమ్యగావేశ్యాతీవ దుర్మదా. ౧౭. తాం కర్కశాం
తదా దృష్ట్వా యష్టిమాదాయ తాడయన్, సా పునః పతిమా
విశ్య దృఢం ముష్ట్యాఽహనత్పునః. ౧౮. తేన స్వభవనం
హిత్వా యయౌ గ్రామాంతరం ద్విజః, భిక్షాన్నభోజనం కృ
త్వా చింతయన్మనసా నృప. ౧౯. సా సాయమశనం కృత్వా

యుండెను. ఒకనాఁడాయతివయొక్క భర్త దారిద్ర్యభారముచే నొచ్చినవాఁడై యొరుల యన్నంబును గోరక, పత్తనము మొదలగుచోట్లను గ్రామములు పల్లెలు గొల్లపల్లెలు మొదలగు ప్రదేశములందును బిచ్చమెత్తి, యొకప్పుడాఁకలికోర్వ లేక, యుపాదానపుమూటను మోయుచు నింటికివచ్చి ఓసీ! వేగముగ వంట సేయుము. ఆఁకలి నన్ను మిక్కిలి బాధించెడి. ఇప్పుడు గుక్కెడునీళ్లొసఁగి నాదప్పి దీర్పుము. అనియడిగెను. ౧౪॥ ఆపాటుత తనమనమును బరపురుషుని యందే యుంచి, మిక్కిలి గర్వించినదై, యింటిపనులందున్న తొందరంబట్టి యేమియుఁ బలుకదయ్యె. అప్పుడాబ్రాహ్మణుఁడు కఠినురాలగు నాకాంతను గాంచి కఱ్ఱతో బాదెను. అట్లతఁడు తన్ను కొట్టంగనే, యామె కోపము నొంది తనభర్తను పిడికిట గ్రుద్దెను. ౧౮. ఆబ్రాహ్మణుఁ డట్లు భార్యచే మోదులువడి గృహము వదలి పొరుగూరి కేఁగి, భిక్షాన్నమును భుజించి భగవంతుని ధ్యానింపుచుఁ గాలము పుచ్చెను. ఆబ్రాహ్మణి సాయంకాలమునే భోజనము గావించి, మేటికోక ధరించి, సకలభూషణాలంకృ

హ్యలంకృత్య సువాససా, తత స్తాంబూలమాదాయ రజకాలయమాగమత్. ౨౦. రజకం రూపసంపన్నం రహస్యోవాచ సా నిశి, కిమత్రాగమనం మూఢే గృహేఽస్మిన్ కారణం వినా. ౨౧. బ్రాహ్మణీ బ్రహ్మకులజా కర్మణా నిందితా వయం, ఏవం వివదమానాం తు దృష్ట్వా తద్ధర్మచారిణీమ్. ౨౨. కోపరక్తాంతనాసశ్చ సంరక్తాంబరలోచనః, గృహీత్వా ముసలం శీఘ్రం తాడయామాస కౌశలాత్. ౨౩. సాఽవమానతయా తం చ హిత్వా రాజపథం గతా, తత్రేమం దేవలం దృష్ట్వా తస్య సా పాణిమగ్రహీత్. ౨౪. పశ్చాదాగత్య వేగేన తేన సా వ్యరమన్నిశి, రాత్రిశేషం తతో నీత్వా బ్రాహ్మణీ వ్యభిచారిణీ. ౨౫. పశ్చాత్తాపం గతా రాజన్ ప్రభాతే పతిమాగమత్, పతిం సంబోధయామాస వాక్యైస్సాధు కృపోదయైః. ౨౬. తయా సహ గృహం భూయో గత్వాఽవాప్య

తయై, విడెము చేతఁ గొని, యొకచాకివానియింటికిఁ బోయి, రూపరియగు మడివేలును గాంచి యాతనితో నేకతంబున నుండఁ గోరెను. అప్పు డాధావకుఁడు "ఓమూఢురాలా! యీనిశివేళ మాయింటి కేల కారణము లేక వచ్చితివి? నీవు బ్రాహ్మణవంశమున జన్మించినదానవు. మేమో కర్మచే నిందితులము" అని యిట్లుపలికి, కోపముచేఁ గన్నులెఱ్ఱపాఱ, గనుఁగొలుకుల నిప్పులు రాల్చుచు తనతో వాదులాడుచున్న యాపాఱుతను రోఁకలితో బాది వెడలనడిచెను. అంత నాబ్రాహ్మణి యవమానముచే నాతనిఁ బాసి, రాజమార్గమునకు వచ్చి, యచ్చట నీపూజారిని గాంచి, యతనిని జేపట్టి, వేగమే యాతనిని వెంబడించి వచ్చి, యాతనితో నారేయి సుఖించెను. ఆవల చెడిపెయగు నాపాఱుత యారేయి యట్లు గడపి, మఱునటియుదయము లేచి, పశ్చాత్తాప మొంది భర్తకడ కేఁగుదెంచి, జాలి పుట్టించు పలు

ద్యథాసుఖం, ఏవమంతరితే కాలే శివాగారార్చకో నృప. ౨౭. గతాసురభవద్రాజన్ నిరయే యాతనామయే, భుక్త్వా తత్ర క్రమాత్పాపం రౌరవాదిషు భూపతే. ౨౮. స పునర్భువమభ్యేత్య సత్యనిష్ఠసుతోఽభవత్, కార్తికే కృత్తికాయోగే స కుర్యాత్స్వామిదర్శనమ్. ౨౯. సప్తజన్మగతం పాపం హంతి హ్యేతద్విజన్మనః, పశ్చాద్భూమిం గతో రాజన్ యన్నామస్మరణాద్ధరేః. ౩౦. ఏషా విప్రసతీ పాపా కాలధర్మాశ్రయం గతా, నరకే యాతనాం భుక్త్వా పునర్భూమిముపాగతా. ౩౧. చండాలయోనౌ సంజాతా కన్యాకుబ్జే నరేశ్వర, చండాలః కాలశుద్ధ్యర్థం గత్వా విప్రముపృచ్ఛత. ౩౨. స జగాదాంత్యజం రాజన్ పితృగండం భవి

కులతో మన్నింపుమని వేడ, నాబ్రాహ్మణుఁడు మఱలి వచ్చి యాభార్యతో సుఖంబుండెను. ఇట్లు కొంతకాలము గడవఁగా నాశివపూజారి మృతి నొంది రౌరవాదినరకము లెల్ల ననుభవించి, మరల సత్యనిష్ఠునిపుత్త్రుఁడుగ జన్మించెను.

కార్తికమాసంబునఁ గృత్తికానక్షత్రయోగంబున భగవద్దర్శనంబు చేసినయెడల, ఏడుజన్మములలో చేసిన పాపము సైతము తొలఁగును. కనుక నీతఁడు హరినామస్మరణము చేసినందున నితనికి సకలపాపములు తొలఁగెను. ఈబ్రాహ్మణపత్నియు మృతి నొంది నరకబాధలననుభవించి మరల భూమిని జననమంది కన్యాకుబ్జదేశమున చండాలజాతియందుఁ బుట్టెను. అపు డాపిల్ల తండ్రి యొకబ్రాహ్మణునికడ కేఁగి, దానిజాతకమును గూర్చిన ఫల మడిగెను. అంత నావిప్రుఁడు "ఈశిశువు పితృగండమున జన్మించినది. దీని నిలు వెడలఁ గొట్టుము" అని నుడివెను. అంత నాచండాలుఁ డింటికి వేగ నేఁగుదెంచి యా శిశువును దవ్వున బాఱవేసెను. అపు డొక బ్రాహ్మణుఁడు దాను పుత్రహీనుఁ

ష్యతి, శ్రుత్వేత్థం త్వరితోఽభ్యాగాత్ శిశుం నిష్కాస్య దూరతః. 33. రాజన్ తత్ర ద్విజః కశ్చిత్ పుత్రహీనో దదర్శ తం, శిశుం బాల్యే త్వనాథత్వాద్రోదమానం సముగ్రహీత్. 3౪. దత్త్వోపమాతృహస్తే చ శూద్ర్యా సమ్యక్పరిపోషితః, విధిం గతాయాస్తద్దాస్యాః విప్రోఽయమభవత్పతిః. 3౫. ఏతత్తే కథితం సర్వం రాజన్ జన్మాంతరార్జితం, యానిపాపాని రాజేంద్ర జన్మాంతరకృతాని వై, ప్రాయశ్చిత్తాన్యశేషాణి విష్ణుధ్యానం వినా నృప. 3౬. జిహ్వా న వక్తి యది మాధవనామధేయం చేతశ్చ న స్మరతి మాధవపాదపద్మం, శ్రోత్రం కథాం న చ శృణోతి హరేర్నరేంద్ర పాపాని తస్య విలయం తు కథం ప్రయాంతి. 3౭. న చ పాపచయం తస్య విలయం యాతి నైవ చ. 3౮. అనన్యచేతాస్సతతం యే స్మరంతి జనార్దనం, లభంతే

డయినందున మార్గమధ్యమున ననాథయైపడి దిక్కులేక యేడ్చుచున్న యా శిశువును గాంచి యొకదాదికి నొసంగి పెంప నాజ్ఞ యొసంగెను. అట్లు దాది పోషణచేఁ బెరిగి పెద్దదై యౌవనవతియైన యా మాతంగకన్యను ఈద్విజుండు పరిగ్రహించెను. ఓరాజేంద్రా! యిదియే యజామిళునిపూర్వజన్మ వృత్తాంతము నీకెఱింగించితి. 3౭. ఓరాజేంద్రా! జన్మాంతరములందొనర్చిన సకలపాపములకును హరినామస్మరణమునకంటె మించినప్రాయశ్చిత్తము లేవియును లేవు. నాలుక మాధవుని నామము నుచ్చరింప దేని, మనస్సు మాధవుని పాదపద్మములను దలంపదేని, చెవులు విష్ణునికథను వినదేని అతని పాపము లెట్లు నశింపగలవు? అతని పాపములరాసులు నశింపనే నశింపవు. 3౮.

ఎవరు వేఱొండువిషయంబున మనంబుంపక జనార్దనునే స్మరింతురో వారు తప్పక ముక్తినొందుదురు. దీనికి సందియములేదు. ఆహరిస్మరణమువలన గొప్పపాతకమైనను, స్వల్పపాతకమైనను తప్పకనశింపగలదు. కార్తికమాసము

తేన నిర్వాణం నాత్ర కార్యా విచారణా. ౩౯. తస్మాద్గురుం వా లేశం వా నివానిష్యతి పాతకం, కార్తికేమాసి యత్నోక్తో ధర్మస్స్నాత్మో మయాఽనఘ. ౪౦. పాపానాం దహనే శక్తి రస్తి రాజన్న సంశయః, తస్మాత్కార్తికమాసే తు యో ధర్మం న సమాచరేత్. ౪౧. స యాతి నరకం రాజ న్నాత్ర కార్యా విచారణా, ఇదం యః పుణ్యమాఖ్యానం శృణో త్యఘవినాశనమ్. ౪౨. స సర్వపాపనిర్ముక్తో యాతి వైకుంఠ మందిరం, య ఇదం పుణ్యమాఖ్యానం శ్రావయేద్వా సమాహితః. ౪౩. తేన పాపాని నశ్యంతి విష్ణునా సహ మోదతే.

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే, కార్తికమాహాత్మ్యే, దశమోఽధ్యాయః.

నందలి ధర్మము లేవియేవియోఁజేగించిరినో వాసికెల్ల పాపాపనోదనశక్తి గలదు. కావునఁ గార్తికమాసధర్మముల నెవఁ డాచరింపఁడో, వాఁడు తప్పక నరక మొందును. దీనికి సందియము లేదు. ఈపవిత్రమైన పాపహరమైన యాఖ్యానమును (కథను) ఎవఁడు వినునో, వాఁడు సకలపాపవినిర్ముక్తుఁడయి వైకుంఠ మేగును. దీనికి సందియము లేదు. ఎవరీయుపాఖ్యానమును వినువారికి విని పింతురో, వారికి సకలపాపములు తొలఁగును. అతఁడు వైకుంఠమున విష్ణువు తోఁగూడి యానందించుచుండును.

ఇది శ్రీస్కాందపురాణాంతర్గత కార్తికమాహాత్మ్యమందలి పదవయధ్యాయము.

ఏకాదశోఽధ్యాయః.

వసిష్ఠః—భూయః శృణుష్వ రాజేంద్ర పుణ్యం కార్తిక సంభవం, కార్తిక్యామతసీపుష్పైరర్చయేద్యో జనార్దనమ్. ౧. తస్య పాపాని నశ్యంతి చాంద్రాయణఫలం లభేత్, యో దూర్వాగ్రైః కుశాగ్రైశ్చ పూజయేత్కార్తికేఽచ్యుతమ్. ౨. సర్వపాపవినిర్ముక్తో యాతి తత్పదమవ్యయం, యోఽర్చయేదచ్యుతం భక్త్యా కార్తికే రాజసత్తమ. 3. వస్త్రైర్విచిత్రవర్ణైశ్చ స లభేత్ఫలముత్తమం, కార్తికే మాసి యస్స్నాత్వా దీపమాలాభిరర్చయేత్. ౪. యః శ్రావయేత్పురాణం చ యః కుర్యాచ్ఛ్రవణం తథా, సర్వపాపవినిర్ముక్త

పదునొకండవ యధ్యాయము

వసిష్ఠమునీంద్రుఁడు వెండియు జనకన్పపాలునితో నిట్లనియె:— కార్తికమాసంబున నెవఁడు జనార్దనుని నగసిపూవులతోఁ బూజించునో, యతనిపాపము లెల్ల నశించును. మఱియు నతఁడు చాంద్రాయణవ్రతఫలము నొందును. ఎవఁడు గఱికెపోచలతోను దర్భలకొనలతోను నచ్యుతునిఁ బూజించునో, యాతఁడు సర్వపాపములనుండి విముక్తుఁడైనవాఁడై పరమపదమును బొందును. ఎవఁడు భక్తితో మహావిష్ణువును వివిధవర్ణములు గలబట్టలతోఁ బూజించునో యతఁడుత్తమఫలము నొందును. 3. కార్తికమాసంబున నెవఁడు స్నానమాచరించి దీపతోరణములతో నర్చించునో, ఎవఁడు పురాణము వినిపించునో ఎవఁడు పురాణమును వినునో, వారు పాపము లన్నిటి

స్తత్పదం యాతి భూమిప. ౫. అత్రైవోదాహరంతీమ
మితిహాసం పురాతనం, పాపఘ్నం మహదాశ్చర్యమాయురా
రోగ్యవర్ధనమ్. ౬. కశ్చిత్కళింగదేశస్థో బ్రాహ్మణో మందరా
హ్వయః, స్నానసంధ్యావిహీనస్సన్ పరేషాం భృత్యతాం
గతః. ౭. తస్య భార్యా సుశీలా చ పాతివ్రత్యపరాయణా,
సర్వలక్షణసంపన్నా నారీణాముత్తమా వధూః. ౮. నాసూ
యాం కురుతే క్వాపి పతినా రాజసత్తమ, స తథా జీవనో
పాయం జానీతే న కదాచన. ౯. ఖడ్గపాణిశ్చ కాంతారే
చౌర్యవిత్తముపాశ్రయన్, పాంథానాం బాధతే నిత్యం
హృత్వా వస్తూని వై నృప. ౧౦. గత్వాఽన్యదేశం బలవాన్
క్రీత్వా వస్తూని సర్వశః, తేనోపజీవనం కుర్వన్ కుటుంబభర

నుండి విముక్తులై తత్పదంబు నొందుదురు. ౪. ఈవిషయమున నే యీక్రింది యితిహాసము నుదాహరణముగాఁ గైకొందురు. ఇయ్యది పాతకములఁబోఁగార్చునది. మిక్కిలి యాశ్చర్యకరంబును ఆయురారోగ్యములను బెంపొందించునదియునై యున్నది. ౫. తొల్లి కళింగదేశమున నుందరుఁ డను నొకబ్రాహ్మణుఁ డుండెను. అతఁడు స్నానసంధ్యాద్యనుష్ఠానములను బాసి, యొరులకు సేవకుఁడై యుండెను. ఆతనిభార్యయగు సుశీల యనునది సకలశుభలక్షణములతో నొప్పినదై పతిభక్తిచే వెలుఁగుచు, స్త్రీల కెల్ల మిన్నయై వెలింగెను. ఒకప్పుడైనను భర్తపై నసూయపడదు. ఆమెభర్తయగు బ్రాహ్మణునికి జీవనోపాయము కూడఁ దెలియదాయెను. ౯.

కావున వాఁడు కత్తిని చేఁబూని యడవికిఁ బోయి, దారులడ్డగించి, బాటసారులఁ గొట్టి వారిధనములను ముచ్చిలుచును ఇతర దేశముల కేఁగి యచ్చట వస్తువులను గొని, కుటుంబభరణ మొనర్చుచుండెను. అంత నొకనాఁ డతఁడు ఖడ్గపాణియై యడవి కేఁగి, యచ్చట దారిఁ

ణాతురః. ౧౧. పాంథం కంచిద్ద్విజం దృష్ట్వా ఖడ్గపాణిస్స
కాననే, తమభ్యేత్యాశు సంగృహ్య వటే బద్ధ్వాఽహరద్ధనమ్.
౧౨. తం దృష్ట్వా లుబ్ధకః క్రూరశ్శూరశ్చాపధరశ్శఠః,
స్వయం జగ్రాహ తత్సర్వం తౌ హత్వా దుష్టధీర్నృప. ౧౩.
వ్యాఘ్ర స్తదా గుహాంతస్థోఽప్యాజగామ గుహాద్బహిః,
తద్గంధమాఘ్రాయాగత్య వ్యాధం దృష్ట్వాఽగ్రహీన్నృప.
౧౪. సోఽపి ఖడ్గేన తం వ్యాఘ్రం మహతా క్రోధసంయుతః,
అన్యోన్యఘాతదోషేణ కాలస్యాయతనం గతౌ. ౧౫. తా
వేకకాలే హ్యేకత్ర ద్వౌ విప్రౌ వ్యాఘ్రలుబ్ధకౌ, జగ్ము ర్న
రకమేకత్ర కాలసూత్రం తతః పరమ్. ౧౬. తత్రైవ కూపే
క్రిమివిష్టసంకులే మహాభయధ్వాంతసుతప్తరక్తకే, నిమజ్జ

బోవుచున్న యొకబ్రాహ్మణునిఁ గాంచి, యతని జేరం జని యతని నొక మఱ్ఱిచెట్టునకుఁ గట్టి యతనిధనము నపహరించెను. అంత నొకనాఁడిది చూచుచుండిన క్రూరుఁడగు శూరుండయిన బోయఁడు ఖడ్గపాణియై యా బ్రాహ్మణుని కెదురుబోయి యాబ్రాహ్మణుల నిర్వురఁ జంపి యాధనం బెల్లం గొనెను. అప్పుడు గుహలో నిద్రించుచుండిన పులి యొకటి గుహవెలుపటికి వచ్చి యాబోయను గొట్టి ధనము గైకొనఁ జూచెను. అప్పుడు బోయ కోపము చెలరేఁగ ఖడ్గముతో నావ్యాఘ్రమును నేసెను. ఇట్లొండొరులం గొట్టుకొని కాలునిపురంబు చేరిరి. ఇవ్విధంబున బ్రాహ్మణు లిద్ద ఱొక్క వైపునను. పులి బోయ లిరువు రొక్కవైపునను బడియుండిరి. వా రొక పర్యాయమే మరణ మొంది, యావల కాలసూత్ర మనునరకమును బొంది, యచ్చట నానావిధనరకబాధ లనుభవించుచుండిరి. అచ్చటి యమభటులు మిక్కుటమైన పాపంబుతోఁ గూడి, దుఃఖాగ్నితప్తులై యున్న యావిప్రులను మహాభీకరమైన కాఱుచీకటితోఁ గూడి, కళకళ గ్రాచు

యామాసురథాపరం తాః దుఃఖాన్వితాః పాపభరేణ భూపతే. ౧౭. సా విప్రపత్నీ సకలైశ్చ ధర్మై రాచారనిష్ఠా హరిభక్తిసంస్థా, సత్సంగసల్లాపముపాశ్రితా జనైస్సదా పతిధ్యానపరా నరేశ్వర. ౧౮. అస్యా గృహం యతిః కశ్చిదాగతో దైవయోగతః, విష్ణుమేవ స్మరన్నుచ్చైః ప్రనృత్యన్ పులకాంకితః. ౧౯. విష్ణుభక్త్యమృతం పీత్వా విష్ణుం సర్వత్ర చింతకః, రోమాంచితతనుర్భూప ఆనందాశ్రాకులేక్షణః. ౨౦. తం దృష్ట్వా సా చ తేభ్యోఽన్నం దత్వోవాచ యతిం చ స్వా, భవదాగమనం మహ్యం దుర్లభం గృహమేధినామ్. ౨౧. గృహీ నాస్త్యత్ర గేహేఽస్మిన్ ఏకాకీ తత్పరాయణా, ఏవముక్తస్తయా యోగీ శ్యామాం తు ప్రియవాదినీమ్. ౨౨

చున్నరక్తముతో నిండి క్రిమికీటములతోఁ గూడి యమేధ్యభరితమైయున్న కూపంబునఁ బడఁద్రోసిరి. ౧౭. ఆబ్రాహ్మణునిభార్యయు సదాచారపరాయణురాలై స్వధర్మముల నెల్ల నియమముతో ననుష్ఠింపుచు విష్ణుభక్తిపరాయణురాలై సజ్జనులతో మాటాడుచు వారిమూలమున సకలధర్మముల నెఱుఁగుచుఁ బతిభక్తి వీడక యుండెను. ఇట్లుండ నొకనాఁ డొకసన్యాసి యామెయదృష్టవశంబున నెల్లప్పుడు విష్ణువునే భజింపుచు, విష్ణుభక్తిచే మేనఁ బులక లెత్త నతని నామస్మరణపూర్వకముగా నృత్యము సల్పుచు, విష్ణుభక్తి యనునమృతముఁ గ్రోలి యన్నింట విష్ణువునే ధ్యానింపుచుఁ గన్నుల నానందబాష్పములు గురియుచు నాబ్రాహ్మణియింటి కేఁగుదెంచెను. అట్లు వచ్చిన యతినిఁగాంచి, యాపాఱుత యతని నెదుర్కొని యర్ఘ్యపాద్యము లొసఁగి భిక్ష యిడి, యతని నిట్లు ప్రశ్నచేసెను. ఓస్వామీ ! తమరాక మాబోఁటి గృహస్థులకు నరుదుగదా. గృహాధిపతిలేఁడు. నేనొకతెనే యాతనిని ధ్యానించుచు నొంటరిగా నున్నదాన ననియెను. అని యిట్లాబ్రాహ్మణి పలుకఁగా, నా

శృణు భద్రే ప్రవక్ష్యామి ముహూర్తమివ మందిరే, దినాంతే
విష్ణుపురతః పురాణపఠనం మయా. ౨౩. కార్యం తదర్థం దీపస్య
వర్తిం కృత్వా దదస్వ మే, ఆనేష్యామ్యహమేవాత్ర తైలం
తద్భక్తికారకః. ౨౪. ఇదానీం కార్తికే మాసి పౌర్ణమీ వర్త
తే శుభా, ఇతి తస్య వచః శ్రుత్వా జాతహర్షాన్వితా నృప.
౨౫. గృహసమ్మార్జనం సమ్యగ్గోమయేనోపలిప్య చ, రంగ
వల్ల్యా స్వస్తికాద్యైరలంకృత్య తతః పరమ్. ౨౬. తూలం
సంశోధ్య విధివద్వర్తిద్వయమరిందమ, తేనానీతేన తైలే
న దీపం సా విష్ణవేఽర్పయత్. ౨౭. దీపపాత్రం తథా వర్తిం
స్వయం దత్వాఽపి హర్షితః, ప్రజ్వాల్య పావకం భక్త్యా
జ్వాలాం చ సమయోజయత్. ౨౮. తత్ప్రకాశస్థలే యోగీ
సమభ్యర్చ్య జనార్దనం, పురాణపఠనం తత్ర చకారాత్మ

యోగి ప్రియములు పలుకు నా జవరాలితో నిట్లనియె. ఓ చిన్నదానా! సాయంకాలమున విష్ణువుమ్రోల పురాణము చదువవలయును. నేను తైలమును గొనివచ్చెదను. వత్తియొక్కటి చేసి యిమ్ము. నేఁడు కార్తిక పౌర్ణమి. నేఁడు దీపదానము మున్నగువానిం జేయువారిపుణ్య మపారము. ౨౪.

ఓనృపాలా! యాబ్రాహ్మణి యాయోగియొక్క మాటలు విని మనమున నుప్పొంగి యిల్లు సమ్మార్జన చేసిఆవు పేఁడతో నలికి, స్వస్తికము సర్వతోభద్రము మున్నగు ముగ్గులు పెట్టి ప్రత్తి చక్కఁ బెట్టి రెండువత్తులు వేసి యాసన్యాసి తెచ్చిన తైలముతో విష్ణువునకు దీపారాధన గావించెను. దీపపుఁ బ్రమిదెను వత్తిని నొసఁగి తాను హర్షము నొందినదై దీపము వెలిఁగించి జ్వాలచేసెను. ఆప్రకాశమానమైన స్థలమున నాయోగి విష్ణువును బూజించి ఆత్మపరిశుద్ధికై పురాణము చదువుచుండెను. తర్వాత నాసతి యింటింటికిఁ బోయి పురాణము

విశుద్ధయే. ౨౯. గృహం గృహం తతో గత్వా జనానా
హూయ సా సతీ, పురాణశ్రవణార్థం తు శుశ్రావ చ జనై
స్స్వయమ్. ౩౦. అనన్యబుద్ధ్యా రాజేంద్ర స్వయమేవ యథా
గతా, పశ్చాదంతరితే కాలే కాలధర్మేణ సా నృప. ౩౧. మ
మార విష్ణుధ్యానేన జ్ఞానేనాత్యంతనిర్మలా, తదా జగ్ముర్విష్ణు
దూతాశ్శంఖచక్రాంబుజశ్రియః. ౩౨. చతుర్భుజారవిందా
క్షాః పీతాంబరధరాశ్శుభాః, మనోహరేణ దివ్యేన విమానే
నార్కవర్చసా. ౩౩. నానాపుష్పఫలైస్తద్వదమరోద్యాన
సంభవైః, ప్రవాళముక్తామణిభిర్విచిత్రైర్వస్త్రభూషణైః.
౩౪. అలంకృత్య విమానాగ్ర్యం తన్మధ్యే తాన్నివేశ్య చ,
విష్ణుభక్తైర్వినీతైశ్చ కరతాళైశ్చ నర్తనైః. ౩౫. జయ

వినుటకై యందఱు జనులను బిలిచి వచ్చెను. వచ్చినవారితోఁగూడ తానును వేఱొండుతలంపు పెట్టక పురాణమును వినెను. తర్వాత నాయతి వచ్చిన మార్గమున వేఱొకగ్రామమునకుఁ బోయెను. పదంపడిఁ గొంతకాలమునకు నా బ్రాహ్మణి భగవంతునిధ్యానముచేతను, తత్త్వజ్ఞానముచేతను బాపరహితయై మృతిఁబొందెను. ౩౨. అప్పుడు విష్ణుదూతలునాలుగుచేతులును తమ్ములంబోలు కన్నులు గలిగి పీతాంబరధారులై యొప్పారు శంఖచక్రగదాధారులై కమలములంబోలు మేనిచాయ వెలుఁగ మనోహరమై సూర్యునివలెఁ దేజరిల్లు దివ్య విమానమున నెక్కి వచ్చి నందనోద్యానమునఁ బుట్టిన నానావిధపుష్పములతోను ముత్యాలు పవడములు రత్నములతోను వింతవింతభూషణములతోను నమూల్యవస్తువులతోను నలంకరించి యావిమానమధ్యమున వారిని గూర్చుండఁ బెట్టి వినయభరితులగు విష్ణుభక్తులు గొలువఁ గరతాళములతోను, నర్తనములతోను జయజయధ్వనులు చెలరేఁగ, పలువురు గొనియాడ వైకుంఠమునకుఁ బోయిరి. ౩౫. అప్పుడు ఆబ్రాహ్మణి విమానమునఁ బోవుచు నరకలోకమును.

శబ్దైస్తూయమానా యయుర్వైకుంఠమందిరం, తదా తద్గ
మనే శీలా దృష్ట్వా తన్నిరయాలయమ్. ౩౬. విష్ణుదూతా
నువాచేదం విస్మితేనాంతరాత్మనా, తిష్ఠంతు నిమిషం దేవా
నరకే తు నిపాతితః. ౩౭. అత్రాంధకూపే పతితః పతిర్మే
మృతిమాగతః, త్రిభిస్స్వయం నిపత్యాథో వదధ్వం మమ
వైష్ణవాః. ౩౮. విష్ణుదూతాః—పతిస్తవార్చితో మూఢః పరేషాం
దాసకర్మభిః, చచార చోరవృత్తం చ పరవిత్తైకజీవనః ౩౯.
వేదమార్గం పరిత్యజ్యాశుద్ధమార్గే వ్యవస్థితః, తేన కర్మవిపా
కేన నిరయం యాతి మంగళే. ౪౦. ద్వితీయోఽయం ద్విజ
స్సుభ్రు మిత్రఘ్నశ్చాతిపాతకః, బాల్యాదారభ్య తన్మి
త్రం ప్రాణాదప్యధికం శుభే. ౪౧. తం హత్వా తద్ధనం
హృత్వా దేశాంతరముపాగమత్, పతిస్తవాశుభాచారః

జూచి మనసున నచ్చెరు వందుచు నావిష్ణుదూతలతో నిట్లనెను. ౩౬౻.

ఓవిష్ణుదూతలారా! యొకనిముస మాగుఁడు. నాప్రాణనాథుఁడు మృతి నొంది, మఱిముగ్గురితోడ నంధకూపంబునఁ బడియున్నాఁడు. దీనికిఁ గార ణము నాకెఱింగింపుఁడు అని బ్రాహ్మణి యడిగిన, విష్ణుదూత లిట్లనిరి. ఓ పూజ్యురాలా! మూఢుఁడైన నీభర్త పరులకు దాసుఁడై దాసకృత్యము లొనర్చుటచేతను దొంగతనముచేతను పొరుగువారి ద్రవ్యమువలన జీవించుట చేతను బ్రదుకుచు వైదికాచారములను వదలి అపరిశుద్ధమార్గమున నున్న వాఁడై యున్నందున నరకలోకంబును బొందెను. సొగసుకనుబొమ్మలదానా! ఈరెండవ బ్రాహ్మణుండు మిత్రునిఁ జంపినవాఁడు. బాల్యమునుండి తనకుఁ బ్రాణములకంటె మిత్రుఁడై యున్నవానిని జంపి, వానిధనం బప హరించి దేశాంతరమున కేఁగెను. చెడునడత గల నీభర్త యాధనంబు నప

తద్ధనం స్వయమాహరత్. ౪౨. మార్గే మధ్యాహ్న సమయే కాననే కమలేక్షణే, తౌ హత్వా లుబ్ధకస్తత్ర సోఽపి వ్యాఘ్రేణ దంశితః. ౪౩. శార్దూలమసినా భూయో మృతౌ తౌ వ్యాఘ్రలుబ్ధకౌ, నిరయాలయవాసీ చ లుబ్ధకో బ్రహ్మహత్యయా. ౪౪. వ్యాఘ్రోఽయం చ పురా పాపీ బ్రాహ్మణో ద్రావిడశ్శుచిః, ద్వాదశ్యాం తైలభోక్తాఽసీ ద్భుక్త్వాభక్ష్యవిచారవాన్. ౪౫. తేన కర్మవిపాకేన నిరయాలయమాశ్రితం, తైరేవ ముదితా తస్వీ పునస్తానాహ భూపతే. ౪౬. కేన పుణ్యేన తేషాం తు కథం ముక్తిర్భవి

హరించెను కమలనేత్రా! దారినడుమ మిట్టమధ్యాహ్నమున నొకబోయ నీభర్తను జంపి యాద్రవ్యము నపహరించెను. ఆవేటకానిని బులి యొకటి మోదెను. వేటకాఁడు పులిని మరలఁ దన్నెను. ఇట్టులు వేటకాఁడు వ్యాఘ్ర మొండొరులు వేదనచేఁ దన్నుకొని మృతినొందినవి. బోయవాఁడు బ్రహ్మహత్యచే నరకమున నున్నవాఁడు. ఈపులియుఁ దొంటిజన్మమున ద్రవిడ దేశమునందలి సదాచారుఁడగు విప్రుఁడు, భక్ష్యము లివి, అభక్ష్యము లివి యని తెలియక తైలపక్వములగు నాహారవస్తువులను భుజించుటచేత నరక లోకంబుఁ జేరెను. అని యిట్లు విష్ణుదూతలు పలుకఁగా, నామె వారలతో వెండియు నిట్లనెను. వారి కే పుణ్యవిశేషముచే ముక్తి గలదు? నాకెఱిం గింపు మని యడిగెను. ఓరాజేంద్రా! విష్ణుదూత లామెతో నిట్లనిరి. ఓ నగు మోముదానా! కార్తికమాసమున నీవు పురాణశ్రవణముచే సంపాదించిన ఫలమును నీ మగనికిని, ఆయతికి వర్తిని, ప్రమిదెను నొసఁగినందుచేఁ గలిగిన ఫలమును వ్యాఘ్రమునకు వేటకానికిని, దుర్బుద్ధియగు మిత్రఘ్నునికి పురాణ శ్రవణమునకై యందఱను బిలిచినఫలమును నొసఁగుము. ఆఫలముచే వారం దఱు ముక్తి నొందుదురు. దీనికి సందియము లేదు అని పలికిరి. అంత

ష్యతి, తడూచు రిత్థం రాజేంద్ర కార్తికే చరితం త్వయా. ౪౭. ఫలం దదస్వ పౌరాణశ్రవణస్య శుభాననే, పత్యుః కార్తిక మాసస్య తేన ముక్తిర్భవిష్యతి. ౪౮. తత్పురాణస్య యద్వార్తిం తత్పాత్రే యత్సమర్పితం, మృగలుబ్ధకయోస్సామ్యం ధర్మం దేహి శుభాననే. ౪౯. మిత్రఘ్నస్యాపి దుర్బుద్దేర్ద్విజస్య కుటిలాలకే, యదాహూతం జనానాం చ పురాణశ్రవణోత్సుకా. ౫౦. తత్ఫలం దేహి విప్రస్య కృతఘ్నస్య శుభేక్షణే, తేన తేన ప్రభావేన ముక్తిం యాతి న సంశయః. ౫౧. ఇతి తేషాం వచశ్శ్రుత్వా విస్మయాకులితేక్షణా, దత్తం దత్తం తయా రాజన్ దానం యన్ముక్తికారణమ్. ౫౨. తదా తే నారకాస్ముక్తా విమానమధిరుహ్య చ, యయుర్విష్ణుపదం సర్వే శంసంతస్తాం నరాధిప. ౫౩. శనైస్తే జ్ఞానగమ్యస్య ముక్తిం యాంతి పరం పదం, తస్మాత్కార్తికమాసే తు పురాణశ్రవణం యది. ౫౪. కురుతే రాజశార్దూల స యాతి హరిమందిరం, యఇదం దివ్యమాఖ్యానం శృణోతి శ్రద్ధయాఽన్వితః. ౫౫.

నాయతివ యచ్చెరువంది, తాను ముక్తికై యొనర్చిన యేయేపుణ్యకార్యము గలదో, యట్టిసత్కార్యఫలములను వారికి నొసంగెను. ఆపుణ్యదానమున నరకమున నున్నవా రచటినుండి ముక్తులై విమానమెక్కి, యామెను శ్లాఘించుచు వైకుంఠమున కేఁగిరి. ౫౩.

వారెల్లరు జ్ఞానగమ్యుఁ డయిన విష్ణువుయొక్కపదము నొందిరి. కావునఁ గార్తికమాసమునఁ బురాణశ్రవణము చేయువాఁడు వైకుంఠము నొందును. ఎవఁ డీదివ్యమైన యాఖ్యానమును వినుచున్నాఁడో వానిచే కర్మత్రయముచే

కర్మత్రయార్జితం పాపం తత్క్షణాదేవ నశ్యతి.
ఇతి స్కాందపురాణే, కార్తికమాహాత్మ్యే,
ఏకాదశోఽధ్యాయః.

ద్వాదశోఽధ్యాయః.

వసిష్ఠః—కార్తిక్యామిందువారస్య మాహాత్మ్యం శృణు భూపతే, తస్మాచ్ఛతగుణం తస్మిన్ వ్రతం సౌరిత్రయోదశీ. ౧. సహస్రగుణితం తస్మాత్కార్తికే మాసి పౌర్ణిమా, తయా లక్షగుణం ప్రోక్తం మాసస్య ప్రతిపద్దినమ్. ౨. తస్మాత్కోటి గుణాం రాజన్ అంతిమైకాదశీం విదుః, తస్మాదనంతగుణితం కార్తికే ద్వాదశీదినమ్. ౩. అంతిమైకాదశీం మోహాదుపోష్య

నార్జితమయిన సకలపాపములు తత్క్షణమే నశించును.

ఇది శ్రీస్కాందపురాణాంతర్గత కార్తికమాహాత్మ్యమందలి
పదునొకండవ యధ్యాయము.

పండ్రెండవ యధ్యాయము.

వసిష్ఠుండు జనకమహారాజుతో నిట్లనెను. నృపాలా! కార్తికసోమవారమహిమను విస్తరించెద నాలకింపుము. కార్తికమాసమున శనిత్రయోదశి సోమవారమునకంటె నూఱంతలెక్కువ. కార్తికపూర్ణిమ దానికంటె నూఱంతలు హెచ్చు. దానికంటె కార్తికప్రతిపత్తు (పాడ్యమి) నూఱంతలు హెచ్చు. ఆకార్తిక పాడ్యమికంటె బహుళైకాదశి కోటింతలు హెచ్చని యందురు. దానికంటె కార్తికద్వాదశి విస్తారమైనఫలము నొసంగునది. కావున

యది మందిరే, గీతవాద్యపురాణైశ్చ కుర్యాజ్జాగరణం
నరః. ౪. స సర్వపాపనిర్ముక్తో విష్ణులోకే వసేచ్చిరం, తథా పర
దినే ప్రాప్తే పారణం బ్రాహ్మణైస్సహ. ౫. యః కార్తికే
మాసి రాజేన్ స సాయుజ్యం లభేద్ధరేః, కార్తికే యశ్చ
ద్వాదశ్యాం అన్నదానం మహాత్మనే. ౬. యః కుర్యాద్రాజ
శార్దూల సర్వసంపద్వివర్ధతే, గంగాతీరే రవిగ్రస్తే కోటి
బ్రాహ్మణభోజనాత్. ౭. యత్ఫలం లభతే జంతుః తత్ఫలం
ద్వాదశీం విదుః, ఉపరాగసహస్రాణి వ్యతీపాతాయుతాని చ.
౮. అమాలక్షం తు ద్వాదశ్యాః కళాం నార్హంతి షోడశీం,
అనేకతిథయస్సంతి సదా సత్పుణ్యవాహకాః. ౯. తాసామ
నంతగుణితా ద్వాదశీ విష్ణువల్లభా, కార్తికే శుక్లపక్షే తు
ద్వాదశీ హరిబోధినీ. ౧౦. తస్యామేకస్య విప్రస్యాప్యన్న
దానం కరోతి యః, స సర్వసౌఖ్యం లభతే పశ్చాద్విష్ణుపురే

బహుళైకాదశినాఁడు మానవుఁ డింట మోహముచేత నైన నుపవసించి గీతవాద్యపురాణపఠనాదులతోఁ జాగరణము చేసెనేని, అతఁడు సకలపాపములనుండి విడుదల నొంది, వైకుంఠమునఁ జిరకాలము వసించును. ఆమఱుదినమున నెవ్వఁడు బ్రాహ్మణులతోఁ బారణ గావించునో, వానికి సకలసంపదలు వృద్ధి నొందును. విష్ణుసాయుజ్యమును బొందును. గంగాతీరమున సూర్యగ్రహణమునాఁడు కోటిబ్రాహ్మణసంతర్పణవలన వచ్చునట్టి పుణ్యము కార్తికద్వాదశీపారణవలనఁ గలుగును. వేయిగ్రహణములు, పదివేలవ్యతీపాతలు లక్షఅమావాస్యలును ద్వాదశియొక్క పదునాఱవపాలున కీడు కావు. ఎక్కువపుణ్యము నొసఁగుతిథు లెన్నియో గలవు గాని విష్ణుప్రియమైన ద్వాదశి దానికంటె నెన్నియో మడుఁగులు హెచ్చయినది. కార్తికశుక్లపక్షద్వాదశి విష్ణువు నిద్ర లేచునది. దానియం దొక్కబ్రాహ్మణునికైనను

నృప. ౧౧. కార్తికే మాసి ద్వాదశ్యాం దధ్యన్నం దాన ము
త్తమం, యః కుర్యాత్సోఽపి ధర్మేభ్యో హ్యధికం ఫలము
శ్నుతే. ౧౨. నారీ వా పురుషో వాపి కార్తిక్యాం ద్వాదశీ
దినే, స్వర్ణశృంగాం రౌప్యఖురాం సవత్సాం సుపయస్వినీమ్.
౧౩. గామభ్యర్చ్య విధానేన దానం యః కురుతేఽనఘ,
యావంతి రోమ్ణాం సంఖ్యా స్యాత్తావత్స్వర్గాధిపో భవేత్.
౧౪. ద్వాదశ్యాం కార్తికే మాసి వస్త్రదానం కరోతి యః,
భక్త్యా ప్రయత్నతో రాజన్ పాపైః పూర్వార్జితైరపి. ౧౫.
విముచ్య విష్ణుభవనం యాతి నాస్త్యత్ర సంశయః, ద్వాద
శ్యాం కార్తికే మాసి పౌర్ణమాస్యాం ప్రతిపద్దినే. ౧౬. యో
దీపదానం కురుతే సకాంస్యం చ ఘృతాదికం, కోటిజన్మా
ర్జితం పాపం తత్క్షణేన వినశ్యతి. ౧౭. ఫలం యజ్ఞోపవీతం చ

నన్నదానము నెవఁ డొనర్చునో, అతఁడు దేహాంతమున విష్ణులోకంబున సకలసుఖంబులను బడయును. కార్తిక ద్వాదశినాఁడు దధ్యన్నదానముచేయు వాఁడు సకలధర్మములకంటె నెక్కువపుణ్యము నొందును. ౧౨.

స్త్రీయైనను పురుషుఁడైనను కార్తికద్వాదశినాఁడు పసిఁడికొమ్ములు గలది, వెండిగిట్టలు గలది, పాలిచ్చునదియగు నావును దూడతోఁ బూజించి దానమొనర్చెనేని, ఆగోవునందలి రోమము లెన్నియున్నవో, అన్నియేండ్లు స్వర్గమున కధిపతియై యుండఁగలఁడు. కార్తికద్వాదశినాఁ డెవ్వఁడు వస్త్రదానము భక్తితో జేయునో, అతఁడు జన్మాంతరపాపములనుండి విముక్తినొంది విష్ణులోకము నొందును. దీనికి సందియము లేదు. కార్తికమున ద్వాదశిపౌర్ణిమ ప్రతిపత్తిథులయందును కాంస్యపాత్రమున నేయిపోసి దీపదానము చేసిన యెడల మానవుని కోటిజన్మలలో సంపాదించిన గొప్పపాపము లెల్లఁ దొలఁగి పోవును. మఱియు నెవరు యజ్ఞోపవీతమునుంచి ఫలసహితదక్షిణతాంబూల

పత్రాంబూలం సుదక్షిణం, ద్వాదశ్యాం యే ప్రకుర్వన్తి తత్ఫలం శృణు భూమిప. ౧౮. భుక్త్వేహ విపులాన్ భోగాన్ స్వర్గేఽప్యంతే తు దుర్లభాన్, పశ్చాద్విష్ణుపురం ప్రాప్య మోదతే విష్ణువచ్చిరమ్. ౧౯. సువర్ణతులసీదానం ద్వాదశ్యాం కార్తికే నృప, సాలగ్రామం సమభ్యర్చ్య శ్రోత్రియాయ కుటుంబినే. ౨౦. దానం యః కురుతే భక్త్యా తస్య పుణ్యఫలం శృణు, చతుస్సాగరపర్యంతం భూదానాద్యత్ఫలం విదుః. ౨౧. తత్ఫలం సమవాప్నోతి ద్వాదశ్యాం కార్తికస్య చ, అత్రైవోదాహరంతీమమితిహాసం పురాతనమ్. ౨౨. శృణ్వతః సర్వపాపఘ్నం తత్సమాసేన మే శృణు, వైశ్యః కశ్చిద్దురాచారః గోదావర్యాస్తటే శుభే. ౨౩. స్వయం చాపి న భుంజీత దానం వా నాణుమాత్రకం, నోపకారం కృతం

మును ద్వాదశినాఁ డొసఁగుదురో వారికిఁ గలుగు పుణ్యమును వివరించెదను వినుము. ౧౮. అతఁడిహమునను స్వర్గమునను విస్తారభోగముల ననుభవించి యంతమున వైకుంఠమున విష్ణువువలె సంతోషపడుచున్నాఁడు. ౧౯. కార్తిక ద్వాదశినాఁడు సాలగ్రామమును బంగారుతులసితోఁ బూజించి వేదాధ్యయనసంపన్నుఁ డగు బ్రాహ్మణునకు ఆబంగారుతులసిని దానము చేయుటవలనఁ గలుగుపుణ్యఫలము నెఱింగించెద వినుము. నాలుగు సముద్రముల పఱకునుండు భూమి నొసఁగుటచే నెంత పుణ్యము గలుగునో, యంతపుణ్యము కార్తికద్వాదశియందు సువర్ణతులసిదానమువలనఁ గలుగును. ౨౨. ఈవిషయమునసే సర్వపాపహరమైన యితిహాసం బొండు గలదు. వినుము. పవిత్రమైన గోదావరీనదీతీరంబున దురాచారుఁ డగు వైశ్యుఁ డొకఁ డుండెను. అతఁడు తాను గుడువఁడు. ఒరులకును బెట్టఁడు. అతఁ డొకనికిని నుపకారము చేసి యెఱుఁగఁడు. ఎల్లప్పుడు పరనిందసేయువాఁడు. పరద్రవ్యము

యేన యస్య కస్యాపి దేహినః. ౨౪. పరనిందాపరో నిత్యం పరద్రవ్యేషు లాలసః, స కశ్చిద్ద్విజముఖ్యస్య ఋణం దత్వాఽధికం ధనమ్. ౨౫. తద్గృహీతుం సహాయాన్వితో విప్రం గ్రామాంతరే స్థితం, సముపృచ్ఛత్తదా వైశ్యో ఋణం దేహీతి భూసురమ్. ౨౬. స విప్రవర్యస్తచ్ఛ్రుత్వా విచార్యోవాచ తం నృప, ద్రవ్యం దాస్యామి మాసాంతే యేన కే నైవ కర్మణా. ౨౭. అత స్థిత్వా ఋణం సర్వం గృహీత్వా గంతుమర్హసి, యో జీవతి ఋణీ నిత్యం నిరయం కల్ప మశ్నుతే. ౨౮. పశ్చాత్తస్య సుతో భూత్వా తత్సర్వం ప్రతి దాస్యతి, ఏవముక్తే ద్విజే వైశ్యః కోపాదారక్తలోచనః. ౨౯. మూఢాద్య దేహి మే ద్రవ్యం నోచేత్ఖడ్గేన తాడయే, ఆకృష్య కేశానాదాయ దుష్టాత్మా పాపధీరయమ్. ౩౦. తేనాశు

లను దొంగలించువాఁడు. అతఁడొక బ్రాహ్మణునికి అప్పిచ్చి యధికధనమును గైకొనుటకై యొక్కనాఁడు గ్రామాంతరమున నున్న యతనికడ కేతెంచెను. అట్లేఁగుదెంచి యాబ్రాహ్మణునిఁ దన కియ్యవలసిన ద్రవ్యమును జెల్లింపు మని యడిగెను. ఆబ్రాహ్మణుఁ డా మాట విని యోచించి వైశ్యునితో నిట్లనెను. ఏలాగుననో నీద్రవ్యమును నొకనెలలోపల నొసంగెదను. అంతవఱకు వేచి యుండి నీఋణమును గైకొని పొమ్ము అనెను. ఎవఁ డప్పులతో నుండునో వాఁడు కల్పమువఱకు నరకము నొందును. అదిగాక, దేహాంతమున నతనికిఁగొడుకై పుట్టి వానిఋణమెల్లఁ దీర్చును అనెను. ౨౯. ఇట్లు విప్రుఁడు పలుకఁగా వైశ్యుఁడు కోపముచేఁ గన్ను లెఱ్ఱచేసి "ఓరి మూఢుఁడా! నాసొమ్ము నిప్పుడే యిమ్ము. లేనిచో ని న్నిప్పుడే కత్తితోఁ గొట్టెద" నని చెప్పి యాపాపబుద్ధిగల దురాత్ముఁడగువైశ్యుఁడు బ్రాహ్మణుని జుట్టుపట్టి లాగి క్రిందఁబడఁద్రోసి వేదాంత

పతితం భూమౌ విప్రం పాదాదతాడయత్, కోపావేశేన పాపాత్మా విప్రం వేదాంతపారగమ్. ౩౧. ఖడ్గేనైవాహన త్తూర్ణం హరిస్తు హరితో యథా, మహూర తేన ఘాతేన బ్రాహ్మణో బంధువత్సలః. ౩౨. స దుద్రావ తతో వేగాద్భయా ద్రాజ్ఞో మహీపతే, పునర్గృహం ప్రవిశ్యాసౌ బ్రహ్మఘ్నో నిరపత్రపః. ౩౩. ఆయురంతరితే కాలే మరణం సముపాగతః, ఆయయుర్యమదూతాశ్చ చండహస్తా భయంకరాః. ౩౪. కరాళవదనా రాజన్ కృష్ణరాత్రిసమప్రభాః, పాశైరాబధ్య తం వైశ్యం యయుర్యమనికేతనమ్. ౩౫. తస్మిం స్తే రౌరవే ఘోరే విససర్జుర్యమాజ్ఞయా, తస్య సూనుర్మహీపాల ధర్మవీరేతి విశ్రుతః. ౩౬. పిత్రార్జితధనం భూరి సదా ధర్మపరాయణః, కూపోద్యానతటాకాది సేతుబంధనకారకః. ౩౭. వివాహోప

పారగుఁడైనయాబ్రాహ్మణునిఁ గోపావేశమునఁ గాలితోఁదన్నెను. అంతియ కాక సూర్యుఁడశ్వములను మునికోలతోఁ గొట్టినట్లుగా ఖడ్గముతోఁ గొట్టెను. ఆదెబ్బ కాబంధువత్సలుఁడయిన బ్రాహ్మణుఁడు మృతినొందెను. ఓనృపేంద్రా! యాబ్రహ్మహత్యచేసిన వైశ్యుఁడు సిగ్గరియై యేవగింపు మాని రాజభయంబుచే వడిగ మరలగృహంబుసొచ్చి యేమియెఱుఁగనట్లుండి కొంతకాలమునకు మృతి నొందెను. అంతటఁ దీక్ష్ణములగు ఖడ్గములం బూని భయంకరాకారులును,భీకర వక్త్రులును, నల్లనిరేయి వంటి యాకారములు గలవారునునైన యమదూతలు ఆవైశ్యునిఁ ద్రాళ్లతోఁ గట్టి యమపురి కీడ్చుకొనిపోయిరి. ౩౬. అంతట యమునియానతిచొప్పున నావైశ్యుని ,ఘోరమగు రౌరవనరకంబునఁ బాఱ ద్రోచిరి. అతనికుమారుఁడుధర్మవీరుఁ డని ఖ్యాతిగాంచినవాఁడు సదా ధర్మము లందే యాసక్తుఁడై తండ్రి యార్జించినధనంబు నెల్ల బావులు, చెఱువులు,

నయే కర్తా యజ్ఞకేష్వతిలాలసః, అన్నదానపరో నిత్యమాతురాణాం ద్విజన్మనామ్. ౩౮. సర్వేషామపి వర్ణానాం క్షుధార్తానాం మహీపతే, తస్య చాంతరితే కాలే గృహీతః పుణ్యయోగతః. ౩౯. నారదః పర్యటన్ స్థానాద్ధర్మరాజాలయాచ్ఛుచిః, వీణానుతంత్రీః ధ్వనయన్ స గాయన్విష్ణుకీర్తనమ్.
౪౦. వణిగ్విప్రార్చనే కాలే ప్రనృత్యన్ పులకాంచితః, గోవింద నారాయణ కృష్ణ విష్ణో అనంత వైకుంఠనివాసమూర్తే, శ్రీవత్స విశ్వంభర దేవదేవ సమస్తదేవేశ నమో నమస్తే. ౪౧.
నృత్యంతమేవం గృహమాగతం వణిక్ సమస్తసంతోషపయోధిమగ్నః, ననామ పాదౌ మునయే మహాత్మనే హర్షానందబాష్పోన్నయనస్స దండవత్. ౪౨. తం పాదపద్మావనతం దయాళుర్మునిస్తదా తం పరిరభ్య హర్షితః, స ప్రాహ వైశ్యః

తోటలు మొదలగు ధర్మకార్యములందు వ్యయపఱచుచు వివాహోపనయనములు చేయించుచు, యజ్ఞములందు మిక్కిలి యాస్థ గలవాఁడయి, యెల్లప్పుడును నొచ్చినవారికిని, ద్విజులకును, ఆఁకలిగొన్నవారికన్నివర్ణములవారికిని నన్నదానంబుసేయుచు నుండెను. ౩౯. ఇట్లు కొంతకాలము గడవఁగా, నా వైశ్యునిపుణ్యపాకంబునఁ బుణ్యుఁడగు నారదమునీంద్రుఁడు వీణెను చేఁబూని, యావైశ్యుఁడు బ్రాహ్మణుల నర్చించుకాలమునకు మేన గగ్గుర్పాటొదవ, "గోవింద, నారాయణ కృష్ణా, విష్ణో, అనంతస్వరూపా, వైకుంఠవాసా, శ్రీవత్సాంకా, విశ్వంభర, దేవదేవా, సకలదేవాధీశా, నీకుఁ బల్మఱు నమస్కారము" అని విష్ణుకీర్తనంబులు పాడుచు యమునిలోకమునుండి యేతెంచెను. అంత నావైశ్యుఁ డానందసాగరమగ్నుఁడై, యానందబాష్పములు కన్నులనుండి జలజల రాల నామహాత్ముఁ డగు నారదమునీంద్రునికి దండమువలె మ్రొక్కెను. ౪౩. అట్లు తనపాదపద్మములకు మ్రొక్కిన యా

పురతః కృతాంజలిః తం విష్ణుమర్ఘ్యాదిభిరర్చ్య తం నృప.
౪౩. భవదాగమనం మహ్యం మునే హ్యత్యంతదుర్లభమ్.
యదార్జితం మయా పూర్వం ధర్మపాకముపాగతమ్. ౪౪. య
న్మయాఽచరితం త్వద్య ఫలితం తవ దర్శనాత్, సేవాం విధా
స్యే విప్రేంద్ర ప్రాప్తయే ప్రణవేన చ. ౪౫. ఇతి తస్య వచ
శ్శ్రుత్వా మందస్మేరముఖాంబుజః, ఉవాచ ధర్మవీరం తం
నారదో భగవాన్ మునిః. ౪౬. నారదః—ధర్మవీరాద్య మే
వాక్యం సావధానమనాశ్శృణు. ౪౭. కార్తికస్య తు మాసస్య
ద్వాదశీ హరివల్లభా, స్నానదానాదికం తస్య సదాఽనంత
ఫలం విదుః. ౪౮. ఆఢ్యకో వా దరిద్రో వా యతి ర్వానస్థ
ఏవ వా, బ్రాహ్మణః క్షత్రియో వాఽపి వైశ్యశ్శూద్రోఽపి
వా సతీ. ౪౯. సాలగ్రామశిలాదానం యే కుర్వంతి ప్రయ

వైశ్యుని నారదుఁడు కౌఁగిలించెను. అంతట నావైశ్యుఁ డమ్మునీంద్రుని నర్ఘ్యపాద్యాదివిధులఁ బూజించి యతనితో నిట్లనియెఁ. ౪౪. ఓమునీంద్రా! తమ రాక మాబోంట్లకు కడుదుర్లభము. నేను జన్మాంతరములం దొనర్చిన పుణ్యము ఫలించినది. తమ దర్శనంబు నే నొనర్చినందున నాపుణ్యము లెల్ల సార్థకంబు లయ్యె. ఓవిప్రేంద్రా! నీకు సేవ యొనర్చెదను. ఓంకారముతోఁ జేర్చెదను. అని యాధర్మవీరుఁడు పలికిన పలుకులు విని చిఱునగవు మోముఁదమ్మియందు వెల్లివిరియ నారదుఁడు ధర్మవీరునితో నిట్లనెను. ఓధర్మవీరా! నామాటలు సావధానముగా నాలకింపుము. కార్తికద్వాదశి హరివల్లభ మైనది. ఆనాఁ డొనర్చు స్నానదానములు మొదలగునవి సదా విస్తారఫలము నొసఁగు నందురు. భాగ్యవంతుఁడేని, దరిద్రుఁడేని, యతియేని, వానప్రస్థుఁడేని, బ్రాహ్మణుఁడేని, క్షత్రియుఁ డేని, వైశ్యశూద్రులేని, సతి యేని, సూర్యుఁడు తులారాశియం దుండఁగా, ద్వాదశినాఁ డాదివారమున సాలగ్రామదానము

త్స్నాతః, తులాసంస్థే దినకరే ద్వాదశ్యామార్కికే దినే. ౫౦.
తేన పాపాని నశ్యంతి జన్మాంతరకృతాని చ, ధర్మరాజాలయే
వైశ్యః పితా తవ మృతిం గతః. ౫౧. రౌరవాఖ్యే మహా
ఘోరే పచ్యతే నరకాగ్నినా, తస్య పాపవిశుద్ధ్యర్థం ద్వాద
శ్యాం కార్తికస్య చ. ౫౨. సాలగ్రామశిలాదానం కురు త్వం మా
విలంబితం, మునేస్తస్య వచశ్శ్రుత్వా వైశ్యః ప్రాహ
మునిం నృప. ౫౩. గోభూతిలహిరణ్యాదిదానానాం యత్ఫలం
మునే, నాస్తి త్తత్ఫలతో ముక్తి శ్శిలాదానేన కిం భవేత్. ౫౪.
శిలాదానం వృథామన్యే న భోజ్యం న చ భక్షణం, నాతః
కార్యం మయా విప్ర శిలాదానం చ నీచవత్. ౫౫. బహుధా
బోధ్య తం వైశ్యం మునిరంతరధీయత, న కుర్యాద్యది మూఢా
త్మా బోధితో బ్రహ్మసూనునా. ౫౬. సోఽపి కాలాంతరేఽ
తీతే గతాసురభవన్నృప, మహద్వచనమజ్ఞేన హ్యతిక్రమణ

చేయుందురేని, వారి సకలపాపములు నశించును. నీతండ్రి మృతినొంది, యమ
పురియందు రౌరవ మను మహాఘోరనరకమునందుఁ బడి నరకాగ్నిచేఁ
దపింపఁ జేయఁబడుచున్నాఁడు. ఆతనిపాపములు నశించునిమిత్తము నీవు జాగు
సేయక కార్తికద్వాదశినాఁడు సాలగ్రామదానము చేయుము అని చెప్పఁగా,
నరపాలా! వైశ్యుఁడు నారదమునీంద్రు నిపలుకులు విని యతనితో నిట్లనెను.
గోవులు, భూమి, తిలలు, హిరణ్యము, (బంగారు) మున్నగుదానములకు నే
ఫలము గలదో, ఆఫలముకంటె మించినఫలము శిలాదానముచేఁ గలుగునా
యేమి? సాలగ్రామశిలాదానము వృథ యని నే నెంచెదను. ఇది యేమి
భోజ్యముఁగాదు. భక్షణము గాదు. కావున నేను నీచునిమాడ్కి శిలాదానంబు
సేయను. అని వైశ్యకుమారుఁడు పలికినను, నారదుఁ డనేకవిధముల నీతిని
బోధించియు, నామూఢాత్ముఁడగు వైశ్యునిపుత్రుఁడు చేయనందున నమ్మునీంద్రుఁ

ద్దోషతః. ౫౭. సాలగ్రామశిలాదానమనాదృత్య మహీ
పతే, తేన దోషేణ సంజాతో వ్యాఘ్రయోనౌ త్రిజన్మసు.
౫౮. త్రివారం మర్కటత్వం చ పంచవారం వృషస్య చ,
దశవారం పునః స్త్రీత్వం గతభర్తృత్వమంజసా. ౫౯. జన్మ
నైకాదశే రాజన్ యాచకస్య సుతాఽభవత్, తాం దృష్ట్వా
విప్రశార్దూలస్సురూపాం ప్రాప్తయౌవనామ్. ౬౦. సమాన
కులగోత్రాయ వివాహమకరోత్పితా, తతో జామాతరం
హిత్వా నవోఢాం జననీ పితా. ౬౧. అయమూర్బాంధవా
స్సర్వే దుఃఖవ్యాకులతన్ద్రియా, యాచకోఽపి విచార్యేదం
దివ్యదృష్ట్యా తయా కృతమ్. ౬౨. పూర్వజన్మని రాజేంద్ర
సుకృతం దుష్కృతం ద్విజ, విజ్ఞాయాథ సర్వేభ్యో బంధు
భ్యో రాజసత్తమ. ౬౩. తస్యాః పాపవిశుద్ధ్యర్థం పితా తం ముక్తి

డంతర్ధానము నొందెను. కొంతకాలము గడవఁగా నతఁడు మృతి నొందెను. ఆమూర్ఖుఁడగు వైశ్యపుత్రుఁడు నారదవాక్యతిరస్కారమువలనను సాలగ్రామదానము చేయనందువలనను మూఁడుజన్మములు పులిగాను తర్వాత మూఁడుజన్మములు కోఁతిగాను ఆవల నైదుజన్మములెద్దుగను, మఱిపదిజన్మములు స్త్రీగను బుట్టి విధవాత్వము నొందుచు పదునొకండవ జన్మమున నొక యాచకునికూఁతురుగ జన్మించెను. తర్వాత నాబ్రాహ్మణుఁడు యౌవనవతియగు చక్కనైన తనకూఁతును సమానకులగోత్రములు గల యొకబ్రాహ్మణునికి నొసఁగి వివాహము చేసెను. అంతలో నావరుఁడు వివాహమధ్యముననే మృతినొందెను. తల్లిదండ్రులును వివాహమునకు వచ్చిన బంధువులును దుఃఖముచేఁ గలవరపాటు నొందిరి. అప్పు డాబ్రాహ్మణుఁడు దివ్యదృష్టిచేఁ బూర్వజన్మములం దొనర్చినపాపకృత్యముల నెఱిఁగి దానిబంధువుల కెల్ల నెఱిఁగించి, ఆకన్యకకు ముక్తిప్రదమును, జన్మాంతరములందలి సకలపాపముల సమూహ

కారణం, జన్మాంతరార్జితాఘౌఘనాశహేతుం సుఖప్రదమ్. ౬౪. సాలగ్రామశిలాదానం కార్తిక్యామిందువాసరే, విప్రం వేదాంతనిరతం సమభ్యర్చ్య విధానతః. ౬౫. పుణ్యం పాప విశుద్ధ్యర్థం దాపయామాస భూసురః, పతిరుజ్జీవితస్తేన సుఖేన భువి దంపతీ. ౬౬. స్థిత్వా కాలే సమాయాతే దివం గత్వాఽనుభూయ చ, స పునర్భువమభ్యేత్య సుతస్సుతపసోఽభవత్. ౬౭. పూర్వార్జితేన పుణ్యేన తస్య జ్ఞానోదయోఽభవత్, వర్షేవర్షే చ సుకృతం కార్తిక్యాం ద్వాదశీదినే. ౬౮. సాలగ్రామశిలాదానే తేన ముక్తిమవాప సః, రౌరవే దుఃఖితస్యాపి ముక్తిరాసీచ్చ తత్పితుః. ౬౯. తస్మాద్రాజేంద్ర యత్నేన కార్తికే కమలాపతేః, సాలగ్రామశిలాదానం తుష్ట్యర్థం నాత్ర సంశయః. ౭౦. కోటిజన్మసు యత్పాపం సంచితం పాపిభిస్సదా, తత్పాపనాశహేతుర్వై కార్తికే హరిబోధినీ. ౭౧.

మును బోకార్చునదియుం, సుఖప్రదమును నైన సాలగ్రామదానము చేయ నెంచి, కార్తికసోమవారమునాఁడు వేదవేదాంతపారగుఁడగు బ్రాహ్మణుని విధివిధానంబునఁ బూజించి తనకూఁతు పాపక్షయము నిమిత్తమై సాలగ్రామ దానంబుఁ జేయించెను. ఆసాలగ్రామదానంబుచే నాయతిపతి భర్తసజీవుఁడయ్యెను. తర్వాతఁ గొంతకాలమునకు నాకన్య కాలధర్మమునొంది, దివమున కేఁగి, మరల సుతపసుఁ డను నొకనికి పుత్త్రుఁడై జన్మించి జన్మాంతరమం దొనర్చిన పుణ్యముచే జ్ఞానము నొంది, ప్రతికార్తికసోమవారమునను, ద్వాదశినాఁడును సాలగ్రామదానము చేయుటచేత ముక్తినొందెను. రౌరవనరకమున దుఃఖితుఁడై యున్న యాతనితండ్రికి విముక్తి గలిగెను. ఓరాజేంద్రా! విష్ణుప్రీతికై సాలగ్రామదానంబు చేయవలయును. ౭౦. కోటిజన్మములందు సంపాదించిన పాపము నయిన కార్తికమాసమున సాలగ్రామదానంబుచేఁ బోఁగొట్టుకొన

సర్వపాపప్రశమనం ప్రాయశ్చిత్తం జగత్త్రయే, సాలగ్రామ శిలాదానాత్పరం నాస్తి న సంశయః. ౨౨.

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే, కార్తికమాహాత్మ్యే, ద్వాదశోఽధ్యాయః.

త్రయోదశోఽధ్యాయః.

వసిష్ఠః. అథేదానీం ప్రవక్ష్యేఽహం ధర్మాన్ కార్తిక సంభవాన్, ప్రశస్తాత్మా సవై భూప తథా చావశ్యకాం చ్ఛృణు. ౧. సంసారభయభీతస్య పాపభీరోర్నరస్య చ, కార్తికే మాసి యత్ప్రోక్తం మత్పిత్రా విధినా పురా. ౨.

నగును. ఓరాజేంద్రా! సాలగ్రామదానము ముజ్జగంబులందును సకలపాపములఁ బోఁగొట్టునట్టి ప్రాయశ్చిత్తమై వెలయుచున్నది. సాలగ్రామదానముకంటె మించినది వేఱొక్కటి లేదు. ఇది నిస్సంశయమని వసిష్ఠమునీంద్రుఁడు జనక మహారాజున కెఱిఁగించెను.

ఇది శ్రీ స్కాందపురాణాంతర్గత కార్తికమాహాత్మ్యమందలి పండ్రెండవ యధ్యాయము.

పదుమూఁడవ యధ్యాయము.

వసిష్ఠుఁడు జనకనృపాలునితో నిట్లనియె:— నృపాలా! కార్తికమాస ధర్మములను దక్కుంగల ముఖ్యధర్మములను జెప్పెదను. నీవు సావధానుఁడవై యాలకింపుము. సంసారభయమునకు వెఱచినవానికిని పాపములకు వెఱచిన వానికిని మాతండ్రియగు బ్రహ్మ కార్తికమాసమున నేయేధర్మముల నెఱిఁ

సత్యం బ్రవీమి కర్తవ్యా నో చేత్పాపీ భవేన్నృప, కన్యాదానం తులాస్నానం శిష్టపుత్రోపనాయనమ్. ౩. విద్యావస్త్రాన్నదానాని ఊర్జతస్తాని భూపతే, విత్తహీనస్య విప్రస్య సూనోశ్చాప్యుపనాయనమ్. ౪. సదక్షిణం ససంభారం ఊర్జే దత్వా నరోఽనఘః, తస్య పాపాని నశ్యంతి కృతాని బహుళాన్యపి. ౫. జపేనైకేన గాయత్ర్యా ద్రవ్యదాతుః ఫలం శృణు, అగమ్యాగమనాదీని హత్యాదీని సహస్రశః. ౬. తథాఽన్యాన్యుగ్రపాపాని భస్మసాద్యాంతి భూమిప, గాయత్రీం జపస్య దేవస్య పూజా స్వాధ్యాయతర్పణమ్. ౭. ఏతేషామధికం పుణ్యం మయా వక్తుం న శక్యతే, తటాకాయుతనిర్మాణమశ్వత్థారోపణం శతమ్. ౮. కోటయః కూపవాపీనాం క్రమాన్నందనపాలనాత్, బ్రహ్మప్రతిష్ఠాపుణ్యస్య కలాం నార్హంతి

గించెనో దాని నెల్ల నెఱిఁగించెదను. ఆధర్మములెల్లఁ దప్పక యాచరింపఁదగినవి. అట్లాచరింపనిచోఁ దప్పక విషాదంబు గలుగఁగలదు. కార్తికమున కన్యాదానము, తులాస్నానము, శిష్టపుత్రునికి నుపనయనము చేయించుటయు, విద్యాదానము, వస్త్రదానము, అన్నదానమును శ్రేష్ఠములు. దరిద్రుఁడగు విప్రసూనునికి నుపనయనమునకైన సకలవస్తువుల నొసఁగి దక్షిణల నిచ్చినట్టి మానవుని సకలపాపములును నశించును. గాయత్ర్యుపదేశము నిమిత్తము ద్రవ్యము నొసఁగువానికిఁ గలుగుపుణ్యమును విస్తరించెద నాలకింపుము. ఓ నృపాలా! అగమ్యాగమనాదిపాపములును, బ్రాహ్మణహత్యాదులును, మఱి యనేకములగు నుగ్రపాపములును భస్మమై పోవఁగలవు. గాయత్రీజపము చేయుట, దేవపూజ యొనర్చుట, వేదాధ్యయనము చేయుట వీనివలనఁ గల్గు పుణ్య మింత యని వచింప నలవికానిది. పదివేలకోనేట్లు గట్టించుట, నూఱు రావిచెట్లు నాటించుట, బావులు, నడబావులు కోట్లకొలది త్రవ్వించుట నందనవనము పాలించుట వీనివలన గాయత్ర్యుపదేశము చేయించుటవలని పుణ్యము రానేరదు.

షోడశీమ్. ౯. మాఘ్యాం వై మాధవే మాసి చోత్తమం
మౌంజీబంధనం, కారయిష్యంతి తే రాజన్ దానం దత్వా తు
కార్తికే. ౧౦. సాధుభ్యశ్శ్రోత్రియేభ్యశ్చ బ్రాహ్మణేభ్యో
యథావిధి, తథా తేషాం సుతానాం చ ప్రకుర్యాన్మౌంజీబంధ
నమ్. ౧౧. తేనానంతఫలం ప్రాహుర్మునయో ధర్మవిత్తమాః,
తథా తేషాం విధానం చ కార్తికే మాసి ధర్మవిత్. ౧౨. కుర్యా
త్తస్య ఫలం వక్తుం కశ్శక్తోదివి వాభువి, సోఽపి తీర్థానుగమనం
దేవబ్రాహ్మణతర్పణమ్. ౧౩. యః కర్మ కురుతే వాఽపి ప్రత్య
దాతుః ఫలం లభేత్, మౌంజీవివాహమేకస్య యః కుర్యాన్మేదినీ
పతే. ౧౪. దత్వాఽర్థం కార్తికే మాసి తదనంతఫలం స్మృతం,
కన్యాదానం తు కార్తిక్యాం యః కుర్యాద్భక్తితోఽనఘ. ౧౫.
స్వయం పాపైర్వినిర్ముక్తః పితౄణాం బ్రహ్మణః పదం, అత్రై

మాఘమాసమునను, వైశాఖమాసమునను, కార్తికమునను నుత్తమమగు ఉపనయనదానమును వేదవేత్తలగు సాధుబ్రాహ్మణులపుత్రులకు శాస్త్రప్రకారముగా నెవరు చేయుదురో, వారికి విస్తారఫలంబు గలుగు నని ధర్మవేత్తలగు మునులు పలుకుదురు. కార్తికమాసమున నట్టిసాధుబ్రాహ్మణులకు నుపనయనము చేయించుటవలనఁ గలుగు పుణ్య మింత యని చెప్పుటకు స్వర్గభూలోకములలో నెవఁడు జాలఁడు. ౧౭౪. ఉపనయనదానము తీర్థయాత్రసలుపుటు దేవబ్రాహ్మణులను దనివినొందించుట వీనివలనఁ గలుగుఫలము నొసఁగును ఓ మేదినీశ్వరా! కార్తికమాసమున నుపనయనదానము, కన్యాదానము మేరలేనిఫలము నొసఁగును. కార్తికమాసమున నెవఁడు ద్రవ్య మొసఁగి భక్తితో కన్యాదానము చేయించునో యాతఁడు సకలపాపములనుండి విముక్తుఁడై పితృదేవతలయొక్క స్థానమును బ్రహ్మపదమును నొందును. ఓ రాజేంద్రా యీవిషయమైన యొకయితిహాసము గలదు. దానిని నీకుఁ జెప్పెదను. నీవు

వోదాహరంతీమం పురావృత్తం మహీపతే. ౧౬. తచ్ఛృ
ణుష్వ బ్రవీమ్యేవం భక్త్యా మైథిల సాదరం, ద్వాపరే
బాహుజః కశ్చిద్ధురాత్మా వంగదేశగః. ౧౭. సోఽపి నామ్నా
సువీరేతి బహుశౌర్యపరాక్రమః, రాజ్ఞస్తస్య మహీపాల
భార్యా బాలమృగేక్షణా. ౧౮. సోఽపి కాలాత్తు దాయాదై
ర్నిర్జితో వనమావిశత్, అర్ధాంగ్యా భార్యయా సాకం విచరన్
గహనే వనే. ౧౯. దుఃఖేన మహతా యుక్తో నిర్ధనశ్చ మహీ
పతిః, తత్ర సా గుర్విణీ తస్య భార్యా వన్యఫలాశనా. ౨౦.
నిర్మమే నర్మదాతీరే పర్ణశాలాం మహీపతిః. తతః కాలే
ప్రసూతా సా కన్యకాం తత్ర సుందరీ. ౨౧. సంరక్షయ త్తతో
రాజా పూర్వపాపమనుస్మరన్, వృద్ధిం గతా రాజకన్యా సుకృ
తేన పురాకృతా. ౨౨. రూపలావణ్యసంపన్నా నయనోత్సవ

భక్తితోఁ గూడి, సావధానుఁడవై వినుము. ౧౬½. ద్వాపరయుగంబున వంగ
దేశమున సువీరుఁ డను పేరుగలదురాత్ముఁడయిన క్షత్రియుఁ డొకఁడుండెను.
ఆతఁడు బహుబలపరాక్రమములు గలవాఁడు. ఆతనికిఁ జిఱుతజింకకన్నుల
వంటి కన్నులుగలభార్య యుండెను. ఆతఁడు విధివశంబున దాయా
దులవలమున రాజ్యముఁ గోల్పోయి యరణ్యముఁ బ్రవేశించెను. ౧౮½.
అట్లు సువీరుఁడు వనంబు సొచ్చి, యర్ధాంగియగు భార్యతోఁ గూడి ధన
హీనుఁ డగుటం జేసి మహాదుఃఖవంతుఁడై చొరరానియరణ్యమునఁ దిరుగుచుం
డెను. ఆతరుణమున నారాజుభార్య గర్భిణియై యాకలములు దినుచు శ్రమ
పడుచుండెను. ఆసువీరుఁడును నర్మదానదీతీరంబున నొక యాకుటింటిని
(పర్ణశాలను) నిర్మించెను. రాజపత్నియుఁ నచ్చటఁ గన్యను గనెను. ఆరాజు
తనతొంటిపాపమును దలఁచుచు నాకన్యను బెంచుచుండెను. ఆకన్యయుఁ
ముందటిస్వపుణ్యముచే రూపలావణ్యశాలినియై చూపఱకుఁ గన్నులపండువుగ
వృద్ధినొందెను. బాలచంద్రునిమాడ్కిఁ దేజరిల్లు చక్కనిదగు నెనిమిదేండ్లు

కారిణీం, అష్టవర్షాం మనోరమ్యాం దృష్ట్వా కశ్చిన్మునే స్సుతః. ౨౩. వివాహార్థం మతిం చక్రే సువీరం సముయాచత, తతోవాచ తదా సోఽపి దరిద్రోఽహం మునేస్సుతః. ౨౪. ద్రవ్యం దేహి యథోద్దిష్టం ఉద్వాహం యది కాంక్షసే, ఇతి భూపవచశ్శ్రుత్వా కన్యకాసక్తమానసః. ౨౫. ముని సూనురువాచేదం రాజానం మిథిలేశ్వర, దాస్యామి ద్రవిణం భూరి రాజన్ గేహం తపోబలాత్. ౨౬. తేన తే రాజ సౌఖ్యాని భవిష్యంతి న సంశయః, ఇతి శ్రుత్వా వనే రాజా ఓమిత్యాహ ముదాన్వితః. ౨౭. తపశ్చచార తత్తీరే ముని సూనురుదారధీః, యత్ర రాజన్ బలాద్ద్రవ్యం సమాకర్షత్ హ్యాతంద్రితమ్. ౨౮. తత్సర్వ మర్థం నృపతేః ప్రదదే మునిపు

గలరాజపుత్రికను జూచి మునిపుత్రుఁ డొక్కఁడు దాఁ బరిణయమాడఁగోరి తన కాకన్య నిమ్మని యాకన్యయొక్క తండ్రి నడిగెను. ౨౩-౪. ఆనృపాలుండును "మునిపుత్రా! నేను ధనహీనుఁడను. నీవు నాకూఁతుం బెండ్లాడం దలఁతు వేని, నేఁ గోరుధనము నిమ్ము" అని రాజు చెప్పినమాటను విని ముని పుత్రుఁడును "రాజా! నాతపోమహిమవలన నీ కొకరమ్యగృహము నొసం గెద. నీ కాగృహవాసమువలన సకలసౌఖ్యములు గలుగఁగలవు. ఇది నిస్సం శయము" అనఁగానే రాజు ముదముతో వల్లెయని యొప్పుకొనెను. అంత మహాజ్ఞానియగు నమ్మునిపుత్రుఁడు నర్మదానదీతీరంబున, దప స్సొనరించి యారాజుండుచోట సకలసంపదలఁ గలుగఁజేసి యాసంపదల నెల్ల నారాజున కొసఁగెను. ౨౮-౯. ఆమునిపుత్రుఁ డొసఁగిన ధనరత్నములను గ్రహించి రాజు, సంతసమునఁ గోరికను బడసినవాఁడై, యామునిపుత్రునకుఁ గన్య నిచ్చి శాస్త్ర విధిచొప్పున వివాహము చేసెను. క్రొత్తపెండ్లికూఁతురగు రాజపుత్రియు ముని

త్రకః, గృహీత్వార్థం వసూన్ రాజా హర్షాల్లబ్ధమనోరథః. ౨౯.
వివాహ మకరోత్కన్యాం మునే స్తాపసజన్మనః, స్వగృహ్యోక్త
విధానేన కన్యా ముద్వాహయద్వనే. ౩౦. నవోఢాసాఽపి
తత్పార్శ్వం జగామ మనుజేశ్వర, కన్యాద్రవ్యేణ నిత్యం
వై హ్యభూత్స్వోదరపోషకః. ౩౧. పునస్సువీరభార్యా సా
ప్రజజ్ఞే కన్యకాం తథా, ద్వితీయాం తనుజాం దృష్ట్వా పున
ర్లబ్ధాం ముదాన్వితః. ౩౨. ఇతఃపరం యథేష్టం మే ద్రవ్యంభూరి
భవిష్యతి, ఏవం విచింతయానే తు పుణ్యేన మహతా నృప. ౩౩.
ఆజగామ యతిః కశ్చిత్స్నానార్థం నర్మదాం ప్రతి, పర్ణశాలాం
కణే భూపం సభార్య మవలోకయత్. ౩౪. త మువాచ కృపా
సింధుర్యతిః కౌండిన్యగోత్రజః, కిమర్థమత్ర కాంతారే
శోభవాన్వద సాంప్రతమ్. ౩౫. ఏవం బ్రువంతమాహేదం
భూపాలః కరుణానిధిం, రాజాఽహం వంగదేశీయస్సువీర
ఇతి విశ్రుతః. ౩౬. రాజ్యమంతే చ దాయాద్యై ర్హృతోఽస్మి

పుత్రుని వెంబడించెను. ఆరాజును కూతునమ్మిన ద్రవ్యముచే సంసారము
పోషించుకొనుచుండెను. ౩౧. మరల సువీర్యునిభార్య గర్భవతియై మఱొక
కూతును గనెను. ఆనృపాలుఁడును రెండవది కూతురుగఁ బుట్టినతోడనే,
దీని, నెవరికేని నొసఁగి ఓలి గైకొనెదను. దాన నాకు విస్తారధనము సమ
కూరును. అని యిట్లు నృపాలుఁడు యోజించుచుండ, వానిపుణ్యవిశేషమున
నొకయతి స్నానమునకై నర్మదానదికడ కేతెంచి, యానదీతీరమునఁ బర్ణశాల
యందు భార్యాసమేతుఁడయి యున్న రాజును గాంచెను. దయాసముద్రుఁ
డగు కౌండిన్యగోత్రజుఁడయిన యాయతి 'ఓరాజా! నీ వేల యీయడవిని
భార్యతోడ వసించెదవు? నీ వెవఁడవు? నాకెఱిఁగింపుము'' అనవుడు నారాజు
దయాళువగు మునీంద్రునితో నిట్లనియె. ఓమునీంద్రా! నేను వంగదేశమువాఁడ

వనం గతః, న దారిద్ర్యసమం దుఃఖం న శోకః పుత్రమారణాత్.
౩౭. న చ స్వార్థానుగమనే నవియోగః ప్రియాపహాత్, తస్మా
త్తే నైవ దుఃఖేన వనవాసం కృతం మయా. ౩౮. శాకమూల
ఫలాద్యైశ్చ కృతాహారోఽస్మి కాననే, కాంతారేఽస్మిన్
తతో జాతా పర్ణాగారే తు కన్యకా. ౩౯. తాం ప్రాప్తయౌ
వనాం దృష్ట్వా కస్మై విప్రసుతాయ చ, దత్త్వాస్మాద్భూరి ధనం
విప్ర గృహీతం మయాఽనఘ. ౪౦. నివసామి సుఖం
త్వస్మిన్ కిమన్యచ్ఛ్రోతుమిచ్ఛసి, ఇతి భూపవచః శ్రుత్వా
పునరాహ యతి స్తదా. ౪౧. మూఢ త్వముక్తవాన్ రాజన్
మహాపాతకసంచయం, కన్యాద్రవ్యేణ యో జీవేదసిపత్రం స గ
చ్ఛతి. ౪౨. దేవాన్ ఋషీన్పితౄనన్యాన్ కన్యాద్రవ్యేణ

నగు రాజును. నన్ను సువీరుఁ డందురు. నారాజ్యమును దాయాదులు నాచి కొని నన్నడవులపాలు సేసిరి. లోకంబున లేమిడికి దగు దుఃఖమును, పుత్రనాశమునకంటె మించిన వగపును, ప్రియావిరహమునకంటె మించిన వియోగమును లేదు కావున రాజ్యముపోయిన దుఃఖముచే నిట నదీతీరమున వనవాసము చేయుచు, శాకమూలఫలాదులతో జీవయాత్ర సలుపుచున్నాఁడను. ఈయడవియందు నాకొక కూఁతు రీపర్ణశాలయందు పుట్టినది. ఆకన్యక యౌవనమురాఁగా, దాని నొకమునిసుతునకొసఁగి, విస్తారమైన యోలిఁ గైకొని, యిప్పుడు సుఖముగ జీవించెద. ఇఁకను నేమి తాము నావలన వినఁ గోరెదరని యడిగెను. ౪౧.

అని రాజుమాటలు విని యతి యెంతేయు నతనితో నిట్లనియె. ఓరాజా! మూఢునివలె నేల పాపపురాశి మూటఁగట్టెదవు? ఎవఁడు కన్యావిక్రయము వలని ద్రవ్యముతో జీవించునో, వాఁ డసిపత్ర మను నరకమును బొందును. ఎవఁడు కన్యవలని ధనముచే దేవర్షి పితరులను తనిపి నొందింపఁ జూచునో,

తర్పయేత్, శాపం దాస్యతి తే సర్వే జన్మజన్మన్యపుత్రతామ్. ౪౩. యః కన్యాద్రవ్యకలుషాం గృహీత్వా వృత్తిమాశ్రయే త్, సోఽశ్నీయా త్సర్వపాపాని రౌరవం నరకం వ్రజేత్. ౪౪. సర్వేషామేవ పాపానాం ప్రాయశ్చిత్తం విదుర్బుధాః, కన్యా విక్రయశీలస్య ప్రాయశ్చిత్తం న చోదితమ్. ౪౫. కార్తికే శుక్లపక్షే తు ద్వితీయాం కన్యకాం తవ, కన్యాదానం కురుష్వ త్వం సహిరణ్యోదకేన చ. ౪౬. విజ్ఞాయ తేజోయుక్తాయ శుభ శీలాయ ధర్మిణే, కన్యాదానం తు యః కుర్యా త్కార్తిక్యాం చ శుభే దినే. ౪౭. గంగాదిపర్వతీర్థేషు స్నానదానేన య త్ఫలం, అశ్వమేధాదిభిర్యాగై రుక్తదక్షిణసంయుతైః. ౪౮. యత్ఫలం జాయతే రాజ్ఞ తత్ఫలం సోఽపి గచ్ఛతి, ఇత్యేవం గదితం శ్రుత్వా రాజరాజకులేశ్వర. ౪౯. యతిం ధర్మార్థ తత్త్వజ్ఞం బాహుజః కృపణోఽబ్రవీత్, కుతో లోకః కుతో ధర్మః

వానికా దేవఋషి పితరులు జన్మజన్మమునను సంతానములేమిని నొసఁగుదురు. ఎవఁడు కన్యావిక్రయధనముచే మలినమైనవృత్తిని జీవింప నాశ్రయింపఁ జూచునో, అతఁడు రౌరవాదిసకలపాపములను బొందును. ౪౪. లోకంబున బుధులు సకలపాపములకుఁ బ్రాయశ్చిత్తంబులను నెఱుఁగుదురుగాని కన్యా విక్రయశీలునికిఁ బ్రాయశ్చిత్త మెక్కడను విధింపఁబడ దయ్యెను. కార్తిక శుక్లపక్షమున నీ రెండవకూఁతురు హిరణ్యజలపూర్వకముగా ప్రకాశవంతుఁ డును, తేజస్సుగలవాఁడును, ధర్మశీలుఁడు నైనబ్రాహ్మణునికి దానముచేయుము. కార్తికమాసమున శుభదినమునందు నెవఁడు కన్యకాదానంబు చేయునో వానికి గంగాదిపుణ్యనదులందు స్నానముచేత నెంతపుణ్యము గలుగునో పరిపూర్ణదక్షిణలుగల యశ్వమేధాదియాగము లొనరించుటచేత నెంత పుణ్యము గలుగునో యంతపుణ్యము కన్యాదానమువలనఁ గలుగును. ఇట్లు పలి కిన యతిని గాంచి దీనుఁడగు నృపాలుఁ డిట్లనియె. ౪౯-౫౧. ఓవిప్రుఁడా! లోక

కుతో దానం కుతః ఫలమ్. ౧౦. సుఖభోగైర్వినా విప్ర దే
హేఽస్మిన్ సుఖకాంక్షిణి, పుత్రదారాదయస్సర్వే వాసోఽలం
కరణాని చ. ౧౧. గృహక్షేత్రాణి సర్వాణి దేహాద్యా ధర్మ
సాధనం, ద్వితీయాంమే దుహితరం యో ద్రవ్యం భూరి
దాస్యతి. ౧౨. తస్మై దాస్యే న సందేహో విప్ర గచ్ఛ యథా
సుఖం, తతో యయౌ నర్మదాయాం స్నానార్థం నృపపుంగ
వ. ౧౩. నృపస్యాస్యాగతే కాలే కాంతారే మరణం గతః,
ఆయయుర్యమదూతాశ్చ పాశైరాబధ్య పాపినమ్. ౧౪.
యమానుగా దక్షిణాశాం తతో జగ్మురథాగతం, తత్ర
తం సమ్యగాలోక్య యమస్తామ్రాయణేక్షణః. ౧౫. నర
కేషు విచిత్రేషు బబాధ రవినందనః, యథాఽసిపత్రే ఘోరే చ

హెక్కడిది? ధర్మమెక్కడిది? దానమెందుకు? దానఫల మెందుకు? ఓవిప్రా! సుఖములఁ గోరుచున్న యీదేహమునకు సుఖభోగములు లేకుండుటవలన నేమి యుపయోగము? పుత్రదారలు, వస్త్రభూషణములు, ఇండ్లు నాకిండ్లు, మడిమాన్యములు దేహమునకు వలసిన ధర్మమునకు సాధనములే కాని వేఱు కావు. కావున నాద్వితీయపుత్రికను గూడ విస్తారద్రవ్యము నొసఁగు వానికే యొసఁగెదను. ఓయతీ! నీవు నా కీవిషయము లుపదేశింప నక్కఱ లేదు. నీయిచ్చ చొప్పునఁ జనుము అని రాజు పలికెను. యతియుం స్నానార్థమై నర్మదానదీతీరమునకుఁ బోయెను. ౧౩. తర్వాతఁ గొంతకాలమునకు రాజునకు మరణకాలము వచ్చి మృతి నొందెను. అంత యమదూతలు వచ్చి పాపియగు నారాజును పెడరెక్కలు విఱిచికట్టి దక్షిణదిక్కునకు యమసన్నిధికిఁ గొనిపోయిరి. ౧౪. యముఁడును వానిని నిలువెల్ల నీక్షించి కన్ను లెఱ్ఱనచేసి, వానిని, నరకబాధలలోఁ బెట్టెను. ఘోరమైన యసిపత్రము నందు పితరులతోఁ గూడఁ ద్రోసెను. అసువీరునివంశము వాఁడగు శ్రుత

పితృభిస్సహ పాతయేత్. ౧౬. సువీరస్యాన్వయే కశ్చి చ్ఛ్రుతకీర్తిర్మహీపతిః, సర్వధర్మాంశ్చకారాసౌ తథా క్రతుశతాని చ. ౧౭. ప్రచకార స్వకం రాజ్యం ధర్మేణ మిథిలేశ్వర, పశ్చాత్స్వర్గం సమాసాద్య సేవ్యమానస్సురేశ్వరైః. ౧౮. సువీరః కర్మశేషేణ పితృభిర్నరకం గతః, తత్ర వ్యచింతయద్దుఃఖాద్యాతనాపీడితో మహాత్మనః. ౧౯. పూర్వపుణ్యప్రభావేన యమం ప్రాహాతినిర్భయః, వాక్యం మే శృణు సర్వజ్ఞ ధర్మరాజ మహామతే. ౨౦. పాపలేశవిహీనస్య కిమియం దుర్గతిర్మమ, సర్వధర్మా వృథా యాంతి ప్రోక్తాః పూర్వమహర్షిభిః. ౨౧. దివం విహాయ నరకగమనం చ న సాంప్రతం, ఇతి శ్రుత్వా యమః ప్రాహ శ్రుతకీర్తిం మహామునిమ్. ౨౨. అస్తి కశ్చిద్దురాచారో వంశజశ్చ తవాద్య వై, సోఽపి

కీర్తి యను మహీపాలుఁడు సకలధర్మములను నూఱుజన్నములను గావించెను. స్వరాజ్యమును నీతితోఁ బాలించెను. అవల స్వర్గము నొంది వేల్పులచేఁ గొల్వఁబడుచు నుండెను. ౧౮. సువీరునివంశస్థుఁడగు శ్రుతకీర్తి తనకర్మశేషముచేతఁ బితరులతోడ నరకమును బొంది, యచ్చటఁ గష్టపడుచు నరకబాధలకుఁ గారణముఁ గూర్చి చింతించెను. తర్వాతఁ బూర్వపుణ్యమహిమచేతఁ గడు భీతి లేనివాఁడై యమునితో నిట్లనెను. ఓసర్వజ్ఞా! మహాబుద్ధీ! ధర్మరాజా! పాపమించుకేనియు లేని నా కేల యీనరకప్రాప్తి గలిగెను? తొల్లింటి మహర్షులు పల్కిన సకలధర్మములు వృథ యగుచున్నవి. నాకు స్వర్గమును బాసి, నరకంబున వచ్చుట యుక్తము గాదనెను. ఆమాటలు విని యముఁడు మహారాజగు శ్రుతకీర్తితో నిట్లనెను. ౨౨. ఓనృపాలా! మీవంశస్థులలో నొకఁడగు దురాచారుఁడయినసువీరుఁ డనువాఁడు కన్యావిక్రయముచే దొరకిన ధనముచేఁ దనజీవితము గడపెను. ఆమహా

నామ్నా సువీరేతి కన్యాద్రవ్యేణ జీవితః. ౬౩. తేన పాపేన పితరః పుణ్యలోకం గతా అపి, దివశ్చ్యుతా భవంతీహ దుష్టయోనిషు భూతలే. ౬౪. ద్వితీయా తనుజా తస్య వర్తతే మాతృసన్నిధౌ, పర్ణాగారే నృపశ్రేష్ఠ నర్మదాయా స్తటే వనే. ౬౫. మత్ప్రసాదాద్ధ్రువం గచ్ఛ దేహేనానేన చానఘ, తత్ర తిష్ఠంతి మునయ స్తేషా మేతన్నివేదయ. ౬౬. కన్యాం తాం శ్రుతశీలాయ కార్తికే మాసి భక్తితః, కన్యాదానం కురుష్వ త్వం సహిరణ్యోదకేన చ. ౬౭. సర్వాభరణసంపన్నాం యః కన్యాం కార్తికేఽనఘ, ప్రయచ్ఛతి విధానేన సోఽపి లోకేశ్వరో భవేత్. ౬౮. యది కన్యా న జాయేత

చారముచే నాతనిపితరులు స్వర్గలోకమునొందియు, నటనుండి యిటకు భ్రష్టులై భూతలంబున దుష్టయోనులందుఁ బుట్టుదురు. ౬౪. ఆతని రెండవకుమార్తె నర్మదాతీరంబున తల్లికడఁ బెరుగుచున్నది. నాయనుగ్రహమున నీదేహము తోనే భూలోకంబునకుఁ బొమ్ము. అచ్చట ననేకమహర్షు లున్నారు. వారికీసంగతి నెఱిఁగింపుము. ఆకన్యను వేదాధ్యయనసంపన్నుఁడైన యొకబ్రాహ్మణునికి సాలంకృతకన్యాదానము చేయుము. ఎవఁడు సర్వభూషణాలంకృతయైన కన్యను కార్తికమాసమునఁ గన్యాదానము చేయునో, అతఁడు లోకంబులకెల్ల నధిపతి యగును. ఒకనికిఁ గన్యపుట్టదేని దానివిలువ యొసఁగవలెను. ఆవును ఎద్దును కన్యాదానముయొక్క విలువయందురు. ఆవును ఎద్దును గూడ దానము చేసినయెడల, కన్యాదానము చేసిన ఫలము గలుగును. నీవు బ్రాహ్మణులకుఁ గన్యాదానమూల్యమును యథావిధిగా నొసఁగుము. ఈ కన్యాదానముచేఁ బితరులెల్ల సంతసింతురు. శ్రుతకీర్తి యట్లే యని పలికి గృహమునకు వచ్చి నర్మదానదీతీరమున నున్న యారాజకుమార్తెను స్వర్ణభూషణాలంకృతను గావించి, కార్తికమాసమున యథావిధిగ బెండ్లిఁ జేయించెను. ఆపుణ్యప్రభావ

మూల్యం వా యః ప్రయచ్ఛతి, దాతుర్గోమిథునం మూల్యం
కన్యాదానం తదుచ్యతే. ౧౯. కన్యాదానఫలం తస్య భవిష్యతి
న సంశయః, కురు త్వం ప్రాక్చ విప్రేభ్యః కన్యామూల్యంవిధా
నతః. ౨౦. ప్రీణంతి పితరస్సర్వే ధర్మేణానేన సంతతం, శ్రుత
కీర్తిస్తథేత్యుక్త్వా యమం గత్వా గృహం గతః. ౨౧.
నర్మదాతీరసంస్థాం చ కన్యాం కనకభూషణాం, కన్యాదానం
తు కార్తిక్యాం చకారాసౌ నృపోత్తమః. ౨౨. కార్తికే
శుక్లపక్షే తు విధినేశ్వరతుష్టయే, తేన పుణ్యప్రభావేన సువీరో
యమపాశతః. ౨౩. విముక్తస్స్వర్గమాసాద్య సుఖేన పరిమో
దతే, తదైవ దశవిప్రేభ్యః కన్యామూల్యం దదావసౌ. ౨౪.
ప్రయాంతి పితరస్సర్వే పుణ్యలోకం మహీపతే, పాపాని యాని
చాగ్ర్యాణి విలయం యాంతి తత్క్షణాత్. ౨౫. తతస్స్వర్గ
గతో రాజా శ్రుతకీర్తిర్యథాగతం, యస్తస్మాత్కార్తికే
మాసి కన్యాదానం కరిష్యతి. ౨౬. హత్యాదిపాతకైస్సర్వై
ర్విముక్తో నాత్ర సంశయః, వాణిజ్యా వా సులభం యేఽపి వివా

మువలన యమపాశమునుండి విముక్తుఁడై స్వర్గమునొంది సంతోషముతో నుండెను. అట్లే శ్రుతకీర్తి కన్యాదానమూల్యమును పదుగురు బ్రాహ్మణులకు నొసఁగెను. అతని పితరులందఱు తత్క్షణమే పుణ్యలోకము నొందిరి. ఆక్షణమే వారిపాపములెల్ల నశించెను. తర్వాత శ్రుతకీర్తి నృపాలుఁడు వచ్చిన దారింబట్టి స్వర్గలోకంబునొందెను. ౨౫.

కావున నెవఁడు కార్తికమాసమున కన్యాదానముచేయునో యతఁడు బ్రహ్మహత్యాది సకల పాపములనుండి విముక్తుఁడగును. ఎవరు వివాహము నిమిత్తము వాక్సాహాయ్యము నైనను జేయుందురో, వారికిఁ గలుగు పుణ్యా

హార్థం నరేశ్వర. సహాయం యే ప్రకుర్వంతి తేషాం పుణ్య మనంతకం, యః కార్తిక్యా వ్రతే నిష్ఠో విధినా తత్సమాచ రేత్. ౨౮. స యాతి విష్ణుసాయుజ్యం సత్యం సత్యం మయో దితం, నాచరేద్యది వా మూఢో రౌరవం తు సమశ్నుతే. ౨౯.

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే, కార్తికమాహాత్మ్యే, త్రయోదశోఽధ్యాయః.

చతుర్దశోఽధ్యాయః.

వసిష్ఠః—పౌర్ణమాస్యాం కార్తికే మాసి వృషోత్సర్గం కరోతి యః, తస్య పాపాని నశ్యంతి జన్మాంతరకృతాని చ ౧. యః కార్తికే వృషోత్సర్గం పౌర్ణమాస్యాం పితృతుష్టయే, సంకురా

మపారమైనది. ఎవఁడు కార్తిక వ్రతనిష్ఠగలవాఁడై యావ్రతమును దప్పక నెఱవేర్చునో, ఆతఁడు విష్ణుసాయుజ్యమును దప్పక పొందఁగలఁడు. అట్లు కార్తికవ్రతమును జక్కఁగా నాచరింపఁడేని రౌరవ మను నరకముఁ బొందును.

ఇది శ్రీస్కాందపురాణాంతర్గత కార్తికమాహాత్మ్యమందలి పదుమూఁడవ యధ్యాయము.

పదునాలుగవ యధ్యాయము.

వసిష్ఠమునీంద్రుఁడు జనకమహారాజుతో నిట్లనియె:—కార్తికమాస మున పున్నమనాఁ డెవఁడు వృషోత్సర్గమును జేయునో, అతనిజన్మాంతరకృతము లైన పాపములు నశించును. ఎవఁడు కార్తికపౌర్ణమినాఁడు పితృదేవతలఁ

ద్విధినా రాజన్ తస్య పుణ్యఫలం శృణు. ౨. గయాశ్రాద్ధం కృతం తేన కోటివారం న సంశయః, పుణ్యదం మానుషే లోకే దుర్లభం కార్తికవ్రతమ్. ౩. యః కో వాఽస్మత్కులే జాతః పౌర్ణమాస్యాం తు కార్తికే, ఉత్సృజేద్వృషభం నీలం తేన తృప్తా వయం త్వితి. ౪. కాంక్షంతి నృపశార్దూల పుణ్యలోకస్థితా అపి, పౌర్ణమాస్యాం కార్తికే మాసి ఆఢ్యో వాఽప్యధమోఽపి వా. ౫. నోత్సృజేద్వృషభం లోభాత్స యాత్యంధం తమో యమాత్, పిండదానాద్గయాశ్రాద్ధా త్ప్రత్యబ్దాత్ ప్రతివత్సరమ్. ౬. పుణ్యతీర్థానుగమనాత్తర్పణా చ్చ మహాలయాత్, కార్తికే పౌర్ణమాస్యాం తు వృషోత్సర్గం

ప్రీతికై శాస్త్రవిధిచొప్పున వృషోత్సర్జనమును (ఎద్దు నచ్చు వేసి విడుచుట) జేయునో వానికిఁ గలుగు పుణ్యము నెఱింగించెదను వినుము. అతఁడు కోటి పర్యాయములు గయాశ్రాద్ధము చేసినంతఫలము గలుగును. మానవలోకం బున కార్తికవ్రతమువలన దుర్లభమైనదియు, పుణ్య మొసఁగునదియుం నగు నది మఱొక్కటి లేదు. ఓరాజేంద్రా! పితృదేవతలు తాము పుణ్యలోకంబులం దున్నప్పటికి, మనకులమునఁ బుట్టినఁ యెవఁడేనిఁ గార్తికపౌర్ణమాసియందు నీలవర్ణముగల వృషభము నచ్చువేసి విడుచునేని, దాన మనము దృప్తినొందుద మని కోరుచుందురు. కార్తికమాసమున ధనికుఁడేని, దరిద్రుఁడేని లోభముచే వృషోత్సర్జనము చేయఁడేని వాఁడు యమునియానతిం జేసి యంధతమస్సనెడి నరకమును బొందును. ౫-౬. ఏఁటేటను బిండదానమువలనను, గయాశ్రాద్ధము వలనను, ప్రత్యాబ్దికశ్రాద్ధము వలనను, పుణ్యస్థలములకు యాత్ర సేయుటవల నను, అమావాస్యాదులయందుఁ దర్పణమువలనను, మహాలయశ్రాద్ధమువలనను నెంత పుణ్యము గలుగునో యంతకంటె నెక్కువగలి కార్తికపౌర్ణమినాఁడు వృషోత్సర్గమువలనఁ గలుగును. అట్టివృషోత్సర్గమునకంటె మించిన యుత్తమ

వినా గతిః. ౭. గయాశ్రాద్ధం వృషోత్సర్గం సమమాహుర్మనీషిణః, ప్రశస్త ఊర్జే పౌర్ణమాస్యాం వృషోత్సర్గస్సుఖప్రదః. ౮. యః కుర్యాత్కార్తికే మాసి సర్వధర్మాధికం ఫలం, ఋణత్రయాద్విముచ్యేత కిమన్యైర్బహుభాషణైః. ౯. యో ధాత్రీఫలదానం తు పౌర్ణమాస్యాం చ సదక్షిణం, కురుతే నృపశార్దూల సార్వభౌమో భవేద్ధ్రువమ్. ౧౦. యః కుర్యాద్దీపదానం చ పౌర్ణమాస్యాం కార్తికేఽనఘ, సర్వపాపవినిర్ముక్తః తతో యాతి పరాం గతిమ్. ౧౧. కర్మణా మనసా వాచా పాపం య స్సముపాచరేత్, తస్య పాపాని నశ్యంతి పౌర్ణమాస్యాం దీపదానతః. ౧౨. లింగదానం పౌర్ణమాస్యాం కార్తిక్యాం శివతుష్టయే, ఇహ సమ్యక్ఫలం ప్రాప్య సార్వభౌమో భవేద్ధ్రువమ్. ౧౩. పాపఘ్నం పుణ్యదం ప్రాహుర్లింగదానం

గతి లేదు. గయాశ్రాద్ధము వృషోత్సర్జనము (ఎద్దు నచ్చువేయుటయును) సమము లని పెద్ద లందురు. కార్తిక మాసమందలి పున్నమనాఁడు వృషోత్సర్జనము నొనర్చినవానికి సర్వధర్మములు చేయుటకంటె మించినఫలము గలుగును. వేయిమాటలేల? వాఁడు యితఁడు దేవర్షి పితృఋణములనుండి విడుదలనొందును. మఱియుఁ గార్తిక పౌర్ణమినాఁడు ఎవఁడు దక్షిణాసమేతముగా నుసిరిక కాయలు దాన మొసఁగునో, ఓరాజేంద్రా! అతఁడు తప్పక సర్వభూమండలాధిపతి కాఁగలఁడు. కార్తికపూర్ణిమనాఁడు దీపదానంబు సేయువానికి సర్వ పాపములు తొలఁగిపోవుటే కాక యతఁ డుత్తమగతిని బొందును. ౧౧. కార్తిక పౌర్ణమినాఁడు దీపదానమువలన త్రివిధములగు పాపము లెల్ల నశించును. కార్తికపౌర్ణమినాఁడు పరమేశ్వరుని ప్రీతికై శివలింగదానము చేయువాఁ డైహికసుఖముల నెల్ల ననుభవించి యావల జన్మాంతరమున సార్వభౌముఁ డగును. కార్తికమాసమున లింగదానము మోక్షప్రద మని పెద్ద లందురు.

మనీషిణః, లింగదానమనాదృత్య యః కుర్యాత్కార్తిక వ్రతమ్. ౧౪. వజ్రలేపో భవేత్తస్య పాపరాశిర్న సంశయః, అనంత ఫలదం ప్రోక్తం దుర్లభం కార్తికవ్రతమ్. ౧౫. పరాన్నం పితృ శేషంచ నిషిద్ధస్య చ భక్షణం, శ్రాద్ధాన్నం తిలదానం చ కార్తికే పంచ వర్జయేత్. ౧౬. గణాన్నం వృషలస్యాన్నం దేవలాన్న మసంస్కృతం, వ్రాత్యాన్నం విధవాన్నం చ కార్తికే షడ్వివర్జ యేత్. ౧౭. అమాయాం పౌర్ణమాస్యాం చ ప్రత్యబ్దే భాను వాసరే, సోమసూర్యోపరాగే చ ఊర్జే న నిశి భోజనమ్. ౧౮. ఏకాదశ్యామహోరాత్రం వ్యతీపాతే చ వైధృతౌ, నిషిద్ధదివసే రాజన్ గృహీ యః కార్తికవ్రతీ. ౧౯. విష్ణోర్దినస్య య

అట్టి శివలింగదానము సేయక కార్తికవ్రతము నెవ్వఁ డనుష్ఠించునో వాని పాపములెల్ల వజ్రపుఁబూత పూసినట్లు కఠిన మగును. దీనికి సందియములేదు. కార్తికవ్రతము దుర్లభమనియు. విస్తారఫల మొసఁగునది యనియుఁ జెప్పఁ బడినది. ౧౫. పొరుగిండ్లలో భుజించుట, పితృశేషమును భుజించుట, నిషిద్ధ మైనదాని రక్షించుట, శ్రాద్ధమందు నిమంత్రితుఁడయి భుజించుట, తిలలు గైకొనుట వీనినైదింటిని కార్తికవ్రతము చేయుటయందు వదలవలయును. మఱియు సంఘాన్నమును, శూద్రులయన్నమును, పూజారులయిండ్లయందలి యన్నమును, దేవపూజాదులులేని యన్నమును, ఉపనయనాదిసంస్కారము లేని వాని యన్నమును, విధవ వండినయన్నమును కార్తికమాసమున విడువ వలయును. కార్తికమాసమున అమావాస్యా పూర్ణిమలయందును, ప్రత్యా బ్దిక శ్రాద్ధమునను, ఆదివారమునను, సూర్యచంద్రగ్రహణ కాలములందును రాత్రిభోజనము చేయరాదు. ఏకాదశినాఁడు రేయింబగళ్లను, నిషిద్ధ దినములందును వ్యతీపాత వైధృతి యోగములయందును, ఏకాదశికి ముందటి

త్నేన పూర్వోత్తరదినద్వయే, మాసచక్రవ్రతాధినో న కుర్యాన్నిశి భోజనమ్. ౨౦. నిషిద్ధదివసే ప్రోక్తం ఛాయానక్తం మహర్షిభిః, నక్తవ్రతఫలం తేన న నక్తం నిశి భోజనమ్. ౨౧. సర్వపుణ్యప్రదే రాజన్ కార్తికే మాసి యః పుమాన్, నిషిద్ధదివసే చాన్నం భోజనం కురుతే యది. ౨౨. తస్య పాపస్య విస్తారం కథం తే ప్రబ్రవీమ్యహం, తస్మాద్విచార్య యత్నేన కార్తికవ్రతమాచరేత్. ౨౩. తైలాభ్యంగం దివాస్వాపం తథావై కాంస్యభోజనం, హఠాన్నిద్రాం గృహేస్నానం నిషిద్ధే న్నిశి భోజనమ్. ౨౪. వేదశాస్త్రవినిందాం చ కార్తికే సప్త వర్జయేత్, ఉష్ణోదకే న కర్తవ్యం స్నానం యత్రైవ కార్తికే,

---

వెనుకటిదినములయందును (అనఁగా దశమీద్వాదశులయందును) కార్తికవ్రతము చేయుగృహస్థుఁడు మాసవ్రతము చేయువాఁడును రాత్రికాలమున భుజింపరాదు. భోజననిషేధము సేసినదినములందు ఛాయానక్తము (సూర్యాస్తమయమునకు ముందే భోజనము) మహర్షులచే విధింపఁబడినది. దానిచే నక్తవ్రతఫలంబు గలుగును. కాన నక్తమును (రాత్రిభోజనము) సేయఁదగదు. ౨౧. నృపాలా! సర్వపుణ్యముల నొసఁగు కార్తికవ్రతము నాచరించునప్పుడు ఎవఁడు నిషిద్ధదివసమునందు భోజనము చేయునో, వానికిఁ గలుగు పాపాతిశయ మింత యని నే నెట్లు చెప్పఁగలను? కావున నివి యెల్ల విచారించి, యత్నముతోఁ గార్తికవ్రతము జేయవలయును. 'కార్తికమాసంబున తైలముతోఁ దలంటుకొనుట, పగటిపూట నిద్ర, కంచుపళ్లెరమున భుజించుట, నిర్బంధపూర్వక నిద్ర, ఇంటిలో స్నానము చేయుట, రాత్రి భుజించుట వేదశాస్త్రనింద వీనిని వదలవలయును. ౨౪. కార్తికమున నుష్ణోదకముతో స్నానము చేయరాదు. దేహాపటుత్వము గలిగియుండి యెవఁడేని యుష్ణోదకముతో

౨౫. స్నానం తత్సురయా ప్రోక్తం నిశ్చితం బ్రహ్మణా పురా, చతుర్మ్యాత్వా గృహే స్నానం యః కుర్యాదుష్ణవారిణా. ౨౬. నదీస్నానం తు కర్తవ్యం తులాసంస్థే దివాకరే, కార్తికే మాసి రాజేంద్ర ఉత్తమం తం ప్రచక్షతే. ౨౭. తటాకకూపకుల్యానాం జలే వా స్నానమాచరేత్, వినా గంగాం వినా గోదాం వినా తద్వత్సరిద్వరామ్. ౨౮. తటాకకూపకుల్యానాం సుగంగామభివాదయేత్, సంప్రాప్య కార్తికం మాసం స్నానం యో న సమాచరేత్. ౨౯. స గచ్ఛేన్నరకం ఘోరం చండాలీం యోనిమాప్నుయాత్, గంగాదిసర్వనద్యశ్చ స్మృత్వా స్నానం సమాచరేత్. ౩౦. తతోఽభివాదనం కుర్యాత్సూర్యమండలగం హరిం, కృత్వా విష్ణుకథాం దివ్యాం విప్రైస్సార్థం గృహం వ్రజేత్. ౩౧. దినాంతే సర్వకర్మాణి

స్నానము చేసెనా, వాడు సురతో (కల్లుతో) స్నానము చేసినంత పాపము నొందును. ౨౫.

కార్తికమాసంబున సూర్యుఁడు తులారాశియందుండఁగా నదీస్నానము చేయవలయును. అది యుత్తమమని పెద్దలు చెప్పుదురు. కోనేర్లు, బావులు, కాలువలు వీనినీటిలోనైనను స్నానము చేయవలయును. గంగా, గోదావరీ, కావేరీనదులు లేనిచోట చెఱువులు, కోనేర్లు, కాలువలు, వీనినీటిని గంగాది పుణ్యనదులనుగా భావించి యందు స్నానమాచరింపవలయును. కార్తికమాసమున నద్యాదులందు స్నాన మొనరింపనివాఁడు రౌరవాదిఘోర నరకములను బొంది చండాలయోనియందుఁ బుట్టును. కావున గంగానది మున్నగు పుణ్యనదులు లేనిచోట నానదులను స్మరించియైనను స్నానము చేయవలయును. ౩౦. ఇట్లు స్నానమొనర్చి సూర్యమండలమధ్యమున నున్న విష్ణువును నమస్కరించి దివ్యవిష్ణుకథలను జెప్పుకొని బ్రాహ్మణులతోడ నింటికి రా

సమాప్య విధినా న్నృప, పాదౌ ప్రక్షాళ్య చాచమ్య పూజా
స్థానం ప్రవేశయేత్. ౩౨. పూజయేదీశ్వరం తత్ర షోడశై
రుపచారకైః, పీఠస్థం పూజయేచ్ఛంభుం కల్పోక్తవిధినాఽ
నఘ. ౩౩. పంచామృతవిధానేన ఫలతోయైః కుశోదకైః, స్నా
పయేత్పుణ్యసూక్తైశ్చ భక్త్యా గౌరీపతిం ప్రభుమ్. ౩౪. తత
శ్చావాహయే ద్దేవం శంకరం పరమేశ్వరం, వృషధ్వజాయ స్నా
నం చ పాద్యం గౌరీప్రియాయ చ. ౩౫. అర్ఘ్యం లోకేశ్వరా
యేతి రుద్రాయాచమనీయకం, స్నానం గంగాధరాయేతి
వస్త్రమాకాశాంబరాయ చ. ౩౬. జగన్నాథాయోపవీతం
గంధం కపాలధారిణే, అక్షతానీశ్వరాయేతి పుష్పం పూర్ణ
గుణాత్మనే. ౩౭. ధూమ్రాక్షాయేతి వై ధూపం తేజోరూపా

వలయును. తర్వాత సాయంకాలమున సంధ్యావందనాదులగు ననుష్ఠానములను విధిప్రకారము ముగించి, పాదములు కడిగికొని యాచమన మొనర్చి పూజాగృహముచేరి, యచ్చట నీశ్వరుని కల్పోక్తప్రకారమున షోడశోపచారపూజలు గావింపవలయును. మొదట నీశ్వరుని నావాహనముచేసి. యాసనార్ఘ్యపాద్యాచమనీయముల నొసంగి, పంచామృతములతోను, ఫలరసములతోను, దర్భోదకములతోను నమకచమకాదిసూక్తపూర్వకముగ స్నానము చేయింపవలయును. మొదట 'శంకరాయావాహనం' అని శంకరు నావాహనము చేసి 'పరమేశ్వరాయాసనం' అని యాసనము నొసఁగి, 'గౌరీప్రియాయ పాద్యం' అని పాద్యమును, 'లోకేశ్వరాయార్ఘ్యం' అని యర్ఘ్యమును, 'రుద్రాయాచమనీయమ్' అని యాచమనీయమును నొసఁగి, 'గంగాధరాయస్నానమ్' అని స్నానము చేయించి, 'ఆకాశాంబరాయవస్త్రమ్' అని వస్త్రమును, 'జగన్నాథాయ ఉపవీతమ్' అని యజ్ఞోపవీతమును, 'కపాలధారిణే గంధాన్' అని గంధమును, 'ఈశ్వరాయాక్షతాన్' అని యక్షతలను, "పూర్ణగుణాత్మనే పుష్పం" అని పుష్పములను, "ధూమ్రాక్షాయ ధూపం" అని ధూపమును, "తేజోరూపాయ

య దీపకమ్, లోకరక్షాయ నైవేద్యం తాంబూలం లోకసాక్షిణే. ౩౮. ప్రదక్షిణం భవాయేతి నమస్కారం కపాలినే, ఏతైర్నో నామభిర్భక్త్యా పూజయే ద్గిరిజాపతిమ్. ౩౯. శంభోర్నామసహస్రేణ మాసమేకం నిరంతరం, పూజాంతే చార్పయేదర్ఘ్యం మాసనక్తవ్రతే నృప. ౪౦. పార్వతీకాంత దేవేశ పద్మజార్చ్యాంఘ్రిపంకజ, అర్ఘ్యం గృహాణ దైత్యారే దత్తం చేదముమాపతే. ౪౧. అర్చయేచ్ఛంకరం భక్త్యా యస్స ధన్యో న సంశయః. తథా విత్తానుసారేణ దీపమాలార్పణం నృప. ౪౨. దత్వా దానం తు విప్రేభ్యో విత్తశాఠ్యం న కారయేత్, ఏవం విప్రవరైస్సార్థం నక్తం యః కార్తికవ్రతీ.

దీపం" అని దీపమును, "లోకరక్షాయ నైవేద్యం" అని నైవెద్యమును, "లోకసాక్షిణే తాంబూలం" అని తాంబూలమును, "భవాయ ప్రదక్షిణం" అని ప్రదక్షిణమును, "కపాలినే నమస్కారః" అని నమస్కారమును, ఇవ్విధంబున భక్తితో నీశునిఁ బార్వతీపతిని నర్చింపవలయును. కార్తికమాసమంతయుఁ శివసహస్రనామపూజ సేయవలయును. మాసనక్తవ్రతమునందుఁ బూజయైన తర్వాత "శ్లో. పార్వతీకాంత దేవేశ పద్మజార్చ్యాంఘ్రిపంకజ, అర్ఘ్యం గృహాణ దైత్యారే దత్తం చేదముమాపతే" అని యర్ఘ్యము నొసఁగవలయును. ఎవఁడీవిధంబున నీశ్వరుని కార్తికమాస మంతయుఁ నర్చించునో, యాతఁడు పుణ్యములనెల్ల సంపాదించినవాఁడు. దీనికి సందియము లేదు. మఱియు ప్రత్యహము సాయంకాలమున నీశ్వరసన్నిధానంబున దీపమాలలను నుంచవలయును. ద్రవ్యలోభము నెంచక, యథాశక్తిగ బ్రాహ్మణులకు దక్షిణతాంబూలముల నొసఁగవలయును. ౪౨. ఇవ్విధంబునఁ గార్తికవ్రతము నెవ్వఁడు

౨౩. కురుతే నృపశార్దూల తస్య పుణ్యఫలం శృణు, అగ్నిష్టోమ
సహస్రాణి వాజపేయశతాని చ. ౨౪. అశ్వమేధసహస్రాణాం
ఫలం ప్రాప్నోత్యసంశయః, మాసనక్తం చ యః కుర్యా ది
త్యేవం విధినాఽనఘ. ౨౫. పాపమూలోద్ఘాటనం చ తమా
హుర్నారదాదయః, మాసనక్తం మహాత్మ్యాఖ్యం సర్వపాప
విభేదనమ్. ౨౬. సర్వపుణ్యప్రదం నృణాం కార్తికే నాత్ర సం
శయః, యః కార్తికే చతుర్దశ్యాం పిత్రానుద్దిశ్య భక్తితః
౨౭. బ్రాహ్మణం భోజయేదేకం ప్రీణంతి పితరోఽఖిలాః, యః
కార్తికే సితే పక్షే చతుర్దశ్యాం నరేశ్వర. ౨౮. ఔరసః పితృ
భక్తో యః తిలైస్సంతర్పయేజ్జలే, ప్రీణంతి పితరస్సర్వే పితృ
లోకం గతా అపి. ౨౯. యః కుర్యాత్ఫలదానం తు చతుర్ద

భక్తితో నాచరించి, నక్తవ్రతము నవలంబించునో, ఓనృపాలేంద్రా! యత
నికిఁ గలుగు పుణ్యఫలమును వినుము. ఆనక్తవ్రతము నాచరించినవాఁడు వేల
కొలఁది యశ్వమేధయాగములను వేలకొలఁది యగ్నిష్టోమములను వేలకొలఁది
వాజపేయములను జేసినంత ఫలము నొందును. దీనికి సందియము లేదు.
ఈప్రకారముగా నెవఁడు కార్తికమాసం బంతయుం నక్తవ్రతమాచరించునో
అతని సకలపాపములు మొదలంట నశించు నని నారదాదిమహర్షులు పలికియు
న్నారు. మాసవ్రతము మానవులకు సకలపాపములఁబోఁగొట్టి సకలమహాపుణ్య
ముల నొసఁగునది. దీనికి సందియము లేదు. ఎవఁడు కార్తిక చతుర్దశినాఁడు
పితృదేవతల నుద్దేశించి, భక్తితో బ్రాహ్మణుని కొక్కనికేని భోజనంబు నిడునో
వానిపితరులెల్లఁ దనివి నొందుదురు. ఓనృపాలా! కార్తిక శుద్ధ చతుర్దశినాఁడు
పితృభక్తిగలపుత్త్రుఁడు పితరుల నుద్దేశించి, తిలములతోఁ దర్పణ మొనర్చెనేని
పితృలోకముననున్న వాని పితరులందఱు తనివినొందుదురు. మఱియు నాచతుర్దశి

శ్యాం తు కార్తికే, న తస్య సంతతేర్హానిర్జాయతే నాత్ర సంశయః. ౧౦. యః కుర్యాత్తిలదానం తు చతుర్దశ్యాం తు కార్తికే, ఉపోష్య శంకరం పూజ్య స కైలాసేశ్వరో భవేత్. ౧౧. సర్వపాపప్రశమనం పుణ్యదం కార్తిక వ్రతం, యః కుర్యాత్సోఽపి పాపేభ్యో విముక్తోఽమృతమశ్నుతే. ౧౨. ఇదం పవిత్రం పరమం అధ్యాయం యః శృణోత్యతః, ప్రాయశ్చిత్తం పరం ప్రాహుః పాపానాం నాత్ర సంశయః. ౧౩. న కరోతీహ కార్తిక్యాం వ్రతం యో మనుజాధమః, సర్వయోనిం సమాసాద్య శతవారం తథాఽనఘ, పశ్చాజ్జంబుకయోనౌ తు ద్విశతం జన్మ కుత్సితమ్. ౧౪. త్రిశతం చ వరాహే తు శ్వానయోనౌ చతుశ్శతం, తథా పంచశతం జన్మ మార్జాలేషు పునఃపునః. ౧౫. షట్శతం త్వాఖుయోనౌ తు సంజాతస్థితవాన్ భవేత్, ప్రా

నాఁడెవ్వఁడేని ఫలదానంబు సేసిన ఆతని సంతతి యెన్నటికిని విచ్ఛేదమునొందదు. ఈవిషయమున సందియ మేదియు లేదు. ఎవఁడేని కార్తికచతుర్దశినాఁడుపవాసము చేసి శంకరు నారాధించి తిలదానము చేసినయెడల, వాఁడు సాక్షాత్కైలాసపతియే యగును. సకలపాపములను బోఁగొట్టునది, పుణ్యము నొసఁగునది యగు కార్తిక వ్రతము నెవఁ డాచరించునో, అతఁడు పాపములన్నింటి నుండి తొలఁగి మోక్షము నొందును. పరమపవిత్రమగు ఈయధ్యాయమును విన్నవానికిఁ బాపము లెల్ల నిస్సంశయముగా నశించును. ఏమనుజాధముఁడు కార్తిక వ్రతము నాచరింపఁడో వాఁడు నూఱుజన్మములు అన్నినీచయోనుల యందుఁబుట్టి యావల రెండువందల నక్కజన్మంబులను, మూఁడువందల వరాహజన్మములను, నాలుగువందల కుక్కజన్మములను, ఐదువందల పిల్లిజన్మములను, ఆఱువందల యెలుకజన్మములను బుట్టును. ప్రారబ్ధపుణ్యఫలమును జెప్పెద నాలకింపుము. కార్తిక వ్రత మాచరించువానికి బదునైదు జన్మములు ముందే

రబ్ధపుణ్యాం తే వక్ష్యే సాంప్రతం శృణు సాదరమ్ ౪౬. మనుష్యస్య
పురా పంచ దశజన్మని దూరతః, కార్తిక వ్రతశీలస్య జాయతే
దర్శనం శుభమ్. ౪౭. తేన పుణ్యప్రభావేన ఆత్మార్థం వర్తి
సంగ్రహః, జ్వాలావర్తిస్తదైకేన సంయోగస్సమజాయత.
౪౮. ద్వాదశ్యాం కార్తికే మాసి ఉచ్చైరుజ్జ్వాలయేత్తదా,
అస్మిన్ దేవగృహే విష్ణోః అగ్రతః పుణ్యయోగతః. ౪౯.
అంజసా తు తనుం హిత్వా తతో దివ్యవపుర్భవేత్, ఇతీదం
కథితం సమ్యక్పూర్వజన్మని చేష్టితమ్. ౫౦. అశక్తః కార్తికే
మాసి ద్వాదశ్యాం యో ముదాన్వితః, స గచ్ఛేద్వైష్ణవం
ధామ నగదీపప్రబోధనాత్. ౫౧. ఏవం మునేర్వచశ్శ్రు
త్వా పరిక్రమ్య ప్రణమ్య చ, ఆజ్ఞాపితో యయా శీఘ్రం నదీం
పాపప్రణాశినీమ్. ౫౨. త్రయోదశ్యాం చతుర్దశ్యాం పౌర్ణ
మాస్యాం దినత్రయే, స్నాత్వా తత్ర సరస్వత్యాం కార్తికే
మాసి భూపతే. ౫౩. తత్ర తేనైవ పుణ్యేన జ్ఞానసిద్ధిమవాప్య

ఆ పుణ్యప్రభావముచేఁ దన నిమిత్తము వత్తులను జేర్చుకొనును. మఱుజన్మమున జ్వాలావర్తుల సంయోగము కలుగును. కార్తి ద్వాదశినాఁడీతని పుణ్యగేహమున విష్ణువుమ్రోల గొప్పజ్వాలగలుగును. అంత నతఁడు జన్మాంతమున దేహముఁబాసి దివ్యశరీరధారియై విష్ణులోకము నొందును. ఇదియే పూర్వజన్మములందలి వ్యాపారమని చెప్పితిని. కార్తికమాసమంతయుం వ్రతము ననుష్ఠింపఁజాలనివాఁడు ద్వాదశినాఁడేని వ్రతము నాచరించు నేని, అతఁడుత్తమదీపమును వెలిఁగించుటవలన విష్ణులోకము నొందును. అని యిట్లాక మునీంద్రుఁడు పలుకఁగా వినుచున్న యొకఁడు మునికిఁ బ్రదక్షిణ నమస్కారములు గావించి, పాపముఁ బోకార్చు సరస్వతీనదికిఁ బోయి, కార్తికమాసమున త్రయోదశీ చతుర్దశీ పౌర్ణిమలందు, (మూఁడు దినములందును),

చ, ప్రతివర్షం చకారాసౌ ధర్మ్యం కార్తికసంభవమ్. ౯౮. తేన పుణ్యప్రభావేన విష్ణుసాయుజ్యమాప్నుయాత్, తస్మాద్యః కార్తికే మాసి సితేపక్షే నరేశ్వర. ౯౯. ద్వాదశ్యాం యే ప్రకుర్వంతి స్నానదానాదితర్పణం, దీపమాలార్పణం పూజాం యః కుర్యాత్స హరిప్రియః. ౬౬. సర్వపాపవినిర్ముక్తః పశ్చాన్నిర్వాణ మృచ్ఛతి.

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే, కార్తికమాహాత్మ్యే, చతుర్దశోఽధ్యాయః.

పంచదశోఽధ్యాయః.

వసిష్ఠః—రాజన్ కార్తికమాహాత్మ్యం పవిత్రం పాప

నట స్నానము నాచరించి యాపుణ్యముచేతనే జ్ఞానము నొంది, యేటేటను కార్తికవ్రతము నాచరించి యాపుణ్యప్రభావముచేత విష్ణుసాయుజ్యము నొందెను. కావున నృపాలా! విష్ణుభక్తుఁడగు నెవఁడు కార్తికమాసమున శుక్లపక్షద్వాదశినాఁడు స్నాన దాన తర్పణములను దీపమాలార్పణమును గావించునో, అట్టివాఁడు సకలపాపములనుండి విముక్తుఁడై వైకుంఠము నొందును. అని వసిష్ఠమునీంద్రుఁడు జనకనృపాలునితోఁ జెప్పెను.

ఇది శ్రీస్కాందపురాణాంతర్గత కార్తికమాహాత్మ్యమందలి పదునాలుగవ యధ్యాయము.

పదునైదవ యధ్యాయము.

వసిష్ఠమునీంద్రుఁడు జనకనృపాలునితో వెండియు నిట్లనియె:—ఓ నృపాలా! పవిత్రమైనది, సర్వపాపములఁ బోఁగొట్టునది యగు కార్తికమాస

నాశనం, సర్వపుణ్యప్రదం భూయో వక్ష్యామి శృణు భక్తి
తః. ౧. కార్తికే విష్ణవేఽగ్రే తు యః కుర్యాన్నర్తనం నరః,
పాపాని వినిహంత్యాశు స విష్ణోరాలయే వసేత్. ౨. దీపమా
లార్పణం విష్ణోః ద్వాదశ్యాం కార్తికస్య చ, యః కుర్యాత్సోఽపి
వైకుంఠం ప్రాప్య తత్ర ప్రమోదతే. ౩. కార్తిక్యాం చ సితేపక్షే
సాయాహ్నే కేశవార్చనం, యః కరిష్యతి రాజేంద్ర సహస్వర్గా
ధిపో భవేత్. ౪. యః కుర్యాన్నిత్యయాత్రాం చ కార్తికే
విష్ణుమందిరే, పదేపదేఽశ్వమేధస్య ఫలం ప్రాప్నోత్యసంశయః,
౫. విష్ణోరాయతనం ప్రాప్య విష్ణుం యశ్చావలోకయేత్,
స వైకుంఠపురం గత్వా విష్ణుసాలోక్యమేష్యతి. ౬.
కార్తిక్యాం విష్ణుభవనం యో న గచ్ఛేన్నరాధమః, స గచ్ఛే
ద్రౌరవం ఘోరం కాలసూత్రం భయంకరమ్. ౭. కార్తిక్యాం

మాహాత్మ్యము సెప్పెద. భక్తితో నాలింపుము. నృపాలా! కార్తికమాసంబున విష్ణువుమ్రోల నెవ్వఁడు నృత్యంబు సేయునో, అతఁడు సకలపాపనిర్ముక్తుఁడయి వైకుంఠము నొందును. ౨. కార్తికద్వాదశినాఁడు ఎవఁడు దీపమాలలను విష్ణువుమ్రోల వెలిఁగించునో, యతఁడు వైకుంఠము నొంది యానందము నొందును. ౩. కార్తికశుక్లపక్షమున సాయంకాలమున విష్ణు వెవఁడర్చించునో యతఁడు స్వర్గాధిపుఁడగు నింద్రుఁడే యగును. ౪. కార్తికమాసమున నెవఁడు విష్ణుదేవళమునకు నిత్యయాత్ర చేయునో, అతఁడొక్కొక్కయడుగునకు నశ్వమేధయాగఫలము నొందును. కార్తికమాసంబున విష్ణ్వాలయమునకేఁగి, యెవఁడు విష్ణుదర్శనము చేయునో, యాతఁడు వైకుంఠము నొంది, విష్ణుసాలోక్యము నొందును. కార్తికమాసంబున దేవాలయమున కేఁగి స్వామిదర్శనము చేయని మానవాధముఁడు కాలసూత్ర మనెడి భయంకరమయిన రౌరవనరకమును దప్పక పొందును. కార్తికశుద్ధద్వాదశి హరిబోధిని యనఁబడును. ఆ

చ సితే పక్షే ద్వాదశీ హరిబోధినీ, తస్యాం యద్యత్కృతం కర్మ అక్షయం జాయతే నృణామ్. ౮. భక్త్యా యః కార్తికే మాసి అర్చయేదచ్యుతం నరః, గంధపుష్పాక్షతైస్సమ్యగ్ధూపదీపైర్మనోహరైః. ౯. భక్ష్యభోజ్యైశ్చ నైవేద్యైః ద్వాదశ్యాం కార్తికస్య చ, యః కరోతి మహీపాల ద్విజైస్సహతంద్రితః. ౧౦. తస్య పుణ్యస్య విస్తారం న జానామి కథంచన, ద్వాదశ్యాం కార్తికే మాసి విష్ణోర్వా శంకరస్య వా. ౧౧. యః కుర్యాద్దీపలక్షం తు యథా విత్తానుసారతః, సర్వపాపవినిర్ముక్తో విమానమధిరుహ్య చ. ౧౨. సంస్తూయమానస్త్రిదశైః విష్ణులోకం స గచ్ఛతి, దీపార్పణే హ్యశక్తశ్చేత్ మాసమేకం నిరంతరమ్. ౧౩. దినత్రయేషు వా కార్యం కార్తికే రాజసత్తమ, ద్వాదశ్యాం పౌర్ణమాస్యాం చ చతుర్దశ్యాం మహామతే. ౧౪. యో దీపమర్పయేద్భక్త్యా

దినమున భగవంతుఁడు నిద్ర మేల్కొనును. ఆదినమునఁ జేయునట్టి పుణ్య కార్యము లెల్ల నక్షయములగును. కార్తికమాసమున నేమానవుఁడు విష్ణుమూర్తిని గంధపుష్పాక్షతలతోను, మనోహరములగు ధూపదీపనైవేద్యతాంబూలాదులతోను బ్రాహ్మణపురస్కృతుఁడై యేమఱుపాటులేక పూజించునో, అతఁడుండునట్టి పుణ్యాతిశయ మింతయని వచింప నాతరముకాదు. ఏమానవుఁడు తన ద్రవ్యానుసారముగా లక్షవర్తులను విష్ణువు మ్రోలఁగాని, శంకరుని మ్రోలఁగాని వెలిగించునో, అతఁడు సకలపాపములనుండి విడువఁబడి విమాన మెక్కి వేల్పులచేఁ గొనియాడఁబడుచు విష్ణులోకంబు నొందును. ౧౩౪. నెలయంతయును దీపమాలలు వెలిఁగింప శక్తిలేనివాఁడు కార్తిక మాసమున ద్వాదశీచతుర్దశీపూర్ణిమలయందైనను దీపముల వెలిఁగింపవలయును.

రాజన్నోద్వాహనావధి, తత్తేనైవ పుణ్యేన పూతో భవతి నిశ్చితమ్. ౧౫. కార్తిక్యామథవా రాజన్ పరదీపప్రబోధనం, భక్త్యా యః కురుతే విష్ణోః సోఽపి పాపాద్విముచ్యతే. ౧౬. నశ్యమానం తు యో దీపం కార్తికే యత్ప్రబోధనం, దారుణాన్యపి పాపాని తస్య నశ్యంతి తత్ క్షణాత్. ౧౭. అత్రేతిహాసం వక్ష్యామి పుణ్యదం కల్మషాపహం, పురా సరస్వతీతీరే రమ్యద్రుమలతాయుతే. ౧౮. విష్ణోర్జీర్ణాలయం తత్ర ఆసీదాకల్పకావధి, ఆజగామ యతిః కశ్చిత్ స్నానార్థం కార్తికే శుభే. ౧౯. తత్ర స్నాత్వా చ తత్తీరే విష్ణోరాయతనం యయౌ, స నామ్నా కర్మనిష్ఠేతి సర్వభూతదయాపరః. ౨౦. తత్రైకాంతస్థలే యోగే తపః కర్తుం మనో దధే,

---

ఎవఁడు సాయంకాలమున పాలు పిండుకొనుకాలము విష్ణ్వాలయమున భక్తితో దీపములు వెలిఁగించునో, ఆతఁడు ఆ పుణ్యముచేతనే నిశ్చితముగా పరిశుద్ధుఁడగును. అట్లుకాక, యెవఁడు విష్ణువునాలయమున నొరులు వెలిఁగించిన దీపములను తైలముపోసి వత్తులు వేసి, యారిపోకుండఁ జేయునో, యాతఁడు పాపనిర్ముక్తుఁడగును. ఎవఁడు దేవాలయంబున నారిపోవుచున్న దీపమును నారిపోనీయక చమురుపోసి యెగసద్రోయునో, యాతనియొక్క సకలపాపములు తత్క్షణమే నశించును. ౧౭. ఈవిషయమై పావనంబును, పాపనాశకము నగు నొక యితిహాసంబు జెప్పెదను ఆలింపుము. తొల్లి మనోహరములగు వృక్షలతాగుల్మములతో నిండిన సరస్వతీనదీతీరమునఁ బాడుపడిన యొకదేవాలయము చాలకాలమునుండి యుండెను. అప్పటికిఁ గర్మనిష్ఠుఁ డను పేరు గల సకలభూతదయాపరుఁడగు యోగి కార్తికమాసమున స్నానము నిమిత్తము వచ్చెను. అట్లు వచ్చి స్నానము నాచరించి యేకాంతస్థలమునఁ దపంబు సేయ మనంబునఁ దలపోసెను. అంతట నా యోగి విష్ణ్వాలయ

సమ్యక్సంమార్జ్య యోగీశః విష్ణోరాయతనం తదా. ౨౧.
తతో విదూరం గ్రామం తు గత్వా తైలం సమానయత్,
దీపపాత్రం తథావర్తిం స కుర్వ్యాద్ధరిమందిరే. ౨౨.
దీపద్వాదశకం రాజన్ అర్పయేద్భక్తితోఽనఘం, సమాధిస్థో
బభూవాసౌ మునిస్తత్ర మహామతిః. ౨౩. తేనేత్థం క్రియ
మాణే తు కార్తికేమాసి భూమిప, కార్తిక్యాం చ సితే
పక్షే సాయాహ్నే ద్వాదశీదినే. ౨౪. ఆగత్య విచచారాఖు
ఆత్మపోషణలంపటః, విష్ణుం ప్రదక్షిణీకృత్య శనైర్దీపాన్ స
మాగమత్. ౨౫. రిక్తపాత్రం సమాలోక్య కేవలం వర్తిసం
యుతం, తతస్తత్రైకపాత్రస్థం వర్తిం సజ్వలితం నృప. ౨౬.
దృష్ట్వా చ తత్తథా చాన్యపాత్రస్థం పృథివీపతే, వర్తిముజ్జ్వ
లితాం దృష్ట్వా చఖాదాఖుర్హరేర్గృహే. ౨౭. సజ్వాలా ప్ర
థమావర్తిర్ద్వితీయేన నియోజితా, జ్వాలాఘాతే కృతే శీఘ్రి

మునఁ జక్కఁగా సమ్మార్జన గావించి, దాపున నున్న యొక గ్రామమున కేఁగి తైలము దెచ్చెను. అతఁడు దీపపుఁ బ్రమిదను వత్తులు సంపాదించి పండ్రెండు దీపములను వెలిఁగించి భక్తితో విష్ణున కర్పించి యచట నొకవైపునఁ గూర్చుండి తపంబు సేయుచుండెను. అతఁడీప్రకారము చేసి సమాధి యందుండఁగా నచటి కొక యెలుక కార్తిక శుద్ధద్వాదశిసాయంకాలమున నేఁగుదెంచి విష్ణువునకుఁ బ్రదక్షిణంబు గావించి మెల్లమెల్ల నాదీపంబులఁ జూడసాగి యొక ప్రమిదెయందు తైలము లేక వత్తిమాత్రముండుటఁ గాంచి యచ్చటనే చమురుతోఁగూడ నుండుచున్న మఱొక ప్రమిదను గాంచి, తైలముండునట్టి పాత్రమున నావత్తిని దెచ్చి చేర్చెను. అట్లు, చేర్చి యచ్చట నాహారము భుజించి యాయాలయమునసే కాలము దీఱఁగా మృతినొంది పూర్వపుణ్యప్రభావంబునం జేసి దివ్యరూ

ముజ్జ్వాలా చ నరాధిప. ౨౮. తజ్జ్వాలయోష్ణనైవేద్యం న శశాక వ్యసర్జయత్. ౨౯. వర్తిః ప్రజ్వలితస్తత్ర విష్ణోరగ్రేతు కార్తికే, తత్ర కాలే సమాయాతే మూషకస్తు హరేర్గృహే. ౩౦. తస్మిన్నేవ దినే రాత్రౌ పూర్వపుణ్యప్రభావతః, మమార మూషకస్తత్ర దివ్యరూపో బభూవ హ. ౩౧. యతిః పశ్చాత్సమాధిస్థ ఉన్మీలితదృశోఽభవత్, ఉద్భూతపురుషం యోగీ విచరంతమదృశ్యత. ౩౨. కో భవానితి పప్రచ్ఛ కస్మాదత్రాగతం త్వయా, ఇత్థం మునేర్వచశ్శ్రుత్వా వ్యాజహార పునర్వచః. ౩౩. మూషకోఽహం మునిశ్రేష్ఠ నిత్యం తృణకణాశనః, వివరాంతే చిరంకాలమస్మిన్ దేవాలయేఽవసం. ౩౪. మూషకస్య మమేదానీం ముక్తిరాసీత్సుదుర్లభా, న జానే కేన పుణ్యేన సర్వం త్వం వేత్సి తత్త్వతః. ౩౫. కోఽహం పురా కిం చరితం దుష్కృతం పూర్వజన్మని, దురాత్మనః కేన దోషేణ మయా ప్రాప్తమిహాధునా. ౩౬. వక్తుమర్హసి తత్సర్వం సర్వజ్ఞస్త్వం మహామునే, దాసోఽస్మి తవ శిష్యో

పుడగు పుణ్యపురుషుఁడాయెను. ౩౧. యతియు సమాధినుండి లేచి, కన్నులు దెఱచి యెదుట నిలిచిన దివ్యపురుషునిఁ గాంచెను. అట్లు చూచి యతి యాతనిని "నీవెవఁడవు? ఎందుల కిచ్చటి కేతెంచితివి" యని యడిగెను. అంత నాతఁడు మునీంద్రునిమాట విని యిట్లనియె. మునీంద్రా! నేను మూషికమును. తడవులంబట్టి యీదేవాలయమున నొకకలుఁగులో నుంటిని. మూషికత్వము పోయి నాకీ దివ్యదేహము గలిగెను. తొల్లి నేనెవఁడను? ఏపుణ్యముచే నాకీమూషికదేహము పోయి యీదివ్యశరీరము గలిగెనో నాకుఁ దెలియదు. నేను తొల్లిటిజన్మమున నేమి పాపము చేసితినో యెఱుఁగను. ఓ మహాత్మా! యది యెల్ల నీ వెఱుఁగుదువు, నీకు నేను దాసుఁడ నైతిని. శిష్యుఁడ నైతిని.

ఽస్మి కృపాపాత్రోఽస్మి మానద. ౩౭. జ్ఞానచక్షుర్విచార్యాఽథ విస్మితేనాంతరాత్మనా, ఏవం వదంతముద్భూతపురుషం పునరబ్రవీత్. ౩౮. ఋషిః—బ్రాహ్మణస్త్వం పురా కశ్చి జ్జైమినేర్గోత్రసంభవః, బాహ్లీకస్త్వం హి విఖ్యాతః కుటుంబభరణాతురః. ౩౯. స్నానసంధ్యాపరిత్యక్తో నిత్యం బ్రాహ్మణనిందకః, నిత్యం కృషిపరః క్రూరో ధనార్థీ జ్ఞానవర్జితః. ౪౦. దేవపూజాపరిత్యక్తో నిత్యం శ్రాద్ధాన్నజీవనః, అహోరాత్రం తథా భుక్తం నిషిద్ధదివసేఽపి శమ్. ౪౧. పిశాచేభ్యశ్చ కాకేభ్యో భుక్త మన్నం త్వయా పురా, వేదశాస్త్రోదితో మార్గః తత్పురా నిందిత స్త్వయా. ౪౨. స్నానసంధ్యాపరాణాం చ తపస్సన్మార్గవర్తినాం, వినిందితం విశేషేణ త్వయా హాస్యపురస్సరమ్. ౪౩. రూపవత్యాశ్చ కాంతాయాస్సహాయార్థమహర్నిశం, శూద్రీం

మీదయను బాత్రుఁడ నైతిని అని యిట్లు దివ్యపురుషుఁ డడుగఁగా యతి జ్ఞానదృష్టిచే నంతయుం దెలిసి యాశ్చర్యభరితమైనమనముతోఁ గూడి యాతనితో నిట్లనియె. ఓరీ! నీవు పూర్వజన్మమున జైమినిగోత్రసంభవుఁడగు బ్రాహ్మణుఁడవు. నీవు బాహ్లీకదేశమునందుఁ బుట్టినవాఁడవు. నీవు కుటుంబపోషణమం దాసక్తుఁడవై స్నానసంధ్యాద్యనుష్ఠానములను వీడి, బ్రాహ్మణులను దూషించుచు, నెల్లప్పుడు సేద్యము చేయుచుఁ గ్రూరుఁడవై, ధనార్జనమునం దాసక్తి గలవాఁడవై జ్ఞానము లేక దేవపూజ సలుపక విడువక శ్రాద్ధాన్నముఁ గుడుచుచు నిషిద్ధదినములందు సైతము రేయుంబవళ్లు భుజించుచు, పిశాచములకు, కాకులకు వేసిన బలిని గూడ భుజించితివి. వేదశాస్త్రవిహితమార్గములను సైతము నిందించితివి. స్నానసంధ్యాదులం దాసక్తి గలవారిని, తపస్సమాధియం దుండువారిని జూచి, నీవు పరిహాసములు చేసితివి. అంతియకాక, రూపరియగు కాంతకై గృహకృత్యములు నెఱవేర్ప

త్వం గృహాకృత్యేషు నియోజ్య చ నిరాత్మనా. ౨౨. సదా సంభాషణస్పర్శహాస్యపోషణసంయుతః, శూద్రదాస్యాః ప్రదాయాన్నమపత్యేభ్యస్తథైవ హి. ౨౩. విక్రీత్వా కన్యకాం కస్మై పాదజేభ్యః ప్రయత్నతః, దధిక్షీరం తథా తక్రం త్వయా క్రీతం తథా ఘృతమ్. ౨౪. ఇత్థం త్వయా ధనం భూరి సంచితం పూర్వజన్మని, తద్ద్రవ్యం భువి నిక్షిప్య మృతోఽపి మరణాగమే. ౨౫. కర్మణా తేన నరకమనుభూయ పునర్భువి, జాతస్తత్కారణాదాఖుర్వసన్ త్వం విష్ణుమందిరే. ౨౬. దేవద్రవ్యం ముదా త్వం హ్యదన్ సర్వార్థనిందకః, దినేదినే తు దీపస్థతైలహారీ తు పాపధీః. ౨౭. తథాఽపి రాత్రౌ కార్తిక్యాం పర

నొక దానిని నియమించి, యెల్లప్పుడు దానితో ముచ్చటలు, కౌఁగిలింతలు, హాస్యములు, పోషణము మున్నగునవి యొనరుచు, శూద్రపనికత్తెకును, దాని బిడ్డలకును నన్నము పెట్టుచుఁ గన్యకను శూద్రులలో నొకనికి విక్రయించి, శూద్రులకడనుండి పాలు, పెరుఁగు, మజ్జిగ, నెయ్యి కొంటివి. ఇత్తెఱంగున నీవు పూర్వజన్మమున విస్తారధనంబును సంపాదించి, యాధనమును నేలఁ బాతి, మరణ మొందితివి. ఆకర్మమునం జేసి నరక మనుభవించి, మరల భూలోకంబున నెలుకవై జన్మించి విష్ణ్వాలయమున వసించి దేవద్రవ్యమును సంతసంబుతోఁ దినుచు సకలవస్తువులఁ జెఱచి ప్రతిదినమున దుష్టబుద్ధివై పాత్రలోని తైలము నపహరించితివి. అయినను కార్తిక మాసపురాత్రియందు నొరులు పెట్టినదీపము చల్లారకుండునట్లు చేసితివి. కావున నీవు మూషిక రూపంబు వదలి దివ్యరూపుఁడ వయితివి. ఇఁక మీఁద నీవు భక్తియుక్తుఁడవై వైకుంఠమున శాశ్వతముగా నుండఁగలవు. అని యతి దివ్యరూపుఁడవయిన

దీపప్రబోధనం, కృతం తేనైవ పుణ్యేన దివ్యరూపో బభూవ హ. ౫౦. ఇతఃపరం భక్తియుక్తో వైకుంఠే వసనే ధ్రువమ్.

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే, కార్తికమాహాత్మ్యే, పంచదశోఽధ్యాయః.

షోడశోఽధ్యాయః.

వసిష్ఠః—అవ్రతేన నయేద్యస్తు మాసం దామోదరప్రియం, సగచ్ఛేన్నరకం ఘోరం పునరావృత్తివర్జితమ్. ౧. తాంబూలదానం కార్తిక్యాం మాసమేకం నిరంతరం, యః కుర్యాద్రాజశార్దూల స చ సామ్రాజ్యమశ్నుతే. ౨. ప్రతిపద్దినమారభ్య కార్తికస్య నరేశ్వర, ఏకైకేన తు యద్దీపం యః కుర్యా

మహాపురుషునికి బోధించెను. ఇట్లని వసిష్ఠమునీంద్రుఁడు జనకమహారాజునకు బోధించెను.

ఇది శ్రీ స్కాందపురాణాంతర్గత కార్తికమాహాత్మ్యమునఁ బదునైదవ యధ్యాయము.

పదునాఱవ యధ్యాయము.

వసిష్ఠమునీంద్రుఁడు జనకమహారాజుతో వెండియు నిట్లనియె:—

ఏమానవుఁడు విష్ణువునకుఁ బ్రియమైన కార్తికమాసమును నెట్టివ్రతంబులు లేక గడపునో, వాఁడు పునర్జన్మములేని ఘోరనరకమును బొందును. ఓరాజేంద్రా! కార్తికమాస మంతయు నెవఁడు తాంబూలదానము చేయుఁనో, ఆతఁడు సామ్రాజ్యపదవి నొందును. కార్తికమాసమునఁ బ్రతిపత్తు మొదలుకొని ఒక్కొక్కదీపంబును విష్ణువునకై యుంచునేని, అతనిపాపము లెల్లం

ద్విష్ణువేఽర్పణమ్. 3. తస్య పాపాని నశ్యంతి స గచ్ఛేద్విష్ణు మందిరం, కార్తిక్యాం భానుముద్దిశ్య పౌర్ణమాస్యాం స్నాన తత్పరః. ౪. సంతానకాంక్షీ రాజేంద్ర స్నానం దానం సమాచరేత్, నారికేళఫలం దానం విష్ణోరగ్రే తు కార్తికే. ౫. సదక్షిణం సతాంబూలం యః కుర్యాద్రాజసత్తమ, న తస్య సంతతేర్హాని ర్న రోగో న చ దుర్మతిః. ౬. విష్ణో ర్దేవాలయాగ్రే తు కార్తిక్యాం పౌర్ణమీదినే, యస్తంభదీపం కురుతే స వైకుంఠపతిర్భవేత్. ౭ విష్ణోరగ్రే తు కార్తిక్యాం స్తంభదీపార్పణం నరః, తస్య పుణ్యస్య విస్తారం మయా వక్తుం న శక్యతే.౮. కార్తికే మాసి పౌర్ణమ్యాం స్తంభదీపావలోకనం, తస్య పాపాని నశ్యంతి తమో దినకరోదయే. ౯. శాలిప్రీహితిలోపేతం స్తంభదీపం ప్రచక్షతే, స్తంభదీపవిహీనో యః కార్తికే మాసి

దొలఁగును. అతఁడు విష్ణులోకంబు చేరును. కార్తికమాసంబున నాదివారము నాఁడు సూర్యునుద్దేశించి స్నానమాచరించునేని, సంతానకాంక్షతో స్నాన దానములు చేయునేని, వానిమనోరథం బీడేరఁగలదు. కార్తికమాసంబున విష్ణువుమ్రోల దక్షిణతాంబూలములతోఁ గూడ నారికేళ ఫలమును (టెంకాయను) దానము చేయునేని, వానిసంతతి యెప్పటికిఁ దఱుగదు. రోగములు రావు. చెడుబుద్ధులు పట్టుపడవు. కార్తికపౌర్ణమినాఁడు ఎవఁడు విష్ణుదేవాలయము మ్రోల స్తంభముపై దీపము నుంచునో, వానికిఁ గలుగుపుణ్య మింత యని చెప్ప నలవి కాదు. వాఁడు సాక్షాద్వైకుంఠాధిపతియే యగును. ౭-౮. ఎవఁడు కార్తికమాసమున స్తంభదీపము నవలోకనంబు చేయునో, వానిపాపములు సూర్యోదయమందుఁ జీకటివోలెఁ దొలఁగిపోవును. శాలిధాన్యము తిలలలోఁ గూడినదియే స్తంభదీప మని చెప్పఁబడును. స్తంభదీపము నెవఁడు కార్తిక మాసంబున

భూమిప. ౧౦. నరకాన్న నివర్తంతే నాత్ర కార్యా విచా
రణా, శిలామయం వా దారుం వా స్తంభం కృత్వా హరేః
పురః.౧౧.సంస్థాప్య స్తంభదీపం తు యః కుర్యాత్స హరిప్రియః,
వక్ష్యే౽హమత్ర పురావృత్తం తత్సమాసేన తే శృణు. ౧౨.
మతంగస్యాశ్రమే పుణ్యే నానాద్రుమలతాయుతే, విష్ణో రాయ
తనం తస్మిన్ ఆసీత్తత్పరితో వనమ్. ౧౩. మునయస్తు సమా
జగ్ముః కార్తికవ్రతకోవిదాః, సపర్యాం కర్తుమాత్సుకాస్తత్ర
విష్ణోర్గృహే హరిమ్.౧౪. షోడశైరుపచారైశ్చ దినేషు త్రిద
శేషు చ, పూజాం చక్రుర్విష్ణుగేహే కార్తికే కమలాపతేః.౧౫.
నిర్మముర్దీపమాలాం చ ద్వారిద్వారి హరేః పురః, అత్యంత
భక్తిసంపన్నాః విష్ణుభక్త్యా శుచివ్రతాః. ౧౬. తేషు కశ్చిన్ముని
స్తత్ర ప్రాహేదం పృథివీపతే, శృణుధ్వమ్మునయస్సర్వే

నుంచునో వానిపితరులు నరకమునుండి మరలరు. దీనికి సందియము లేదు. రాతిస్తంభముగాని, కొయ్యస్తంభము గాని దేవాలయమున విష్ణువుమోల నిలిపి, అందు స్తంభదీపము నుంచునో, అతఁడు విష్ణువునకుఁ బ్రియుఁడు. ఈవిషయమై యొక యితిహాసము గలదు. దానిం జెప్పెద నాలకింపుము.

నానావిధవృక్షషండసమలంకృతమయిన మతంగాశ్రమమునం దొక విష్ణ్వాలయము కలదు. కార్తిక వ్రతము నెఱింగిన మునులందఱు విష్ణ్వాలయంబున విష్ణువునకుఁ బూజలొనర్చుటకై యచటికి కేఁగుదెంచిరి. అట్లువచ్చి యామునులందఱు దేవాలయంబున కమలాపతి యగు విష్ణువునకు షోడశోపచారపూజలు సలిపిరి. మిగుల భక్తితోఁ గూడిన యాశుచివ్రతు లగు మునులందఱు విష్ణ్వాలయమున నొక్కొక్కద్వారమునను దీపమాలల నర్పించిరి. నృపాలా! వారిలో నొక్కమునీంద్రుఁడు తక్కిన మునులం గాంచి యిట్లనియె.

కార్తికే తు శివాగ్రతః. ౧౭. స్తంభదీపం తు యః కుర్యాత్స గచ్ఛేద్వైష్ణవం పదం, స్తంభదీపం కరిష్యామో వయం విష్ణుపదే శివమ్. ౧౮. దినేఽస్మిన్కార్తికే మాసి పౌర్ణమాస్యాం విశేషతః, సాయాహ్నే వాసుదేవస్య స్తంభదీపో హరేః ప్రియః. ౧౯. ప్రకృష్టఫలదం ప్రోక్తం స్తంభ దీపం తు కార్తికే, విష్ణోర్దేవాలయేఽగ్రే చ స్తంభం యః కారయిష్యతి. ౨౦. పౌర్ణమాస్యాం కార్తికే మాసి తస్మిన్ దీపో హరేః ప్రియః, తస్య పాపాని నశ్యంతి పశ్చాద్విష్ణుపదం వ్రజేత్. ౨౧. ఇత్యాకర్ణ్య మునేస్సర్వే తథేత్యుక్త్వా ముదాన్వితాః, స్తంభదీపార్పణం కర్తుముద్యోగం చక్రిరేఽనఘ. ౨౨. విష్ణుర్నికేతనస్యాగ్రే వనే తస్మిన్నరేశ్వర, అకుర్వన్నవిదూరే తు విష్ణురాయతనాగ్రతః. ౨౩. సాధు శాఖావిహీనం తే స్థాణుం తత్ర

ఓమునులారా! మీరందఱు వినుఁడు. కార్తికమాసంబున శివుని మ్రోల నెవఁడు స్తంభదీపము నుంచునో యతఁడు వైకుంఠము నొందును. మనమందఱము గూడి విష్ణుని మ్రోల స్తంభదీపమును నుంచుదము. కార్తికమాసమున పౌర్ణమీసాయంకాలమున విష్ణువునకు స్తంభదీపము నుంచుట విష్ణునకి మిక్కిలి ప్రీతికరమైనది.

విష్ణుదేవాలయంబున నెవఁడు స్తంభదీపము నుంచునో అతఁడు హరికిఁ బ్రియుండు. ఆదీపమునుంచినవాని పాపములెల్లఁ దొలఁగిపోఁగా నతఁడు విష్ణుపదంబు నొందును. అని ముని చెప్పిన పలుకు లెల్లరు విని యాదేవళమునందు స్తంభముపై దీపంబు నుంపఁ బ్రయత్నించిరి. ౨౨. ఓనరేశ్వరా! యావనంబున విష్ణువు నాలయంబు మ్రోలఁ గడుదాపుననే కొమ్మలు లేని యొక మోడును నాటిరి. కార్తికవ్రతము నెఱింగిన యామును లందఱు నుత్సాహభరితులై విష్ణువును ధ్యానించుచు శాలిధాన్యము, తిలలతోఁ గూడినదై, నేతిపాత్రతోఁ

మహీపతే, తస్మిన్ హర్షాన్వితాస్సర్వే కార్తికవ్రతకోవిదాః. ౨౪. విష్ణుధ్యానం ప్రకుర్వంతః స్తంభదీపం సమర్పయన్, శాలి వ్రీహిగణోపేతం ఘృతపాత్రసమన్వితమ్. ౨౫. ప్రసన్నహృదయాస్సర్వే స్తంభదీపం సమర్పయన్, పునర్దేవాలయం ప్రాప్తాః రాజన్విష్ణుకథేచ్ఛవః. ౨౬. కథాయాం కథ్యమానాయాం తదా దేవాలయాద్బహిః, అభూచ్చటచటాశబ్దస్సర్వభూతభయంకరః. ౨౭. సశాంతదీపశ్శతధా బిభిదే శుష్కపాదపః, స ఇత్థం స్థూలపార్శ్వం హ్యమూలాగ్రం మహీపతే. ౨౮. పశ్యతామేవ భూతానాం పపాత ధరణీతలే, వినిర్యయౌ తత స్తస్మాత్పురుషః పూర్వదేహధృత్. ౨౯. అథ జగ్ముర్మునిగణాః కథాం హిత్వా హరేర్నృపాత్, బభూవుర్విస్మితాస్సర్వే హాహాకారరవాన్వితాః. ౩౦. తస్మాదుద్భూతపురుషం దృష్ట్వా వాక్యమథాబ్రువన్, కో భవాన్ కేన దోషేణ స్థాణుర్భూత్వా

గూడిన దీపము నా స్తంభముపై నుంచిరి. ౨౫. మరల వా రందఱు విష్ణుకథల వినఁగోరి, దేవాలయము లోపలఁ గథ చెప్పుచుండఁగా వారు లోనికిఁ జనిరి. అప్పుడు దేవాలయము వెలుపట సకలజంతువులకు దిగులు పుట్టించు చటచట యను నొకభీకరధ్వని గలిగెను. అప్పు డా స్తంభముపైనుంచిన దీపమారి పోయి యాయెండుచెట్టు ముక్కలుముక్కలయ్యెను. అచ్చటి వారందఱు చూచుచుండఁగానే యామోడు తటాలున క్రిందఁబడెను. ఆమోడునుండి యొకపురుషుఁడు మొందటిదేహముతో కనుపడెను. అక్కడ విష్ణుకథలు వినుచున్న మునిసమూహమంతయు వెలుపటికి వచ్చి యచ్చెరువంది హాహా యని చప్పుడు చేయుచు నతనితో నిట్లనిరి. ఓరీ! నీవెవఁడవు? నీవేదోషమున నిట్లయితివి! జాగుచేయక వాస్తవము నెఱింగింపుము అనిరి. ఓనృపాలా!

చిరం వనే. 31. తద్వదస్వ యథాశాస్త్రం నాత్ర కార్యం విలం
బితం, ఇతి తేషాం వచశ్శ్రుత్వా జాతహర్షాన్వితో నృప. 32.
ననామ దండవద్భూమౌ కృతాంజలిపుటోఽబ్రవీత్, విప్రోఽహం
విప్రశార్దూలా విత్తపో రాజ్యపాలకః. 33. కోశ రాజ్యాశ్వమా
తంగరథపాదాదిసంయుతః, సమస్తభూతిసంపన్నో నిర్దయో దుష్ట
మానసః. 34. నాధీతం వేదశాస్త్రం చ న శ్రుతా హరిసత్కథా,
న చ తీర్థానుగమనం న దానం చాణుమాత్రకమ్. 35. న సత్కా
ర్య కృతం విప్రా మయా దుర్బుద్ధినా పురా, ఉపవిష్టోఽస్మ్యహం
నిత్యం ఉన్నతాసనవిష్టరే. 36. వేదాఢ్యాః పుణ్యపురుషాః
సదాచారా దయాళవః, సదాశ్రయరతాశ్శుద్ధాః మత్సమీపే
నిరంతరమ్. 37. నీచాసనేచోపవిష్టామత్ప్రసాదార్థ కాంక్షిణః,

యతఁడు వారిమాటలను విని సంతోషముతోఁ గూడి మేన గగుర్పాటొదవ వారికి సాష్టాంగముగ నమస్కరించి వారితో నిట్లనెను.

ఓ బ్రాహ్మణోత్తములారా! నేను బ్రాహ్మణుఁడను. నేను ద్రవ్యముఁ గాపాడుచు, రాజ్యమును సంరక్షించుచు రథగజతురగపదాతిబలంబుతోఁ గూడి సకలైశ్వర్యసంపన్నుఁడనై దయమాలి, చెడుతలంపు గలిగి యుంటిని. నేను వేదాధ్యయనము సేయనైతిని. హరికథ విన్నవాఁడను గాను. తీర్థయాత్రలం నెఱుఁగను. ఇంచుకేనియు దానముచేసి యెఱుఁగను. ఓ విప్రపుంగవులారా! మోసమునందే తలంపు గలవాఁడనై, యించుకంత యేని సత్కార్యముచేయ నైతిని. ఊరక యున్నతాసనంబుపైఁ గూర్చుండి కాలము పుచ్చితిని. వేదాధ్యయనపరులును, పుణ్యాత్ములును, సదాచారసంపన్నులును, దయగలవారును, సదాశ్రయమునం దాసక్తులును, నిష్కపటులును నైన బ్రాహ్మణోత్తములు నాకడ కేఁగుదెంచి, నాదయఁగోరి నీచాసనములందుఁ గూర్చుండువారు. నేను వారి కెదురుగాఁ గాళ్లు చాచుకొని కూర్చుండువాఁడను.

తేషామభిముఖో పాదౌ ప్రసార్యైవ సముత్సుకః. ౩౮. ప్రత్యు త్థానాభివాదౌ చ న తేభ్యశ్చ కృతౌ మయా, న దత్తం పుణ్య కాలేషు తేషాం దానమనుత్తమమ్. ౩౯. ఆచరేద్యది మే దానం దానం ద్రవ్యవివర్జితం, శ్రుతిశీలసమాపన్నాన్ స్విహాసన్నిందితాఽస్మి తాన్. ౪౦. దాస్యామీత్యనృతం వచ్మి న తేభ్యో దీయతే క్వచిత్, నిత్యం విప్రవరేభ్యశ్చ ద్రవ్యం తత్కార్యసిద్ధయే. ౪౧. గృహీత్వైవ తతః కార్యం విధేయాన తథా మయా, ఏవం దినాన్యతీతాని మయా దుర్బుద్ధినా పురా. ౪౨. తేన కర్మ విపాకేన సర్వకర్మవిభేదినా, తతః కాలే మృతస్సోఽహం నరకే భుక్తయాతనః. ౪౩. ద్విపంచాశత్సహస్రాణి జన్మాని శ్వానయోనిషు, జన్మాసీదథ కాకానాం అయుతం జన్మవై పునః. ౪౪. సహస్రాయుతం జన్మవిష్ఠాక్రిమిజనిస్తథా, కోటివారం భూరుహాత్వం స్థాణుత్వం చ తథాఽనఘ. ౪౫. ఇత్థం పాపగతస్యాపియుక్తిరాసీ

పెద్దలు వచ్చినప్పుడు వారినెదుర్కొని వారిని సత్కరించినవాఁడను గాను. సంక్రాంతి మొదలగుపుణ్యకాలములందుఁగూడ వారికి దానమునిచ్చినవాఁడఁ గాను. వారు నాకు ద్రవ్యములేనిదానము నేదియైనఁ జేసిరేని వేదము, ఆ చారము గలిగిన వారిని నేను పరిహసించువాఁడను. వారికి నేను దాన మిచ్చెద నందును. కాని యిచ్చినవాఁడను కాను. వారికేదియైన నావలనఁ గార్యము గావలసినచో, నేను ద్రవ్యము గైకొనియే వారిపనులు చక్కఁ బెట్టితిని. ఇట్లీలాగున దుర్బుద్ధితో దినంబులెల్లఁ గడపి యాకర్మవిపాకముచే మృతుండనై నరకమున బాధ లనుభవించి నూరావల లెక్కలేని జన్మలు కుక్కగను, అట్లే వేనవేలు జన్మములుఁ గాకిగను పుట్టి, పెక్కువేలు జన్మలు క్రిమికీటములుగ జన్మించి యావల వృక్షములుగను, మోడులుగను పుట్టితిని. ౪౫.

త్సుదుర్లభా, ముక్తేస్తు కారణం నాహం వేద్మి భూతదయా పరాః. ౪౬. దర్శనాద్భవతామద్య జాతిస్మరణకారణం, యుష్మాక మిత్థం కథితం పాపం మే పూర్వజన్మని. ౪౭. ఇత్యుక్త్వాఽఽసీత్తత స్తూష్ణీ ముద్భ్యాతపురుషో నృప, శ్రుత్వైవం మునయ స్తత్ర ప్రోచుస్సర్వే పృథక్పృథక్. ౪౮. సత్యం కార్తికమాసస్య ఫలం ప్రత్యక్షముక్తిదం, కాష్ఠపాషాణదార్వాదేస్ముక్తి రాయా త్సుదుర్లభా. ౪౯. తత్రాఽపి పౌర్ణమీ పుణ్యా సర్వ పాపప్రణాశినీ, సాధుసాధు తథా తస్యాం స్తంభదీపం సుఖ ప్రదమ్. ౫౦. పౌర్ణమ్యాం కార్తికే మాసి విష్ణోర్దేవాలయా గ్రతః, పరైర్నిర్మోజితాద్దీపాత్స్యాయం శంప్కుతరూపరి. ౫౧. స్థాణుర్వా కార్తికే మాసి విష్ణోర్దీపము పాహరయేత్, తేన త త్పాపహానిస్స్యాత్ విష్ణునా చ కృపాళునా. ౫౨. ఏవం వివద

ఇట్టి పాపముల నందినను నాకిప్పుడు కడు దుర్లభమైన ముక్తి కలిగినది. భూతదయ గల మోభూసురోత్తములారా! నాముక్తికిఁ గారణ మెఱుఁగను. తమదర్శనమువలన జాతిస్మరణము గలిగినది. నేను పూర్వజన్మములందుఁ జేసిన పాపముల నెఱింగించితిరని చెప్పి యాయుద్భ్యాతపురుషుఁ డూరకుండెను. మును లీ పలుకులు విని, వేర్వేఱుగ నరసితో నిట్లనిరి. ఓద్విజేంద్రా! కార్తిక మాసఫలము ప్రత్యక్ష ముక్తి నొసఁగును. కాష్ఠములకు, రాళ్లకు, కొయ్యలకు మోడులకుఁగూడ సులువుగా ముక్తిదొఱకును. అందుచు కార్తికపౌర్ణమి సర్వ పాపములఁ బోఁగొట్టునది. ఆ కార్తికపౌర్ణమినాఁడు స్తంభదీపము మోక్ష ప్రదము. ఆనాఁడు విష్ణుదేవాలయము మోౕల స్తంభదీపము ఎండుచెట్టుపైనొరు లచే నుంపఁబడినందున నామోడునకు ముక్తి కలిగినది. స్థాణువైనను కార్తిక మాసమున విష్ణుప్రీతికై స్తంభదీపమును మోయ వలయును. దానం జేసినయాళుం డగు విష్ణువువలన వాని పాపములెల్ల నశించును. నృపాలా! ఇట్లుమునులందఱు

మానానాం వచశ్శ్రుత్వా పునర్నృప, స తూవాచ పున
శ్చాయముద్భూతపురుషోఽనఘ. ॥౩. ముక్తిస్తు దుర్లభతరా
కేన మే జాయతేఽధికా, కేన వా కర్మబద్ధస్స్యాత్కేన వాపి
విముచ్యతే. ॥౪. కేన దేహాదీంద్రియాణి తాని తాని చ దేహి
నాం, జ్ఞానం కథం భవేత్పుంసాం దివ్యనిర్వాణసాధనమ్. ॥౫.
వదధ్వమేతత్సకలం మునయో జ్ఞానకోవిదాః, ఇత్యేవ
ముదితాస్తేన తేఽపి చాంగిరసం మునిమ్ ॥౬. ఆజ్ఞాపయా
మాసురతః సర్వజ్ఞస్స మునిస్తదా, మునిస్తానవలోక్యాథ
తమాహాంగిరసో మునిః. ॥౭.

ఇతి స్కాందపురాణే, కార్తికమాహాత్మ్యే,
షోడశోఽధ్యాయః.

మాటలాడుచుండ, వారిపలుకులు విని యాపురుషు డిట్లనియె. ఓ మునీంద్రులారా! కడుదుర్లభమైనముక్తి నా కేకారణమునఁ గలిగెను? దేహికి నేకతంబున కర్మబంధము కలుగును. ఏకారణమునం జేసి దేహి కర్మబంధమునుండి విడువబడును. ఏకారణముచే దేహులయొక్క యాయాయింద్రియములు గలుగును. దేహులకు మోక్షసాధనమైన జ్ఞాన మేవిధంబునఁ గలుగును. ఇది యెల్ల నా కెఱింగింపుఁడని యాయుద్భూతపురుషు డమ్మునీంద్రుల నడిగెను. ఆమునీంద్రు లంద ఱతనిప్రశ్నకు సమాధానము చెప్పుటకై యాంగీరస మహామునిని బురికొల్పిరి. సర్వజ్ఞుఁడగు నమ్మునీంద్రుఁడు వారి నందఱను గాంచి యాబ్రాహ్మణునిఁ జూచి యిట్లనెను.

ఇది శ్రీ స్కాందపురాణాంతర్గత కార్తికమాహాత్మ్యమందలి
పదునాఱవ యధ్యాయము.

సప్తదశోఽధ్యాయః.

ఆంగిరసః—కర్మబంధశ్చ ముక్తిశ్చ కార్యం కారణమేవ చ, స్థూలం సూక్ష్మం తథా ద్వంద్వసంబంధో దేహ ఉచ్యతే. ౧. వాక్యాత్ ప్రవృత్తమేతత్తే ప్రవక్ష్యామి మహామతే, పార్వత్యై కథితం విప్ర శ్వైలాద్రౌ శంకరేణ వై. ౨. తదహం తే ప్రబ్రవీమి సమాధానమనాశృణు, అత్ర బ్రూమః సమాధానం కోఽనో జీవస్త్వమేవ హి. ౩. స్వయం పృచ్ఛసి మాం కోఽహం బ్రహ్మైవాస్మి న సంశయః, ఉద్భూతపురుషః—వాదార్థమేవంజానామి నాద్యాపి భగవన్ స్ఫుటమ్. ౪.

పదునేడవ యధ్యాయము

ఆంగీరసుఁడు మునీంద్రులను నుద్భూతపురుషునిఁ గాంచి యిట్లనియె. కర్మబంధము, ముక్తి, కార్యకారణభావము (జడము, చిత్తు), స్థూలసూక్ష్మ స్వరూపము శీతము, ఉష్ణము, సుఖము, దుఃఖము మొదలగు ద్వంద్వముల సంబంధము దేహ మనఁబడును. మాటల ప్రస్తావమునవచ్చిన యీవిషయమును మహామతీ! నీకెఱిఁగించెద నాలకింపుము. ఈవిషయము తొల్లి కైలాసమున శంకరుఁడు పార్వతికి నెఱిఁగించెను. దానిని నీకెఱిఁగించెద. సావధానమన స్కుఁడవై వినుము. జీవుఁ డెవఁడు? నీవే కదా? నీవు 'నే నెవ్వండ' నని యడుగుచున్నావు. నేను బ్రహ్మము నే కాని వేఱుగాను. దీని కేసందియము లేదు అని యెఱుఁగవా? అంతట నుద్భూతపురుషుఁ డాంగీరసునితో నిట్లనెను. ఓమహాత్మా! వాదార్థమిట్లు పలికితిని గాని, నాకిప్పటికిని స్ఫుటముగా విష యము తెలియదు. "అహం బ్రహ్మ" అను వాక్యమున కర్థము నెట్లెఱుఁగఁ

అహం బ్రహ్మేతి వాక్యార్థం ప్రతిపద్యే కథం వద, హేతుః పదార్థబోధో హి వాక్యార్థావగతేరపి. ౫. అంతఃకరణ తద్వృత్తిసాక్షీ చైతన్యవిగ్రహః, ఆనందరూపస్సత్యస్సన్ కిన్నాత్మానం ప్రపద్యసే. ౬. సత్యానందస్వరూపం ధీసాక్షిణం జ్ఞానవిగ్రహం, చింతయాత్మతయా నిత్యం త్యక్త్వా దేహాదికాం ధియమ్. ౭. రూపాదిమాన్యతః పిండ స్తతో నాత్మా ఘటాదివత్, వియదాదిమహాభూతవికారిత్వాచ్చ కుంభవత్. ౮. ఏవమింద్రియదృశ్యాహం ఇంద్రియాణీతి నిశ్చిను, మనోబుద్ధి స్తథా ప్రాణో నాహమిత్యవధారయ. ౯. దేహేంద్రియాదయో భావాః హానిదాః క్షయభాగినః, యస్య సన్నిధి మాత్రేణ సోఽహమిత్యవధారయ. ౧౦. అనాపన్నవికార

గలను? నాకు వివరించి చెప్పుము. అని యడిగిన నాంగీరసుం డిట్లనియె. వాక్యార్థజ్ఞానమునకు పదార్థజ్ఞానము కారణము గదా అనఁగా పదపదమునకు నర్థము తెలిసినయెడల, వాక్యమున కంతకు నర్థము తెలియును. నీవంతఃకరణమునకును, దానివృత్తికిని సాక్షివై, చైతన్యస్వరూపుఁడవును, ఆనందరూపుఁడవయి నిత్యుఁడవై యుండియు నీవేల దన్నుఁదా నెఱుఁగకున్నావు. నీవు జడరూపమయిన దేహము నే ననెడిబుద్ధిని వదలి, సత్యానందస్వరూపుఁడయి బుద్ధిసాక్షివై జ్ఞానస్వరూపుఁ డయిన పరమాత్మను నే నని తలంపుము. శరీరము ఘటాదులవలె రూపాదులు గలది. కనుక నది పరమాత్మ కానేరదు. ఇట్లే యాకాశాదులవలె మార్పు నొందునది కావున శరీర మాత్మ కాదు. ఇట్లే యింద్రియాదులు నేను కానని నిశ్చయింపుము. అట్లే మనస్సు, బుద్ధి, ప్రాణవాయువు, ఇవియెల్ల నేను గా నని యెంచుము, దేహము, ఇంద్రియములు మొదలగు పదార్థములు హాని నొసఁగునవి. నాశము నొందునవి. కావున నివి యెల్ల స్వతంత్రముగాఁ బరమాత్మ కానేరవు. పరమాత్మ సన్నిధానముచేతను దేహాదులను నే నని భావింపుము.

స్స న్నయస్సాంతవ దేవ యః, బుద్ధ్యా దిశా లయే త్ప్రత్యక్ సోఽహమిత్యవధారయ. ౧౧. అజన్మాత్మవ దాభాతి యత్సాన్నిధ్యా జ్జడా దప్యపి, దేహేంద్రియమనఃప్రాణా స్సోఽహమి త్యవధారయ. ౧౨. స్వప్నజాగరితే సుప్తభావే భావో లయం తథా, యో వేత్త్యవిక్రియః సాక్షీ సోఽహమిత్యవధారయ. ౧౩. ఘటావభాసకో దీపో ఘటాదన్యో యథేష్యతే, దేహావభాసకో దేహీ తథాఽహం బోధవిగ్రహః. ౧౪. పుత్రమిత్రాదయో భావా యస్య తే చ ప్రియా ప్రియే, ద్రష్టా సర్వప్రియతమః సోఽహ మిత్యవధారయ, ౧౫. పరప్రేమాస్పదతయా అనుభూతమహం సదా భూయో

పుట్టుట, పెరుఁగుట, ఉండుట మొదలగు నాఱువిధము లగుమాఱుపాట్లు లేనివాఁడయి, యెవఁడు సూర్యునిరాతివలె నంతయుం గ్రహించుచున్నాఁడో, బుద్ధిని, దిక్కులను ప్రత్యగాత్మరూపుఁడై లయించునో ఆతఁడు నే నని యవధరింపుము. ఏవస్తువుసన్నిధానబలమున జడములగు దేహేంద్రియమనః ప్రాణములును జననము లేని యాత్మవలెఁ దోఁచునో, అట్టి పరమాత్మ నే నని నిశ్చయింపుము. జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్త్యవస్థలయందును పదార్థములు లయము నందినప్పుడు ఎవఁడు వికారరహితుఁడై (మార్పులనొందనివాఁడై) సాక్షిభూతుఁడై చూచుచుండునో, అతఁడు నేనని తలంపుము. ఘటమును ప్రకాశింపఁ జేయు దీపమెట్లు ఘటమునకంటె భిన్నముగాఁ దోఁచునో, అట్లె దేహమును ప్రకాశింపఁ జేయుదేహి దేహముకంటె వేఱయినజ్ఞానస్వరూపుఁడగు పరమాత్మ. అట్టి పరమాత్మ నే నని తలంపుము. పుత్రమిత్రాదివస్తువులు ప్రియాప్రియములును నెవనికి సమానములో అంతటికిని మిక్కిలి యిష్టుఁడై సర్వసాక్షియై యెవఁడు వెలుఁగునో, అతఁడే నే నని నిశ్చయింపుము. పరమప్రేమాస్పదము లగుటచేత నని పలుమాఱుచూచి వానిని నేనంతటి ననుభవించితినని

దృష్టాని నిత్యం తు సోఽహ మిత్యవధారయ. ౧౬. యస్సా
క్షిలక్షణో బోధ స్త్వంపదార్థస్స ఉచ్యతే, సాక్షిత్వ
మపి బోధత్వమవికారితయాఽఽత్మనః. ౧౭. దేహేంద్రియ
మనఃప్రాణాహంకృతిభ్యో విలక్షణః, ప్రోషితశ్చాపి షడ్భావ
వికార స్త్వంపదాదిభిః. ౧౮. త్వమర్థమేవం నిశ్చిత్య తదర్థం
చింతయేత్పునః, అతద్వ్యావృత్తిరూపేణ సాక్షాద్విధిముఖేన
చ. ౧౯. నిరస్తాశేషసంసారదోషస్థూలాదిలక్షణః, అదృశ్య
త్వాదిగుణకః పరాకృతతమోఽమలః. ౨౦. నిరస్తాతిశయానంద
స్సత్యప్రజ్ఞానలక్షణః, సత్తాస్వలక్షణః పూర్ణః పరమాత్మేతి
గీయతే. ౨౧. సర్వజ్ఞత్వం పరేశత్వం తథా సంపూర్ణశక్తితా,
వేదైస్సమర్థ్యతే యశ్చ సోఽహమిత్యవధారయ. ౨౨.

తలఁచునో, అతఁడే నేనని నిశ్చయింపుము. ఎవఁడు సాక్షిలక్షణుఁడు, బోధ
స్వరూపుఁడో అతఁడే త్వంపదార్థమైనవాఁ డనఁబడును. దేహము, ఇంద్రియ
ములు, మనస్సు, ప్రాణము, అహంకారము వీనికంటె విలక్షణుఁడు. త్వంపదా
దులచేతఁ గూడ షడ్భావవికారములు లేవు. ఇట్లు త్వంపదార్థమును నిశ్చ
యించి, తర్వాత తత్పదార్థమును విచారింపవలయును. తద్వ్యావృత్తము
గానిరూపముతోను (దానికంటె భిన్నముగాని రూపంబుతోను), ప్రత్యక్ష
శ్రుతిచేతను, సంసారదోషము, స్థూలము మున్నగు లక్షణములు లేనిదియు
అదృశ్యత్వము మున్నగు లక్షణములు గలదియు, అజ్ఞానమను నంధకారము
లేనిదియు, నిర్మలమును, తనకంటె మించిన యానందము లేనిది. సత్యజ్ఞాన
లక్షణమైనది, నిత్యమైనది, సర్వపరిపూర్ణమైనదియగు స్వరూపము పరమాత్మ
యనఁబడును. ౨౧.

సర్వజ్ఞత్వము, సర్వేశ్వరత్వము, సంపూర్ణశక్తిత్వము నెవనికి వేదము
లందుఁ బ్రతిపాదింపఁబడుచున్నవో, అతఁడు నేనని యవధరింపుము. ఏవస్తు

యజ్జ్ఞానాత్సర్వవిజ్ఞానం శ్రుతిషు ప్రతిపాదితం, మృదాద్యనేక దృష్టాంతైః తద్బ్రహ్మేత్యవధారయ. ౧౩. జీవాత్మనా ప్రవేశశ్చ నియంతృత్వం చ తాన్ ప్రతి, శ్రూయతే యస్య దేవేషు తద్బ్రహ్మేత్యవధారయ. ౧౪. కర్మణాం ఫలదాతృత్వం యస్యైవ శ్రూయతే శ్రుతౌ, జీవానాం హేతుకర్తృత్వం తద్బ్రహ్మేత్యవధారయ. ౧౫. తత్త్వంపదార్థౌ నిర్ణీతౌ వాక్యార్థశ్చింత్యతేఽధునా, తాదాత్మ్యమత్ర వాక్యార్థస్తయోరేవ పదార్థయోః. ౧౬. ప్రత్యగ్బోధో య ఆభాతి సోఽద్వయానందలక్షణః, అద్వయానందరూపశ్చ ప్రత్యగ్బోధైకలక్షణః. ౧౭. ఇత్థమన్యోన్యతాదాత్మ్య ప్రతిపత్తిర్య

వును గూర్చిన జ్ఞానముచే సర్వజ్ఞానము గలుగునని వేదములందు ప్రతిపాదింపఁబడినదో, మృదాదిదృష్టాంతములచే నేది తెలియఁదగునో అది పరబ్రహ్మమని యెఱుఁగుము. జీవస్వరూపమున దేనియొక్క ప్రవేశము అంతట నిర్ణయింపఁబడునో, అన్నింటికిని నియంత యని వేదములం దెవఁడు ప్రతిపాదింపఁబడుచున్నాఁడో, యతఁడే పరబ్రహ్మ యని నిర్ణయింపుము. ఎవఁడు కర్మఫలదాత యని వేదములు పలుకుచున్నవో, ఎవఁడు జీవుల కెల్లఁ గారణమని శ్రుతులు ఘోషింపుచున్నవో, అతఁడే బ్రహ్మ యని యెఱుఁగుము. ౧౫. తత్త్వంపదములయర్థము నిర్ణయింపఁబడినది. ఇఁక వాక్యార్థ మిప్పుడు విచారింపఁబడుచున్నది. సత్యములైన యాతత్త్వంపదార్థములయొక్క తాదాత్మ్యమే (అది యిది యొకటి యనుటయే) వాక్యార్థము. ౧౬. రెండవది లేనిదియై యానందలక్షణమైన యేపరమాత్మ ప్రత్యక్స్వరూపుఁడుగఁ బ్రకాశించునో, అద్వయచిత్స్వరూపుఁడై జీవబోధస్వరూపుఁడై యేపరమాత్మ వెలుఁగుచున్నాఁడో ఇట్లు జీవాత్మపరమాత్మలకు రెండింటికిని తాదాత్మ్యతి

దా భవేత్, అబ్రహ్మత్వం త్వమర్థస్య వ్యావర్తేత చ య ర్హైవ హి. ౨౮. తత్త్వమస్యాదివాక్యం చ తాదాత్మ్యప్రతి పాదనే, లక్ష్యౌ తత్త్వంపదార్థౌ వా ఉపాదానప్రవర్తనే. ౨౯. హిత్వా తే శబలే వాక్యే వాక్యార్థప్రతిబోధనే, సుఖార్థే తే వినాభూతే ప్రతీతి ర్లక్షణోచ్యతే. ౩౦. తత్త్వమస్యాదివాక్యేషు లక్షణా భాగలక్షణా, సోఽయమిత్యాదివాక్యస్య పదయోరివ నో పురా. ౩౧. అహం బ్రహ్మేతి వాక్యార్థబోధో యావద్దృఢీ భవేత్, శమాదిసహిత స్తావదభ్యసేచ్ఛ్రవణాదికమ్. ౩౨. శ్రుత్యాఽఽచార్యప్రసాదేన దృఢో బోధో యదా భవేత్, నిరస్తాశేషసంసారనిదానః పురుష స్తదా. ౩౩. కించిత్కాల మనారబ్ధం కర్మ విత్తస్య సంక్షయే, నిరస్తాతిశయానంద వైష్ణ

జ్ఞానము (అది యిది యభిన్నమను జ్ఞానము) ఎప్పుడు కలుగునో, యెప్పుడు త్వంపదార్థమునకు బ్రహ్మాభిన్నతను నివారించి, తాదాత్మ్యము నిర్ణయించు విషయమున తత్త్వమస్యాది వాక్యార్థము ఉపాదానకారణత్వప్రతిపాదన విషయమున తత్ త్వంపదార్థములు లక్ష్యములుగా నున్నవో అపుడు అభిన్న వాక్యములు వాక్యార్థబోధనమునం దవినాభూతములై ప్రతీతిలక్షణ చెప్పం బడుచున్నది.

తత్త్వమస్యాదివాక్యములందలిలక్షణ భాగలక్షణ యనంబడును. అతండు యితండను వాక్యమునందలి పదములను వలెనే మనకు అహం బ్రహ్మాస్మి యను వాక్యార్థ మెంతవఱకు దృఢమగునో అంతవఱకు శమదమాదిగుణసంపద గలిగి శ్రవణము మొదలగునవి చేయవలయును. ౩. అట్లు లాచార్యులకడ శ్రవణమువలన బోధ మెప్పుడు దృఢమగునో, అప్పుడు పురుషుండు సంసార కారణములం బాఱందోలినవాం డగును. విత్తనాశమునందుం గొంతకాల మనను భూతమైన కర్మ యితరానందముల నెల్ల మించినదై, పునరావృత్తిరహిత

నం పరమం పదమ్. ౩౪. పునరావృత్తిరహితం కైవల్యం ప్రతిపద్యతే, తస్మాదాత్మవివేకార్థమాదౌ కర్మ సమాచరేత్. ౩౫. వినా యచ్ఛ్రవణేనైవ కర్మ కర్తుం న రోచతే, పురుషా గురుం ప్రసాద్యైవ శ్రుత్వా తస్మాత్ప్రయత్నతః. ౩౬. తతో విచ్ఛిన్నవృత్తాంతః కృతే కర్మణ్యథావిధి, తత్కర్మఫలమత్యంతం తత్తుష్ట్యై విష్ణవేఽనఘ. ౩౭. కర్మణా సుకృతేనైవ ప్రాప్య జన్మాన్యనేకశః, తతో మోక్షమవాప్నోతి యోగయుక్తో విశేషతః. ౩౮. విముక్తకర్మబంధోఽభూర్నాత్ర కార్యా విచారణా, ఇత్థం యత్నేన సంపృష్టమబ్రవీదంగిరోమునిః. ౩౯. భూయోఽపి సముపాచేత్థం మహాసంతోషధీర్నృప.

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే, కార్తికమాహాత్మ్యే,
సప్తదశోఽధ్యాయః.

మైనయైక్యమును బొందును. కనుక ఆత్మజ్ఞానముకై సత్కర్మ యొనరింపవలయును. శ్రవణ మనునది లేక యెవఁడును కర్మ చేయఁ దలఁపఁడు. కావున పురుషుఁడు గురుశుశ్రూష చేసి, యతనివలన సంసార మనిత్య మని యెఱిఁగి యది యెల్ల నిషేధశ్రుతిచే విడనాడి, యథావిధిగ కర్మను నెరవేర్చిన తర్వాత, ఛిన్నసంశయుండై, యాపరబ్రహ్మతుష్టికై కర్మఫలంబులను సమర్పణ సేసి, యాసుకృతకర్మచేత ననేకజన్మము లెత్తి యోగయుక్తుఁడై మోక్షము నొందును. నీకుఁ గర్మ బంధ మెడలిపోయినది. నీవీవిషయమునఁ జింత మానుము. అని యాంగీరసుఁడా బ్రాహ్మణునకుఁ జెప్పెను. అంత నా బ్రాహ్మణుఁడు మహాసంతోషము నొందినవాఁడై వెండియు నతనితో నిట్లనియె.

ఇది శ్రీస్కాందపురాణాంతర్గతకార్తికమాహాత్మ్యమునందలి
పదునేడవ యధ్యాయము.

అష్టాదశోఽధ్యాయః.

ఉద్భూతపురుషః—మునే స్వనుగృహీతోఽస్మి త్వత్తోఽహం తు మహామతే, లబ్ధజ్ఞానోఽస్మి విప్రేంద్ర ప్రసాదాత్తవ దర్శనాత్. ౧. పితా భ్రాతా గురు స్త్వం హి శిష్యోఽహం తవ సువ్రత, మమాపి దుర్భగస్యాథ స్థాణుభూతస్య సాంప్రతమ్. ౨. క్వ చ దుష్కృతపాపోఽహం క్వ చేయం సద్గతిర్మమ, క్వ చాహం కార్తికః పుణ్యః క్వ చాహం దుష్కృతాలయః. ౩. క్వచ తేషాం దర్శనం చ క్వచాయం విష్ణుసన్నిధిః, సుకృతస్య ఫలం విప్ర సత్యం ప్రారబ్ధకర్మణః. ౪. పునర్బ్రూహి మహాభాగ ప్రీత్యా కృపా చేదస్తి తే మయి, కథం కర్మాణి మనుజైః క్రియంతే విధినా మునే. ౫. కథం తేషాం ఫలం తద్వత్కథం

పదునెనిమిదవ యధ్యాయము.

ఉద్భూతపురుషుఁడాంగీరసమునితో నిట్లనియె. ఓమునీంద్రా! నీచే ననుగ్రహింపఁబడితిని. నీయనుగ్రహమునం జేసియు, నీదర్శనంబునం జేసియు జ్ఞానము వడసితిని. నీవు నాకుఁ దండ్రివి. సోదరుఁడవు. నేను నీకు శిష్యుఁడను. దురదృష్టవంతుఁడనై మోడయి యుండిన నాకు మీయనుగ్రహముచేతఁ బాపవిముక్తి గలిగె. పాపాత్ముఁడ నైన నేనెడ? నాకీసద్గతి యెచట? పుణ్యప్రదమైన కార్తికమాస మెడ? పుణ్యాత్ముల దర్శనమెడ? శ్రీవిష్ణుసన్నిధాన మెడ? తొల్లిప్రారబ్ధమగు పుణ్యకర్మమున కిదిఫలము. నాయందు దయగలదేని, నాకు నీతి నుపదేశింపుము. మనుజు లెట్లు విధిచే కర్మల నాచరింతురు? ఆకర్మలకు ఫల మెట్లు? ఫలములఁ దెలియుట యెట్లు? కాల మన నేది? కర్మలన నేవి? దేనిఁ గూర్చి వీని నలవఱచుకొనవలయును? ఓమునీంద్రా! నేను తమవలన

తముపదేశనం, కః కాలః కాని కర్మాణి కిముద్దిశ్య సమభ్యసేత్. ౬. పునస్సమస్తస్సమాచక్ష్వ శ్రోతుమిచ్ఛామ్యహం శుభం, త్వద్వాగ్వజ్రాయుధోత్పాతాత్పాపశైలః పపాత హ. ౭. పునః కర్మాణి మాం బోద్ధుమర్హసి త్వం మహీపతే, అంగిరసః— సాధుసాధు త్వయా పృష్టం యన్మహాద్భుతమానవ. ౮. సర్వలోకహితార్థం తు యత్త్వయోక్తమిదం శుభం, శృణుష్వ సావధానేన యత్పృష్టం తద్బ్రవీమ్యహమ్. ౯. అనిత్యం దేహమాసాద్య విస్మృత్యాత్మానమక్షధీః, న ద్వంద్వమాత్మనః క్వాపి సర్వదేహస్య జాయతే. ౧౦. తస్మాత్సందేహభాజీ యః క్రమాత్కర్మప్రవర్తకః, తత్కర్మణా జ్ఞానసిద్ధిర్జ్ఞానాదాత్మప్రకాశనమ్. ౧౧. స్నానాదిసర్వకర్మాణి త్వయి విద్యోతితాని చ, భక్త్యా సమాచరేత్కర్మ దేహీ సమ్యగ్వి

హితంబు వినఁగోరెదను. వెండియు నాకు లెస్సగ నెఱింగింపుము. నీమాటలనెడి వజ్రాయుధము పాటున నాపాతకము లనెడిపర్వతము బ్రద్దలైనది. మఱల నాకుఁ గర్మలను గూర్చి యెఱింగింపుము అని యద్భుతపురుషుఁ డంగీరసుని నడిగెను. అంగీరసుఁ డిట్లనియె. ఓయాశ్చర్యమానవా! నీవు లెస్సగా నడిగితివి. నీవడిగినది సర్వలోకహితకరమైనది. నీ వడిగినది సెప్పెదను. సావధానుఁడవై వినుము. జీవుఁడు అనిత్యమైన దేహము నొంది తన్నుఁ దా మఱచి యింద్రియాశ గలవాఁడై యున్నాఁడు. శీతోష్ణాదిద్వంద్వములు సకలదేహములకే కాని యాత్మ కెన్నఁడును లేవు. కావున సందేహావస్థ నొందినవాఁ డెవఁడో అతఁడు క్రమమున సత్కర్మ లాచరింపఁ దొడఁగును. ౯-౧౦.

అట్టిసత్కర్మాచరణముచే జ్ఞానము సిద్ధించును. ఆ జ్ఞానమువలన నాత్మజ్ఞానము గలుగును. స్నానాది సర్వకర్మలును నీయందు భాసిల్లుచున్నవి. దేహి యగువాఁడు విధిచొప్పున లెస్సగఁ గర్మల నాచరింపవలయును.

ధానతః. ౧౨. వర్ణాశ్రమవిభాగాదీన్నాతిక్రామన్యథావిధి, తేషాం యత్కర్మవిహితం జ్ఞాత్వా పశ్చాత్సమాచరేత్. ౧౩. స్నానేన రహితం కర్మ హస్తిభుక్తకపిత్థవత్, ప్రాతస్స్నానం ద్విజాతీనాం శస్తం చ శ్రుతిచోదితమ్. ౧౪. ప్రాతస్స్నానేహ్యశక్తశ్చేత్పుణ్యం మాసత్రయోత్తమం, తులాసంస్థే దినకరే కార్తిక్యాం తు మహామతే. ౧౫. మకరస్థే రవౌ మాఘే వైశాఖే మేషగే రవౌ, మాసత్రయేషు పుణ్యేషు ప్రాతఃస్నానం దినేదినే. ౧౬. యః కుర్యాత్స హరేర్లోకం ప్రయాతి పరమాం గతిం, కాల స్తు ప్రాతరేవాస్య తథా మాసత్రయం శుభమ్. ౧౭. చాతుర్మాస్యాదిపుణ్యేషు కాలేషు విహితం చరేత్, సోమసూర్యోపరాగేషు తథైవాన్యదినేషు చ. ౧౮. కా

వారు వారు తమతమ వర్ణాశ్రమవిభాగము నున్నగువానిని మీఱక, యెవరెవరికి నేది విహితమో యట్టికర్మలను తెలిసికొని వానిని దప్పక యాచరింపవలయును. స్నానరహితమైన కర్మ యేనుఁగుమ్రింగిన వెలగపండువంటిది. దానిఫలి లేకపోవునది. కావున స్నానము తప్పక యాచరింపవలయును. ద్విజులకుఁ బ్రాతస్స్నానము శ్రేష్ఠమైనది. వేదవిహితమైనది. ప్రత్యహము ప్రాతస్స్నానమునందు మానవుఁ డశక్తుఁడేని, కనీసము మూఁడునెలలయినను చేయవలయును. అవి యేవన, కార్తికమాసమున సూర్యుఁడు, తులారాశియం దున్నప్పుడు, మాఘమాసమున సూర్యుఁడు మకరరాశియం దున్నప్పుడు వైశాఖమాసమున సూర్యుఁడు మేషరాశియం దున్నప్పుడును ఈమూఁడునెలలును ప్రాతస్స్నానము పుణ్యప్రదము. కావున నెవఁ డీమూఁడునెలలు ప్రతిదినము నను బ్రాతస్స్నానమును జేయునో, అతఁ డుత్తమగతియగు హరిలోకము నొందును. మూఁడునెలలందును బ్రాతఃకాలమే వీనికి స్నానమునకు నుత్తమకాలము. చాతుర్మాస్యాదులగుపుణ్యదినములందును, సూర్యచంద్రగ్రహణదినములందును.

లాంతరే విజానీయాత్ కాల్యే కర్మ ఫలప్రదం, స్నానం సంధ్యాజపౌ హోమ స్తథా సూర్యాభివాదనమ్. ౧౯. అవశ్య స్తత్ ద్విజాతీనాం యస్స్నానం న సమాచరేత్, స యాతి రౌరవం ఘోరం కర్మభ్రష్టోఽభిజాయతే. ౨౦. తస్మాత్కార్తిక మాసస్య యః కాలః పురుషార్థదః, న కార్తికసమో మాసః న కాలః కార్తికాత్సమః. ౨౧. న వేదసదృశం శాస్త్రం న తీర్థం గంగయా సమం, న కులేన సమం బ్రాహ్మ్యాత్ న సుఖం భార్యయా సమమ్. ౨౨. న ధర్మేణ సమం మిత్రం న జ్యోతిశ్చ క్షుషా సమం, న కార్తికసమో మాసో న దేవః కేశవాత్పరః, ౨౩. యః కుర్యాత్కార్తికే మాసి ధర్మాన్కర్మవిదుత్తమః, క్రతుకోటిఫలం ప్రాహుస్స విష్ణోరాలయే వసేత్. ౨౪.

తక్కుంగలపుణ్యదినములందును వేఁకువకాలములందుఁ జేసిన కర్మ పుణ్యప్రదము. తక్కినకాలములందుఁ బ్రాతఃకాలముననే స్నానము, సంధ్యావందనము, జపము, హోమము, సూర్యనమస్కారము ఇవి యెల్ల నావశ్యకములు. ద్విజాతులలో నెవఁడు ప్రాతస్స్నానము చేయఁడో, అతఁడు కర్మభ్రష్టుఁడై రౌరవమనునరక మును బొందును.

కావున కార్తికమాసమున నన్నికాలములును పుణ్యముల నొసంగునవి. కార్తికమాసముతో సమ మగు మాసమును, దానితో సమమగు కాలమును బ్రాహ్మణత్వముతో సమ మగు జాతియుం, వేదముతో సమమగు శాస్త్రము, గంగతో సమమగు తీర్థమును, భార్యతో సమమగు సుఖకరమైనదియుం, ధర్మ ముతో సమమగు చెలికాఁడును, కంటితో సమమగు వెలుఁగును, కార్తికముతో సమ మగు మాసమును, కేశవునితో సమ మగు దైవమును లేవు. కర్మ వేత్తలలో నుత్తముఁ డయిన యెవఁడు స్నానాదిపుణ్యకర్మలను కార్తికమాస మున నాచరించునో, వానికి నూఱుజన్మములు చేసినంతఫలము గలుగును.

ఉద్భూతపురుషః — చాతుర్మాస్యమితి ప్రోక్తం యత్త్వయా పూర్వకాశ్చ యే, కేన ప్రకాశితం పూర్వం కిముద్దిశ్య సమాచరేత్. ౨౩. కిం ఫలం కా గతిర్మేఽద్య తత్సర్వం వక్తుమర్హసి. ఆంగీరసః — బంధుర్భవాన్మనుష్యాణాం యత్పృష్టం తత్సుఖప్రదమ్. ౨౪. తత్సర్వం తేఽభిధాస్యామి సావధానమనాశ్శృణు, ఆషాఢే పూర్వపక్షస్య దశమ్యాం చ జనార్దనః. ౨౫. శేతే స సుప్తివ్యాజేన శ్రియా సాకం పయోనిధౌ, కార్తికే శుక్లపక్షే స్యాద్ద్వాదశీ హరిబోధినీ. ౨౬. చాతుర్మాస్యమితి ప్రోక్తం విష్ణుసుప్తిసుఖప్రదం, సత్యం ధ్యాయతి తన్మధ్యే స వై యాతి పరం విభోః. ౨౭. విష్ణుసుప్తి

ఆతఁడు విష్ణ్వాలయమున నుండును. ౨౨. అని యాంగీరసుఁడు పలుకఁగా, ఉద్భూతపురుషుఁడు మఱల నతనిని జూచి, "మునీంద్రా! చాతుర్మాస్య మని చెప్పితివి గదా, అవి కాక మఱికొన్ని మునుపుఁ జెప్పితివిగదా. ఆ చాతుర్మాస్యవ్రత మెవనిచేఁ బ్రకటింపఁబడినది? ఏదేవత నుద్దేశించి వ్రతము నాచరింపవలయును? ఆ వ్రతమున కేమి ఫలము? నాకిప్పుడు గతి యేమి? అది యెల్ల నాకెఱిఁగింపుము. అన విని యాంగీరసుఁ డనెను. ఓద్విజేంద్రా! నీవు మానవులకుఁ జుట్టమవు. నీవు దేని నడిగితివో యది యందఱకు సుఖప్రదము. అది యెల్ల నీ కెఱిఁగించెద సావధానచిత్తుఁడవై యాలకింపుము. ఆషాఢ శుక్లదశమినాఁడు జనార్దనుఁడు నిద్రావ్యాజముతో లక్ష్మీదేవితోడ క్షీరసముద్రమున శయనించుచున్నాఁడు. కార్తిక శుక్ల ద్వాదశినాఁడు విష్ణువు మఱల మేల్కాంచుచున్నాఁడు. కావున నాద్వాదశికి హరిబోధిని యని పేరు. చాతుర్మాస్యమును నాలుగు నెలలును విష్ణువునకును నిద్రాసుఖము నొసఁగునవి కావున నాచాతుర్మాస్యలయందు సత్యస్వరూపుఁడగు విష్ణువు నారాధించువారు పరమపదము నొందుదురు. విష్ణువునకు నిద్రాసుఖప్రదమగు ఆ నాలుగు నెలలయందును

ప్రదే యస్మిన్ పుణ్యే మాసచతుష్టయే, యద్యదాచరతే య స్తు తత్సర్వం సఫలం భవేత్. ౩౦. కారణం చాత్ర వక్ష్యామి పురా మే హరిణోదితం, పురా కృతయుగే పుణ్యే వైకుంఠే విష్ణుమందిరే. ౩౧. సేవ్యమానస్సురగణైః కిన్నరోరగఖేచరైః, వామాంకస్థితయా లక్ష్మ్యా సార్థం పంచముఖాసనే. ౩౨. ఉప విష్టస్సేవ్యమానస్స్వభృత్యైస్స్వగణైర్హరిః, ఇతి స్థితే హరౌ తత్ర నారదో భగవాన్ ఋషిః. ౩౩. ఆజగామ హరే ర్లోకం కోటిసూర్యప్రభాన్వితం, తత్ర సింహాసనాసీనం చతు ర్బాహుం సనాతనమ్. ౩౪. సాధు పద్మపలాశాక్షం నారద స్సర్వలోకనుత్, ననామ పాదయో స్తస్య జాతహర్షాన్వితో మునిః. ౩౫. హరిర్దేవఋషిం దృష్ట్వా నారదం సార్థనాసినం, విహసన్ వాక్యమాహేదం న్యజానన్నివ కేశవః. ౩౬. భగ

ఏయేపుణ్యకార్యమును మానవుఁ డాచరించునో, యది సార్థకమగును. దీనికిఁ గారణము చెప్పెదను వినుము. తొల్లి యిది నాకు హరిచేఁ జెప్పఁబడినది. తొల్లి కృతయుగంబున పవిత్రమైన వైకుంఠమును విష్ణుపురంబున విష్ణువు వేల్పుల మూకలును, కిన్నరపన్నగగంధర్వులును పరివేష్టింప లక్ష్మీదేవి యెడమతొడపైఁ గూర్చుండి యుండ, స్వభృత్యగణం బెల్లఁ దన్నుఁ గొల్చుచుండ, విష్ణుసన్నిధికి వచ్చుటకై భగవంతుఁడగు నారదమునీంద్రుఁడు కోటిసూర్యులమాడ్కిఁ దేజరిల్లుచు వైకుంఠమున కేతెంచెను. అచ్చట సింహాసనమునఁ గూర్చుండి యున్న తమ్మిరేకులంబోలు కన్నులు గల, చతుర్బాహుసమన్వితుఁ డయిన విష్ణునిఁ గాంచి, మునీంద్రుఁ డెక్కుడుసంతసముతోఁ గూడినవాఁడై యావెన్నుని పాదములకు మ్రొక్కెను. విష్ణువు సార్థముతో నున్న నారదమహర్షిని గాంచి, చిఱునగవు మోమునఁ దోప నేమియు నెఱుఁగనివానిచందమున నిట్లనెను. విప్రేంద్రా! నీవు సంచరించినచోటుల నన్నిటఁ గుశలమా? నారదా! ఋషుల

వాన్.—కుశలం తవ విప్రేంద్ర యత్ర యత్ర గమిష్యసి, ఋషీ
ణాం సర్వధర్మాణి కిం ను సాధూని నారద. ౩౭. సర్వోపద్రవ
హీనాని సహితాని మనీషిణాం, మానవాః సర్వధర్మేషు ని
యుక్తాస్తే పృథక్పృథక్. ౩౮. తత్సర్వం వద దేవర్షే సద
స్యస్మిన్మునీశ్వర, ఆంగిరసః—ఇత్థం హరేర్ముకుందస్య వచ
శ్శ్రుత్వా స నారదః. ౩౯. హరిమాహ ప్రసన్నాత్మా విహా
సన్ విశ్వమంగళమ్. నారదః—హరే దృష్టం మయా భూమౌ
హ్యై ర్వ్యముక్తః త్రయీపథః ౪౦. భగవన్ మునయో వాఽపి
కేచిన్మానవసంగతాః, సువిస్మృతోత్పాదితం కర్మ ముక్తాః స్యుః కేన
తే ప్రభో. ౪౧. అభక్ష్యభక్షణరతాః కేచిత్త్యక్తవ్రతాః పరే,
కేచిదాచారసంపన్నాః తథాఽహంకారవర్జితాః. ౪౨. కేచి
త్సన్మార్గనిరతాః కేచిన్నిందాపరాయణాః, తస్మాత్తాన్ పా

సకలధర్మములు లెస్సగా నున్నవా? జ్ఞానులకార్యము లెల్ల నుపద్రవములు లేక యున్నవా? మానవు లందఱు తమతమధర్మములందుఁ బూనికి గలిగియున్నారా? ఓదేవర్షీ! మునీశ్వరా! యీసదస్సునందు నాకెల్ల నెఱిఁగింపుము. అని యిట్లు ముకుందుఁ డడుగఁగా నారదుఁడు ,తేటమనస్సుగలవాఁడై మోమున చిఱుతనవ్వు మెఱయఁ బ్రపంచమున కెల్ల మేలొదవించుమహావిష్ణువుతో నిట్లనియె. ఓభగవంతుఁడా, వేదమార్గములఁ బరిత్యజించినవారిని గాంచితిని. మహాత్మా, కొందఱు మునులు మానవులతోఁ గలసి, తమ కేర్పడియుండు కర్మలను బాసియున్నారు. వారి కెట్లు మోక్షము గలుగును? కొందఱు అభక్ష్యభక్షణమునం దాసక్తులై, వ్రతములను బాసియున్నారు. కొందఱు సదాచారసంపన్నులై యహంకారములు మాని యున్నారు. కొందఱు సన్మార్గవర్తులు. కొందఱు పరనిందాసక్తులు. కావున వారికెల్లరను, ఋషుల నందఱను సంరక్షింపుము.

లయస్వ త్వం భగవన్నృషిమండలమ్. ౪౩. కురు శిక్షా
ముపాయేన దేవదేవ సుకర్మణా, శ్రుత్వా దేవఋషేర్వాక్యం
భగవాన్భక్తవత్సలః. ౪౪. పాలకస్సర్వలోకానా మేక ఏవ
జనార్దనః, హరిః ఖగేంద్రమారుహ్య సలక్ష్మీ భువమాగ
మత్. ౪౫. యత్ర సాహస్రసంఖ్యాకం మునీనాం మండలం
విభుః, వృద్ధబ్రాహ్మణరూపేణ సంచరన్ సర్వమేదినీమ్. ౪౬.
సర్వజంతుహృదిస్థోఽపి మాయానాటకవిగ్రహః, యత్రయత్ర
సుపుణ్యేషు క్షేత్రతీర్థగిరిష్వపి. ౪౭. విపినేష్వపి పుణ్యేషు ఆశ్ర
మేషు విశేషతః, దృష్ట్వా కేచిద్ద్విజవరా మానవా భక్తితత్పరాః.
౪౮. ఆతిథ్యం చక్రిరే కేచిత్కేచిత్తం జహసుః ప్రజాః, న
నమంతి తథా కేచిత్కేచిన్మానవశం గతాః. ౪౯. కేచిద్గర్వవశం
ప్రాప్తాః కామాంధాస్తత్ర కేచన, కేచిత్తత్తత్క్రియాలో

ఓ దేవదేవా! యేదో యుపాయముచే వీరికి మేలు గావింపుము. అని దేవర్షి యగు నారదుఁడు చెప్పిన పలుకులు విని, భక్తవత్సలుఁడును, లోకములకెల్ల ముఖ్యరక్షకుండును నైన భగవంతుఁడగు నారాయణుఁడు లక్ష్మీసమేతుఁడై గరుడవాహనారూఢుఁడై భూలోకంబున కేతెంచెను. అట్లవతరించి వేలకొలఁది ఋషులుండు ప్రదేశమునకు వృద్ధబ్రాహ్మణరూపముతో సంచరించుచు, సకలజంతువుల మనంబుల నున్నను, మాయానాటక శరీరధారియై పుణ్యస్థలములందును, పవిత్రములగు తీర్థములందును పర్వతములందును, పుణ్యప్రదములయిన యరణ్యములందును, ముఖ్యముగ దపంబు సేయు మును లుండు నాశ్రమంబులందును సంచరించె. అప్పుడు కొందఱు బ్రాహ్మణోత్తములు భక్తితో వృద్ధబ్రాహ్మణున కతిథిపూజలు సేసిరి. మఱికొంద ఱతనిని జూచి నవ్విరి. కొందఱు నమస్కారముగూడఁ జేయరైరి. మఱికొందఱు గౌరవముతో నుండిరి. కొందఱు గర్వవంతులయిరి. కొందఱు కామాంధులై కన్న

కాః కేచిన్నేకవ్రతాః పరే. ౧౦. కేచిత్తత్ర నిషిద్ధేషు దినేష్వన్నపరాయణాః, హరివాసరవిభ్రష్టాః తథాఽభోజ్యేష్వపి ప్రియాః. ౧౧. కేచిదాచారసంపన్నాః కేచిదాత్మని సాలసాః, తాన్ దృష్ట్వా భగవాన్ విష్ణుర్ద్విజరూపీ జనార్దనః. ౧౨. ఉపాయం చింతయన్నాగాత్స పునర్మునిమండలం, నైమిశం సుమహారణ్యం పుణ్యం మునివరప్రియమ్. ౧౩. హిత్వా ద్విజవరం రూపం పూర్వవత్ఖగవాహనః, కౌస్తుభాభరణశ్రీమచ్ఛంఖచక్రవిరాజితః. ౧౪. సాకం స్వభక్తనికరైస్సభార్యో జగదీశ్వరః, ఏవం జగన్మయం దృష్ట్వా జ్ఞానసిద్ధా దయాఽమలాః. ౧౫. స శిష్యాస్ససుతాః పుణ్యాస్సర్వే విస్మితమానసాః, విష్ణుం వైకుంఠనిలయం స్వాశ్రమేష్వాగతం హరిమ్. ౧౬. అతసీపుష్పసంకాశం విద్యుద్వర్ణపటావృతం, కోటిసూర్యప్రభాభాసం స్ఫుర

మిప్పు దెలియనైరి. కొందఱు తమతమ కార్యములు చూచుటయందే శ్రద్ధగలిగియుండిరి. కొందఱు నిత్యవ్రతులై యుండిరి. కొందఱు నిషిద్ధదివసంబులందును ఆహారమును భుజింప నాసక్తిగలిగియుండిరి. హరివాసరమన్నమాట మరచియుండిరి. మఱికొందఱు భుజింపరానిపదార్థములు తినమరగియుండిరి. కొందఱు సదాచార నిరతులైరి. కొందఱు మనసున మత్సాహము మాని సోమరిపోతులై యుండిరి. భగవంతుఁడగు జనార్దనుఁడు వృద్ధబ్రాహ్మణరూపముతో మానవులందఱను జూచి, వారికిఁ దరణోపాయమును యోజించుచు, వృద్ధబ్రాహ్మణరూపమువదలి యథాప్రకారముగా లక్ష్మీసమేతుఁడై గరుడవాహనారూఢుఁడయి, కౌస్తుభమణి యయ్యెదను శోభిల్ల శంఖచక్రములు హస్తంబులందు మెఱయ, భక్తులబృందములు దన్నుఁగొలువ ఋషిమండలమున కేతెంచెను ఇట్లు తమ యాశ్రమముల కేతెంచినవాఁడును, అగసిపూవులవంటి దేహచ్ఛాయతోఁ గూడి, మేన నిగనిగ మెఱయు పీతాంబరము దాల్చి, కోటిసూర్యప్రకాశ

న్మకరకుండలమ్. ౫౭. అనేకరత్నసంయుక్తకిరీటేన విరాజితం,
అనేకాదిత్యసంకాశమమేయమమరేశ్వరమ్. ౫౮. స్వాయం
ప్రసన్నమధ్యక్షమనాద్యం దృష్ట్వా మునీశ్వరాః, జ్ఞానసిద్ధా
దయస్సర్వే మునయస్సంశితవ్రతాః. ౫౯. హరేస్సమీప
మాజగ్ముస్సర్వే జాతసంబుద్ధయః, ప్రణామం చక్రురనఘాః
పాదయోః పరమాత్మనః. ౬౦. ఆగతాశ్చ సముద్భూతా స్తి
ష్ఠంత శ్చ పురో భువి, జ్ఞానసిద్ధాదయస్సర్వే మునయః ప్రాంజలి
స్థితాః. ౬౧. తుష్టువుస్తత్ర సంతుష్టాస్సర్వజ్ఞం జగదీశ్వరమ్.

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే, కార్తికమాహాత్మ్యే,
అష్టాదశోఽధ్యాయః.

మానుండై, చెవుల పచ్చలకుండలములు శోభిల్ల, నవరత్నమయకిరీటమును దాల్చి, పెక్కుసూర్యుల కాంతివాటికాంతితోఁగూడి యిట్టివాఁడని యెంచ నలవికాకున్నవాఁడును, నిర్మలుఁడును, హృదయేశ్వరుఁడును, పురాణపురుషుఁడునగు విష్ణువుం గాంచి, జ్ఞానసిద్ధుండు మున్నగు ఋషులెల్లరు శిష్యులతో, పుత్రమిత్రకళత్రాదులతోను గూడి తమ యాశ్రమంబుల కేతెంచిన యా మహావిష్ణుదర్శనముచే సంతుష్టమనస్కులై యా పరమాత్మ పాదపద్మములకు మ్రొక్కిరి. అటు జ్ఞానసిద్ధాదులు నమస్కరించి, చేతులు జోడించికొని నిలఁబడినవారలై, జగదీశ్వరుఁడును, సర్వజ్ఞుండునైన యాభగవంతుని స్తోత్రములు చేసిరి.

ఇది శ్రీస్కాందపురాణాంతర్గత కార్తికమాహాత్మ్యమందలి
పదునెనిమిదవ యధ్యాయము.

ఏకోనవింశోఽధ్యాయః.

జ్ఞానసిద్ధిః—విదురధికవిధిజ్ఞా వేదవేద్యం సుగుహ్యం నిగమహృదయవాసం నిశ్చలం నద్వితీయం, హిమకరరవిశర్వబ్రహ్మముఖ్యైర్సురేంద్రైః స్తుతచరణయుగం త్వాం నౌమి భూమాయ స్సురమ్యమ్. ౧. భవాన్న వాచాం విషయోఽసి నిత్యం భవార్చితాంఘ్రిర్భవభీతిహంతా, భవార్ణవస్థైస్సతతం భవాద్యైః స్తుతోఽభవదుద్భవకరభూతరూపైః. ౨. భూతాని భూతాని తథైవ సంతి భవ్యాని సర్వాణి చరాచరాణి, భవద్విభూతిః పరమా పరస్మాత్పరో భవానీపతిపూజితాంఘ్రిః. ౩. త్వమీశ్వరో

పందొమ్మిదవ యధ్యాయము.

జ్ఞానసిద్ధి విష్ణువు నిట్లని స్తుతింపఁ దొడఁగెను. విధివిశేషముల నెఱిఁగినవారలు నిన్ను వేదవేద్యునిగను, కడు రహస్యునిగను, వేదాంతమధ్యమున నుండువానినిగను, నిశ్చలునిఁగను, అద్వితీయునిగను నెఱిఁగియున్నారు. అట్టివాఁడవును, సూర్య చంద్ర శంకర బ్రహ్మాదులగు వేల్పులచేఁ గొల్వఁబడు పాదకమలములు గల రమణీయుఁడ వయిన నిన్నుఁ బలుమాఱు స్తుతించెదను. ౧. ఓమహాత్మా! నీవు వాచామగోచరుఁడవు. శంకరునిచేఁ బూజితములగు పాదములు గలవాఁడవు. సంసారభయమును తొలఁగించువాఁడవు. సంసారసాగరమున మునిఁగిన సర్వతాకారులయిన శంకరాదులచే నెల్లప్పుడుఁ గొనియాడఁబడినవాఁడవు. స్థావరజంగమము లగు సర్వభూతములును భూతములును, వర్తమానములును, భవిష్యత్తులును నై యున్నవి. అవి నిత్యములుగావు. నీమహిమమాత్రము ఉత్కృష్టమైనది. నీవు పరాత్పరుఁడవు. శంకరుఁడు నీపాదము లెప్పుడును బూజించుచుండును. చరాచరంబై విశ్వమునంతయు

యన్నిఖిలం విభాతి మాయామయం ప్రక్షణికల్పమీశ, చరా
చరం విశ్వమనేకబీజం భూతైర్మహద్భి స్సహ మాయయా చ,
౪. ఆదౌ తథాఽంతే చ భవాన్ సమగ్రం విశ్వావతస్థః భవ
సీహామధేశ్వ, అన్నస్య యజ్ఞస్య చ తన్మురారే చతుర్విధస్యాపి
విచిత్రరూప. ౫. సుష్వా త్వదీయం పరమం సుఖం తు సంజీవ్య
సచ్చిత్సుఖరూపమేతత్, ప్రతీయతే యద్వదిదం జగచ్చ సు
చంద్రికాయాం తు హారే పయోభిః. ౬. ఆనందవారాన్నిధి
రీశ్వర త్వం త్వమేవ తద్వచ్చితి సర్వతోఽపి, సర్వాకరం సర్వ
పురాణసారం త్వత్తస్సమస్తం త్వయి లీయతే చ. ౭. ఆత్మా జ
నానాం హృదయాంశుజన్యస్నాతో త్వమీశోఽఖిలలోకవం
ద్యః, ద్రష్టుం న శక్యో మనసాఽపి యద్వన్న దృశ్యసే మాం
సదృశాం త్వమత్ర. ౮. నమో నమస్తే శివ తే నమోఽస్తు

మహాభూతములతోను మాయతోనుగూడి మాయామయమును, మాలా రూపమగుసర్పతుల్యముగను, అనేకకారణములుగలదిగను గనుపట్టుచున్నది. నీ వొక్కడవుమాత్రము సర్వసమర్థుడవయి విరాజిల్లెదవు. ఓమురారీ! విచిత్ర రూపా! నాలుగువిధము లగు అన్నమునకును, యజ్ఞమునకును స్వరూపమైన వాడవు. నీవు ప్రపంచముయొక్క యాద్యంతములందు సర్వపరిపూర్ణుడవై యున్నాడవు. ఓయీశ్వరా! నీవానందసాగరుడవు. నీవెల్లప్పుడు చిత్స్వరూపుడవు. సర్వమునకు స్థానమైనదియు, సర్వపురాణసారమునునైన సకలప్రపంచమును నీనుండిపుట్టి నీయందే లీనమగుచది. నీవు సకలజనుల హృదయమునందలి కిరణములకు గారణమయిన యాత్మస్వరూపుడవు. నీవఖిలలోకములచే గొని యాడబడు నీశుడవు. మనస్సుచునైతము చూడనలవికానివాడవు. జ్ఞాన నేత్రులకు దక్క మాంసనేత్రులకు నీవగపడువాడవు కావు. ఓయీశ్వరా!

నారాయణ త్వం కురు మాం కృతార్థం, త్వద్దర్శనం మహా విఫలం క్షమాస్తు నమో మురారే పురుషాయ తుభ్యమ్. ౯. త్వం మాం సదా పాహి సురేశ్వర త్వం నమః పరేశాఖిలలోక వంద్య, ఏవం కృతేఽహం చ కృతః కృతార్థోన తేఽపి కించిత్పరియాతి నాశమ్. ౧౦. కృపానిధానం తు భవాన్ వదాన్యశ్శోచ్యస్తథాఽహం చ భవార్ణవస్థః, సంశుద్ధ పాహీశ్వర లోక వంద్య సంసారసింధౌ పతితం మురారే. ౧౧. నమస్త్రైలోక్య నాథాయ నమస్త్రైలోక్యవాసినే, అనంతాయాదిబీజాయ విష్ణవే వేధసే నమః. ౧౨. హంసాయ హంసపతయే నమః పూర్ణసదాత్మనే, గుణాతిగాయ గురవే నమస్తే కరుణానిధే. ౧౩. నిత్యానందసుధాబ్ధివాసిహరయే స్వర్గాపవర్గాప్తయే నానాభేద

నీకు పలునమస్కారములు. ఓనారాయణా! నన్నుఁ గృతార్థునిఁ జేయుము. ఓ మురారీ! నీకు మ్రొక్కులర్పించెద. నీదర్శనము నావిషయమున వ్యర్థగాకుండును గాక. ఓపరేశా! సకలజనములచేఁ బొగడఁదగినవాఁడా! సురేశ్వరా! ఈశ్వరా! నమస్కారము. నీవు సదా నన్ను గాపాడుము. ఇట్లు చేసితివేని నన్నును గృతార్థునిఁ జేసిన ట్లగుదువు. నీకు దీనివలన నేకొఱంతయుండరాదు. నీవు దయానిధివి, దాతవు. నేను దీనుఁడను. సంసారసముద్రమున మునిఁగియున్నాఁడను. నిర్మలుఁడా! ఈశ్వరా! లోకముచే నమస్కరింపఁదగినవాఁడా! మురారీ, సంసార సముద్రమున మునిఁగిన నన్నుద్ధరింపుము. త్రైలోక్యనాథునకు నమస్కారము. త్రైలోక్యవాసివైన నీకు నమస్కారము. అనంతుఁడవు, ఆదికారణుండవు, సర్వవ్యాపివి, సృష్టికర్తవునగు నీకు నమస్కారము. దయానిధీ! హంసుఁడవు, హంసపతివి, పూర్ణసత్స్వరూపుఁడవు, గుణాతీతుఁడవు, గురుఁడవునైన నీకు నమస్కారము. నిత్యానందసముద్రమున నున్నవాఁడవు, స్వర్గాపవర్గ ప్రాప్తికార

వివర్జితాయ సుతరాం తేజస్స్వరూపాయ చ, సాధువ్యూహిగహ్వా త్సరోరుహాదశేష్వంతస్థితాయాత్మనే గోవిందాయ సురేశ్వరాయ హరయే కృష్ణాయ తుభ్యం నమః. ౧౪. విశ్వోత్పత్తి విపత్తిగుప్తిపతయే వైకుంఠవాసాయ తే వ్యాసాద్యైఃకృతపాదపద్మవిబుధైః నానప్రవాక్యంథవైః, స్తుత్వా తే పదభక్తినావమధికం త్వారుహ్య జన్మార్ణవం తీర్త్వా త్వాం సముపాపు రార్తిహారిణం తేజోమయం తే హరే. ౧౫. నానాబోధసుతర్కవాక్యవిచయై ర్నానాపురాణాగమై ర్నానాశాస్త్రవిచారనీతిసహితైర్న త్వాంవిదుర్మానవాః, త్వద్భక్త్యా చ నిరంజనద్యుతిబలాత్త్వత్పాదపద్మం హరే పశ్యంత్యాత్మవిశేషమేవ సతతం త్వద్భక్తితశ్చోత్తమమ్. ౧౬. హస్తీంద్రధ్రువపాలకాయ

ఖుండవు. సకలవిధభేదములు లేనివాఁడవు. తేజస్స్వరూపుఁడవు, సజ్జనుల హృత్సరోజదళములందు లోపల వసించునాత్మస్వరూపుఁడవు, సురేశ్వరుఁడవు, హరివి, కృష్ణుఁడవునైన నీకు నమస్కారము. ౧౪. ప్రపంచసృష్టిస్థితిలయంబులకుఁ గారణుఁడవు, వైకుంఠవాసుఁడవు. నీపాదపద్మములకుమ్రొక్కుచు వినయముచేఁ దలలించుక ముందుకు వాల్చిన వ్యాసాదులు నిన్ను స్తుతించి నీపదపద్మములందలిభక్తి యనెడి నావనెక్కి, పుట్టుక యను సముద్రమును దాఁటి ఆర్తిఁ బోకార్చు తేజోమయుఁడవగు నిన్నుఁ బొందిరి. మానవులు పెక్కుతెఱఁగులబోధనలు చేసికొని, ప్రత్యక్షానుమానాది తర్కశాస్త్రవాక్యములచే నూహించియు, నానావిధపురాణములు ఆగమములు పఠించియు, పెక్కుశాస్త్రములు విచారణచేసియు నిన్నుఁదెలియరైరి. హరీ! నీయందలిభక్తి వశంబునఁ గలిగిన జ్ఞానమువలన, నీపాదపద్మములఁ జేరి, నీయందలి భక్తిచేతనే యుత్తముఁడవగు నిన్నుఁ జూతురు. గజేంద్రుని, ధ్రువుని సంరక్షించినవాఁ

విభవే ప్రహ్లాదసంరక్షిణే మార్కండేయవిభీషణోద్ధవపరిత్రాత్రే యశస్సంపదే, త్వన్నామగ్రహణేన పాతకచయం తూర్ణం చ నశ్యత్యహో దృష్ట్వా యస్సకృదేవ త్వత్పదయుగం ప్రాప్నోతి తుభ్యన్నమః. ౧౭. కేశవాయ నమస్తేఽస్తు నమో నారాయణాయ చ, గోవిందాయ నమస్తేఽస్తు విష్ణవే జిష్ణవే నమః. ౧౮. మధుసూదనాయ దేవాయ మహేశాయ మహామతే, త్రివిక్రమాయ నిత్యాయ వామనాయ నమోఽస్తు తే. ౧౯. శ్రీధరాయ నమస్తేఽస్తు హృషీకేశాయ తే నమః, నమస్తే పద్మనాభాయ నమో దామోదరాయ చ. ౨౦. సంకర్షణ నమస్తుభ్యం పాహ్యస్మాన్కరుణానిధే. ఆంగీరసః.—స్తువంత మిత్థం భగవాన్ జ్ఞానసిద్ధిమువాచ హ. ౨౧. ఈషత్ స్మితాబ్జ వదనో విష్ణుర్వైకుంఠవల్లభః, శ్రీభగవాన్—తుష్టోఽహం జ్ఞానసిద్ధేఽద్య పరం వరయ సువ్రత. ౨౨. త్వయా కృతేన

డవు. ప్రహ్లాదుని గాపాడువాఁడవు. మార్కండేయుని, విభీషణుని, ఉద్ధవుని పోషించినవాఁడవు, కీర్తిసంపదచే విరాజిల్లువాఁడవునైన నీకు నమస్కరించెదను. ఏమానవుఁడు నిన్నొకపర్యాయమేని స్మరించినమాత్రమున సకల పాపంబులు నశించునో నీ పాదపద్మములను బొందునో, అట్టి నీకు నమస్కారము. కేశవా! నీకునమస్కారము. నారాయణా! నీకునమస్కారము. ఓవిష్ణూ! నీకు నమస్కారము. ఓజిష్ణూ! నీకు నమస్కారము. మధుసూదనా! దేవా! మహేశా! మహామతీ! త్రివిక్రమా! నిత్యా! వామన! నీకు నమస్కారము. శ్రీధరా! నీకు నమస్కారము. హృషీకేశా! నమస్కారము. పద్మనాభా! నమస్కారము దామోదరా! నమస్కారము. సంకర్షణా! నమస్కారము. ఓకరుణానిధీ! నన్నుఁ గాపాడుము. ౨౦౪. ఇట్లు జ్ఞానసిద్ధినుతింప, వైకుంఠనాయకుఁడగు విష్ణువు చిఱునగవు మోమునఁ గదుర నాజ్ఞానసిద్ధితో నిట్లనెను. ఓజ్ఞాన

స్తోత్రేణ ప్రసన్నం చ మనో మమ. ఋషిః—త్వత్పదం దేహి
గోవింద కృపా చేదస్తి తే మయి. ౨౩. న కాంక్షయేఽహ
మధికమితోఽన్యం వరముత్తమం, శ్రీభగవాన్—తథా
భవిష్యతి మునే శృణు వాక్యం సుఖప్రదమ్. ౨౪. లోకే
కేచిద్దురాచారమాశ్రయంత్యస్తబుద్ధయః, కల్పయేఽహం
వ్రతం తేషాం శ్రుత్యుక్తమఘహారకమ్. ౨౫. శృణ్వంత్వత్ర
స్థితాస్సర్వే వాక్యం మే భూతశంకరం, అహమాషాఢమాసస్య
దశమ్యాం శుక్లపక్షకే. ౨౬. నిద్రాం కరోమి విప్రేంద్ర
లక్ష్మ్యా సహ పయోనిధౌ, ఉద్బుధ్యేఽహం తథోర్జే శుక్ల
ద్వాదశీ వాసరే. ౨౭. మమ సుప్తిప్రదే పుణ్యే భూమ్యాం
మాసి చతుష్టయే, యస్తు వ్రతవిధానైశ్చ యశ్చ భక్త్యా మా
ముపాసతే. ౨౮. తేషాం పాపం నశ్యంతి సన్నిధిర్మే భవే

సిద్ధీ! నీవొనర్చిన స్తోత్రముచే నేను సంతసించితిని. వరము వేడుము. ఋషి గో
విందా! అని చెప్పఁగా జ్ఞానసిద్ధి మునీంద్రుడు, నాయందు నీకృప గలదేని, నాకు నీ
పదము నొసంగుము. ఇంతకంటె నాకుఁ గావలసినది వేఱొకటి లేదు. అని
యడుగఁగా భగవంతుఁ డట్లే యగుఁగాక, సౌఖ్యప్రదమైన నొక వాక్యము.
మీకు మోదము నొసఁగు మఱొకటి చెప్పెద వినుము. లోకమునఁ గొందఱు బుద్ధి
హీనులై దురాచారుల నాశ్రయింతురు. వారి నిమిత్తము పాపహారక
మగు వేదోక్తమగు వ్రతము నొకదానిని నియమించెదను. ఇచ్చటి వార లెల్లరు
సకలలోకక్షేమంకరమైన నా మాట వినుండు. నేను లక్ష్మీసమేతముగా
నాషాఢశుక్లదశమినాఁడు క్షీరాబ్ధియందు శయనించెదను. మఱలఁ గార్తిక
శుద్ధద్వాదశినాఁడు మేల్కాంచెదను. నేను యోగనిద్రయందు నిద్రించు
నెలలు నాలుగు. సన్నుతులైనను వ్రతములచేతను, దానములచేతను
బూజించెనేని, వారికి సకలపాపములు తొలఁగిపోయి, నాసాన్నిధ్యము

చ్చిరం, న కుర్యాద్యది యో లోకే వ్రతం మాసచతుష్టయమ్. ౨౯. మత్సుప్తికారణే పుణ్యే స యాతి నిరయాలయం, కుర్వంతు మునయస్సర్వే లోకే మద్భక్తిమాశ్రితాః. ౩౦. మదాజ్ఞయా మునిశ్రేష్ఠాః వ్రతమిష్టార్థదాయకం, న కరోతి యదా మూఢశ్చాతుర్మాస్యవ్రతం శుభమ్. ౩౧. బ్రహ్మఘ్నగతిమాప్నోతి కిమన్యైర్బహుభాషణైః, నిద్రాలస్యజడాద్యైశ్చ దుష్టజన్మజరాదిభిః. ౩౨. లాభాలాభైస్తథాఽన్యైశ్చ నచాస్తి మమ త్రైర్భయం, యే మద్భక్తిపరా లోకే యే వై సద్ధర్మవర్జితాః. ౩౩. తేషాం భక్తిపరీక్షార్థం సుప్తివ్యాజముపాశ్రయే, విహితాం యే మమాజ్ఞాం చ యే కుర్వంతి మమ ప్రియమ్. ౩౪. తేషాం పాపాని నశ్యంతి మనోవాక్కాయజాని చ, స్తోత్రం యః పఠతే పుణ్యమిదం సంధ్యాత్రయే నరః. ౩౫. మద్భక్తిరచలా చాస్తు స వైకుంఠే చిరం వసేత్, ఇత్యుక్త్వా

గలుగును. నాసుప్తికారణమైయున్న యీ నాలుగునెలలును నేవ్రతమును మానవుఁ డాచరింపఁడేని, అతఁడు నరకము నొందును. ఓమునీంద్రులారా! మీరెల్లరు నాయందు భక్తినుంచి, నాయానతిప్రకార మిష్టప్రాప్తిగలిగించెడి వ్రతమును జేయుఁడు. పెక్కుమాటలేల? నాయాజ్ఞప్రకారము మానవుఁడు చాతుర్మాస్య వ్రతము నాచరింపఁడేని, బ్రహ్మహత్యచేసినంతపాపము నొందును. నిద్ర, సోమరితనము మొద్దుతనము, పుట్టుట, గిట్టుట, వగ మున్నగువాని వలనను లాభాలాభములవలనఁ దక్కుంగలవానివలనను నాభక్తులకు భయము లేదు. నాయెడ భక్తిపరు లెవ్వరో, నాయెడభక్తిహీను లెవ్వరో, వారి భక్తిని బరీక్షించునిమిత్తము నిద్రపోవునట్లు నటించెదను. నేను విధించిన యాజ్ఞ నెవ్వరు నెఱవేర్తురో, నాకుఁ బ్రియం బెవరు చేతురో వారిమనో వాక్కాయజన్యములైన పాపములు నశింపఁగలవు. నీవొనర్చినస్తోత్ర మెవఁడు మూఁడుసంధ్యాకాలములందుఁ బఠించునో, వానికి నాయెడ దృఢభక్తి గలు

భగవాన్ కృష్ణః సలక్ష్మ్యా క్షీరసాగరమ్. ౩౬. ఆషాఢస్య
దశమ్యాం తు శుక్లాయాం ప్రయయౌ హరిః, శేతే సుధా
నిధౌ విష్ణుః ఫణితల్పే సుఖప్రదే. ౩౭. విష్ణువాక్యమిదం పుణ్యం
కథితం తే మహామతే, సర్వవ్రతోత్తమం పుణ్యం చాతుర్మాస్యం
ఫలప్రదమ్. ౩౮. పాపీయాంసో దురాత్మానః సాధవో వా హరి
ప్రియాః, వ్రతం సమాచరేత్సమ్యక్ప్రాప్తే మాసచతుష్టయే.
౩౯. బ్రాహ్మణాః క్షత్రియా వైశ్యాశ్శూద్రాశ్చాపి తథా
ఽపరే, పతయః స్త్రీజనాస్సర్వే వ్రతస్థా విష్ణుతుష్టయే. ౪౦.
అభర్త్రా వా సభర్త్రా వా తథా కాషాయధారకాః, ఆవశ్యక
మిదం భద్రం వ్రతం సమ్యక్సమాచరేత్. ౪౧. నాచరేద్యది
మూఢో మోహాత్తదా దేవవ్రతం శుభం, బ్రహ్మఘ్నగతి
మాప్నోతి శుచిత్వం నైవ విద్యతే. ౪౨. మనోవాక్కాయ

గుచు గాక. వాఁడు వైకుంఠమునఁ జిరకాలము వసించును. అని పలికి భగవంతుఁడగువిష్ణువు లక్ష్మీసమేతుఁడై యాషాఢశుక్లదశమినాఁడు ప్రయాణమై క్షీరసముద్రమధ్యమున సుఖప్రదమైన శేషశయనమునఁ బవ్వళించెను. ఓమహామతీ! యీవిష్ణువాక్యమును నీకుఁ జెప్పితిని. ఈచాతుర్మాస్యవ్రతంబు సకలవ్రతములలో నుత్తమము, పావనమైనది. ఫలప్రదమైనది. మహాపాపిష్ఠులగుదురాత్ములుగాని విష్ణుప్రియులగు సాధువులు గాని చాతుర్మాస్యము రాఁగానే చాతుర్మాస్య వ్రతమునాచరింపవలయును. బ్రాహ్మణులు, క్షత్రియులు, వైశ్యులు, శూద్రులు తక్కుంగలవారలు గాని, భర్తగలవారలుగాని, భర్తలేనివారలుగాని, స్త్రీలుగాని, పురుషులుగాని, సన్యాసులు గాని విష్ణుప్రీతికై యీవ్రతంబు నావశ్యకముగాఁ జేయవలయును. ఎవఁడేని మోహముచే నీపవిత్రమైన చాతుర్మాస్య వ్రతంబు నాచరింపఁడేని, బ్రహ్మహత్యచేసినంత పాపంబును బొందుటే కాక యపరిశుద్ధుఁ డగును. ఎవఁడు మనోవాక్కాయములచేఁ బరి

శుద్ధేన సపర్యాం విష్ణవేఽన్వహం, యః కరోతి స ధన్యోఽభూ త్సుప్తే దేవే జనార్దనే. ౪౩. యో న కుర్యాద్వ్రతం పుణ్యం విష్ణోః సుప్తిసుఖప్రదం, సురాఽగతిమాప్నోతి కోటిజన్మస్వ సంశయః. ౪౪. చాతుర్మాస్యవ్రతం పుణ్యం తుష్టయే పరమాత్మనః, న కుర్యాద్యది వా మోహాత్స గోఘ్నస్య గతిం లభేత్. ౪౫. వ్రతం సమాచరే న్నిత్యం యేనకేనాపి మానవః, సోఽపి క్రతుశతం పుణ్యం ప్రాప్య పశ్చాద్ధరిం వ్రజేత్. ౪౬. ఇత్యాకర్ణ్య హరేర్వాక్యం చాతుర్మాస్యవ్రతం శుభం, జ్ఞానసిద్ధాదయస్సర్వే కృత్వా విష్ణుపదం యయుః. ౪౭.

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే, కార్తికమాహాత్మ్యే, ఏకోనవింశోఽధ్యాయః.

శుద్ధులై ప్రతిదినము విష్ణువునకుఁ బ్రీతికరమైన చాతుర్మాస్యవ్రతంబు చేయునో, అతఁడు పుణ్యాత్ముఁ డగును. విష్ణువునకు సుఖనిద్రాప్రదమగు నీ వ్రతంబు నాచరింపనివాఁడు కోటిజన్మలదనుక సురాపానముచేసినవాని పాపము నొందును. మోహముచేనైనను పరమాత్మప్రీతికై పవిత్రమైన చాతుర్మాస్యవ్రతంబు సేయనివాఁడు గోహత్యచేసినపాపంబు నొందును. ఏమానవుఁడు పవిత్రమైన చాతుర్మాస్యవ్రతంబు సేయునో, అతఁడు నూఱు జన్మములలోనర్చినంతపుణ్యము నొందును. తర్వాత నిత్యమైన విష్ణులోకంబు నొందును. ఈమాటలు విని, జ్ఞానసిద్ధాదులెల్లరు చాతుర్మాస్యవ్రతంబు సేసి పుణ్యలోకంబుల నొందిరి.

ఇది శ్రీస్కాందపురాణాంతర్గతమగు కార్తికమాహాత్మ్యమునందుఁ బందొమ్మిదవ యధ్యాయము.

వింశోఽధ్యాయః.

రాజోవాచ.—పునః కార్తికమాహాత్మ్యం వదస్వ ముని పుంగవ, సర్వపాపప్రశమనం సర్వసౌభాగ్యకారణమ్. ౧.
వసిష్ఠః—శృణు రాజన్ ప్రవక్ష్యామి మాహాత్మ్యం కార్తికస్య చ, అగస్త్యస్యాత్రిణా ప్రోక్తం సంవాదం పరమాద్భుతమ్. ౨. అత్రిః—కార్తికస్య చ మాహాత్మ్యం శృణుష్వ మునిపుంగవ, లోకత్రయోపకారాయ వక్ష్యామి హరిసత్కథామ్. ౩. అగస్త్యః—ధర్మం ధర్మభృతాం శ్రేష్ఠ వాసుదేవాంశసంభవ, సద్ధర్మశ్రవణే కాలః కార్తికః కీర్తిత స్సకృత్. ౪. బ్రూహి తం విస్తరాద్విప్ర శ్రోతుకామాయ సాంప్రతం, సాధుసాధు మహా

ఇరువదియవ యధ్యాయము.

జనకమహారాజు వసిష్ఠమునీంద్రునిఁ గాంచి "మునీంద్రా! సకలపాపంబులఁ బోఁగొట్టునది, సకలసంపదల నొసఁగునదియగు కార్తికమాహాత్మ్యమును జెప్పుము" అని యడుగఁగా నమ్మునీంద్రుఁ డతనితో నిట్లనియె.—ఓనృపాలా! కార్తికమాసమహిమంబును, అగస్త్యమునీంద్రునకత్రిమునీంద్రునికి నడచిన సంవాదమును వినుము. ఒక్కనాఁడత్రిమునిం జూచి యగస్త్యమునీంద్రుఁడు కార్తికమాహాత్మ్యమును జెప్పవేయని యడుగ, నతఁడు మునీంద్రా! లోకత్రయోపకారమునకై హరిసత్కథను దెలిపెద నాలకింపుమని యగస్త్యమునీంద్రుఁడిట్లనియె. ధర్మవేత్తలలో శ్రేష్ఠా! వాసుదేవాంశసంభూతుఁడా! సద్ధర్మశ్రవణమునందు కార్తికమాసము తగినసమయమని చెప్పఁబడినది. ఆకార్తిక మహిమంబు వినఁగోరుచున్న నాకు వినిపింపవే యని యడుగఁగా నత్రిమునీంద్రుఁ

పుణ్యః ప్రశ్నోఽయం పాపనాశనః. ౫. త్వయా సముపభూ
తాత్సాధు వాసుదేవకథాశ్రయం, తదహం తేఽభిధాస్యామి
శృణు త్వం కుంభసంభవ. ౬. న కార్తికసమో మాసో న
శాస్త్రం నిగమాత్పరం, నారోగ్యసమముత్థానం న దేవః కేశ
వాత్పరః. ౭. స్నానం చ దీపదానం చ పూజనం చ మధుద్విషః,
కార్తికవ్రతవర్త్మనా నరః ప్రాప్నోతి కాంక్షితమ్. ౮. విష్ణుభక్తే
ర్వివేకార్థా మహాకీర్తిఫలం కలౌ, ఆపుస్లక్ష్మీం చ విజ్ఞానం సర్వ
త్ర విజయప్రదమ్. ౯. అత్రాప్యుదాహరంతీమమితిహాసం
పురాతనం, పురా త్రేతాయుగే రాజా సూర్యవంశసముద్భవః.
౧౦. అయోధ్యాధిపతిశ్శ్రీమాన్ పురంజయ ఇతి శ్రుతః, స
శశాస కియత్కాలం ధర్మమంచమనుశ్రయః. ౧౧. ఐశ్వర్య
వానయం నష్టమతిర్దుష్టపరాక్రమః, సర్వశస్త్రభృతాం శ్రేష్ఠ
స్సత్యశౌచవివర్జితః. ౧౨. దేవబ్రాహ్మణభూహర్తా ద్వేష్యో

డిట్లనియె. ఓయగస్త్యమునీంద్రా! నీవు మంచిప్రశ్న యడిగితివి. ఇది లోకోపకారకమైనది. వాసుదేవుని చరిత్ర మాధారముగఁ గలది. దీనిని వినిపించెద నాలకింపుము. కార్తికముతో సమమగు మాసము, వేదముతో సమమగు శాస్త్రము, ఆరోగ్య సమ మగు పదవి, కేశవునితో సాటి యగు దైవము లేదు. కార్తికమున మనుజుఁడు నదీస్నానము, దీపదానము వీనిచే గోరికను బడయఁగలఁడు. కలియుగంబున సజ్జనులు విష్ణుభక్తివలన జ్ఞానమును, సంపదను, కీర్తిని. లక్ష్మిని, శాస్త్రజ్ఞానమును నొందిరి. ఈవిషయమున నొక యితిహాసముఁ జెప్పెద నాలకింపుము. తొల్లి త్రేతాయుగంబున నయోధ్యాధిపతియగు పురంజయుం డనురాజు ధర్మపద్ధతి నవలంబించి కొంతకాలము రాజ్యముఁ బాలించెను. కల్మి గలిగినయతఁడు చెడుబుద్ధి, దుష్టపరాక్రమము గలవాఁడై, విలుకాండ్రందఱిలో మేటియై, సత్యమును, పరిశుద్ధినిమాని, దేవళములయం, బ్రాహ్మణులయం భూములనపహరిం

విప్రజనేషు చ, లోభీ క్రూరమతిర్మూర్ఖస్స్వర్ణస్తేయజన ప్రియః. ౧౩. ఏవమంతరితే కాలే చాధర్మనిరతే నృపే, తత స్సామంతరాజానః కాంభోజకురుజాదయః. ౧౪. మిలిత్వా బహవో భూపాస్సర్వే తే హరివిక్రమాః, నాగాశ్వరథపత్తిభి శ్చతురంగబలాన్వితాః. ౧౫. అయోధ్యాఖ్యానగరీం ప్రాప్తాః పరితః పత్తనాద్బహిః, శిబిరం పరితశ్చక్రురైక్షవం మాక్షికా ఇవ. ౧౬. పురంజయః పురాత్తూర్ణం నిశ్చక్రామ బలాన్వితః, తురంగతుంగమాతంగస్యందనైరభిసంవృతః. ౧౭. పురంజయో౽క్షరగుణం ధ్వజేనోత్తంభితం రథం, దివ్యం దిగ్విజయం సూర్యదత్తశస్త్రాస్త్రపూరితమ్. ౧౮. సురథాంగసమోపేతం స్యందనం వాజిపూజితం, సమారుహ్య పరం శీఘ్రం ధృతబాణ శరాసనః. ౧౯. సమస్తబలసంయుక్తః సో౽శ్వేభరథసన్నిభైః, ప్రవివేశ పురద్వారాదమిత్రశిబిరాంకణమ్. ౨౦. జగర్జ ఘనవ

చియు, బ్రాహ్మణద్వేషియు, పిసినిగొట్టును, కటికిదలంపును గలిగి క్రూరుఁడై స్వర్ణముదొంగలించువారలతోఁ జెలిమిచి బూనియుండెను. ఇట్లు కొంతకాలము జరుగ రాజధర్మపరుఁడై యుండక పరాక్రమవంతులగు కాంభోజుఁడు గురువు మున్నగు రాజులందఱుఁగూడి యయోధ్యాపురంబునకు వెలుపట డేరాలు వేయించి యాపట్టణమును తేనెపట్టును తేనెటీఁగెలు పోలె ముట్టడించిరి. ౧౯. అంతటఁ బురంజయుండు చతురంగబలసమేతుఁడై పట్టణంబు వెలువడివచ్చెను. అట్లు వచ్చి టెక్కెము గట్టినది, సూర్యుఁడిచ్చిన శస్త్రాస్త్రములు గలది, చక్కని చక్రములు గలది, మేటిగుఱ్ఱములు పూన్చినది యగునరద మెక్కి నలు తెగల బలము దన్నుఁ బరివేష్టింపఁ గడు వడిగా పయనమై పట్టణద్వారము నుండి శత్రువులగుడారము లున్నచోటి కేఁగెను. అట్లు లేఁగి, యల్లెత్రాటిని

ద్విప్రకృతచాపగుణస్వనః, భేరీతూర్యనినాదైశ్చ శంఖగోముఖకోటిభిః. ౨౧.

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే, కార్తికమాహాత్మ్యే,
వింశోఽధ్యాయః.

ఏకవింశోఽధ్యాయః.

అత్రిః—యోద్ధుం ప్రత్యాగతం వీక్ష్య రాజానో రక్తలోచనాః, శస్త్రైరస్త్రైశ్శరైశ్చాగ్నిచ్యుతైస్తీక్ష్ణైశ్చముద్గరైః. ౧. ముసుండిభిర్భిందివాలైః ఖడ్గైర్భల్లాతకైరపి, పట్టసైర్ముసలైశ్శూలైశ్చక్రైస్తోమరయష్టిభిః. ౨. కుంభైః కుఠారైర్లగుడైః క్షేపణైరాయుధాదిభిః, యుయుధుస్తేము నేఽ

సారించి, తప్పెటలు, భేరులు మున్నగువాద్యముల మోతలు మిన్నుముట్ట గొప్పయుద్ధ మొనరించెను.

ఇది శ్రీ స్కాందపురాణమున కార్తికమాహాత్మ్యమున
నిరువదియవ యధ్యాయము.

ఇరువదియొకటవ యధ్యాయము

అత్రి యగస్త్యమునీంద్రున కిట్లనియె:—

అట్లు తమతో యుద్ధముసేయ నేతెంచిన పురంజయునిం గాంచి పెక్కండ్రు రాజు లత్యాగ్రహము నొంది నానావిధములగు నాయుధములను గైకొని యొండొరులు యుద్ధము సల్పిరి. 3. మావటీండ్రు మావటీంద్రతోను

న్యోన్యం రణజ్ఞా బహవో నృపాః. ౩. తురంగా స్తురగై స్తద్వ త్సాదిన స్సాదిభి స్తథా, కరిణః కరిభి స్తద్వత్ రథస్థాశ్చ రథాధిపైః. ౪. శూరాః శూరై స్సాయుధాశ్చ ద్వంద్వయుద్ధం వితేనిరే, భటాస్సంభ్రమయన్యస్యోరమన్యోన్యం చ పరాక్రమైః. ౫. మునే కాంభోజరాజశ్చ స్యందనస్థోరువిక్రమః, బద్ధ్వా పరికరం గాఢం ధృత్వా స్వకవచం దృఢమ్. ౬. కోలాహలధ్వనిం కుర్వన్ ధృతబాణశరాసనః, బాణాన్విముంచ న్నినదన్ రథేనై వాశుగామినా. ౭. రాజ్ఞః పురంజయస్యాసా వభిసమ్ముఖమాగతః, ముమోచ బాణత్రిశతం కాంభోజస్స పురంజయమ్. ౮. గత్వా తే ఛత్రదండం చ సమభిందన్ ధ్వజం రథం, తత శ్చుకోప కాంభోజః శరై ర్వివ్యాధ తం పునః. ౯. పంచభి స్తీక్ష్ణధారాభి రంగప్రత్యంగవేధిభిః, తత్ర చాప వినిర్ముక్తాత్ బాహు సేనభుజో జతః. ౧౦. పురంజయస్యందనస్యవా

రౌతులు రౌతులతోను, సారథులు సారథులతోను, రథికులు రథికులతోను బోరు సలిపిరి. శూరులు కొందఱు తమవంటిశూరులతో ద్వంద్వయుద్ధములు సలుపఁదొడఁగిరి. భటులొండొరులు క్రూరములుగా బెదరించుచుఁ దమమగటిమిఁ మెఱయఁ బోరుసలిపిరి. ఇట్లుభయసైన్యములు కడిందిగ యుద్ధముసల్పుచుండ, పరాక్రమశాలియగు కాంభోజమహారాజు రథారూఢుఁడై బలయుతధనుర్బాణములఁగొని, దృఢకవచము ధరించి, బొబ్బరింత పెట్టుచు బాణవర్షము గురిపించుచు నాపురంజయుం జెదుర్కొని, యాతనిపై మున్నూఱుబాణంబులు ప్రయోగించెను. ఆబాణములచే నాతనిఛత్రదండమును బడఁగొట్టి, మఱియు నుత్సాహవంతుఁడై యాతనియంగప్రత్యంగములను నొంచునాఁడియమ్ములతో నాపురంజయుని గాఢ నేసెను. వేఱొకబాణముచే నాతనిబాహువులను ఖండిం

జితోఽంగలయం యయుః, పురంజయశ్చకోపాశు మహేంద్ర ఇవ భూపతిః. ౧౧. ఆస్ఫాలితభుజః కోపాత్ కృత్వా జ్యావినదం రుషా, బ్రాహ్మ్యం చ దశకం తీక్ష్ణం చాపే సంయోజ్య సజ్య చ. ౧౨. ముమోచ వీరసేనస్య కాంభోజాధిపతేర్హృది, తత్ర బాహుబలాద్ధాతా బాణాః పన్నగసన్నిభాః. ౧౩. కాంభోజరాజప్రత్యంగం భిత్వాతద్ధృది శోభితం, నపుః పశ్చాత్స యోధేషు నైవ నిర్గమనోత్సుకాః. ౧౪. వక్షస్సు కీలితాన్ లఘ్వ్యాద్బలాదుత్పాట్య పాణినా, తానేవ చాపే సంయోజ్య జనస్తం ప్రత్యువాచ హ. ౧౫. త్వయోత్సృష్టం బాణపూగం తవ దాస్యే నృపాత్మజ, సంగృహాణాశుగానాశు న పారక్యప్రియా వయమ్. ౧౬. ఇత్యుక్త్వా విససర్జాథ కాంభోజోఽథ పురంజయం, ప్రత్యాగత్య శరాస్తస్య సూతం చక్రధనుర్గుణమ్. ౧౭. చిచ్ఛిదుర్ధనుషో మధ్యం రథస్థమధి

చెను. ఆతనిరథాశ్వములు మోములు వ్రేలాడవేయసాగినవి. పురంజయుఁడును కోపారుణితనేత్రుఁడై దేవేంద్రునివలెఁ గోపపడి భుజములు దట్టుచు, నారిని మీటి, బ్రహ్మదేవతాకమగుపదిబాణములను వింట సంధించి కాంభోజదేశాధిపుఁడగు వీరసేనునిహృదయముఁ దాఁకనేసెను. ఆపురంజయుఁడు బాహుబలముతో నేసిన పాములవంటి బాణములు కాంభోజరాజునొక్కొక్క యంగమును జిల్లులు వడ నాఁటి యాతనిదేహమునుండి వెలువడకయుండినవి. ౧౪. అంతటఁ గాంభోజుఁడు బలాత్కారమున నాబాణములను బట్టి లాగి, యాబాణములనే వింట సంధించి యాపురంజయునిఁ గాంచి, ఓనృపాత్మజా! నీబాణములను నీకే మఱల నిచ్చెదను గైకొనుము. మే మొరుల సొమ్ము నొల్లము. అని పలికి యాపురంజయునిపై నేసెను. ఆతఁడేసిన బాణములు సూతుని, రథచక్రమును, వింటినారిని, రథికుని దాఁకెను. వింటిని రెండుగఁ

సంగరే, గృహీత్వాఽన్యద్ధనుర్వ్యూఢం గాఢం దృఢగుణం మునే. ౧౮. శరాసనే శరాన్యోజ్య కంకపత్రైరలంకృతాన్. ఆకర్ణం తం సమాకృష్య కాంభోజం తు మహారుషా. ౧౯. రాజన్ శూరోఽపి సంగ్రామే ధీరో భవ రణం కురు, బాణానాం దశకం యస్మాదస్మదీయం త్వయాఽర్పితమ్. ౨౦. న వేత్తి కుజనో లోకే అర్పణస్యార్పణే విధిం, అర్పయిష్యామి తే బాణవింశతిం చార్పణాత్పురా. ౨౧. ఇత్యుక్త్వా విససర్జాసౌ కాంభోజం స పురంజయః, చాపచ్యుతాశ్శరాస్తస్య న లక్ష్యోల్లంఘినో మునే. ౨౨. కాంభోజకవచం కాయం భిత్త్వా దూరం వినిర్యయుః, ఆసీదాయోధనం ఘోరం తుములం రోమహర్షణమ్. ౨౩. బాణైశ్చాపగుణోత్సృష్టైర్భశైరుద్వేగకారిభిః, వికృత్తభుజబాహ్వంఘ్రికంధరాః పేతురద్భుతాః. ౨౪. హస్తినో గతహస్తాశ్చ వాజినో గతపుచ్ఛ

ద్రుంచెను. తర్వాతఁ గాంభోజుఁడు గట్టినారి గల వేఱొకవింటిని గైకొని గ్రద్దఱెక్కలు గట్టిన బాణములను సంధించి, కడుం గోపము గదుర నాకర్ణాంత మీడ్చి కాంభోజునిఁగాఁడనేసి, ఓరాజా! యుద్ధమున శూరుఁడవైతివి. ధీరుఁడవు గమ్ము. రణము చేయుము. లోకంబున దుర్జనుఁ డిచ్చినదాని మఱల నియ్యవలయునని యెఱుఁగఁడు. నేనట్లుగాను. నీ విప్పుడు పదిబాణము లిచ్చితివి. నీకిచ్చియియ్యకమున్న యిరువది బాణముల నొసఁగెదఁ గైకొనుము. అని పలికి, పురంజయుఁ డిరువదిబాణములఁ గాంభోజునిపైఁ బ్రయోగించెను. అట్లు తనవింటినుండి వెలువడిన బాణములు కాంభోజునికవచమును భేదించి దేహమునఁ దూటి యావలికి వచ్చినవి. భటులు భీకరులయి విండ్లనుండి బాణములేయుచుఁ జూపఱకు వెఱపుపుట్టించు ఘోరయుద్ధము జరిగెను. మెడలు దెగి, చేతులుపోయి, కాళ్లువిఱిగి చూపఱకు వెఱపుపుట్టించుకాల్బలమును, తొండములు తెగిన ఏనుఁ

కాః, పేతు ర్గతా స్తత్ర భిన్నగాత్రాశ్చైవ రణాంకణే. ౨౫.
రథాశ్చ బహవో భగ్నాః సచక్రాః సహవాజిభిః, శరైరశని
సంకాశైరన్యోన్యధనుషశ్చ్యుతైః. ౨౬. కేచి న్నిబద్ధా బహవః
శూరాః కృత్తోరుకంధరాః, ధృతచాపో ధృతగుణో భటః
పటుతరో రణే. ౨౭. శరనిర్భిన్నసర్వాంగో ప్రాహాస్యం సుభటం
యుధి, నివర్తస్వ నివర్తస్వ తిష్ఠ తిష్ఠ మమాగ్రతః. ౨౮.
మా మా పృష్ఠపదం త్వం హి కురు శూరోఽసి భో ద్రుతం,
ఆకర్ణ్య యోధగదితం నిష్ఠురం ప్రభటః పటుః. ౨౯. ధృత
చాపోద్ధృతగుణః కృతనారీఘనస్వనః, ముంచన్ సింహధ్వనిం
రోషాచ్ఛరసంధానకౌతుకః. ౩౦. ముమోచ భటమా
లక్ష్య తథా ప్రతిభటో మునే, ఆదానే శరసంధానే చావర్తన

గులుచు తోఁక తెగిన గుఱ్ఱములును నాయుద్ధభూమియందుఁ బడినవి. పెక్కు రథములు విఱిగి ముక్కలు ముక్కలై యుండినవి. కొందఱు యోధులు మెడలు తెగి తొడలు పోయి క్రింద పడియుండిరి. అప్పుడు యుద్ధరంగమున నొక మొనగాఁడు వింటిని గొని నారిని మీటి, శత్రుబాణములచే నిర్భిన్నశరీరుఁడగు తనవంటియుద్ధవీరునితో నిట్లనెను. "ఓరీ పాఱిపోకుము. పాఱిపోకుము. నాయెదుట నిలు నిలుము. వెను చూపకు చూపకు. నీ వేమి మొనకాఁడవు గదా" అని యట్లొకశూరుని హేళనము సేయు నాతఁడు మఱలి, వింటిని జేపట్టి నారిమీటుచు సింహనాదము సేయుచు శత్రువుపై బాణములఁ బ్రయోగించెను. ఆభటులు బాణములు గైకొనుట, వింటసంధించుట, ప్రయోగించుట, మఱియిచ్చట వీనిని గనుఁగొనఁజాలక యోధులనేర్పును గూర్చి విమానచారులగు విద్యాధరకిన్నరాదు లచ్చెరు వందుచుండిరి. ఇత్తెఱంగున నాయుద్ధరంగమందలి వీరులు బాణవర్షము గురిపించిరి. భటులు కొందఱు చక్కఁగ

నివర్తనే. 3౧. ఖస్థానాం సుశరయో జాతః పాణిలాఘవచాపలం, నిరంతరం చ బాణానాం వృష్టిరాసీద్రణాంగణే. 3౨. ఏవ మన్యోన్యయోధానాం శూరాణాం చైవ సర్వశః, స్వర్ణపుం ఖాన్ శరాన్ తీక్ష్ణాన్ శాణోల్లీఢాన్ భటో భటమ్. 33. నా మాంకితాన్ ముంచన్ అలక్ష్యానన్యోన్య మంజసా, అర్ధ చంద్రనిభైర్బాణైర్నారాచైరప్యయోముఖైః. 3౪. ఖడ్గై శ్చ పట్టిసైః కుంతైః వివ్యధుస్తే పరస్పరం, నిహతాస్సాదిభిః కేచిత్సాదినో గజరక్షకైః. 3౫. పాశకైరథికైరుగ్రైః రథికైః పాదచారిభిః, నికృత్తోరుభుజాదండచ్ఛిన్నా భిన్నాంగమస్త కాః. 3౬. అరుణాంబుజలస్రావాత్తత్రాఽభూద్రుధిరా నదీ, మేఘచ్ఛన్నాంతరిక్షస్థా దేవనార్యో బృహత్కుచాః. 3౭. మా మకోఽయం మామకోఽయమితి జల్పంతి వై మునే, శూరా శ్శూరేణ నిహతా దివ్యాంబరపుష్కరాః 3౮. దేవానీత

సానపెట్టిన వాఁడిములుకులు గలిగిన బాణముల నొండొరులపైఁ బ్రయోగించుకొనిరి. మఱికొందఱు భటులు ప్రతిభటులపై నర్ధచంద్రబాణములు, ఇనుపములుకులుగల బల్లెములు వీనితోఁ బొడిచికొనిరి. మఱియు నానావిధాయుధములతో వారు యుద్ధము సల్పిరి. మావటీండ్రు కొందఱు మావటీండ్రను గొట్టిరి. రథికులు భయంకరపాశాయుధములతో నొండొరులఁ గొట్టుకొనిరి. ఇవ్విధంబున నుభయపక్షములవీరులు పోరుసలిపి చేతులుం గాళ్లు మొదలగునవి విఱుచుకొని రణాంగణమునఁ గూలిరి. అప్పుడు యుద్ధమున రక్తము వెల్లువలై పాఱఁ జొచ్చెను. మేఘములచేఁ గ్రమ్మఁబడిన యంతరిక్షమున పీనకుచలగు నచ్చరలు నిలిచి వీఁడు నావాఁడు వీఁడు నావాఁడని యనుచుండిరి. యుద్ధమున మొనగాండ్రచేఁ జంపఁబడిన మొనగాండ్రు దివ్యవస్త్రాభరణములు దాల్చి

విమానేన ప్రపద్యంతే సురాలయం, సూర్యమండలభేత్తారో రణే చాభిముఖే హతాః. ౧౯. స్తూయమానాప్సరోభిశ్చ సిద్ధగంధర్వసేవితాః. సురనారీసమేతాశ్చ ప్రయాస్యంతి సురాలయమ్. ౨౦. భూభుజైర్బహుభిశ్శూరైస్సన్నద్ధై రణకోవిదైః, కాంభోజప్రముఖైస్సర్వై రణరంగాభిమానిభిః. ౨౧, బభూవ తుములం యుద్ధం దుష్కరం రోమహర్షణం, పరాజితః పరం తత్ర సానుగః సపురంజయః. ౨౨. ప్రవివేశ పురం తూర్ణం దినాంతే౽స్తం గతే రవౌ, రథభూమిం పరిత్యజ్య ప్రాపుః ప్రాంతే నృపాలకాః. ౨౩. శిబిరప్రవరం చక్రుః పటమంటపరంజితం, భూతప్రేతపిశాచైశ్చ భేతాళైర్జంబుకాదిభిః. ౨౪. కంకైః కఠోరవదనైః రణభూమిర్విరాజతే, త్రయోదశాక్షౌహిణీభిర్యుక్తః కాంభోజవల్లభః. ౨౫. క్రూరం యద్రణరంగాగ్రే హత పక్షౌహిణీత్రయం, అచింతయదసౌ రాజా రణభంగం పురంజయః.

సూర్యమండలమును భేదించుకొని సిద్ధగంధర్వకిన్నరకింపురుషులు పొగడ్తలు సేయ, నచ్చరలు గొనియాడి వీరస్వర్గము నొందిరి. అవ్విధంబున యుద్ధాభిముఖులై రణకోవిదులగు కాంభోజుఁడు మున్నగు రాజులకును నాపురంజయునకును ఘోరయుద్ధము నడచెను. ఆయుద్ధరంగమున పురంజయుఁడు బలసమేతంబుగా నోడి సాయంకాలమున ప్రొద్దు గ్రుంకినపదంపడి నిజనగరంబు సొచ్చెను. ౨౨-౪. నృపాలు రందఱును సాయంకాలముననే రణభూమిని బాసి తమతమశిబిరములకుఁ జేరిరి. భూతప్రేతపిశాచములును, బేతాళములును, కుక్కలు నక్కలును, గట్టిముక్కులు గల గ్రద్దలును నాయుద్ధభూమియందంతటను దిరుగుచుండెను. కాంభోజుఁడు పదుమూఁడక్షౌహిణులతోఁ గూడివచ్చి తనశత్రుసేనల నెల్లఁ జంపినట్లుగాఁ దలఁచెను. పురంజయుఁ డింటికి మఱలి వచ్చి తనపట్టణంబు శత్రువులచే ముట్టడింపఁబడి

౪౬. స్వస్య రాష్ట్రం సమాక్రాంతమమిత్రనరపాలకైః, ఏవం చింతయతస్తస్య ప్రమ్లానాస్యస్య భూపతేః. ౪౭. పురోహిత స్సుశీలాఖ్యః సర్వవిద్యావిశారదః, పురంజయమువాచేదం చింతాధిక్కృతలోచనమ్. ౪౮. జేతుం యదీచ్ఛసే రాజన్ అమిత్రనివహావృతాం, వీరసేనస్య సేనాం చ సేవాయాం లాలసో భవ. ౪౯. ఇదానీం కార్తికే మాసి పౌర్ణమీ పుణ్యసాధనీ, ఊర్జే పూర్ణకలానాథదినే చాగ్నిఋక్షసంయుతే. ౫౦. హితం బ్రవీమి నృపతే తస్మాదప్యధికం తవ, తత్కాలసంభవైః పుష్పైః కేశవం కార్తికేఽర్చయ. ౫౧. దీపప్రజ్వాలనం విష్ణోర్దీపదానం నరేశ్వర, నర్తనం కురు కృష్ణేతి గోవిందేత్యాలయే హరేః. ౫౨. తవోపజాయతే సూనుస్సత్యం శంకరభాషణం, రాజన్నేవంకృతే పుణ్యే కార్తికే కేశవప్రియే. ౫౩. స్వభర్తరక్షణా

యుండఁ గాంచి మిగులఁ జింతింపఁదొడఁగెను. అట్లు వగలపాలై మోమున విన్నపాటుతో నున్న పురంజయుఁ గాంచి సకలశాస్త్రవిశారదుఁడగు సుశీలుఁడను పురోహితుఁ డతనితో నిట్లనియె. ఓనృపాలా! నీవు నీపట్టణముఁ గాపాడుకొనుటకును, శత్రుసేనలను సంహరింపను గోరితివేని మహావిష్ణువుసేవ యొనరింపుము. కార్తికమాసపౌర్ణమి సకలకార్యసిద్ధి నొసఁగునది. కార్తికమాసమునఁ గృత్తికానక్షత్రముతోఁ గూడిన పూర్ణిమయందు విష్ణువుసేవ సేయుము. జయము కలుగును. నృపాలా! యొకమాట సెప్పెద నాలకింపుము. మున్ను చెప్పిన దానికంటె హితమైనది. తత్కాలమునఁ బుట్టినపుష్పములతో విష్ణువును బూజింపుము. విష్ణువుమ్రోల దీపారాధనంబు చేయుట కడుమేలు. కృష్ణా, గోవిందా యని యాలయము మ్రోల నృత్యముచేయుట మిక్కిలి ప్రశస్తము. కేశవప్రియమైన కార్తికమాసమున నిట్లు విష్ణుదేవుని బూజించిన, నీకొకపుత్త్రుఁడు గలుగును. అని యీశ్వరుఁడు పలుకఁగా విని యున్నాము. ౫౩. భక్తుల

ర్థాయ సర్వాపద్భ్యశ్చ జనార్దనః, సుదర్శనం సహస్రాంశుం సంప్రేషయదరం హరిః ౫౪. ఊర్జే ఊర్జితపుణ్యానామూర్జితం కో ను వర్ణయేత్, భూపాపజయ ఆసీత్తే అధర్మాచరణాత్తవ. ౫౫. అనువర్తస్వ సద్ధర్మం బ్రహ్మణ్యో భవ సర్వదా, విష్ణుభక్తో భవ నృప కార్తికోక్తం వ్రతం చర. ౫౬. కార్తిక వ్రతశీలానామాయురారోగ్యసంపదః, పుత్రలాభః కోశవృద్ధిః సర్వత్ర విజయో౽నిశమ్. ౫౭. సత్యం భవతి రాజేంద్ర తత్కురుష్వావిలంబనమ్.

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే, కార్తికమాహాత్మ్యే,
ఏకవింశో౽ధ్యాయః.

యాపదలఁ దొలఁగించి వారిం గాపాడుటకై జనార్దనుండు వేయియంచులు గల చక్రమంపఁ గలఁడు. కార్తికమున సంపాదించిన పుణ్యముల మేర నెవ్వఁడు సెప్పఁగలఁడు. నీ వధర్మము నొనర్చుటం జేసి, యుద్ధంబున నీ కపజయంబు గలిగినది. ఓపురంజయా! నీవు పెద్దలయాచారము ననుసరించి సత్కార్యములు చేయుము. బ్రాహ్మణులయందు భక్తి నుంచుము. ఎల్లపుడు విష్ణుభక్తుఁడ వగుము. కార్తికవ్రతంబును జేయుము. కార్తికవ్రతంబు నాచరించువారికి నాయు రారోగ్యైశ్వర్యములును, ధనవృద్ధియు, పుత్రసంతానమును, ఎల్లయెడల విజయమును గలుగఁగలదు. కావున జాగుసేయక యీకార్తికవ్రతంబు నాచరింపుము.

ఇది శ్రీస్కాందపురాణంబునందలి కార్తికమాహాత్మ్యమున
నిరువదియొకటవ యధ్యాయము.

ద్వావింశోఽధ్యాయః.

అత్రిః.—సుశీలస్య వచశ్శ్రుత్వా రాజా హృష్టమనా మునే, హారేర్దేవాలయం గత్వా కార్తికేఽభ్యర్చ్య కేశవమ్. ౧. ఉపచారైః షోడశభిః ప్రసూనఫలపల్లవైః, ప్రదక్షిణనమస్కారైర్నటచర్యాదిభిః క్రమాత్. ౨. అభ్యర్చ్య ప్రతిమాం లాహీం స్వామిరూపానుయాయినీం, ప్రదక్షిణనమస్కారై స్సహితః కృతదర్శనః. ౩. ఏవం సంపూజ్య గోవిందమూర్తే పూర్ణే కలాధరే, నిర్గతో నిశి రాజర్షిర్లుప్తే నక్షత్రమండలే ౪. గోవిందభృత్యః ప్రత్యాగాత్ ప్రస్ఫురత్సూర్యమండలే, గోవిందకృతధీస్సమ్యక్ యోద్ధుం విప్రపురంజయః. ౫. ఆరూఢస్స్యందనో ధన్వీ ఖడ్గతూణీధనుర్ధరః, కంఠలంబితసంలగ్నతులసీ స్రగ్విశోభితః. ౬. ప్రస్ఫురద్బాహుయుగ్మే తు కంచుకాంకితమస్తకః, ప్రయాణమకరోదాశు పురంజయజయప్రదమ్. ౭.

ఇరువదిరెండవ యధ్యాయము.

అత్రిమునీంద్రుఁ డగస్త్యమునితో నిట్లనియె. మునీంద్రా! పురంజయుఁడు తనపురోహితుఁడగు సుశీలుని మాట విని కార్తికమాసమున విష్ణువు నాలయంబునకేఁగి, విష్ణువున కావాహనాదిపూజలుం జేసి, పుష్పఫలాదులతో నర్చించి ప్రదక్షిణనమస్కారములు గావించి, గోవిందదర్శనము చేసినవాఁడై, కార్తికపూర్ణిమరాత్రి గడచి తెల్లవారఁగనే, రథ మెక్కి, యుద్ధసాధనములగు ధనుర్బాణములను గైకొని, కంఠమునఁ దులసీమాలను దాల్చి కవచమును ధరించి, కిరీటము పెట్టుకొని జయప్రదంబగు యుద్ధప్రయాణము నొనర్చెను.

బహిః పురంజయః పురాన్నారి క్రేంకారమహోత్కటం, ఆకర్ణ్యారిస్య
బలం యాత మాలోక్యాభ్యాయయుర్నృపాః. ౮.
ముంచన్తో బాణవర్షం చ గర్జన్తం సింహగర్జనం, పేతుః పురం
జయబలే మత్తభావేన భూమిపమ్. ౯. చక్రుర్యుద్ధం మహా
ఘోరం నిఘ్నంతస్తే పరస్పరం, బాణైరశనిసంకాశైః ఖడ్గైర్వజ్ర
యుధోపమైః. ౧౦. గజైరైరావతైర్వాజిభిర్వ్యోమగామిభిః,
స్యందనైరాశుగమనైరనేకైర్నృపకాంతిభిః. ౧౧. బభూవ
తుములంయుద్ధ మత్యంతం రోమహర్షణం, కాంభోజప్రముఖా
స్సర్వే రాజానో యుద్ధదుర్మదాః. ౧౨. గతవాహా గతగజాః
గతబాణశరాసనాః, ప్రవిశీర్ణతనుత్రాణా విద్ధదేహాంఘ్రిమస్త
కాః. ౧౩. వినష్టరథపాదాతిగజాశ్వాయుధయూథపాః, పురం
జయభటైస్సార్థం త్రాహి త్రాహీతి వాదినః. ౧౪. కాంభో

పురంజయుఁడు పురంబు వెలుపట సింహనాదంబు సేయఁగా, శత్రు రాజులందఱు దాని విని పటమంటపములు వాసి బాణవర్షమును గురిపించుచు సింహనాదంబులు సేయుచు, గర్వముతో నాపురంజయునిబలంబుపైఁ గవిసిరి. తర్వాత నాయుభయపక్షసైనికు లొండొరులపైఁ బిడుగువంటి బాణములను, ఖడ్గములను వేయుచు ఐరావతంబుల ధిక్కరించు నేనుఁగులమీఁదను, ఆకాశమున నైతము పోవఁగల గుఱ్ఱములమీఁదను, వేగముగఁ బోవు రథముల మీఁదను బోవుచు ఘోరయుద్ధము గావించిరి. ఇవ్విధంబున నుభయపక్షముల వారికిఁ జూపఱకు గగుర్పాటొదవించుఘోరయుద్ధము జరిగెను. ఆయుద్ధమున యుద్ధగర్వితులగు కాంభోజాదులచతురంగసైన్యములు బాణతూణీరాదియుద్ధ సాధనములను పోఁగొట్టికొని కవచములు చిల్లులుపడ దేహములయందును, పాదములయందును, శిరంబులను బాణములు నాఁట పురంజయభటులను గాంచి రక్షింపుఁడు రక్షింపుఁడని పలుకుచు నలుదెసలకుఁ బాఱఁజూచిరి. కాంభో

జిత్వా బలం భగ్నమాలోక్యాత్మపరాజయం, పురంజయజయప్రాప్తిం మత్వా రాజా నరాధిపః. ౧౫. స్వసహాయబలైశ్శేషైః పలాయనపరాయణః, రాజా స్వాత్మపురం ప్రాపత్కాంభోజో భగ్నసంగరః. ౧౬. పురంజయోఽజయత్సర్వాం జయలక్ష్మీకటాక్షితః. అత్రిః—అరిర్మిత్రం భవేచ్చైవ అధర్మో ధర్మతాం వ్రజేత్. ౧౭. అనుకూలే జగన్నాథే విపరీతే విపర్యయః, కార్తికోక్తవ్రతం కుర్వన్ కేశవం క్లేశనాశనమ్. ౧౮. శరణ్యం శరణం గత్వా సర్వాపద్భ్యః సుఖం వ్రజేత్, విష్ణుభక్తో మహాన్ జేతా సత్యమత్యంతదుర్లభమ్. ౧౯. తత్రాపి దుర్లభం మన్యే కార్తికోక్తవ్రతే నరః, కించ గోవిందభక్తా యే కార్తికవ్రతనిష్ఠితాః. ౨౦. జ్ఞేయాస్తే వైష్ణవా శ్శుద్ధాః కలౌ ధర్మవిచక్షణైః, కార్తికవ్రతవేత్తారో నారాయణపరా

జుఁడును తనసేనచీకాకుపడుటయుఁ దనపరాజయమును, పురంజయునిజయమును గాంచి, హతశేషులగు సైనికులతోఁ గడువడిగఁ బరుగిడనారంభించెను. ఇట్లు పరువిడి కాంభోజుఁడు యుద్ధమున నవమాన మొంది తనపురంబు చేరెను. పురంజయుఁడును జయలక్ష్మిని జేపట్టి సకలమును స్వవశ మొనర్చికొని నిజనగరంబు నొందెను. అగస్త్యమునీంద్రా! జగన్నాథుఁ డనుకూలుఁడై యుండ శత్రుఁడు మిత్రుఁ డగును. అధర్మము ధర్మమగును. అతఁడు విపరీతుఁడై యుండిన నంతయుం విపరీత మగును. మానవుఁడు కార్తికవ్రతము జేయుచుఁ గష్టముల నివారింపఁగల శరణాగతరక్షకుఁ డగు విష్ణువును శరణుపొంది, సకలాపదలనుండి తప్పించికొని సుఖమునొందును. విష్ణుభక్తుఁడు లోకంబున దుర్లభమగువాని నెల్లఁ దప్పక పొందును. అందును కార్తికవ్రతమువలన మనకు దొరకనిది యేదియు లేదని యెంచెదను. అంతియకాక కలియుగంబున కార్తికవ్రతమం దెవ్వరు నిష్ఠ గలవారో వారిని బరిశుద్ధులగు విష్ణుభక్తులనుగ ధర్మ

యణాః. ౨౧. అపి శూద్రాదయో వాపి జ్ఞేయాస్తే వైష్ణవోత్తమాః, అపి ద్విజాతయో హ్యన్యే న చ భక్తా అధోక్షజే. ౨౨. త ఏవ శూద్రతుల్యాశ్చ వేదాఢ్యా అపి కుంభజ, వేదాఢ్యాసీ విష్ణుభక్తః కార్తికవ్రతతత్పరః. ౨౩. స ఏవ వైష్ణవశ్రేష్ఠః తస్మిన్నివసతే హరిః, సంసారం దుస్తరం ఘోరం తర్తుమిచ్ఛతి యో నరః. ౨౪. యో వా కోవాఽపి జాతీయః స విష్ణౌ భక్తిమాన్ భవేత్, సంసారాబ్ధేర్ఘనే నూనం తారయిష్యతి తత్ క్షణాత్. ౨౫. కిం వర్ణయామి విప్రేంద్ర హరిభక్తిపరాక్రమం, పరాశరప్రభృతయో వసిష్ఠాద్యామహర్షయః. ౨౬. అంబరీషాదయో భూపాస్తథైవ సగరాదయః, భక్తిమేవ హరేర్నిత్యమాశ్రిత్యాయుః పరాం గతిమ్. ౨౭. తద్విష్ణోర్భక్తిమాన్విప్రః సుభక్త్యా నిత్యసువ్రతః,

---

వేత్త తెలియఁగవలయును. విష్ణుభక్తులై కార్తికవ్రతము సెలిపింగినవారు శూద్రులయినను నుత్తమవైష్ణవులనుగ నెంచవలయును. కుంభజా! ఇతరులు బ్రాహ్మణులయినను వైష్ణవులు గారు. వారు వేదాధ్యయనము చేసినవారయినను శూద్రతుల్యులే. కార్తికవ్రతపరుఁడే వేదాధ్యయనపరుఁడు. అతఁడే వైష్ణవోత్తముఁడు. అతనియందే విష్ణువు సన్నిహితుఁడై యుండును. ఘోరసంసారమును దాఁట నిచ్ఛగలవాఁ డెవ్వఁడైనను విష్ణువునందు భక్తినుంపవలయును. విష్ణుభక్తియే వాని సంసారసాగరమునుండి తరింపఁజేయును. అగస్త్యమునీ! విష్ణుభక్తిపరాక్రమము నేమని వర్ణింతును. పరాశరుఁడు వసిష్ఠుఁడు మొదలగు మహర్షులును అంబరీషాదు లగు రాజర్షులును, సగరాదులగు రాజులును హరిభక్తినే ముఖ్యముగ నవలంబించి యుత్తమగతిని బొందిరి. కార్తికవ్రతనిష్ఠుఁడగు విప్రుఁడు విష్ణువునందలి భక్తిచే నన్నివ్రతములను నొనర్చినవాఁ

స్వతంత్రో౽ప్యస్వతంత్రశ్చ విష్ణుపూజాపరో భవేత్. ౨౮. భక్తప్రియో హరిర్నిత్యం యేభక్తాశ్చ హరిప్రియాః, స్వభక్త రక్షణం కుర్వన్నిహాముత్ర సుఖప్రదః. ౨౯. ఆస్తే సర్వత్ర భగవాన్ విష్ణుర్విశ్వామరేశ్వరః, యద్భక్తియోగయుక్తస్య వైష్ణవస్య పరాత్మనః. ౩౦. కార్తికస్య వ్రతం మన్యే సులభం మునిసత్తమ, న కార్తికసమం లోకే న విష్ణుసదృశో విభుః. ౩౧. న సూర్యసదృశస్తేజో నాశ్వత్థసదృశో ద్రుమః, తస్మాత్కార్తికమాసస్య వ్రతమిష్టార్థదాయకమ్. ౩౨. సర్వోత్తమోత్తమం విప్ర మయా తే త్వనుకీర్తితం, సర్వగుహ్యతమం శాస్త్రం సర్వవేదేషు సమ్మతమ్. ౩౩. య ఇదం శృణుయాన్నిత్యమధ్యాయం కార్తికస్య చ, స ముక్తపాపకస్సద్యో దేహాంతే యాతి మాధవమ్. ౩౪. యః శ్రాద్ధకాలే పఠతి

దగును. పరాధీనుఁడేని, స్వతంత్రుఁడేని, విష్ణుపూజానిరతుఁడు గావలయును. ౨౮. విష్ణువు భక్తప్రియుఁడు. భక్తులు విష్ణుప్రియులు. కావున హరిభక్తులను సంరక్షింపుచు నైహికాముష్మికసుఖము లొసఁగును. మధుసూదనునియందు భక్తియోగము గలవారికి కార్తికవ్రతము నాచరించుట సులభము. కార్తికముతో సమమగు వ్రతంబును విష్ణుతుల్యమగు దైవమును సూర్యునితో సమమగు వెలుఁగును అశ్వత్థసమమగు వృక్షమును లేదు. కావునఁ గార్తికవ్రతము సకలేష్టదాయకము. సర్వవ్రతములలో నుత్తమోత్తమము. రహస్యము లన్నిటిలోఁ గడురహస్యము. సర్వవేదములకు సమ్మతము. అగస్త్యమునీంద్రా! యిట్టిమహావ్రతమును నీకెఱిఁగించితిని. ఏమానవుఁడు కార్తికమాహాత్మ్యమున నీయధ్యాయమును వినునో, అతఁడు వెంటనే పాపములనుండి విముక్తుఁడై దేహాంతమున విష్ణుసాయుజ్యము నొందును. మునీంద్రా!

కార్తికవ్రతవైభవం, పితరస్తృప్తిమాయాంతి హ్యాకల్పం మునిసత్తమ. ३४.

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే, కార్తికమాహాత్మ్యే, ద్వావింశోఽధ్యాయః.

త్రయోవింశోఽధ్యాయః.

అగస్త్యః—అత్రే పురంజయః పశ్చా జ్జయశీలో మహామనాః, కిమాచరతి ధర్మజ్ఞ తన్మే కథయ సాంప్రతమ్. ౧. అత్రిః—అయోధ్యానగరే రమ్యే తథా విగతకంటకే, తస్మిన్ పురంజయో రాజా సహస్రాక్షపరాక్రమః. ౨. సర్వశాస్త్రభృ

ఎవఁడు శ్రాద్ధసమయమునఁ గార్తికవ్రతవైభవమును వినిపించునో, ఆతని పితృదేవతలు కల్పాంతముదనుకఁ దనివి నొందియుందురు.

ఇది శ్రీస్కాందపురాణమున కార్తికమాహాత్మ్యమున నిరువదిరెండవ యధ్యాయము.

ఇరువదిమూఁడవ యధ్యాయము

అగస్త్యమునీంద్రుఁ డత్రి మునీంద్రునితో నిట్లనియె. ఓ మహామునీ! మహాధైర్యశాలియగు పురంజయుఁడు జయశాలియై యావల నేమి సేసెను? ఓధర్మజ్ఞా! నాకానతియ్యవే యని యడుగఁగా నతఁ డతని కిట్లనియె:—శత్రురహితమై యొప్పు నయోధ్యాపురంబున నింద్రునిఁ బురుడించువాఁడును, విలుకాఁడులలో నుత్తముఁడును, సత్యవాదియును, సదాచారసంపన్నుఁడును, దాతయుఁ, భోక్తయు, ప్రియవాదియు, రూపరియు, మేటి మేనిచాయతో

తాం శ్రేష్ఠస్సత్యవాదీ సదా శుచిః, దాతా భోక్తా ప్రియం వక్తా రూపవానమితద్యుతిః. ౩. సర్వేషామేవ యజ్ఞానాం యష్టాఽసౌ బ్రాహ్మణప్రియః, ధనుర్వేదే చ వేదే చ శాస్త్రే చ నిపుణః కృతీ. ౪. నారీనేత్రప్రియో నిత్యం పౌర్ణమాసీందువజ్జనైః, మార్తాండ ఇవ దుష్ప్రేక్ష్యశ్శత్రుమండలశిక్షకః. ౫. వైష్ణవస్సత్త్వసంపన్నో జితషడ్వర్గకో నృపః, కార్తికవ్రతధర్మేణ నిర్దగ్ధీకృతకల్మషః. ౬. తస్య బుద్ధిః సముత్పన్నా విష్ణోరారాధనే మునే, కథమారాధయిష్యామి దేవదేవం జనార్దనమ్. ౭. కస్మిన్ దేశే తథా మాసి కస్మిన్ క్షేత్రే సుఖప్రదే, చింతాసంయుక్తమనసం నృపం ప్రాహాశరీరవాక్. ౮. కావేరీం గచ్ఛ భో భద్ర కార్తిక్యాం కమలాపతిం, శ్రీరంగాఖ్యం పరం ధామ వైకుంఠం రంగమందిరమ్. ౯. తమారాధయ

నొప్పువాఁడు, సకలయాగముల నొనర్చు బ్రాహ్మణప్రియుఁడై, వేదశాస్త్రములందును విలువిద్దెయందును నిపుణుఁడై, నేర్పరియు, మేటిమచ్చకంటికన్నుల కింపులు గుల్కువాఁడును పున్నమచందురునిమాడ్కి జనులకుఁ గన్నులపండుగును శత్రువులకు వేఁడివెలుఁగువలెఁ జూడ నలవికానివాఁడును విష్ణుభక్తుఁడును, సత్త్వగుణశాలియు అరిషడ్వర్గమును జయించినవాఁడునై, కార్తిక వ్రతాచరణముచేఁ బాపములనెల్లఁ బోఁగొట్టుకొన్నవాఁడై యొప్పుచుండెను. విష్ణువు నారాధించువిషయమై యాపురంజయుని కిత్తెఱంగునఁ దలంపు గలిగెను. దేవదేవుఁడగు జనార్దనుని ఏదేశమున ఏమాసమున సుఖప్రదమగు నేక్షేత్రమున నారాధింతును? అని యిట్లు చింతిల్లుచున్న యాతనితో నశరీరభూతం బిట్లనెను. "ఓపురంజయా! కార్తికమాసంబునఁ గమలాపతి నర్చించుటకై రంగనాథుఁడు వసించునట్టి శ్రీరంగక్షేత్రమగు కలియుగవైకుంఠమునకుఁ బొమ్ము. అచ్చట సంసారపాశమును దెగఁగొట్టు

గోవిందం భక్తకాంతం భవచ్ఛిదం, ఇత్యుక్త్వా విరరామాథ
శ్రుత్వా తద్గిరమాదరాత్. ౧౦. హిత్వాఽయోధ్యాం
యయౌ రాజా కావేరీమధ్యవర్తినం, నాగాశ్వరథపత్తిభిఃసహిత
స్స్వాత్మనోఽనుగైః. ౧౧. క్షేత్రాణ్యాలోకయన్యాతి తీర్థా
న్యాయతనాని చ, కావేరీమధ్యనిలయం భుజగాభోగశాయి
నమ్. ౧౨. ఊర్జే మాసి సపర్యాం చ విధివద్విశ్వమంగళం,
మాసమేకం వ్రతం చక్రే చక్రాబ్జాంకభుజద్వయమ్. ౧౩.
గాయన్కృష్ణేతి కృష్ణేతి గోవిందేతి నిరంతరం, వాసుదేవే
త్యనంతేతి ప్రబ్రువన్ వైష్ణవాగ్రణీః. ౧౪. స్నానం దానం
జపో హోమః దేవతాప్రోక్షణం తథా, భక్త్యాచారాధ్య విధి
వత్ ప్రసన్నం నాగశాయినమ్. ౧౫. మాసాంతే మునిశా
ర్దూలవ్రతపూర్తిం విధాయ చ, తతో న్యవర్తయద్రాజా స్వాం

శ్రీరంగనాథునిఁ బూజింపుము” అని చెప్పి యూరకుండెను. తర్వాత నాయయోధ్యాపతి యగు పురంజయుఁ డయోధ్యను బాసి, చతురంగబలసమేతుఁడై యంతఃపురజనంబు తన్ను వెంబడింపఁ బరివారముతోఁ గూడి శ్రీరంగక్షేత్రమున వెలసిన రంగనాథుని దర్శింపఁ బయనమయ్యెను. అట్లు ప్రయాణమయి మార్గమధ్యమున నున్న పుణ్యతీర్థములను, దేవాలయములను గాంచుచు నా శ్రీరంగక్షేత్రము సేరి, కార్తికమాసంబునఁ గావేరిమధ్యమున శంఖచక్రధారియగు విష్ణువును బూజించి, కృష్ణ కృష్ణయని గానము చేయుచు, వాసుదేవా! అనంతా! యని పలుకుచు, విష్ణుభక్తాగ్రేసరుఁడై స్నానము, దానము, జపము, హోమము, దేవతాప్రోక్షణము మున్నగునవి గావించి, పైఁ జెప్పిన విధంబున శేషశాయియగువిష్ణువును బూజించి, మాసముకడపట వ్రతపూర్తిని జేసి యటనుండి మఱలి సమృద్ధిగల తనదేశమును దిలకింపుచు నిజనగరమునకుఁ బోయెను.

పురీం వైష్ణవోత్తమః. ౧౬. ఆలోకయన్నయా సమ్యక్ స్వరాష్ట్రం చ సమృద్ధిమత్, అయోధ్యా నామ నగరీ సర్వరాష్ట్రైరలంకృతా. ౧౭. హృష్టపుష్టజనాకీర్ణా దృఢప్రాకారతోరణా, దృఢయంత్రార్గళద్వారపరిఖాభిరలంకృతా. ౧౮. హస్త్యశ్వరథసంపూర్ణా రథిబృందసమాకులా, గృహగోపురసంస్థాభిర్వీథీభిస్సమలంకృతా. ౧౯. నానావర్ణపతాకైశ్చ చలద్భిర్మందవాయునా, నానాయోధజనాకీర్ణా నానాజనపదైర్యుతా. ౨౦. జ్ఞాతారః సర్వశాస్త్రాణాం భేత్తారః శత్రువాహినీం, దాతారః సర్వరత్నానాం భోక్తారః సర్వసంపదామ్. ౨౧. స్త్రియ స్తత్ర మునిశ్రేష్ఠ దృశ్యంతే సుమనోహరాః, హంసవారణగామిన్యః కర్ణాం

అయోధ్యాపురంబు సకలరాష్ట్రములకు నాయకమణి యన నొప్పుచుండు. అయ్యది సంతుష్టులగు జనులతోఁ గూడినదై, గట్టివగు నగద్దలంబు బహిర్ద్వారములును గలదై దృఢము లగు యంత్రములు గడియమ్రానులు ద్వారములు వీనితో నొప్పి, చతురంగబలముచేఁ బెంపొంది, యరదములగుంపుచే నొప్పారును. వరుసలుదీర్చిన యిండ్లచేఁ జెన్నొందుచు, మందమారుతములకుఁ గదలు బెక్కురంగులటెక్కెములతో మెఱయుచుఁ బలుపల్లెలతోఁ గూడి యొప్పియుండును. సకలశాస్త్రముల నెఱిఁగినవారును, శత్రుసేనలఁ దునుమాడువారును, సర్వశ్రేష్ఠములగు వస్తువుల నొసఁగువారును, నచ్చట వసింతురు. అచ్చటి యలివలచక్కఁదనము చెప్పనలవి కానిది, వారు హంసగజగామినులు. క్రీఁగంటికొనలఁ దాఁకు వెడదకన్నులవారు; వెడఁద పిఱుఁదులును, సన్నని నడుము గలవారు, బలిసి యుబ్బులగు గబ్బిగుబ్బలుగలవారలు. మేటివెలలువలు ఆభరణములు గలవారు. రూపలావణ్యసంపద గలవేశ్యలెల్లరును కడు మోద మంది చూపులందును, ముచ్చటలందును నేర్పరులై అన్ని యోషిద్గుణములతోఁ గూడి యెల్లప్పుడు రచ్చలందును, మందువా

తాయతలోచనాః. ౨౨. పృథుశ్రోణ్యః కృశోదర్యః పీనో
న్నతపయోధరాః, సువస్త్రాభరణోపేతాస్సర్వాలంకారభూ
షితాః. ౨౩. వారముఖ్యాశ్చ దృశ్యంతే గీతనృత్తవిశార
దాః, రూపలావణ్యసంయుక్తాః సర్వాః ప్రముదితాస్సదా.
౨౪. క్రీడంత్యశ్చ మదోన్మత్తాః చత్వరేషు సభాసు చ,
ప్రేక్షణాలాపకుశలాః సర్వా యోషిద్గుణాన్వితాః. ౨౫. అన్యా
శ్చ తత్ర దృశ్యంతే గుణాఢ్యాశ్చ కులస్త్రియః, సర్వాభరణ
సంపన్నాః పాతివ్రత్యపరాయణాః. ౨౬. స్వస్వధర్మరతా
స్సర్వేతత్తద్వర్ణాశ్రితా జనాః, పురం ప్రతీక్ష్య తద్రాజా
ముమోద మునిపుంగవ. ౨౭. ప్రత్యాగతం నృపం పౌరాః
ప్రత్యుద్యయురనేకశః, లాజైరవాకిరన్ సర్వే వర్షన్ప్రపతం
కుసుమాదిభిః. ౨౮. ప్రవిశ్య పట్టణం రాజా స్వాంతఃపుర
ముపాగమత్, ప్రశశాస మహారాజః సుధర్మేణ వసుంధరామ్.

లందును (చావళ్లయందును) మదోన్మత్తలై విహరింపుచుండిరి. గుణవతులగు కులస్త్రీలు సకలాభరణభూషితలై, పాతివ్రత్యమునందే శ్రద్ధ వహించియుండిరి. జను లందఱు తమతమ వర్ణధర్మములందు శ్రద్ధగలవారై యుండిరి. ఇట్టిపురంబును పరికించి, రాజు మిక్కిలి యానందమొందెను. పౌరజనులును, రాజు నెదుర్కొని యతనిపై సేసలు సల్లిరి. రాజు పురంబు ప్రవేశించి, తనయంతిపురంబు నొంది నీతి దప్పక భూమండలము నేలుచుండెను. తర్వాతఁ గొన్నియేండ్లవఱకు రాజ్యమేలి పుత్రపౌత్రులతోఁ గూడి, సకలసంపదలు వడసి, తనపుత్రునందు రాజ్యముంచి, వానప్రస్థాశ్రమము వహించి యంతఃపురజనంబుతో నాశ్రమవాసము సేయుచు, విష్ణుభక్తి నొంది కార్తికవ్రతనిష్ఠ గలిగి, యచ్చటనే విష్ణుసాయుజ్యము నొందెను. ౩౦-౧. ఓమునిశ్రేష్ఠా! కార్తికవ్రతము పుణ్యప్రదము,

౨౯. పుత్రపౌత్రసమాయుక్తః సర్వభాగ్యసమృద్ధిమాన్, పురం
జయాఖ్యః పుత్రే చ రాజ్యభారం నివేశ్య చ. ౩౦. కాంతార
వాసమకరోత్ కాంతాభిస్స పురంజయః, వైష్ణవం యోగ
మాసాద్య కార్తికవ్రతనైష్ఠికః ౩౧. తత్రైవ మునిశార్దూల
విష్ణులోకమవాప్తవాన్, అగస్త్య కార్తికః పుణ్యస్సర్వే
ష్టార్థప్రదాయకః. ౩౨. కార్తికధర్మా స్సులభాః కేశవస్య ప్రి
యావహాః, అవశేనాపి యః కృత్వా స యాతి పరమాం
గతిమ్ ౩౩. సర్వసౌఖ్యప్రదం పుణ్యమవశ్యం కలినాశనం,
కార్తికస్య వ్రతమిదమకృత్వా యాత్యశోభనమ్. ౩౪. యః
శృణోతీదమధ్యాయం విష్ణుభక్తశ్శుచివ్రతః, నిర్ధూయ పాతకం
సర్వం స యాతి పరమాం గతిమ్. ౩౫.

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే, కార్తికమాహాత్మ్యే,
త్రయోవింశోఽధ్యాయః.

అన్నికోరికలను నొసఁగునది. కార్తికధర్మములు సులభములైనవి, కేశవునకుఁ బ్రియములు. అట్టికార్తికధర్మములను నరుఁడు బుద్ధిపూర్వకముగాఁగాకయైనను రచించి, యుత్తమగతిని బొందును. సర్వసుఖముల నొసంగునది, పాపనాశకమునైన పుణ్యప్రదమగు కార్తికవ్రతంబు నాచరింపక, కీడు నొందును. ఆచారనిష్ఠుఁడౌ విష్ణుభక్తుఁడు ఈయధ్యాయమును వినునో, యాతఁడు పాపము నెల్లఁ బాసి, యుత్తమగతిని బొందును.

ఇది శ్రీస్కాందపురాణాంతర్గత కార్తికమాహాత్మ్యమునందు
నిరువదిమూఁడవ యధ్యాయము.

చతుర్వింశోఽధ్యాయః.

అత్రిః—కార్తికస్య వ్రతమిదం శ్రోతుకామాయ తేఽ
నఘ, కథయామి కథాం పుణ్యాం వైష్ణవీం చ సుఖప్రదామ్.
౧. శృణు త్వం సావధానేన శ్రవణాదఘనాశనం, యస్యా
స్త్వాస్తిక్యధీర్విప్ర కార్తికస్య మాసేర్వ్రతే. ౨. ఊర్జేఽగ
స్త్యాతిఫలదా ద్వాదశీ హరిబోధినీ, యత్ఫలం సర్వతీర్థేభ్యో
యత్ఫలం ద్వాదశీ తథా. ౩. యత్ఫలం సర్వయజ్ఞైభ్యః త
దసౌ హరిబోధినీ, భక్తిర్భవతి గోవిందే ఏకాదశ్యాం త
థైవ చ. ౪. తస్మాదాధిక్యఫలదా ద్వాదశీ విష్ణువల్లభా,
సూర్యేందుగ్రహణాధిక్యా ఏకాదశ్యాశ్శతాధికా. ౫. సమస్త
పుణ్యఫలదా ద్వాదశీ విష్ణువల్లభా, ద్వాదశ్యాం యత్కృతం
పుణ్యం కోటిగుణితం భవేత్. ౬. యది స్వల్పా భవేత్స్వ

ఇరువదినాలుగవ యధ్యాయము.

అత్రిమునీంద్రుఁడు మఱల నగస్త్యునితో నిట్లనియె. ఓయనఘా! నీవు కార్తికమాసమహిమను వినఁగోరుచున్నావుగాన సుఖప్రదమైనది, పవిత్రమునైన విష్ణుసంబంధమైనచరిత్రను వినిపించెదను వినుము. ఓయగస్త్యా! కార్తికవ్రతమునం దాస్తికబుద్ధి యెవనికిఁ గలదో, వానికి కార్తికమాసమంతయు వ్రతము నాచరించినఫలము హరిబోధినిద్వాదశివలనఁ గలుగును. సర్వతీర్థస్నానమువలన నెంతఫలము గలదో యంతఫలము ద్వాదశీవ్రతమువలనఁ గలుగును. సర్వయజ్ఞములవలన నెంత ఫలము గలదో యంతఫలము హరిబోధిని ద్వాదశివలనఁ గలుగును. ఏకాదశినాఁడు గోవిందునియెడల భక్తివలన నెంత ఫలము గలదో, యంతకంటె నెక్కువఫలము విష్ణువల్లభ యగు ద్వాదశి

ణ్యాద్వాదశీపారణోచితా, త్యాగానర్హా విద్యమానాసర్వేషా మపి దేహినామ్. ౭. వ్రతాన్యన్యాని సంత్యజ్య ద్వాదశీలేశ మస్తి చేత్, ద్వాదశ్యాంపారణం కార్యం న త్యజేత్పుణ్యకాంక్షిణః. ౮. ఏకాదశ్యా ముపోష్యాథ ద్వాదశ్యాం పారణం భవేత్, ద్వాదశ్యాం విద్యమానాయాం పారణాహాని సర్వదా. ౯. ఇదం జానన్ పురా విప్ర అంబరీషాభిధో నృపః, మహాభాగవతో నైవ ద్వాదశీం పారణే జహౌ. ౧౦. ఉపోష్యైకాదశీం పుణ్యామంబరీషో నృపోత్తమః, విజ్ఞాయ ద్వాదశీమల్పాం పారణం కర్తు ముద్యతః. ౧౧. తం యయాచే ముని ర్విప్రః దూర్వాసో మునిసత్తమః, ఆతిథ్యవ్యపదేశేన పారణా హారి పుణ్యదా. ౧౨. నృపేణోక్త స్తథాహీతి అంగీకృత్య చ పారణం, ద్వాదశీపారణార్థం తు కార్తికే మునిసత్తమః. ౧౩.

వలనఁ గలుగును. సూర్యచంద్రగ్రహణకాలములయం దెంతఫలము గలదో, నూఱేకాదశులయుపవాసమువలన నెంతఫలము గలదో, యంతఫలము విష్ణువల్లభ యగు కార్తికద్వాదశివలనఁ గలుగును. దానికంటె నెక్కువ పుణ్యముగూడఁ గలుగును. ఆ ద్వాదశినాఁడు చేసినపుణ్యము కోటిమడుఁగులు హెచ్చైనది. ఇంచుకంత పుచ్ఛమున్నను, ద్వాదశిపారణ కుచితమైనది యున్నచో, సర్వ జనులును దానిని విడువక, యనుష్ఠించియే తీరవలయును. పుణ్యముఁ గోరు వారు తక్కిన వ్రతములనైనను విడిచి, ఇంచుకంత ద్వాదశియున్నను, దానిని విడువక పారణ చేయవలెను. ఏకాదశినాఁ డుపవసించి, ద్వాదశి నాఁడు పారణము చేయవలయును. పారణదినమున ద్వాదశియుండఁగా దానిని వదలరాదు. అగస్త్యమునీంద్రా! తొల్లి మహాభాగవతుఁడయిన యంబరీషుఁ డనురాజు ద్వాదశినాఁడు పారణను విడువఁ డయ్యెను. అంబరీష మహారాజొకప్పు డేకాదశినాఁ డుపవసించి, మఱునాఁడు మిగులు ద్వాదశి

అనుజ్ఞాయ గతవాన్ అంగీకృత్య చ పారణాం, తస్మిన్ దినే భవేత్స్వల్పా ద్వాదశీ పారణోచితా. ౧౪. అంబరీషస్తు రాజర్షిస్సంకటే సముపస్థితే, ఇదం విచారయామాస హరిభక్తోఽతిచింతితః. ౧౫. బ్రాహ్మణస్తాపసశ్రేష్ఠః పారణార్థం నిమంత్రితః, మయా న చాగతస్సోఽపి ద్వాదశీ చాతివర్తతే. ౧౬. ద్వాదశ్యతిక్రమోఽధర్మః సత్యం సత్యం కథం భవేత్, బ్రాహ్మణాద్భోజనం పూర్వమధర్మో గృహమేధినః. ౧౭. బ్రాహ్మణో వహ్నిసదృశః కుపితః పూర్వభోజనాత్, శాపం దద్యాన్మమ తథా శుభం కిన్ను భవిష్యతి. ౧౮. అనతిక్రమణీయస్స్యాద్దశ్యైవ హరివాసరః, ఉ

నాఁడు పారణచేయఁ గడఁగుచుండఁగా, దుర్వాసుఁ డను మునీంద్రుఁ డేఁగుదెంచి యాతిథ్యముఁ గోరెను. అంత నంబరీషుఁడు 'కార్తికద్వాదశి పారణ యొక్కఫలం బొసఁగునది. త్వరగ రావలయును' నని ప్రార్థించెను. అట్లే యని మునీంద్రుఁ డంగీకరించి పారణసమయమునకు వచ్చెద నని చెప్పి, యనుష్ఠానమునకై నదీతీరంబునకుఁ బోయెను. ఆ దినమున పారణోచితమగు ద్వాదశి యించుకయే యుండెను, కాన హరిభక్తుఁడగు నంబరీషుఁడు సంకటము తటస్థింపఁగా నివ్విధంబునఁ జింతింపఁదొడఁగెను. ౧౫. తాపసులలో నుత్తముఁ డయిన దుర్వాసమునీంద్రునిఁ బారణకై రమ్మంటిని. అతఁడో యింతదనుక రాఁడు. ద్వాదశియుం మిగిలిపోవుచున్నది. ద్వాదశి నాఁడు పారణ మీఱుట నిక్కముగఁ ధర్మము గాదు గదా. గృహస్థునికి నతిథిని విడిచిపెట్టి ముందుగ బారణ సేయుటయు ధర్మముగాదు. బ్రాహ్మణుఁ డగ్నిసదృశుఁడు. కనుక ముందు భుజించుటంజేసి, కుపితుఁడై శాపం బొసఁగును. దాన మే లెట్లు గలుగును? ఏకాదశి యెట్లు మీఱరానిదో

పోషణే ద్వాదశీ చ పారణే తద్వ్యదీరితా. ౧౯. హరిభక్తిపరిత్యాగో ద్వాదశీత్యాగతో భవేత్, యతోఽనుపోషితో భూయాత్కృత్వా సమ్యగుపోషణమ్. ౨౦. పూర్వాం ద్వాదశీసంఖ్యాకే పురుషో హరివాసరే, పాపముల్లంఘనే పాపాత్ కలుషం జాయతే నృణామ్. ౨౧. హరేర్దినస్య పుణ్యత్వాత్ నైవ త్యాజ్యం మనీషిణా, న చాప్యుల్లంఘితో యస్మాత్పుంసస్సుకృతసంచయః. ౨౨. భూరిజన్మాంతరకృతం దివసే మధువిద్విషః, హరేర్దినపరిత్యాగః ప్రతీకారవివర్జితః. ౨౩. పుంసః ప్రజాపతే పారమేకస్యాపి జహార్న కిం, హరిభక్తిః పరిత్యక్తా త్యజ్యతాం హరివాసరమ్. ౨౪. పుంసాం మమ తతో భీతిర్మహతీ విద్యతే యది, హరిభక్తిపరిత్యాగా

యట్లే పారణవిషయమున ద్వాదశియు నట్టిదే యనఁబడును. ద్వాదశీపరిత్యాగమువలన హరిభక్తిని విడిచినట్లే యగును. ఏకాదశినాఁ డుపవసించి, ద్వాదశి నాఁడు పారణ చేసెనేని, ఆ వ్రతము సార్థక మగును. అట్లు పారణకాల ముల్లంఘించుటచే పాపము సంభవించును. హరివాసరము పుణ్యప్రదమగుటం జేసి దానిని విడువరాదు. అట్లు హరివాసర ముల్లంఘించినయెడల, మానవుని పుణ్యము లెల్ల క్షీణించును. జన్మాంతరమునఁ జేసిన పాపములెల్ల హరివాసరము ననుష్ఠించుటచేఁ గలుగును. హరివాసరము విడుటకుఁ బ్రాయశ్చిత్తమే లేదు. హరివాసరము పరిత్యజించిన, హరిభక్తియు లేనట్లే యగును. నాకు మానవుల వలన నాపద సంభవించునట్లున్న, హరిభక్తి లేకపోవుటయు, పారణ నిలుచుటయు సంభవించును. ఆకల్పాంతము దుఃఖప్రదముగానున్నను, విప్రశాపము వలన భీతి లేదు. ద్వాదశీపారణపరిత్యాగమువలన హరివాసరమును వదలినట్లే యగును. తుదకు హరిభక్తియుం దగ్గినట్లగును. ఓనరోత్తమా! హరిభక్తి వీడుటకంటె విప్రశాపము పడుట మేలు. బ్రాహ్మణశాపమునకు వెఱచి

ద్విహిత్వా పారణాపది. ౨౫. విప్రశాపాన్న మే భీతిర్న కల్ప
దుఃఖప్రదా అపి, ద్వాదశ్యాస్తు పరిత్యాగే త్యక్తాస్స్యుర్హరి
వాసరాః. ౨౬. త్యక్త్వా తతోఽన్తతో భక్తిర్హరేర్యాస్యతి
నా భవిష్యతి, హరిభక్తిపరిత్యాగాద్విప్రశాపో నరోత్తమ.
౨౭. అపి తత్త్యాగరూపేణ మయా త్యక్తా భవేత్పునః,
తథా కృతే మయా నూనం హరిస్త్రాతా భవిష్యతి. ౨౮.
అత్రిః—అంబరీషో విచింత్యైవమ్మనసైవ మహాత్మనా, బ్రా
హ్మణాన్వేదపురుషాన్ పప్రచ్ఛేదం నృపోత్తమః. ౨౯. దు
ర్వాసా నాగతోఽద్యాపి బ్రాహ్మణో యో నిమంత్రితః, కింక
రోమి ద్విజశ్రేష్ఠా ద్వాదశీ చాతివర్తతే. ౩౦. బ్రాహ్మణాద్భోజనం
పూర్వం ద్వాదశ్యామప్యతిక్రమః, ఉభయోః కిన్ను మే శ్రే

హరివాసరము విడిచినపక్షమున, బ్రాహ్మణునిఁ దిరస్కరించిన ట్లగును. అట్లు
కాక, హరివాసరము ననుష్ఠించిన, బ్రాహ్మణునిశాపమునుండి హరివాసరమే
నన్నుఁగాపాడఁగలదు. అంబరీషుఁడిట్లు ధ్యానించి, వేదపురుషు
లగు బ్రాహ్మణుల నిట్లు నడిగెను. ఓద్విజోత్తములారా! ద్వాదశీపారణ
నిమిత్తము నిమంత్రితుండైన బ్రాహ్మణుఁ డింతవరకు రాఁడు. ఓద్విజోత్తము
లారా! ద్వాదశియుం మిగిలిపోవుచున్నది. నేనేమి చేయుందును? బ్రాహ్మణుని
కంటె ముందు భుజించుట శ్రేయమా? ద్వాదశిపారణ మతిక్రమించుట
శ్రేయమా? ఇం దేది శ్రేయము? సెలవిండని యడిగెను. ౩౧. అంత ధర్మజ్ఞు
లగు బ్రాహ్మణు లెల్లరును ఏది మేలో ఏది తక్కువయో పరికించి యిట్లనిరి.
ద్వాదశికిని భోక్తకును అతిథికిని, బ్రాహ్మణునికిని సకల భూతములకుఁ బరమేశ్వ
రుఁడు అగ్నిరూపమున గూఢుఁడై యున్నాఁడు. ఆఁకలిచేఁ బీడితుఁడైన
వాఁడు. ప్రాణవాయువు ననుగ్రహమువలన జఠరాగ్ని మండుచున్నపుడు
నాలుగు తెగలగు నన్నమును భుజింపుచున్నాఁడు. అన్నమును గోరుచున్న జంతు

యఃతస్వాదంతువిజ్ఞోత్తమాః. ౩౧. ధర్మజ్ఞాశ్చింతయామాసుఃగౌర
వం లాఘవం తథా. ౩౨. బ్రాహ్మణాః—వ్యాసశాస్త్ర్యాశ్చ తథా
భోక్తురతిథేర్బ్రాహ్మణస్య చ, అగ్నిస్సర్వేషు భూతేషు గూ
ఢోఽయం పరమేశ్వరః. ౩౩. భుఙ్క్తే చతుర్విధం సర్వమన్నం
స్వాదుక్షుధాతురః, ప్రాణవాయుప్రసాదేన జఠరే ప్రకటీకృతే.
౩౪. వహ్నౌ సంజాయతే జంతోః క్షుధా హ్యన్నాభికాం
క్షతః, ప్రాణప్రణున్నో భగవాన్ జాఠరోఽత్ర విభావసుః. ౩౫.
సంతాపయం కరోత్యేషా క్షుత్పిపాసేతి కీర్తితా, ప్రాణేన
సహితస్తస్మాత్ వహ్నిస్సర్వసురార్చితః ౩౬. సర్వభూతస్థితో
యస్మాత్తస్మాత్తం నిత్యమర్చయేత్, అథ శ్వపాకం శూద్రం
వా స్వగృహేనాగతం శుభమ్. ౩౭. అతిక్రమ్య న భుంజీత
గృహమేధ్యతిథిం నిజం, కిం పునర్బ్రాహ్మణం సాక్షాద్వర్ణా
నాం జన్మతో గురుమ్. ౩౮. అవజ్ఞా బ్రాహ్మణస్యేయ మతి

వున కగ్ని యున్నప్పుడే యాఁకలిపుట్టుచున్నది. మానవునందున్న జాఠరాగ్ని యెప్పుడు ప్రాణవాయువుచేఁ బ్రేరిత మగునో, అప్పుడే యాఁకలిదప్పులు గలుగుచున్నవి. కనుక ప్రాణసహితమైన యగ్ని సకలదేవతలచేఁ బూజితమైనది. అగ్ని సర్వభూతములందున్నది కనుక నట్టియగ్నిని దప్పక యర్చింపవలయును. మఱి గృహస్థుఁడు తనయింటికి వచ్చినయతిథిని చండాలుఁడైనను విడిచి, ముందుగ భుజింపఁ జనదు. అది యట్లుండ, వర్ణముల కెల్లను ఆశ్రమముల కెల్లను గురువయిన బ్రాహ్మణుని విడిచిపెట్టి ముందుగ భుజింపఁ జనదు. ఇట్లొనరించుట యతిథి నవమానించినట్లే కదా యగును. అందును గృహస్థుఁడు తానే యతనిని నాహ్వానించి, యతనికంటె ముందుఁ గుడుచుట యయ్యతిథికిఁ గడుంగడు నవమానంబు గదే. బ్రాహ్మణుని నవమానించుటఁ బురుషునకు నాయువు, సంపద, కీర్తి, మఱి మనసులోని శ్రేయంబు గలిగించునది

థేః పూర్వభోజనం, గృహస్థస్త్వతిథిం కృత్వా స్వాయమేవ
నిమంత్రితమ్. ౩౯. బ్రాహ్మణావజ్ఞయా పుంసస్సర్వమేవ
వినశ్యతి, ఆయుశ్శ్రీశ్చ యశో ధర్మః శ్రేయోఽన్యత్ మనసి
స్థితమ్. ౪౦. బ్రాహ్మణాః కథితాస్సర్వాః దేవతా నాకసం
స్థితాః, దేవతానా మవజ్ఞానాత్సర్వం నామ వినశ్యతి. ౪౧.
బ్రాహ్మణా జాతిమాత్రేణ దేవవత్క్యం తపోయుతే, విశేష
శ్చ పరం సాక్షాద్దూర్వాసస్యాతితేజసః. ౪౨. యద్య
ప్యేష న చావజ్ఞాం కురుతే నృపసత్తమ, తథాపి ప్రథమం
విప్రాద్భోజనం న ప్రకీర్తితమ్. ౪౩. బ్రాహ్మణస్యాపి సుమహా
నన్యాయోఽయం నిమంత్రణే, ద్వాదశ్యాం ప్రతిగృహ్యాపి
తస్మిన్కాలే త్వనాగమః. ౪౪. ద్వాదశీత్యాగత స్త్వత్ర
శ్లాఘ్యోఽపి హరివాసరః, హరేర్దినస్య సంత్యాగే ప్రాయ
శ్చిత్తన్న విద్యతే. ౪౫. అవజ్ఞానా చ్చ విప్రస్య సమమేత
ద్ద్వయం తతః, గౌరవం లాఘవన్నాత్ర పశ్యామశ్శాస్త్రదృష్టి

యెల్లఁ దఱుగును. బ్రాహ్మణులు భూమియందలి వేల్పు లనఁబడుదురు. వారిఁ దిరస్కరించిన నంతయుఁ దఱుగును. బ్రాహ్మణులు జాతిమాత్రముచేఁ బూజ్యులు. అట్టుండఁ దపోయుతుఁ డయిన యట్టివిప్రునివిషయమునఁ జెప్పవలసిన దేమి యున్నది? అందును మహాతపశ్శాలిని దూర్వాసుని నవమానించిన నికఁ జెప్పవలసినదే లేదు. ఓనృపోత్తమా! యాతఁ డొకవేళఁ గోపము చేయఁడనుకొన్నను, బ్రాహ్మణునికి ముందు భోజనము యుక్తము గాదు. ఈబ్రాహ్మణుఁడును ద్వాదశినాఁడు పారణసమయమున కేతెంచెదనని యొప్పుకొని యిటురాకయుండుటచే తప్పుచేసినవాఁడే. ద్వాదశిని విడుచుటకంటె హరివాసరము విడిచినను మేలె. అంతచేటు వాటిల్లదు. ద్వాదశిని విడిచినఁ బ్రాయశ్చిత్తమే లేదు. విప్రావమానమును నట్టిదోషకారియే. శాస్త్రదృష్టిచేఁ

భిః. ४६. అనర్థస్స్యాద్దైవాత్ర భూయాంశ్చ సముపస్థితః, ద్వాదశ్యాం పారణాత్యాగా త్త్యక్త్వా భక్తి ర్హరే స్తథా. ४८. పారణే తు కృతే నూనం విప్రశ్శాపం ప్రదాస్యతి. అత్రిః—ఇతి సంచింత్య సకలా బ్రాహ్మణా వేదవాదినః, రాజానమిదమూచు స్తే యాథాతథ్యం సమాశ్రితాః. ४౯.

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే, కార్తికమాహాత్మ్యే
చతుర్వింశోఽధ్యాయః.

పంచవింశోఽధ్యాయః.

బ్రాహ్మణాః—రాజన్ ఉభయతః పాశారజ్జురేషా సమాగతా, భవతా నరశార్దూల ఘోరాత్పాపాత్పురాకృతాత్. ౧. వయం న నిశ్చయం క్వాపి గచ్ఛామో నర

నిం దేది ముఖ్యము? ఏది యముఖ్యము నని తెలియలేదు. ఎట్లు లాలోచించినను గొప్పచేటు వాటిల్లినది. ద్వాదశినాఁడు పారణము చేయనియెడ, హరిభక్తియే లేనిదగును. పారణచేసినయెడల విప్రుఁడు తప్పక శపించును. ఏమి చేయనగును. ఇవ్విధంబున వేదపారగు లగు విప్రు లందఱు యోచించుకొని, తమ యభిప్రాయమును దలపోసి రాజుతో ని ట్లనిరి.

ఇది శ్రీ స్కాందపురాణాంతర్గత కార్తికమాహాత్మ్యమందలి
యిరువదినాలుగవ యధ్యాయము.

ఇరువదియైదవ యధ్యాయము.

బ్రాహ్మణులు రాజుతో నిట్లనిరి. నృపాలా! యిది యిరువైపుల ముల్లు గలత్రాడుగ నున్నది. ఇది జన్మాంతరకృతపాపఫల మేకాని వేఱుకాదు. నృపేంద్రా! మే మెంతతడవు చింతించియు నిశ్చయంబు సేయఁజాలకున్నాము.

పుంగవ, స్వబుద్ధ్యా తు సమాలోచ్య కుర్వన్యం తవ నిశ్చయమ్. ౨. ఇత్యుక్తో బ్రాహ్మణై రాజా తానాహ స్వాత్మనిశ్చయం, హరిభక్తిపరిత్యాగాద్విప్రశాపో౽వరో ద్విజాః. ౩. అంభసా కేవలేనైవ కరిష్యే వ్రతపారణం, అహో శ్చాబ్భక్షణం విప్రా హ్యశితం నాశితం చ యత్. ౪. ఏవంకృతే న చావజ్ఞా బ్రాహ్మణస్య భవిష్యతి, ద్వాదశ్యాశ్చ పరిత్యాగో బ్రాహ్మణానాం కథంచన. ౫. ఏవం కృతే న చేచ్ఛాపం దూర్వాసా మే ప్రదాస్యతి, మమ జన్మాంతరకృతం క్షణం పాపం ప్రదాస్యతి. ౬. ఇతి నిశ్చిత్య రాజర్షిశ్చక్రే నీరేణ పారణం, తావతా సమయే నైవ దూర్వాసా భృశకోపనః. ౭. అంబరీషం మహారాజం లోచనాభ్యాం దహన్నివ, పశ్యన్నువాచ వచనమిదం కర్ణవిభేదనమ్. ౮. భవతా పారణం రాజన్ అతిథి

కావున, మహారాజా! నీవ స్వబుద్ధితో యోజించి, నిర్ణయంబు సేయుము. అని విప్రులు పలుకఁగా, నంబరీషుఁడు బ్రాహ్మణులను గాంచి తన మనోనిశ్చయంబుఁగూర్చి యిట్లనియె. ఓద్విజపుంగవులారా! విష్ణుభక్తిని బాయుటకంటె బ్రాహ్మణశాపంబు హెచ్చుగాదు. కేవలము నీటిని బుచ్చికొని పారణము గావించెదను. నీరుద్రాగినను, భోజనముచేసినట్లే యని పెద్దలందురు. ఇట్లొనర్చుట బ్రాహ్మణుని యాజ్ఞకు భంగకరముగాదు. ద్వాదశీపారణ చేయకుండుట బ్రాహ్మణులకు సైకము మేలుగాదు. కావున నేనిట్లు జలపారణ గావించినను, దూర్వాసుఁడు నాపైఁగినిసి నన్ను శపించెనేని నేనుజన్మాంతరము నొనర్చినపాపఫలంబును నాకొసఁగినవాఁడగును" అని నిశ్చయించి యాంగీరసుఁడు నీటితోఁ బారణ గావించెను. అంతలోనే యతికోపిష్ఠుఁడగు దూర్వాసుఁడంబరీషమహారాజుం గాంచి, కన్నులతోఁ గాల్చువాని మాడ్కిఁ జుఱుఁ జూచుచు, చెవులు తూట్లుపోవునట్టి యీమాటఁ బలికెను. ఓరాజా! నీవ

ష్ఠాం విహాయ కిం, అశాస్త్రార్థధియం కృత్వా దుర్ధియా ధర్మఘాతినా. ౯. అస్నాత్వా తు మలం భుఙ్క్తే హ్యదత్త్వాఽర్ఘ్యం తు కేవలమ్. ౧౦. యో నిమన్త్ర్యాతిథిం మోహాద్భుఙ్క్తే పూర్వం తతోఽధమః, మలాశీ స చ విజ్ఞేయః క్రిమిర్విష్ఠాగతో యథా. ౧౧. భుంజతే తే త్వఘం పార్థ యే పచంత్యాత్మకారణాత్, అతిథ్యర్థం చ పక్వం యే భుంజతే తే త్వఘాదఘమ్. ౧౨. పక్వం వాప్యథవాఽపక్వం పత్రం పుష్పం ఫలం పయః, అదత్త్వా నూనం భవేదన్నమన్నప్రతినిధౌ స్థితమ్. ౧౩. భవానన్నప్రతినిధిం కృత్వా పాపోఽతి దుష్టధీః, అదత్త్వాం సంపరిత్యజ్య హ్యతిథిం చ నిమన్త్రితమ్. ౧౪. విప్రావజ్ఞాకరో మందో విష్ణుభక్తః కథం భవాన్, అవజ్ఞాం కురుతే నైవ బ్రాహ్మణానాం కదాచన. ౧౫. విష్ణుర్దైవం

తిథినైన నన్నుఁబాసి యేలపారణగావించితివి? శాస్త్రార్థముఁ దెలియఁజాలక, ధర్మముఁ జెడగొట్టుబుద్ధితో నీవిట్టికార్యంబొనర్చితివి. ఎవఁడతిథి కర్ఘ్యంబైన నొసఁగక, ముందు భుజించునో, వాఁడు నీటమునుఁగకయ, మలంబు భక్షించువాఁడు. ఎవఁ డతిథిని మంత్రించి, యతనికంటె ముందుగాఁ గూడు గుడుచునో, అతఁ డమేధ్యమందలి పురుగువోలె మలభక్షకుఁడగును. ఎవరు తమనిమిత్తము పాకము నొనర్చుకొందురో, వారు తమపాపంబు లనుభవింతురు. మఱియు నెవ రతిథినిమిత్తమై వండినయన్నమును దా ముపయోగించు కొందురో, వారు మఱి నీచమైన పాపము ననుభవింతురు. వండినది, వండనిది, పత్రమూ (ఆకు), పుష్పమూ, ఫలమూ, నీరు, అన్నమునకు బదులుగనుండునవియెల్ల నన్నమేయగును. పాపాత్ముఁడవై, కడుదుష్టబుద్ధికల నీవు నిమంత్రించిన యతిథినైన నన్నుఁబాసి అన్నప్రతినిధి యగునీటిని బానము సేసి, న న్నవమానపఱచితివి. ఇట్లు బ్రాహ్మణుని నవమానించిన మూఢుఁ

తవ కథం తస్య భక్తికరో భవాన్, భవతో నాస్తి కాప్యత్ర
బ్రాహ్మణే మధుసూదనే. ౧౬. భక్తం యతో బ్రాహ్మణం
మాం త్యక్త్వా భక్షితవాన్నృప, యథా పురోధసస్స్వస్య
మద మోహాన్నహింసకః. ౧౭. అవజ్ఞాస్యసి తద్వన్మాం త్వ
మివ జ్ఞాతవానసి, ధర్మధ్వజో భవాన్ ధర్మమర్యాదానాం
విభేదకః. ౧౮. పాపాచారః కథం భూమౌ జాతో ధర్మాత్మ
నామిహ. ఏవముక్తశ్చ ఋషిణా భీతా తం ప్రణిపత్య చ.
౧౯. మునిం ప్రసాదయామాస సోఽంబరీష ఇదం వదన్, పా
పోఽహం పాపకర్మాఽహం పాపచేతాశ్చ సర్వదా. ౨౦. భ
వంతం శరణం ప్రాప్తః పాహి మాం మునిపుంగవ, ధర్మమార్గే
విమూఢమ్మాం శీవంతం పాపకర్దమే. ౨౧. పాహి మాం
కృపయా విప్ర శరణం త్వాం సమాగతం, అహం క్షత్రియ

డగు నీ వెట్లు విష్ణుభక్తుఁడ వగుదువు? విష్ణుభక్తుఁ డగువాఁడు బ్రాహ్మణుల నెప్పటి కవమానింపఁడు. నీ కెట్లు విష్ణువు దైవమగును! నీవు విష్ణువున కెట్లు భక్తుఁడ వగుదువు! నీకు బ్రాహ్మణునందును భక్తిలేదు, విష్ణువునందును భక్తి లేదు. లేకున్న, భగవద్భక్తుఁడనైన నన్నుఁబాసి, యన్నముఁ గుడిచియుండుదువే. నృపాలా! నీవు గర్వాంధుఁడవై. నీపురోహితుని మాడ్కి నన్నెంచి యవమానించితివి. నీవు ధర్మిష్ఠుఁడని వేషము దాల్చి, ధర్మములనెల్లఁ బాడు సేయఁ దొడఁగితివి. పాపాత్ముఁడవు నీవెట్లు పుడమిని పుణ్యులవంశమున జన్మించితివి" అని యిట్లు దుర్వాసమునీంద్రుఁడు పలుకఁగా, అంబరీషమహారాజు భీతితో నతనికి మ్రొక్కి యిట్లనిపలుకుచు నతని వేఁడుకొనెను. ఓమునీంద్రా! నేను పాపుఁడను. పాపకృత్యము లొనర్చినవాఁడను. ఎల్లప్పుడు పాపమునందే తలంపు గలవాఁడనే. ఓమునీంద్రా! నిన్ను శరణుఁ జొచ్చితిని. నన్నుఁ గాపాడుము. ధర్మమార్గముఁ దెలియనివానిని, పాపపు టడుసునఁబడి లేవలేనివానిని. నిన్ను

ధర్మోఽస్మి పాపాజ్ఞానవిమోహితః. ౨౨. భవాన్ విప్రశ్శాంతి
సారః తతో మాం పాహి సర్వథా, బ్రాహ్మణాస్తు క్షమా
వంతో దయాసారా భవాదృశాః. ౨౩. మాదృశాన్పాపపం
కేఽస్మిన్పాంతి మగ్నాన్మహాధియః, ఇత్యాదివాదినం కోపా
ద్దుర్వాసా పాదసంస్థితమ్. ౨౪. శిరస్యతాడయద్భూపం
వామపాదేన నిర్ఘృణః, ప్రతాడ్య భూమిపం దూరే తస్మాత్
స్థిత్వాఽవదత్త్విదమ్. ౨౫. ప్రబ్రవీచ్ఛాపదానాయ ప్రవృ
త్తోఽతీవ కోపనః, నాహం కృపాళుహృదయో న చ మాం
భజతే క్షమా. ౨౬. అశాంతిసారసర్వస్వం దుర్వాసం సమ
వైహి మాం, అన్యే తే మునయో భూపాః కుపితాః శాంతిభా
గినః. ౨౭. కుపితస్య న మే శాంతిరాసీదస్తి భవిష్యతి, అద

శరణు చొచ్చిన నన్నుఁ గరుణతోఁ గావుము. ఏను క్షత్త్రియధర్ముఁడను. పాప
ముచే జ్ఞానము లేనివాఁడను. నీవో విప్రుఁడవు. శాంతిప్రధానుఁడవు. నన్ను సర్వ
విధములదయతోఁ గావుము. తమబోటివిప్రులోర్పుగలవారలు; దయయే ముఖ్య
ధర్మముగాఁ గైకొన్నవారలు; అట్టిబుద్ధిమంతులగు బ్రాహ్మణపుంగవులు పాపపు
టడుసునఁ బడిన మమ్ముబోఁట్లను లేవఁదీసి కాపాడుదురు." ఇట్లు పలుకుచున్న
నృపేంద్రుని జాలిలేక యెడమకాలితో నెత్తిన బాగుగఁ దన్ని, యాతనికి
దవ్వుననే నిలఁబడి శాపంబీయఁగోరి, చండుఁడైన దుర్వాసుఁడితనితో నిట్ల
నియె. నే నెల్లప్పుడు దయగలవాఁడను గాను. ఓర్పు నన్నెప్పుడు చేఁగొనదు.
అశాంతిసారమంతయు నేనే యని యెఱుఁగుము. తక్కినమునులేని, రాజులేని
కోపమునొంది యావల నోర్పునొందువారు గలరు. కోపముఁగలిగించిన మహాత్ము
లగు వారికిఁ గ్రూరశాపంబు నొసఁగక నాకు కోపమువచ్చిన నిదివఱ కెన్నఁడు
శాంతింపలేదు. ఇపుడు శాంతింపదు. ఇఁక శాంతి నొందబోదు. ఇట్లని పలికి,

త్వా దారుణం శాపం కోపహేతుం దురాత్మని. ౨౮. ఇత్యు క్త్వా దత్తవాన్ శాపమంబరీషాయ భూభుజే, మీనః కూర్మో వరాహస్త్వం వామనో వికృతాననః. ౨౯. బ్రాహ్మణః క్రూరకర్మా చ క్షత్రియో జ్ఞానవర్జితః, రాజ్యానర్హక్షత్రియ శ్చ దురాచారరతి స్తథా. ౩౦. పాషండమార్గవేత్తా చ బ్రాహ్మణైస్సద్విగర్హితః, బ్రాహ్మణో బ్రాహ్మణానాం చ ఘాతకో నిర్ఘృణ స్తథా. ౩౧. ఇతి తే దశ జన్మాని సంతు పండితమానినః, పునశ్శాపం ప్రదాస్యామి మమాతిక్రమకారిణః. ౩౨. ఇత్యుక్త్వా వ్యాదితే వక్త్రే పునశ్శాపాయ కోపినా, అంబరీష స్య హృదయే బ్రాహ్మణో మధుసూదనః. ౩౩. స్థితో భక్త

యంబరీషమహారాజునకు ఘోరశాపంబొసంగెను. నీవు చేఁపవు, తాఁబేలవు, వరాహమవు, వికృతరూపుఁడవగు మఱుగుజ్జవు, కటికిపనులుసేయు బ్రాహ్మణుఁడవు, జ్ఞానహీనుఁడవగు క్షత్రియుఁడవు, దురాచారపరాయణుఁడవైన రాజ్యము నేల నర్హుఁడవుగాని క్షత్రియుఁడవును, సకలజనులచే నిందింపఁబడిన, పాషండ మార్గము నెఱిఁగిన బ్రాహ్మణుఁడవును, క్రూరుఁడవై దయలేక, బ్రాహ్మణులను సంహరించు బ్రాహ్మణుఁడవు నను నీపది నీచజన్మములు సకలము నెఱిఁగిన వాఁడనని గర్వించు నీకుఁ గలిగెడుఁగాక. నన్నవమానించిన నీకింకను శాపంబొసఁగెదను. అని చెప్పి శాపంబొసఁగుటకై కుపితుఁడయిన యాదుర్వాసుఁడు నోరుదెఱవఁగనే, అంబరీషుని హృదయమున భక్తప్రియుఁడును, శరణాగతవత్సలుఁడును, శ్రీమంతుఁడయిన మధుసూదనుఁడు భక్తునిఁ గాపాడుటకై యాబ్రాహ్మణునిచే నొసఁగఁబడిన శాపంబును దానమనుభవించి మఱల శాపంబొసంగ నుంకించుచున్న యాబ్రాహ్మణుని శిక్షించుటకై తన చక్రాయుధమును సృజించెను. తర్వాత మంటలచేఁ గోటిసూర్యప్రకాశమానమై వెలుఁగుచున్న చక్రమును జూచి, ముని మిగుల భయకంపితుఁడై ప్రాణములఁ గాపా

ప్రియశ్శ్రీమాన్ శరణాగతవత్సలః, భక్తం సమవితుం తద్వ
చ్ఛాపం విప్రేణ కీర్తితమ్, ౩౪. సత్యం కర్తుం ప్రజగ్రాహ స్వ
యం శాపం ద్విజేరితం, పునశ్చాతిక్రమం కర్తుం ప్రవృత్తం
బ్రాహ్మణోత్తమమ్. ౩౫. దృష్ట్వైవం శిక్షితుం దేవోఽప్యసృ
జత్ స్వం సుదర్శనం, అథ జ్వాలాకరానంతసూర్యకోటిసమ
ప్రభమ్. ౩౬. వ్యాదితాస్యే మునిశ్చక్రం దృష్ట్వా భయము
పాగతః, ప్రాణత్రాణాయ సహసా పలాయనపరోఽభవత్. ౩౭.
తమన్వగచ్ఛద్దుష్ప్రేక్ష్యం జ్వాలావ్యాప్తదిగంతరం, మహ
చ్చక్రం మునిస్సోఽపి పర్యగాద్వసుధామిమామ్. ౩౮. సుద
ర్శనేనానుగతో దూర్వాసా అఖిలం జగత్, పర్యగా న్నైవ
కోఽప్యాసీద్రక్షకస్తద్భయాదిహ. ౩౯. శక్రాదయో లోక
పాలా వసిష్ఠాద్యాశ్చ తాపసాః, హరబ్రహ్మాదయశ్చాపి
శక్తా నాసన్ హి తేఽపి చ. ౪౦. తాపసస్య మునీశస్య కోపసం

డుట్టకై పరుగిడ నారంభించెను. మంటలు దెసలయందుఁ గ్రమ్మఁ జూపఱకు
నోర్వరాని యామునిని వెంబడించి తరుమ, నాముని భూమండలమంతయుఁ
దిరిగెను. చక్రము వెంబడించి తరుమ నామునీంద్రుఁ డాచక్రమునుండి సంరక్షింపఁ
గలవాఁ డొక్కరుఁడును గానరాఁడయ్యెను. ఇంద్రుఁడు మున్నగు లోకపాల
కులు, వసిష్ఠాదులగు ఋషులు, బ్రహ్మరుద్రాదులును, మఱియెవ్వరును నాము
నీంద్రుని సంరక్షింపఁ జాలరైరి. తాపసుఁడయ్యుఁ గోపముచే మంచిచెడ్డలెఱుఁ
గని యాదుర్వాసునికి విష్ణుభక్తు నవమానించుటచేఁ బ్రాణసంకటము తటస్థ

క్రాంతదుర్ధియః, హరిభక్తావమానేన బభూవ ప్రాణసంకటమ్.
ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే, కార్తికమాహాత్మ్యే,
పంచవింశోఽధ్యాయః.

షడ్వింశోఽధ్యాయః.

అత్రిః—అథాజగామ వైకుంఠం విష్ణునా పరిపాలితం, భూరాదినిఖిలాం ల్లోకా నటిత్వైవ త్వరాన్వితః. ౧. త్రాహి త్రాహి జగన్నాథ బ్రహ్మణ్య మధుసూదన, కరాలధారత శ్చక్రా త్త్వదీయాద్వజ్రసంభవాత్. ౨. ఇదం సుదుస్సహం విష్ణో సూర్యకోటిసమప్రభం, చక్రం త్వదీయం దుష్ప్రేక్ష్యం

పడెను. దుర్వాసునకు చిక్కు దోఁపదయ్యెను.

ఇది శ్రీస్కాందపురాణాంతర్గత కార్తికమాహాత్మ్యమందలి
ఇరువదియైదవ యధ్యాయము.

ఇరువదియాఱవ యధ్యాయము.

అవ్విధంబున దుర్వాసుఁడు భూమండలంబెల్లఁ దిరిగియుఁ సంరక్షణంబు గానక వైకుంఠమున కేఁగి, విష్ణుదేవుని నివ్విధంబునఁ బ్రార్థింపఁదొడఁగెను. ఓజగద్రక్షకా! బ్రాహ్మణశరణ్యా! మధుసూదనా! వాడియంచులు గలిగి వజ్రాయుధమునుండి పుట్టిన నీచక్రంబునుండి నన్నుఁ గాపాడుము. ఓసర్వవ్యాపకా! కోటిసూర్యప్రకాశమానమై చూడనలవికాని యీనీసుదర్శనాయుధము నన్నుఁ జంపవచ్చెడి. దీని నివారింపుము. నీభక్తులలో నగ్రగణ్యుఁడయిన యంబరీషుని

హంతుం మామేతివార్యతామ్. ౩. మమ పాపస్య జాతే యం శిక్షా మధునిషూదన, అంబరీషే మహాభక్తే త్వయి శాపస్య దీపినః. ౪. బ్రాహ్మణానాం సహస్రేషు యత్త్వ మతిపాతకీ, తతో యామీతి పాపం త్వాం రక్షస్వేదం జనార్దన. ౫. బ్రాహ్మణస్య పదం విష్ణో తవ వక్షసి తిష్ఠతి, యతస్తతో మయాప్యేతత్కృతం పాపం త్వమీశ్వరః. ౬. అత్రిః—ఏవం వదన్ సోఽన్తముపాగతస్సన్ సాష్టాంగ పాతం పురతః పపాత, స్వరక్షణాయైవ వినీతచేతాస్త్రాహీతి వాక్యం బహుశో మురారేః. ౭. మునిం దూర్వాససం విష్ణు రిదమాహ హసన్నివ, మునీశ బ్రాహ్మణా దైవం మమ నాస్త్యత్ర సంశయః. ౮. భవాదృశా విశేషేణ సర్వదా తాపసోత్తమాః, భగవన్ శంకరస్సాక్షాత్ భవాన్నైవ బ్రహ్మ రూపధృక్. ౯. జ్వాలజ్జటాకలాపశ్చ భ్రుకుటీకుటిలం ముఖం,

---

యెడ శాపంబు నొసఁగిన పాపాత్ముఁడనగు నన్నుఁగాపాడుము. వేలకొలఁది బ్రాహ్మణులలో నీవు పాపిష్ఠుఁడవని నన్నుఁ ద్రోసిపుచ్చకుము. నేను నిన్ను శరణము నొందితిని. నన్నుఁగాపాడుము. తొల్లి భృగుమహర్షి నిన్ను ఱొమ్మునఁ దన్నఁగా దానినోర్చితివి గదా. అట్లే నా యీయపరాధంబును సైరింపుము. ౬. ఇత్తెఱఁగునఁ బలుకుచు దుర్వాసుఁడు విష్ణువు నడజేరి, సాష్టాంగ నమస్కారము గావించి, వినయభరితుడై, ఓజనార్దనా! నన్ను గావుము కావుమని పలుమాఱు మొరలిడెను. అప్పుడు శ్రీవిష్ణుమూర్తి చిఱునవ్వు నవ్వుచు దుర్వాసమునీంద్రునితో నిట్లనియె. ఓమునీంద్రా! బ్రాహ్మణులు నాకును దైవము. అందులకుసందియములేదు. అందుచు తాపసులలో మేటులగుతమబోంట్లను గూర్చి చెప్పవలసినది లేదు. ఓభగవంతుఁడవగు మునీంద్రా! నీవు సాక్షాచ్ఛంకరుఁడవు. నీవు బ్రహ్మరూప

నిరీక్షకస్త్రిభువనే తవ కో న భయంగతః. ౧౦. ప్రకృతేర్వ్యాకృతిం నైవ ప్రయచ్ఛంతి భవాదృశాః, బ్రాహ్మణానామహం నైవ కరోమ్యప్రియమణ్వపి. ౧౧. కర్మణా మనసా వాచా తద్భవాన్వేత్తి కిన్ను తత్, దేవానామపి విప్రాణాం సాధూనాం చ గవామపి. ౧౨. సుఖాయ సర్వదా దేహాన్ ధారయామి యుగేయుగే, భవతా తాపసశ్రేష్ఠ కృతం కర్మాతినిందితమ్. ౧౩. అంబరీషస్య యచ్ఛాపో దత్తం కారణవర్జితం, అంబరీషో నరపతిః కర్మణా మనసా గిరా. ౧౪. అనిష్టం కురుతే నైవ శత్రోరపి కదాచన, సర్వభూతేషు మాం పశ్యన్ స్థావరేషు చరేషు చ. ౧౫. స్వధర్మనిరతో విప్ర భవతా భర్త్సితో బహు, భవాన్నిమంత్రణం తస్య స్వీకృత్యాథ భవాన్మహాన్. ౧౬.

ధారివి. నిగనిగ మెఱయు జడలసమూహముతోఁ గూడినవాఁడవు. నీ మోము కనుబొమలముడితోఁ గూడి భీకరమై యున్నది. ఇట్టి నీ మోమును జూచిన యెవఁడు భయమునొందఁడు. నీబోంట్లెల్లప్పుడు స్వభావమున మార్పునొందరు. వారెల్లప్పుడు స్వభావసిద్ధముగు శాంతస్వభావము గలిగియుందురు. ఏను త్రికరణశుద్ధిగా బ్రాహ్మణుల కించుకేని యప్రియంబు సేయను. ఆవిషయము నీ వెఱుఁగనిది కాదుగదా. వేల్పులకును, విప్రులకును, సజ్జనులకును, గోవులకును మేలుగావించు నిమిత్తమే నేనెల్లప్పుడు యుగయుగమునను దేహముఁ దాల్చి యున్నానుగదా. ఓ తాపసోత్తమా! నీవు కడునీచమైన పని యొనరించితివి. నిష్కారణముగ నంబరీషనరపాలునికి శాపం బొసఁగితివి. ఆనరపాలుఁడు స్థావరజంగమరూపములగు సకలభూతములందును నన్నుఁ గాంచుచుఁ ద్రికరణశుద్ధిగా శత్రువులకైన నపకారంబు సేయఁడు. అట్టి స్వధర్మమునందు శ్రద్ధగల యంబరీషుని నీవు గడునీచముగా నిందించితివి. నీవతని యాతిథ్యము నంగీకరింప నియ్యకొని, వేళకు రాక, యాతని కనుజ్ఞను

న చైవాగమనం కాలేనైవాభుజ్ఞాం చ దత్తవాన్, అంభ
సా కేవలేనైవ ద్వాదశీ తేన సాధితా. ౧౭. అంభసో భక్ష
ణే తస్య కో దోషశ్చ మహాత్మనః, అనాహారేఽపి యచ్ఛస్తం
శుద్ధ్యర్థం వర్ణినాం సదా. ౧౮. అమునా హి చ తత్ప్రీతం పిపా
సోపశమాయ చ, తదా చ భవతా కోపః కృతో నశ్ఛిద్రవీ
క్షణాత్. ౧౯. యదా శాస్త్రార్థసిద్ధ్యర్థం కృతమంభశ్చ భక్షి
తం, తదా తే కేన కోపః స్యాచ్ఛాస్త్రమార్గానువర్తినః. ౨౦.
ప్రసాద్య బహుధా రాజా భవంతమతికోపినం, అప్రసన్నే
త్వయి గతే దూరం మాం శరణం గతః. ౨౧. సభూతం స్వస్య
హృదయే అంతస్థాంబుజవాసినం, భీతస్త్వత్తో మహాభాగో

నైతమొసఁగవైతివి. అతఁడు చాలతడవు నిరీక్షించి జలపానమాత్రముచేఁ బారణను నెరవేర్చెను. అతఁడు జలపానము చేయుటచే మహాత్ముఁడవగు నీకు వచ్చినదోషమేమి? అతఁడు పారణసేయకమున్నె యాతనిని శపించితివి? తఱచుగా సకలాశ్రమములవారును బరిశుద్ధికై యెట్టి యాహారము గైకొందురో, అట్టియాహారమునే యాతఁడు గైకొనెను. మఱియుఁ దప్పి దీర్చుకొను నిమిత్తమే యితఁ డట్టిపారణముఁ గావించెను. అట్టితఱి నీవేల రంధ్రాన్వేషణ చేసి కోపంబు గొంటివి? అతఁడు శాస్త్రవిహితఫలంబు నొందు నిమిత్తమే యతఁడు జలపానము చేసినప్పుడు శాస్త్రపద్ధతి యెఱిఁగిన నీకేల కోపంబు వచ్చును. అంతియకాక బ్రాహ్మణప్రియుఁడగు నారాజు మిగులఁ గోపమునొందిన నిన్ను శాంతిపఱుపఁ బ్రయత్నించియు, నీవు, శాంతి నొందకపోఁగా, నీవలన భీతుఁడయి, తనహృదయకమలంబున వసించు విశ్వరూపుండయిన నన్ను శరణొందెను. ఆవల మహాతపస్సుచే నొప్పెడు బ్రాహ్మణుఁడవయిన నీయొక్క శాపంబును వేఱుగానుండు నిమిత్తమై, నీవు రాజున కొసఁగినశాపంబును నేను ధరించి దశావతారంబులు నేనెత్తఁదలఁచి

బ్రాహ్మణాత్ బ్రాహ్మణప్రియః. ౨౨. తతో భో భవతా దత్తం శాపం కర్తుం నచాన్యథా, యస్మా న్మాభూద్వచోఽసత్యం బ్రాహ్మణస్యాతితేజసః. ౨౩. అగృహ్ణాం దశజన్మాఖ్యం తదారూఢో నృపోత్తమే, భవేతి భవతా ప్రోక్తం సా శృణోన్నృపనందనః. ౨౪. ఆర్తో మాం శరణం ప్రాప్తో విప్రదుఃఖం మయాకృతం, ఇతి బుద్ధిం సమాదాయ నిజపాపప్రశాంతయే. ౨౫. మదేకమానసో భూత్వా విసస్మార వపుర్నిజం, తత్కర్ణవివరాత్తస్య హృదయాంభోజసంస్థితః. ౨౬. భవేతి వచనం శృణ్వన్ అహం భక్తార్తినాశనః, భక్తశాపం త్వయా దత్తం స్వస్యబుద్ధిమచీక్లృపమ్. ౨౭. బ్రాహ్మణస్య వచస్సత్యం యథా స్యా న్నైవ తద్వరం, మమ భక్తస్య చానిష్టమితిబుధ్వా

తిని. నీవు రాజును పదిజన్మములెత్తుదువు గాక యని శపించినమాట కూడ నా రాజుచెవిని బడదయ్యె. అతఁడును నేనేల బ్రాహ్మణుని కింతకోపంబు వచ్చునట్లు చేసితినని తనపాపంబుతొలఁగునుద్దేశమున నన్ను శరణు పొందెను. నాయెడనే తన మనసును జేర్చి యాతఁడు స్వదేహమునుగూడ మఱచెను. అతని హృదయకమలంబున నున్న నే నాతని చెవిరంధ్రము మూలమున అగుదువుగాక అనినమాటను విని భక్తులబాధలఁ దీర్చువాఁడనై బ్రాహ్మణుని శాపంబును వృథగాఁ గూడదు. నాభక్తునికిని జెడుపు గలుగరాదు అని తలఁచి, నీవు నాభక్తుని కొసఁగిన శాపంబును నాకే యనియే యెంచితిని. బ్రాహ్మణుని శాపంబును వృథగాఁగూడదు. భక్తులకు బ్రాహ్మణుని శాపంబు దగులరాదు. కావున నోమునీంద్రా! నీ వొసఁగిన శాపంబును భరింప నెంచితిని. ఓద్విజేంద్రా! నాభక్తులందఱకు దుఃఖమోహంబులు గలిగించుదువేని సకలదుఃఖములను నేను దీర్చుదును. ధర్మనిష్ఠుఁడగు భక్తుఁడు నాకు సర్వభూతములకు సముఁడు. ఓధర్మహీనుఁడా! సర్వజ్ఞుఁడైన

ద్విజోత్తమ. ౨౮. బ్రాహ్మణానాము వచో మహ్యం స్వభక్తాశ్చ మయాం సదా, విప్రశాపోఽపి మే న స్యాద్భక్తానామితి దర్శ యన్. ౨౯. అహం శాపమముం విప్ర తేన స్వీకృతవానిహ, వ్యసనాని దురంతాని శోకమోహప్రదాని చ. ౩౦. సర్వేషాం సర్వదా విప్ర భక్తానాం నాశయామ్యహం, భక్తశ్చ ధర్మ నిరతస్సర్వభూతసమో మమ. ౩౧. విజ్ఞస్యాపి త్వయా శాపో దత్తో వై ధర్మవర్జిత, ధర్మా నానావిధా వేదే విస్తృతా నర జన్మనామ్. ౩౨. దేశకాలవయోవస్థావర్ణాశ్రమవిభాగశః, పుంసః స్త్రియశ్చ కేచిత్తు నృజాతేరపి కేచన. ౩౩. న త్యాజ్యో నరజాతీనాం ధర్మస్సర్వైర్నృజన్మభిః, సర్వవేదే చ తేష్వేవ ధర్మః పరముదీరితః. ౩౪. పక్షయోరుభయోర్నృణాం సర్వదా న హ్యవర్జనం, హరేశ్చ వాసరేష్వేవ త్యాగే దోషో మహాన్ స్మృతః. ౩౫. ద్వాదశ్యతిక్రమేతస్యాద్దోషో మ

యనానాభక్తునికి నిష్కారణముగ శాపం బొసంగితివి. వేదములందు మానవులకు వలసిన నానావిధ ధర్మములును చెప్పఁబడినవి. దేశము, కాలము, వయస్సు, అవస్థ, వర్ణములు, ఆశ్రమములు వీని విభాగంబుల ననుసరించి స్త్రీలకుఁ బురు షులకు వలసిన ధర్మములును వేదములందే చెప్పఁబడినవి. మానవులందఱు స్వధర్మములను వదలరాదు గదా! సకలవేదములందును స్త్రీపురుషుల కందఱ కును వలసిన ధర్మములు చెప్పియుండ, వానిని స్త్రీపురుషులు విడువరాదు గదా. హరివాసరములం దుపవాసము చేయకుండుట దోషముగదా. ద్వాదశి పారణము వీడుట నాభక్తునికిఁ జెఱుపుగదా. కావుననే నాభక్తికి వెఱచి, యంబరీషుఁడు నీటితోఁ బారణ గావించెను. ద్వాదశిపారణ విడుచుట కంటె విప్రశాపమునుండి భీతి గలుగలేదు అని తలఁచి పారణగావించిన నా భక్తుని నీవు దండించి శాపం బొసంగితివి. మఱల నీవు శాపంబొసఁగ నోఁఱు

ద్భక్తఘాతకః, మద్భక్తిత్యాగతో భీతేః స్వయం చక్రే సహా
రణమ్. ౩౬. శాపాత్తస్య పరిత్యాగే దోషో మే న భవేదిహ,
ఏవం విచింత్య నృపతిః ప్రవృత్తో దండితస్త్వయా. ౩౭. పునః
శాపప్రదానాయ ప్రవృత్తశ్చ మయాఽపి చ, మాభూత్తవ వ
చోఽసత్యం తపోరాశేర్మహాత్మనః. ౩౮. వ్యాదితాస్యే త్వయి
తతః చక్రం సంప్రేషితం మయా, తతో గచ్ఛన్నృపం
బ్రహ్మన్ అతిదుఃఖసమన్వితమ్. ౩౯. త్వత్కృతే సంప్రసాద్యైవ
స్వస్తి తేఽత్ర భవిష్యతి, విప్రవర్య విషాదం త్వం మా వ్రజా
ఖిలపూజిత. ౪౦. అంబరీషే నరపతౌ శాపస్తదవరో మమ,
భవితవ్యం మయా రూపైరేతైరేవాత్ర సర్వథా. ౪౧. కల్పే
ఽస్మిన్వర్తమానే హి జగతః స్థితికారణాత్, అహం శంఖవధా
ర్థాయ రక్షణాయ మనోరపి. ౪౨. మహీమిమాం భవిష్యామి
ప్రలయేఽవాంతరే సతి, సురాసురాణాముదధిం మథ్నతాం
మందరాచలమ్. ౪౩. కూర్మస్సంధారయిష్యామి స్వకే పృష్ఠే

వెఱవఁగా, నేను చక్రంబు ప్రయోగించితిని. కావున ఓద్విజపుంగవా! నీవు మహాదుఃఖసంపన్నుఁడైన నృపాలునికడకుఁ బొమ్ము. నీ వాతనిని వేఁడుము. నీ వాతనివలననే మేలు కలుగఁగలదు. సకలజనపూజితుఁడవైన యోనృపాలా! నీవు వగ నొందకుము. అంబరీషుని కొసఁగిన శాపంబు నేను భరింపవలయును. నేనే యీపదిరూపంబులును దాల్పవలయును. ఈవర్తమానకల్పముననే జగద్రక్షణకొఱకును శంఖుండను నసురుని సంహరించు నిమిత్తము మనువును సంరక్షించుటకును వేఱొకకల్పంబునఁగాని దేవాసురులు మందరపర్వతముతో క్షీరసముద్రమును జిల్కునప్పుడు కూర్మావతారుఁడనై భూమిని ధరించెదను.

వినాశినీం, హిరణ్యాక్షస్య నాశాయ భూమేరుద్ధరణాయ చ.
౭౪. వరాహోఽహం భవిష్యామి మహానీలాచలోపమః, హి
రణ్యకశిపుం హంతుం నృసింహో వికృతాననః. ౭౫. భవిష్య
మి క్రోధవహ్నిజ్వాలావ్యాప్తదిగంతరః, వామనోఽహం భవి
ష్యామి లోకత్రయజిగీషయా. ౭౬. బలిబంధాయ శక్రస్య
హ్యాతిరాజ్యార్పణాయ చ, జామదగ్న్యశ్చ రామోఽహం
క్రూరకర్మా ద్విజోత్తమః. ౭౭. భవిష్యామి క్షత్రియాణా మభా
వాయ మహాబలః, రావణస్య వినాశార్థం రామో రాజీవలో
చనః. ౭౮. భవిష్యామి నృపస్తస్మాదాత్మజ్ఞానవివర్జితః, పు
త్రశ్చ యాదవే వంశే కృష్ణః కమలలోచనః. ౭౯. గోపీ
జారో భవిష్యామి జ్ఞానినాం ధురి సంస్థితః, బుద్ధో నామ దితేః
పుత్రః పాషండాద్యుపదేశకః. ౮౦. కలికాలే భవిష్యామి పాప
మోహాయ కేవలమ్, అశ్వారూఢః కల్కినామా తథా విష్ణు

హిరణ్యాక్షునిసంహరింపను, భూమి నుద్ధరింపను నల్లనికొండవంటి వరాహ
[illegible]. హిరణ్యకశిపుని జంప వికృతరూపుఁడగు నృసింహావతార మెత్తె
దను. కోపజ్వాలలు దిక్కులకొనలకుఁ బర్వఁజేయుచు, వామనరూపమెత్తి
బలిదర్పమును దగ్గించుటయుం, కోలుపోయిన యింద్రునిరాజ్యమును మఱలఁ
జెప్పుటయుం నొనర్తును. క్షత్రియసంహారమునిమిత్తము క్రూరకర్ముఁడగు పరశు
రాముని యవతార మెత్తెదను. రావణునిసంహారమునకై, యాత్మజ్ఞానము
లేని, రాజీవనేత్రుఁడయిన రామనృపాలుఁడనుగ జన్మింతును. మఱల యాదవ
వంశమున బలరాముఁడుగను, గోపీజారుఁడగు శ్రీకృష్ణుఁడనుగను జన్మిం
తును. కలియుగంబున పాపులను మోహింపఁజేయు నిమిత్తముయి, పాషం
డాదులగు మతములను బోధించుటకై దితిసుతుఁడయిన బుద్ధుఁడనుగను కలి

యశస్సుతః. ౫౧. కలేవరం తే భవిష్యామి విప్రో విప్రారిఘాతకః, ఇతి మే దశ జన్మాని పాతితాని శ్రితాని చ. ౫౨. సంస్మృతా న్యపి సర్వేషాం సద్యః పాపౌఘహాని చ.

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే, కార్తికమాహాత్మ్యే.
షడ్వింశోఽధ్యాయః.

సప్తవింశోఽధ్యాయః.

అత్రిః—ఇత్యుక్త్వా తం పునః ప్రాహ భగవాన్ పురుషోత్తమః, స్వభక్తపాలనాధిక్యం ప్రశంసన్నివ కుంభజ. ౧. శ్రీభగవానువాచ—ప్రాప్తాన్యేవ త్వయా విప్రశాపవ్యాజేన

యంగాంతమున బ్రాహ్మణశత్రువులనెల్ల వధించుటకై విష్ణుయశుఁడను బ్రాహ్మణునికి సుతుఁడనై పుట్టి గుఱ్ఱపురౌతునై, కల్కియనుపేరుతో నవతరింపఁగలను. ఇత్తెఱంగున నీవొసఁగిన పదియవతారంబుల నెత్తఁగలను. జనులందఱు పాపపు రాసులను వెంటనే నశింపఁగలవు. అని దుర్వాసునితో విష్ణువు పలికెను.

ఇది శ్రీస్కాందపురాణాంతర్గత కార్తికమాహాత్మ్యమున
నిరువదియాఱవ యధ్యాయము.

ఇరువదియేడవ యధ్యాయము.

అత్రిమునీంద్రుఁ డగస్త్యునితో నిట్లనియె. ఇవ్విధంబున భగవంతుఁడగు పురుషోత్తముఁడు భక్తపరిపాలనమునందలి యాధిక్యమును గొనియాడుచు, మఱల నాదుర్వాసమునీంద్రునితో నిట్లనియెః—ఓబ్రాహ్మణోత్తమా! నీవు శాపమను నెపంబున రాజేంద్రునికి నొసఁగిన వరంబు నాకుఁ బరమసంతోషము

భూభుజే, దత్తాని మే పరం తోషం కుర్వంత్యత్ర న సంశయః. ౨. అనేన న చ మే క్లేశ అతోఽహం బ్రాహ్మణోత్తమ, తవ సత్యం తు కుర్వాణో వచనం వేదసమ్మితమ్. ౩. అన్యథా చేత్ బ్రాహ్మణస్య మర్యాదా నైవ వర్తతే, ఇమమేవ పునశ్శాపం ప్రాప్స్యే స్యామ్యానందకారణమ్. ౪. గచ్ఛ శీఘ్రం తత్రైవాస్తే రాజా ప్రాయోపవిష్టవత్, ఆత్మానం నిందయన్నిత్యం బ్రాహ్మణైః పరివారితః. ౫. ధిక్ భూపం దుష్టబుద్ధిం తు విప్రోపద్రవకారిణం, మన్నిమిత్తం యతశ్చక్రం మునిం తమనుధావతి. ౬. గవార్థే బ్రాహ్మణార్థే చ సద్యః ప్రాణాన్పరిత్యజేత్, యస్మాద్రాజా తు నృపతిః యస్య ముఖ్యం హి రక్షణమ్. ౭. రాజా చతుర్విధాన్ జీవాన్పాలయేత్ సాధుచేష్టితాన్, నిగృహ్ణీయాత్పరాంత్సద్యస్సర్వాన్బ్రాహ్మణవర్జితాన్. ౮. బ్రాహ్మణో బ్రాహ్మణైరేవ నిగ్రాహ్యో వేదవాదిభిః,

---

నొసంగినది. ఓ బ్రాహ్మణోత్తమా! ఈశాపంబువలన నాకెట్టి యాయాసం బాటును గలుగదు. ఓ ద్విజేంద్రా! వేదవాక్యమువంటి నీమాట నిక్కువఱప నెంచి నేనే యీ యాపదిజన్మంబు లెత్తెదను. లేనిచో బ్రాహ్మణునికి మర్యాద లేకపోవును గదా. ఈశాపము నానందమునకుఁ గారణముగా నెంచెదను. నీవు వేగ నా రాజుకడకుఁ బొమ్ము. ఆనృపాలుఁడు తన చుట్టును బ్రాహ్మణులు పరివేష్టించియుండ, విప్రునికి నుపద్రవము గావించు నేనేల బ్రదికియున్నాను. నా నిమిత్తముగదా సుదర్శనము అను విష్ణుచక్ర మీతనిని నొకచోట నిలువనీయక తఱుముచున్నది. గోబ్రాహ్మణుల నిమిత్తము రాజు తన ప్రాణములను నైతము విడువవలయును. రాజు నరపాలకుఁడు గాదే. రాజ్యమందలి జనసంరక్షణ మతనియధీనమైకదా యున్నది. రాజు మంచినడవడికల నాలుగు తెగల జీవులను సంరక్షింపవలయునుగదా. బ్రాహ్మణులనుదక్కఁ దక్కినవారినిఁ

సత్యధర్మాదినిరతైః లోభదంభవివర్జితైః. ౯. త్యాజ్య ఏవ
భవేద్విప్రో విప్రాణామపి పాపకృత్, ప్రాయశ్చిత్తమకు
ర్వాణో దండ్యస్తత్ర తతః పరమ్. ౧౦. వపనం ద్రవిణాదానం
స్థాననిర్యాపనం తథా, క్రూరకార్యస్య విప్రస్య కార్యం నాజ్ఞా
వినా పరమ్. ౧౧. బ్రాహ్మణో బ్రాహ్మణాదశ్చేత్ కురుతే
హింసనం ఖలః, తథాపి దండధారీ తం న హన్యాచ్చ కదా
చన. ౧౨. స్వస్యానిష్టం ప్రకుర్వాణో రాజ్ఞా ధర్మానుగా
మినా, సమాగతశ్శస్త్రపాణిర్బ్రాహ్మణస్య కదాచన. ౧౩.
భయలేశవిహీనశ్చ క్షాత్రకీర్తిముపాగతః, నాన్యస్మిన్విప్ర
వధతో యతో దోషో మహాన్ స్మృతః. ౧౪. యదర్థం
హన్యతే విప్రో యేన వాపి స హన్యతే, స్వయం వాన్యేన వా

దనకుఁ గీడొనరించినవారిని వెంటనే పట్టవలయును. సత్యధర్మశీలురును లోభదంభాది గుణరహితులును నైన వేదవేదాంగ పారగులగు బ్రాహ్మణులే యపరాధము లొనర్చినను, బ్రాహ్మణులే యట్టి పాపకారియగు బ్రాహ్మణుని శిక్షింతురు. అట్టి యపరాధియగు బ్రాహ్మణునకుఁ దలగొఱిగించుట, దండుగగొనుట, ఊరువెడల నడుచుట మొదలగు వానిని జేయరాదు. ఖలుఁడగు బ్రాహ్మణుఁడు బ్రాహ్మణుని హింసించెనేని, దుష్టుఁడగు రాజు దండన గావించును. తెలిసినవాఁడు అట్టి దుష్టబ్రాహ్మణునిఁ దానుగా దండింపఁడు. ధర్మజ్ఞుఁడై ధర్మము ననుసరించు నృపాలుఁడు, తనకు ననిష్టము సేయఁగోరి శస్త్రపాణియైవచ్చిన బ్రాహ్మణుని గాంచి యించుకేని వెఱవక క్షత్రియధర్మపాలకుఁడై దండింపరాదు. దాన నట్టి రాజు కీర్తి వడయును. విప్రుని కంటె నితరుని నిట్టివానిని దండింపని రాజు మహాదోషము నొందును. ఎవని నిమిత్తము వేదవేత్తయై షట్కర్మనిరతుఁడగు బ్రాహ్మణుఁడు చంపఁబడునో,

స్వస్య బ్రహ్మహా స్మృతిదర్శనాత్. ౧౫. ఆకృష్టస్తాడితో వాపి ధనైర్వాపి ప్రయోజితః, యముద్దిశ్య త్యజేత్ప్రాణాన్ సోఽపి బ్రాహ్మణఘాతకః. ౧౬. మదర్థమాగతం హ్యేతద్వ్యసనం ప్రాణహారకం, దూర్వాససో బ్రాహ్మణస్య తతోఽహం బ్రహ్మహా ధ్రువమ్. ౧౭. ఇత్యాదివచనా ద్రాజా భృశం తిష్ఠతి దుఃఖితః, గచ్ఛ త్వం తత్ర తే స్వస్తి భూభుజశ్చ భవిష్యతి. ౧౮. అత్రిః—వైకుంఠస్య వచః శ్రుత్వా నమస్కృత్య మునా స్మహాః, సార్ధం చక్రేణ నృపతిం ప్రత్యగా ద్బ్రాహ్మణైర్వృతమ్. ౧౯. త మాయాంతం సమాలోక్య మునిం భాస్కరతేజసం, అంబరీషో నరపతిర్నమస్కృత్యేదమబ్రవీత్. ౨౦. అంబరీషః—క్షమ్యతా మదర్థ్య భో చక్ర హంతుమార్తం న చార్హసి, పాలయాద్య న హంతవ్యమతిక్రౌర్యేణ కర్హిచిత్,

ఎవనిచే స్వయముగాఁ జంపబడునో, ఎవనిచేతనైన జంపింపఁబడునో, వాఁడు బ్రహ్మహత్య యొనర్చినవాఁ డని స్మృతులు పలుకుచున్నవి. ఎవనినిమిత్తము విప్రుఁ డీడ్వఁబడునో, కొట్టఁబడునో, లేక ధనము నొసఁగి యితరులచేఁ జంపింపఁబడునో, వాఁడును బ్రహ్మహత్య యొనర్చినవాఁడే. నానిమిత్త మీ దుర్వాసమునీంద్రుని కింత ప్రాణాంతకష్టము వచ్చినది గాన నేను నిక్కముగ బ్రహ్మఘ్నుఁడనే. అని యివ్విధంబున రాజు పలుతెఱంగుల వాపోవుచు మిగుల ఖిన్నుఁడై యున్నాఁడు. నీవు వేగ నట కేఁగుము. నీకును నతనికిని గూడ మేలు గలిగెడి. ౧౮.

అని యిట్లు విష్ణువు చెప్పఁగా, దుర్వాసుఁడు విష్ణువునకుఁ బలుమాఱు నమస్కరించి, చక్రము వెంబడింప బ్రాహ్మణులచేఁ జుట్టఁబడియున్న యంబరీషుని కడ కేఁగుదెంచెను. ౧౯. సూర్యకోటిసమానుఁడై వెలుఁగుచుఁ దన కడ కేఁగుదెంచు మునీంద్రుని గాంచి నమస్కరించి యిట్లనియె. ఓ సుదర్శనమా!

౨౧. త్రాహీతి వాదినం మాం చ బ్రాహ్మణం శరణాగతం,
ఏవం వదన్మునిం రాజా బాహుభ్యాం పరిషస్వజే. ౨౨. పశ్చా
త్తం పృష్ఠతః కృత్వా విప్రం తస్థౌ నృపస్స్వయం, విస్ఫారిత
ధనుశ్చాసౌ సమ్ముఖో భయవర్జితః. ౨౩. అంబరీష ఇదం
వాక్యముక్త్వాంశ్చ సుదర్శనమ్.

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే, కార్తికమాహాత్మ్యే
సప్తవింశోఽధ్యాయః.

అష్టావింశోఽధ్యాయః.

అంబరీషః—తిష్ఠ తిష్ఠ నమస్తేఽస్తు సుదర్శన హరిప్రియ,

యార్తుండైన యీమునీంద్రుండు జంపఁదగఁడు. అతనియెడ దోషము మన్నించి యతనిని సంరక్షింపుము. కడుం గ్రౌర్యముతో నతనిని జంపవలదు. రక్షింపు మనెడి నన్నును, శరణాగతుండగు మునిని గావుము. అని పలుకుచు రాజు దుర్వాసమునీంద్రుని గౌఁగిలించెను. అట్లు కౌఁగిలించుకొని యంబరీషుఁడు దుర్వాసమునీంద్రునిఁ దనమఱుఁగునకుఁ బంపి, తాను వింటిని దాల్చి దిగులు మాని యా సుదర్శనమున కెదురుగా నిలిచెను. అట్లు నిలిచి యంబరీషుఁడా సుదర్శనాయుధముతో నిట్లని పలికెను.

ఇది శ్రీ స్కాందపురాణాంతర్గత కార్తికమాహాత్మ్యమునందు
నిరువదియేడవ యధ్యాయము.

ఇరువదియెనిమిదవ యధ్యాయము

అంబరీషుఁడు చక్రముఁ గాంచి యిట్లనెను. విష్ణుప్రియమగు సుదర్శ

బ్రాహ్మణోఽయం ముదా త్రాహి నైనం హంతుమిహార్హసి. ౧. అహం జీవం తు దాస్యామి భవతే వధకారిణే, బ్రాహ్మణస్య వధం ముంచ తూర్ణం యుధ్యస్వ వా మయా. ౨. యద్యపి త్వం హరే స్నాతా దవ్యాహతమిహాయుధం, యత స్తతోఽసి మే దైవం త్వయా యోత్స్యే తథాప్యహమ్. ౩. క్షత్రియస్య న మే యాచ్ఞా విహితాఽత్ర స్వయంభువా, వినా యుద్ధం తత స్త్వర్థి యాచ్యతే దైవమాత్మనః. ౪. జానే త్వాం నిఖిలై ర్యాతై రజేయం చాత్మనో బలం, తథాపి పద్యతే చక్ర బలం బాహుద్వయోత్థితమ్.. ౫. మాం చ త్వామపి పశ్యంతు విష్ణునా సహితా స్సురాః, మయా నిపాతితం భూమౌ ముంచ తే నక్షణా దముమ్. ౬. యది తే జీవనస్యేచ్ఛా భరుచిర్యది

నమా! నిలునిలు. నీకు నమస్కరించెద. ఈతఁడు విప్రుఁడు. వీనిని ముదముతోఁ గాపాడుము. ఈతనిఁ జంపుట యుక్తముగాదు. వధముచేయు నీకు నీతనిప్రాణమునకు బదులుగ నాప్రాణంబు నొసఁగెదను. బ్రాహ్మణవధమును మానుము. కాదేని నాతో వేగ యుద్ధము సేయుము. నీవు శత్రువులకు లొంగని భగవంతుని యాయుధమవైనను, నీవు నాకు దైవమైనను నీతో నేను యుద్ధమొనర్చెదను. క్షత్రియుఁ డొకనిని యాచింపఁగూడ దని బ్రహ్మ విధించియున్నాఁడు. అయినను, జగడ మేల యని, దైవస్వరూపమైన నిన్ను నేను యాచించెదను. నీవు సకలదేవతలకు జయింపరానిదాన వనియు, నీ బలము హెచ్చనియుఁ నెఱుఁగుదును. ఐనను, నాబాహుద్వయములబలిమి నిన్ను యుద్ధమునకుఁ బిలుచుచున్నది. విష్ణువు మున్ను గాఁగల వేల్పులందఱు మన యిద్దఱ యుద్ధమును జూతురు గాక. నేను నిన్నుఁ గ్రిందఁద్రోసిపుచ్చిన క్షణమే నీవు మునీంద్రుని వదలుదువు. నీకు ప్రాణములం దిచ్ఛ గలదేని, విష్ణునిచేతియం దింకఁ గొంతకాల ముండఁ దలఁచితేని, నన్నుశరణుచొచ్చిన

హారేః కరే, తదా పాహి విముంచైనం విప్రమ్మాం శరణం గతమ్. ౭. అత్రిః.—ఇతి స్తుత్వాతిసంతుష్ట ఆహ్లాదం తం సుదర్శనః, అతస్తస్య పరీక్షార్థం కోపావిష్ట ఇవ స్థితః. ౮. మయాహతం యజ్ఞాసీషే దనుం కైటభసంయుతం, అన్యేఽపి చ తథా దైత్యా అజేయాస్సకలైస్సురైః. ౯. అస్య దూర్వాససః కోపాత్ భ్రుకుటీకుటిలం ముఖం, మాం విహాయ జగత్యస్మిన్ పురుషో వీక్షితుం క్షమః. ౧౦. స ఏషోఽద్య మయా నీతో దశామేనాం వినిందితాం, బ్రాహ్మం చ శాంకరం తేజో బిభ్రత్సర్వైః సుదుస్సహమ్. ౧౧. శంకరాత్తేజసో జాతం క్షత్రసంహారకామ్యభి, మత్తోఽధికం న తద్బ్రహ్మమతిక్రాంతం క్వచిత్ప్రభుః. ౧౨. క్షత్రతేజోయుతస్త్వల్పో ధర్షితో బ్రహ్మతేజసా, శక్తః కిం త్వం మయా యోద్ధుం తేజోద్వయవిరో

యీమునీంద్రుని వదలుము. ౭. ఇట్లంబరీషుఁడు స్తుతింపఁగా, మిక్కిలి సంతసమొందినదై విష్ణుచక్రము అంబరీషునిఁ బరీక్షించుటకై కోపము నొందినట్లు నటించుచు నతనితో నిట్లనియె. ఓయంబరీషా! మధుకైటభు లను రాక్షసులను నేను సంహరించితిని. మఱియెందఱో రక్కసులు వేల్పులకుఁగూడ నసాధ్యులు నాచేఁ జంపఁబడిరి. కనుబొమముడిగల యీదుర్వాసుని మోమునుజూడ నేను దప్ప మఱెవ్వరు నీలోకంబునఁజాలరు. అట్టి యీదుర్వాసు నేనిట్టి దీన దశకుఁ దెచ్చితిని. నేను బ్రాహ్మశంకరతేజస్సులను ధరించినదానను. ఒరులు నన్నుఁ దఱియెత్తియైనఁ జూడలేరు. క్షత్రసంహారకమైన శరీరరూపమైన తేజమునుండి జనించితిని. బ్రహ్మతేజము నన్ను మించినదికాదు. ఎచ్చటను నన్ను మీఱిపోఁజాలదు. అట్లు బ్రహ్మరుద్ర తేజంబుల మీఱిన నన్ను కేవల క్షత్రతేజము గలిగి, బ్రహ్మతేజమునకు బెదరిన యల్పుఁడవయిన నీవు చెనకఁ గలవే. రెండు తేజంబులను మించిన నాతో పోరుసల్పుటకు నీవు చాలుదువా?

ధినా. ౧౩. రాజన్ బలవతా సంధిః కార్యస్స్యాత్కుశలార్థినా, స త్వం మౌర్ఖ్యముపాశ్రిత్య మాం యోద్ధుం కేన సంస్థితః. ౧౪. హరౌ భక్తస్త్వ మిత్యేవ మత్వా తే క్షాంతవానహం, సంభ్రమం యాహి శీఘ్రం త్వం మా ప్రాణానత్ర సంత్యజ. ౧౫. అత్రిః.—ఇతి తద్వచనం శ్రుత్వా కోపసంరక్తలోచనః, అంబరీష ఇదం వాక్యముక్తవాంస్తం సుదర్శనమ్. ౧౬. అంబరీషః.—సుదర్శన తవాస్మాకం దేవస్యాస్యాయుధం పరం, ఇతి మత్వా మయా బాణైః శ్శతధా నాత్ర కారితః. ౧౭. ఇతః పరం గౌరవం తే నూనం నాశం గమిష్యతి, క్షాత్రధర్మముపాశ్రిత్య భాషసే యో మయా సహ. ౧౮. బాణాన్ మమ చ హస్తే తాన్ స్వాత్మగర్వవినాశకాన్, క్షాత్రం ధర్మముపాశ్రిత్య య స్త్వం గర్వముపాగతః ౧౯. నాహం విప్రేషు దేవేషు స్త్రీషు జ్ఞాతిషు గోషు వా, శూరస్త్వ మిహ దేవోఽపి తేన

బలవంతుఁడగు పగతునితోఁ బోరసల్పరాదు. మేలుఁగోరువాఁ డట్టివానితో సంధిచేసికొనుటయే సముచితము. నీవు మూర్ఖుఁడవై మంచిచెడ్డలుఁగానక నాతోఁ బోరునకు సమకట్టితివి. నీవు హరిభక్తుఁడ వని నీమాటల నింత తడ వోర్చితిని. వేగ నీవేఁగుము. ఈయుద్ధమందలి మక్కువను వీడుము వృథాగా నీప్రాణముల నిటవీడకుము. పోపొమ్మని సుదర్శనము రాజుతోఁ జెప్పెను. అంబరీషుఁడీపలుకు లాలించి, కోపముచేఁ గన్నులెఱ్ఱనచేసి, యా సుదర్శనముతో నిట్లనెను. సుదర్శనమా! మాదైవమగు కేశవునిచేతి యాయుధమవని యింతతడవోర్చితిని. లేకున్న నాబాణములచే నిన్నుఁ దుత్తునియలు గావింపనే. ఇఁక నీగౌరవంబు దక్కదు. నీవు క్షత్రధర్మమువూని నాతో మాటాడుచున్నావు. నేను శత్రుగర్వమును బోఁగొట్టు బాణముల నింతదనుక విడువనైతిని. విప్రులందును వేల్పులందును, స్త్రీలయందును, జ్ఞాతులందును, గోవులందును నింతదనుక బాణముఁ

జీవసి మే పురః. ౨౦. దేవత్వం సంపరిత్యజ్య క్షత్రేణ పురతో మమ, స్థితో గృహాణ మే బాణాన్ దుస్సహానగ్నిసన్నిభాన్. ౨౧. ఇత్యుక్త్వాఽథ ముమోచాస్య పాదయోరుభయో రపి, చతుర్వింశతిసంఖ్యాకాన్ బాణాన్ జ్వలనవర్చసః. ౨౨. సుదర్శనస్తు తం దృష్ట్వా తస్య పౌరుషముద్భుతం, శాత్రం చ పరమప్రీత ఇద మాహ హసన్నివ. ౨౩. సుదర్శనః.—రాజన్ తవైవ రక్షార్థం విష్ణునా ప్రేరితోఽస్మ్యహం, విముక్తోఽయం మయా విప్రస్తవ యశ్శరణాగతః. ౨౪. అత్రిః—ఇత్యుక్త్వా సంపరిత్యజ్య ధనుర్బాణసమన్వితం, పపాత సహసా భూమౌ నమశ్చక్రే కృతాంజలిః. ౨౫. నృపస్తదాగతం చక్రం వినీతః కుంభసంభవ, క్వాహం క్రిమిస్సంసృతిమధ్యవర్తీ క్వ త్వం హ

ప్రయోగింపనైతిని. ఇట నీవు శూరుఁడ వైతివి. అయినను నాకు దైవమవు. కాన నీవు నాయెదుటఁ బ్రాణములతో నున్నావు. నీవు నీదేవత్వమును వదలి క్షత్రధర్మముతో నున్నావు. కావున నోర్వరాని యగ్నితుల్యబాణములను గైకొనుము. ౨౧. ఇట్లని పలికి, యాచక్రమున కిరుపార్శ్వములం దిరువది నాలుగు వేఁడివెలుఁగువంటి బాణముల నేసెను. సుదర్శనము నతని యాశ్చర్య కరంబగు మగటిమి గాంచి "నృపాలా! నిన్నుఁ గాపాడుటకై విష్ణువు నన్నుఁ బురికొల్పెను. నిన్ను శరణుఁజొచ్చిన యావిప్రుని వీడితిని" అని ధనుర్బాణము లతోఁ గూడిన యంబరీషునివదలిపెట్టి క్రిందఁబడి చేదోయి మోడ్చి సాష్టాంగ ముగాఁ బ్రణమిల్లెను. ఓయగస్త్యమునీ! అంబరీషుఁడును అట్లు వచ్చిన చక్రముఁ గాంచి యడఁకువ మెఱయ నిట్లనియె:—ఓసుదర్శనమా! వెన్నుని కరకమలమున నుండు నీ వేడ? సంసారసాగరమున మునిఁగి యుండు పురుగు నైన నే నేడ? ఇది యెఱిఁగియు, క్రూరమైన నాక్షత్రియధర్మమునే పూని నీతో యుద్ధము సేయ వచ్చితిని. నాయపరాధమును మన్నింపుము, ఇదియో

ే ద్దేవకరాంబుజస్థః. ౨౬. ఏవం విజానన్నపి తే పురస్తాద్యు
ద్ధార్థమాగాం తదిదం క్షమస్వ, సావజ్ఞయా తేఽత్ర సమాగ
తోఽహం యుద్ధాయ సాక్షాద్యతితుం ప్రవృత్తః. ౨౭.
క్రూరం నిజం తు త్రియధర్మ మేవం సంపాదయ న్నేతదిదం క్షమస్వ,
పక్షస్సితోఽయం దివసశ్చ తద్వత్సంగ్రామభూమి ర్మకరశ్చ
మాసః. ౨౮. ఇచ్ఛన్మృతిం కేవలమాగతోఽహం త్వత్త
స్స్మృతం కేవల మాత్తదైవం, జ్వాలాకరాలం నిఖిలై రసహ్యాం
దైత్యైస్సదేవై రపి రూపమేతత్. ౨౯. నేహే వరాహః
కథముద్య చాహం విద్యుచ్ఛతాదప్యధికాత్త కాంతిం, బింబం
రవే రగ్నిసహస్రయుక్తమావర్తకోటీ రపి కుర్వ దత్ర. ౩౦.
యద్యావ్రజత్తేన భవే కథంచిద్రూపం పరం తేఽఖిలమర్ద
కస్య, దంష్ట్రాకరాళం వదనం త్వదీయం వహ్నిస్వయమత్సర్వత
ఏవ దిగ్భ్యః. ౩౧. ద్రష్టుం చ శక్తః కతమోఽపి వీరో దేవా

మకరమాసము. పక్షము శుక్లపక్షము. దివసము నట్టిదే. (శుద్ధమే.) ఇది యుద్ధ భూమి. నేను దైవవశమున నీవలన మృతినొందఁ గోరి, యుద్ధమునకు వచ్చితిని. ఓసుదర్శనమా! నీరూపము దేవాసురులకునుఁ జూడ నలవి కానిది. జ్వాలలచేఁ జూపరకు భయము గలిగించునది, నూఱుమెఱుపుల కాంతి పుంజమును మీఱఁగలది. కోటిసూర్యబింబములకాంతిని, వేలకొలఁది యగ్నిజ్వాలల గుమిని బురుడించునదై, గిరగిరమని సుడిదిరుగుచున్న నిన్ను వరాహమూర్తియగు విష్ణుఁడు ధరింపఁగలిగెను. కాని యల్పుఁడనయిన నేను నిన్ను లేఱి పాఱఁ జూడగలనే? సకలసంహారకమైన యన్ని దెసలను నిప్పుకలుమియుచున్న నీవశమునఁ జిక్కినవాఁడు జీవింపఁగలుగునే? దేవాసురుల కధిపుఁడయినను, వారి కంటె మించిన శూరుఁడయినను, వారిని మించిన మొనగాఁడైనను, నీభయంకరరూపముఁ జూడఁ జాలఁడు. మెఱపు, రవి, అగ్ని యివియెల్ల భయంకర

సురాణా మధిపః పరో వా, యదగ్రత్ర విద్యుద్రవిరశ్మిమాలా
భవేయురేకత్ర కరాలరూపాః. ౩౨. తథాఽపి తే తేజసి
నాగమాః స్యుస్సర్వస్య తేజోభిభవే పరేశ, భవంతమాశ్రిత్య
సదా కరాళం విష్ణుస్త్రిలోకస్థితయే ప్రవృత్తః. ౩౩. న జీయతే
తైఽపి భూరిసత్త్వైర్దైవైః పరైర్వా రిపుతాం ప్రయాతైః,
నమోఽస్తు తే దైత్యవినాశకాయ తథైవ భక్తస్య చ రక్ష
ణాయ. ౩౪. విష్ణోరనంతద్యుతిదీపితాయ ప్రాణప్రయాణార్తిహ
రాయ మేఽద్య. అత్రిః—ఇతిస్తువంతం రాజానం భూమౌ నిప
తితం తథా. ౩౫. ఉత్థాప్య ప్రేరయామాస స్వస్తి తేఽస్త్వితి
కీర్తయన్, ఇదం సుదర్శనస్తోత్రం త్రిసంధ్యం యః పఠేచ్ఛుచిః.
౩౬. సర్వాపదోభ్యో విముచ్యేత చిరం సుఖమవాప్నుయాత్,
యశ్శృణోతీదమధ్యాయం సకృద్వా మానవః కలౌ. ౩౭.

మైన రూపముతో వరుసగా నిలిచెనేని, వానికాంతులెల్లను నీకు సాటిగావు. ఓపరేశా! సకలతేజస్సులను ఖరుడించుదానవు. శ్రీమహావిష్ణువు భయంకరమైన నిన్ను సాయముగఁ జడసి, ముల్లోకములకు పుష్టించుండి కాపాడఁగలిగెను. బలాఢ్యులగు వేల్పులుగాని, నీతోఁ బగగొన్న యసురులుగాని నిన్నుఁ జెనకఁజాలరు. రాక్షససంహారివి, భక్తపరిపాలకమవు, విష్ణువుయొక్క యనంతకాంతిచే వెలిఁగింపఁబడినదానవు, ప్రాణము పోవునప్పుడు బాధ దొలఁగించుదానవు నైన నీకు నమస్కారము. అని యిట్లు స్తుతించి, సాగిలఁబడి మ్రొక్కిన యంబరీషుని సుదర్శనము లేవఁదీసి కూర్చుండఁబెట్టి, 'ఓనృపాలా! నీకు మేలయ్యెడు లెమ్ము. అంతియకాక నీవొనర్చిన యీసుదర్శనస్తోత్రము మూఁడువేళలందు నెవఁడు పరిశుద్ధుఁడై పఠించునో, వాఁడు సర్వాపదలనుండి విముక్తుఁడై చిరకాలము సుఖంబు

స సర్వత్ర సుఖం ప్రాప్య తతో యాతి శుభాం గతిమ్.
ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే, కార్తికమాహాత్మ్యే,
అష్టావింశో ఽధ్యాయః,

ఏకోనత్రింశో ఽధ్యాయః.

అత్రిః—సుదర్శనః స్వయం చాగాదంతర్ధాం తస్య పశ్యతః, అంతర్ధానం గతే తస్మిన్ విష్ణుచక్రే సుదర్శనే. ౧. రాజా తస్మై నమస్కృత్య బహుభక్తిసమన్వితః, వవందే శిరసా పశ్చాద్దూర్వాసం చాప్యకల్మషమ్. ౨. ఆహ చైతత్ప్రహృష్టాత్మా మునిం భక్తిసమన్వితః, సశిరః పాదయోస్తస్య కృత్వాఽథస్థాన్నృపుంగవః. ౩. పాపినం పాపపంకేఽస్మిన్ సీదంతం గృహమేధినం, మాం సముద్ధర విప్రేంద్ర గృహాణాన్నం

నొందును. ఎవఁ డీయధ్యాయమును వినుచున్నాఁడో అతఁడైహికసుఖముల నెల్ల ననుభవించి, మేలయిన గతి నొందును.

ఇది శ్రీస్కాందపురాణంబునందలి కార్తికమాహాత్మ్యమున
నిరువదియెనిమిదవ యధ్యాయము.

ఇరువదితొమ్మిదవ యధ్యాయము.

సుదర్శన మివ్విధంబున నంబరీషునితోఁ జెప్పి యతనియొకటనే యంతర్ధాన మొందెను. అట్లు విష్ణుచక్ర మంతర్ధానమొందగా, నంబరీష మహారాజు పాపరహితుఁడయిన దూర్వాసమునీంద్రుని సాష్టాంగముగఁ బ్రణమిల్లి, భక్తి మున్నిడుకొని సంతుష్టుఁడై యామునీంద్రునితో నిట్లనియె. ఓ మునీంద్రా! పాపపు టడుసునఁ బడిపోవుచున్న గృహస్థుఁడనైన నన్ను లేవ

గృహే మమ. ౪. కృపావతాఽద్య భవతా రక్షితోఽస్మి న సంశయః, పునరాగమనం యస్మాదధునా మే గృహే కృతమ్. ౫. కా నామ లోకతో భీతిర్జగతోఽభయదాయినః. భయవ్యాజాత్పునశ్చాగాద్రక్షితుం కేవలం హి మామ్. ౬. పునర్దర్శనదానేన స్వాత్మనాఽభయదానతః, ప్రాణదానం కృతం తద్వత్పరలోకస్య రక్షణమ్. ౭. అత్రిః—ఇతి బ్రువాణం రాజానం బాహుభ్యాం మునిసత్తమః, సంప్రహృష్టేన మనసా సముత్థాప్యేదమబ్రవీత్. ౮. దూర్వాసః—ప్రాణానాం రక్షకశ్శాస్త్రే పితేతి పరికీర్తితః, భవతా రక్షితాః ప్రాణాః మమ తేన పితా భవాన్. ౯. మయా కృతే నమస్కారే భవాన్ దుఃఖముపావ్రజేత్, పితా మే త్వమతో నాహం నమస్కారం కరోమి తే. ౧౦. మయాఽపి సుమహాన్ క్లేశో బ్రహ్మణ్యస్య కృతో నృప, తత్ఫలం సుమహజ్జాతం మమ నా

నెత్తుము. మాయింట నతిథిసత్కారమును గైకొనుము. మునీంద్రా! తాము మఱల నాగృహమునకు వచ్చితిరి గాన తమచే నేఁ గాపాడఁబడితిని. నన్నుఁ గాన వచ్చితిరే కాని వేఱు గాదు. దీన సందియము లేదు. జగత్తునెల్ల వెఱపించు తమకు లోకమువలన భీతియెక్కడిది? భయ మను నెపముచే నన్ను రక్షించుటకే మఱల మాయింటికి కేతెంచితిరి. మఱల దర్శనమొసఁగి యభయము నొసఁగియుఁ బ్రాణదానము సేసితిరి. అంతియకాక, పరమపదప్రాప్తిని గలిగించితిరి. అని యిట్లు పలుకుచున్న రాజును దుర్వాసమునీంద్రుఁడు కౌఁగిలించికొని, డెందమున నానంద ముప్పొంగ నామహారాజును లేవనెత్తి యిట్లనియె. ఓనృపాలా! ప్రాణదాత తండ్రి యనఁబడు. నీవు నాప్రాణము రక్షించితివి. కావున నీవు నాకుఁ దండ్రివి. నేను నీకు నమస్కరించితినేని నీవు కష్టము నొందుదువు. కావున, నేను నీకు నమస్కరింపను. బ్రాహ్మణులయెడ సాధువయిన

స్త్వత్ర సంశయః. ౧౧. ఫలం చ తస్య పాపస్య సంప్రాప్తం
వినివారితం, భవతా నరశార్దూల బ్రహ్మణ్యేన కృపావతా. ౧౨.
భోక్ష్యే చ భవతో గేహే మహారాజ త్వయాసహ. అత్రిః.
ఇత్యుక్త్వా భోజనం చక్రే తం మునిర్భూభుజా సమమ్. ౧౩.
అంబరీషేణ ధర్మజ్ఞో ధర్మజ్ఞేన కృపావతా, సాక్షాచ్ఛివస్స
దూర్వాసా వైష్ణవస్య మహాత్మనః. ౧౪. తస్య భక్తిపరీక్షా
ర్థం గత్వా తమభినంద్య చ, అనుజ్ఞాతోఽంబరీషేణ స్వాల
యం ప్రయయౌ మునిః. ౧౫. తస్మాదూర్జే మునిశ్రేష్ఠ ద్వాదశీ
హరిబోధినీ, సమస్తదానఫలదా సర్వతీర్థఫలప్రదా. ౧౬.
సర్వేషామేవ యజ్ఞానాం ఫలదా హరిబోధినీ, య శ్శుక్లైకా
దశీం పుణ్యాం కార్తికే మునిసత్తమ. ౧౭. ఉపోష్య జాగరం
కృత్వా ద్వాదశ్యాం బ్రాహ్మణై స్సహ, కృత్వా దానాని

నిన్నెక్కువశ్రమ పెట్టితిని. దానికిఁ దగినఫలము నాకుఁ జాలఁ గలిగినది. సంది
యము లేదు. నరేంద్రా! యీ పాపఫలమైన నాకష్టమును దయాళుఁడవగు
బ్రాహ్మణభక్తిగలనీవు తీర్చితివి. నీతోడ మీయింట నిస్సంశయముగా భోజన
మొనర్చెద నని పలికి యమ్మునీంద్రుఁ డంబరీషమునీంద్రునితోఁ గూడ భుజించెను.
ధర్మజ్ఞుఁడయిన పరమేశ్వరుఁడగు దుర్వాసుఁడు దయాళువును, ధర్మముల నెఱిఁగిన
వాఁడును, విష్ణుభక్తుఁడును నైన యంబరీషుని భక్తిని పరీక్షించునిమిత్తమయి
పోయి, యాతనిభక్తికై యతనిం బొగడి యాతని యనుజ్ఞ వడసి నిజనివాసమున
కరిగెను. కనుక, మునీంద్రా! కార్తికమున హరిబోధినియగు ద్వాదశి సకల
యజ్ఞములఫలం బొసఁగును. సకలదానములఫలము నిచ్చును. పుణ్యతీర్థము లన్నిట
స్నానము చేసినపుణ్యము లభించును. ఎవఁడు కార్తికశుద్ధైకాదశినాఁ డుప
వసించి రాత్రి జాగరణము చేసి ద్వాదశినాఁడు బ్రాహ్మణులకు దానముల నెల్ల

యో భక్త్యా పారణం తు సమాచరేత్. ౧౮. స సద్యో ముచ్యతే నూనం పాపైర్నిష్కృతివర్జితైః, యది స్వల్పా భవేత్పుణ్యా ద్వాదశీ విష్ణువల్లభా. ౧౯. నాతిక్రమ్యా హరే ర్భక్తై ర్వైష్ణవైర్లోకకాంక్షిభిః, తత్రాపి కార్తికే పుణ్యా ద్వాదశీ హరిబోధినీ. ౨౦. నాతిక్రమ్యా మునిశ్రేష్ఠ సర్వథా నాత్ర సంశయః, కార్తికే సితద్వాదశ్యాం యత్కృతం తన్మహత్ఫలమ్. ౨౧. య ఇదంపుణ్యమాఖ్యానం శృణోతి శ్రద్ధయాఽన్వితః, సర్వాఘౌఘవినిర్ముక్తః పుత్రపౌత్రసమన్వితః. ౨౨. భుక్త్వా భోగా ననేకాంశ్చ తతో యాతి పరాం గతిమ్.

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే, కార్తికమాహాత్మ్యే,
ఏకోనత్రింశోఽధ్యాయః.

నొసఁగి, భక్తితోఁ బారణ సేయునో అతఁడు వెంటనే ప్రాయశ్చిత్తములేని సమస్తపాపములచే విడువఁబడును. కార్తికమున శుక్లపక్షమున విష్ణువల్లభయగు ద్వాదశి యించుకంతయున్నను, ఉత్తమలోకముఁ బడయఁగోరు విష్ణుభక్తులా ద్వాదశిని విడువక తప్పక పారణ సేయవలయును. ఓమునిశ్రేష్ఠా! హరిబోధిని ద్వాదశిని ఎంతమాత్రము విడువరాదు. కార్తికశుద్ధద్వాదశినాఁడొనర్చిన దానము పారణము మహాఫలము నొసఁగును. ఈ యుపాఖ్యానమును శ్రద్ధాభక్తులతో విన్నవాఁడు సకలపాపములనుండి తప్పి పుత్రపౌత్రాదులతోఁ గూడి సకలసుఖముల ననుభవించి, యుత్తమగతి నొందును. అని అత్రిమహర్షి యగస్త్యునకుఁ జెప్పెను.

ఇది శ్రీస్కాందపురాణాంతర్గత కార్తికమాహాత్మ్యమందలి
యిరువదితొమ్మిదవ యధ్యాయము.

త్రింశోఽధ్యాయః.

ఋషయః.—సూతేన కథితం పుణ్యం మాహాత్మ్యం మాధవస్య చ, భూయో వయం శ్రోతుకామాః కార్తికస్య వ్రతస్య చ. ౧. కలౌ కల్మషచిత్తానాం తథా రాగాత్మయాయినాం, సంసారాంబుధిమగ్నానామనాయాసేన కా గతిః. ౨. కో ధర్మస్సర్వధర్మాణామధికో మోక్షసాధనః, కో దేవ స్సర్వదేవేషు గురుర్గురుఫలప్రదః. ౩. కేన దూరాయతే మోహః కర్మణా మునిసత్తమ, మానవా మందమతయో మృత్యుపాశే నియంత్రితాః. ౪. జడాత్మానః కలౌ తేషాం అనాయాసేన కా గతిః, ఏతత్సర్వం యథాఽన్యచ్చ బ్రూహి నో

మూప్పదవ యధ్యాయము.

ఋషులందఱు సూతమహాముని చెప్పిన పవిత్రమైన మాధవునిమాహాత్మ్యమును విని, కార్తికవ్రతమహిమమును వినఁగోరిన వారలై యిట్లనిరి. "ఓమహాత్మా! మేము మఱిమఱి కార్తికవ్రతమహిమను వినఁగోరెదము. కలియుగంబునఁ బాపమనస్సుగలవారికిని, రాగములో నిండినవారికిని, సంసారసముద్రమున మునిఁగినవారికిని నాయాసము లేనియుత్తమగతి యేది? సర్వధర్మములలోను మోక్షసాధనమగు ముఖ్యధర్మ మేమి? వేల్పులందఱిలోను నెక్కువ ఫలము నొసఁగు ముఖ్యదేవుఁ డెవ్వఁడు? ఏకర్మచేత మోహము దూరమునకుఁ దొలఁగిపోవును. బుద్ధిహీనులు, మృత్యుపాశమునకుఁ గట్టుపడ్డవారు. జడస్వభావులునగు మానవులకు సులభముగా నుత్తమగతి యెట్లు లభించును? ఇదియంతయును, భగవంతునిసచ్చరిత్రమును మా కెఱింగింపుము."

వింద సత్కథామ్. ౫. సూతః—మునయస్సాధు పృష్టోఽహం భవద్భి ర్విష్ణుకీర్తనం, సంస్మారితం జగద్భద్రం సర్వలోకసుఖావహామ్. ౬. భవద్భిర్యత్కృతః ప్రశ్నో మర్త్యానామల్పమేధసాం, తన్నిర్వాణాయ కల్పోఽత్ర శ్రోత్రానందకరః పరః. ౭. శ్రుతం హితాయ జంతూనాం లోకోపహితకారకం, లోకోపకారిణో యూయం క్రతుభిర్భూరిదక్షిణైః. ౮. యత్ఫలం పుణ్యతీర్థాదిస్నానదానాదికర్మభిః, తత్ఫలం యాంతి విప్రేంద్రాః సద్గిరా నాత్ర సంశయః. ౯. శృణుధ్వమృషయో యూయం ఊర్జే శ్రుత్యుదితం ఫలం, మురారిప్రీతిసంబోధకారణం కార్తికవ్రతమ్. ౧౦. సారం సారతమం వక్ష్యే సర్వశాస్త్రేషు సత్తమాః, బహ్వత్ర ఫలమాఖ్యాతుం న సాకల్యమహం క్షమః. ౧౧. సంక్షేపాదభిధాస్యామి కైటభారికథాం ద్విజాః,

అని మునులందఱు అడుగఁగా, సూతుఁడు వారితో నిట్లనియె. ఓ మునులారా! మీరు సద్విషయముల నడిగితిరి. గోవిందునిచరిత్రముఁ జెప్పుమంటిరి. సకల లోకంబులకు మేలుగావించు లోకమంగళమును జ్ఞప్తి పఱచితిరి. మీరు బుద్ధిహీనులగు మానవుల శ్రేయస్సును గోరి యడిగిన ప్రశ్న చెవుల కింపైనది. మోక్షము నొసఁగునదియు, వేదము లోకమునందలి ప్రాణుల మేలు గావించునది. మీరును లోకోపకారులగుదురు. కావున, విస్తారదక్షిణ లిచ్చు యాగములొనర్చిన నెంతఫలము గలుగునో, పరిశుద్ధములగు తీర్థములు మున్నగు చోట్ల స్నానముచే నెంత ఫలము గలుగునో అంతఫలమును, ఓద్విజశ్రేష్ఠులారా! మీరు పడయుదురు. అందులకు సందియము లేదు. సకలశాస్త్రవేత్తలగు ఓ ఋషులారా! వినుఁడు. వేదమునందుఁ జెప్పిన కార్తికమునందలి ఫలమును వినుఁడు. విష్ణువునకుఁ బ్రీతిగలిగించునదియు, మిగులనుత్తమమగు కార్తికవ్రతమును గూర్చి చెప్పెద. ఆలకింపుఁడు. కార్తికవ్రతమును గూర్చి విస్తర

కైటభారికథాసక్తాః తరంతి భవసాగరమ్. ౧౨. నిర్గచ్ఛత్యధికం ఘోరం నితరాం నిరయాస్పదం, కార్తికే కేశవం భక్త్యా తులాసంస్థే దివాకరే. ౧౩. స్నానం విష్ణ్వర్చనం దానం దీపప్రజ్వాలనం నిశి, నరః కృత్వా విముచ్యేత వృజినై ర్జార్జితై ర్జవాత్. ౧౪. తులారాశిం గతే సూర్యే తదారభ్యానురాగతః. ప్రాతః ప్రతిదినే మాసమేకం విష్ణుపరాయణః. ౧౫. య ఆచరే ద్వ్రతమిదం జీవన్ముక్తస్స ఉచ్యతే, బ్రాహ్మణః క్షత్రియో వాపి వైశ్యః శూద్రః స్త్రియోఽపి వా. ౧౬. న కార్తిక వ్రతమిదమాచరంతి నరాధమాః, తే యాంత్యంధతమః సత్యం కులైరపి న సంశయః. ౧౭. కార్తికం ప్రాప్య కావేరిసలిలే యో నిమజ్జతి, స కేశవపురం యాతి స్తూయమానోఽమరాదిభిః.

ముగాఁ జెప్పియున్నది. దానినంతయుం వర్ణింప నేఁజాలను. సంగ్రహముగా విష్ణుని చరిత్రమును వర్ణించెదను. విష్ణుచరిత్రము వినఁగోరువారు సంసారసాగరమునుండి తప్పించుకొందురు. కార్తికంబున సూర్యుఁడు తులారాశియందుండఁగా, విష్ణువును భక్తితోఁ బూజించి స్నానము, పూజ, దానము, వేయిదీపములు వెలిగించుట యొనరించి, జన్మాంతరార్జితములైన సకలపాపములను బోఁగొట్టుకొనును.

సూర్యుఁడు తులారాశియందుఁ బ్రవేశించినది మొదలు విష్ణుభక్తిపరాయణుఁడై యెవఁడు నెలయంతయుం గార్తిక వ్రతమునాచరించునో యాతఁడు జీవన్ముక్తుఁ డనఁబడును. బ్రాహ్మణుఁడేని, క్షత్రియుఁడేని, వైశ్యుఁడేని, శూద్రుఁడేని, స్త్రీలు గాని, పురుషులు గాని, కార్తిక వ్రతము నాచరింపని మానవులు నరాధము లనఁబడుదురు. వారు తమవంశములతో నంధతమసమను నరకము నొందుదురు. కార్తికమాసము రాగానే కావేరీనదీస్నానమాచరించుమానవుఁడు వేల్పులు చుట్టుముట్టికొనియాడ వైకుంఠమునొందును.

౧౮. కార్తికే మాసి సంప్రాప్తే స్నాత్వా సంపూజ్య కేశవం,
స పుమాన్యాతి వైకుంఠం మానవో యుక్తకిల్బిషః. ౧౯. యే
నాచరంతి విప్రేంద్రాః కార్తికోక్తం వ్రతం శుభం, చండాల
యోనిం తే యాంతి జన్మసాహస్రకేషు చ. ౨౦ కీర్తితః కార్తికః
పుణ్యః సర్వమాసోత్తమోత్తమః, సర్వపాపప్రహరణం కార్తి
కస్య వ్రతోత్తమమ్. ౨౧. విష్ణుప్రీతికరం పుణ్యం దుర్లభం
త్వకృతాత్మనాం, యః కార్తికే తులాసంస్థే మార్తాండే మా
నవః కలౌ. ౨౨. స్నానం దానార్చనం హోమం పరిచర్యాం
మధుద్విషః, స నరః సర్వదుఃఖేభ్యో విముక్తోఽమృతమశ్నుతే.
౨౩. దీపదానం కాంస్యదానం దీపప్రజ్వాలనం హరేః, ధాన్యం
ఫలధనం సద్మ అక్షయ్యం కార్తిక వ్రతే. ౨౪. ఆఢ్యో
వాపి దరిద్రో వా యః ప్రీత్యై శార్ఙ్గధన్వనః, ఊర్జే మాసి

లేక మఱి యేనదియందైనను కార్తికమాసంబున స్నానమాచరించి, పాపముల నుండి విడుదలనొంది వైకుంఠము నొందును. కార్తికవ్రతము నాచరింపని మానవులు వేలకొలఁది జన్మములు చండాలురై జన్మింతురు. కార్తికమాసము మాసములలో నుత్తమోత్తమము. కార్తికవ్రతము వ్రతములలో మేటియై సకల పాపములఁ బోఁగొట్టినది. పాపాత్ములు వ్రతమే యాచరించుట కడునరుదు. వారికీవ్రతము చేయుటవలన ఫలంబేయరుదు. కార్తికమాసమున సూర్యుఁడు తులారాశియం దుండ కలియుగమున మానవుఁడు విష్ణుప్రీతికై స్నానము, దానము, హోమము, అర్చనము; సేవ యొనరించెనేని సకలపాపములనుండి విడుదల నొంది, పునర్జన్మరాహిత్యరూపమైన మోక్షము నొందును. కార్తిక మాసమున దీపదానము, కంచుపాత్రదానము, విష్ణ్వాలయమున దీపమాలలు వెలిగించుట, ఫలములు, ధనము, ధాన్యము గృహము వీని నొసంగుటయుం

ముని శ్రేష్ఠాత్ కథా శ్రుత్వా మహత్ఫలమ్. ౨౫. సర్వపాప
ప్రశమనం సర్వసంపత్సుఖావహం, సర్వోత్కృష్టం ఫల మితి మా
హాత్మ్యం కార్తికస్య చ. ౨౬. ఇదం యశ్శృణుతే పుణ్య
మధ్యాయం మాధవప్రియః, సుఖం చైవం సమాసాద్య పశ్చా
ద్యాతి పరం సుఖమ్. ౨౭.

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే, కార్తికమాహాత్మ్యే
ఫలస్తుతిర్నామ త్రింశోఽధ్యాయః.
శ్రీ కార్తికమాహాత్మ్యం సమాప్తమ్.

విస్తారఫలము నొసంగును. దరిద్రుఁడేని, ధనికుఁడేని విష్ణుప్రీతికై ద్విజోత్తమునివలనఁ గార్తికమాహాత్మ్యము వినినయెడల నెక్కువపుణ్యము గలుగును. పాపము లెల్ల నశించి యెక్కువ ఫలమును లభించును. ఈ యధ్యాయము విను వాఁడు ఇహపరసుఖములను రెంటిని బొందును.

ఓం తత్ సత్.

ఇది శ్రీస్కాందపురాణాంతర్గత కార్తికమాహాత్మ్యమందలి
ముప్పదవ యధ్యాయము.
శ్రీ కార్తికమాహాత్మ్యము సంపూర్ణము.

చెన్నపురి : వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్‌వారి
'వావిళ్ల' ప్రెస్సున ముద్రితము.—1950

ఇతిహాసపురాణములు.

	ప్రతి 1-కి రూ.	అ.
బాలరామాయణము, పెద్దచ్చు ప్రతి 1-కి	0	2
బాలరామాయణము, సటీక	0	4
శ్రీమద్రామాయణము, మూలమువూత్రము	8	0
,, సుందరకాండము, మూలము	2	0
,, ఉత్తరకాండము, రఫ్ ప్రతి	1	0
శ్రీమద్రామాయణము, వ్యాఖ్యానచతుష్టయవిశిష్టము, 2 వాల్యములు	25	0
శ్రీమద్రామాయణము. ఆంధ్రతాత్పర్యము:—		
బాలకాండము ,,	అచ్చు	
అయోధ్యాకాండము ,,		
అరణ్యకాండము ,,	అచ్చు	
కిష్కింధాకాండము ,,	3	0
సుందరకాండము ,,	4	0
యుద్ధకాండము ,,	5	0
ఉత్తరకాండము ,,	అచ్చు	
కాశీమాహాత్మ్యము, తెనుఁగువచనము	0	8
గయామాహాత్మ్యము, తెనుఁగువచనము	0	10
సింహాచలక్షేత్రమాహాత్మ్యము ,,	0	8
జగన్నాథమాహాత్మ్యము, తెనుఁగు	0	3
ధనుర్మాసమాహాత్మ్యము. సాంధ్రతా॥	0	3
శ్రీమహాభారతము, సచ్ఛద్వ్యాఖ్యానసహితము 3 సంపుటములు	40	0
శ్రీమద్భాగవతము, శ్రీధరీయవ్యాఖ్యానసహితము, 2 సంపుటములు	15	0
శ్రీమద్దేవీభాగవతము, సవ్యాఖ్యానము	15	0
అభిశ్రవణమ్	0	8

వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్,

292, ఎస్ప్లనేడ్, చెన్నపురి

		ప్రతి 1-కి రూ.	అ.
శ్రదూడు ద్రావిడసంధ్యావందనము	...	0	3
,, ద్రావిడశ్రాద్ధప్రయోగము	...	1	0
సాజీవపూర్వప్రయోగచంద్రిక, సస్వరము రఫ్ కాగితము		2	8
’’ ప్రము, సస్వరము	...	0	3
రుద్రాధ్యాయము, భాష్య, ఆంధ్రటీక	...	1	8
శ్రీవైష్ణవాహ్నికము	...	0	8
శ్రీవైష్ణవశ్రాద్ధప్రయోగము	...	0	8
సత్యనారాయణవ్రతకల్పము, తాత్పర్యసహితము	...	0	8
సూర్యనమస్కారము, చిన్నసైజు	...	0	2
వ్రతరత్నాకరము, ప్రథమభాగము	...	0	12
,, ద్వితీయభాగము	...	2	0
వ్రతచూడామణి, సంస్కృతము	...	2	8

వేదాంతగ్రంథములు

ఆత్మబోధము, సాంధ్రటీక	...	0	6
ఆనందలహరి, ఆంధ్రతాత్పర్యసహితము	...	0	6
అపరోక్షానుభూతి ,,	...	0	6
అద్వైతపంచరత్నములు, ఆంధ్రతాత్పర్యసహితము		0	3
అద్వైతోపదేశపంచరత్నములు ,,	...	0	3
ఆత్మపూజ, ఆంధ్రతాత్పర్యసహితము	...	0	2
ఆత్మవిద్యావిలాసము ,,	...	0	6
ఆత్మానాత్మవివేకము ,,	...	0	6
ఉత్తరగీతా, సటీక	...	1	0
అద్వైతవేదాంతపరిభాష, సవ్యాఖ్యానము, సంస్కృతము	...	1	8
అద్వైతానుభూతి, ఆంధ్రతాత్పర్యసహితము		0	2
అద్వైతసంగ్రహము, తెనుఁగువచనము	...	0	2
కామకళావిలాసము	...	2	8
విద్యారణ్యకృతజీవన్ముక్తిప్రకాశిక	...	3	0